

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNO PRAVOBRANILSTVO
L J U B L J A N A

SKUPNO LETNO POROČILO

O DELU DRŽAVNEGA PRAVOBRANILSTVA

V LETU 2009

Ljubljana, maj 2010

KAZALO

I PRAVNA UREDITEV	5
II ORGANIZIRANOST DRŽAVNEGA PRAVOBRANILSTVA	6
III OBSEG DELA	7
IV VSEBINA DELA	7
IV/1 PRAVDNI POSTOPKI	7
IV/1.1 PREDHODNI POSTOPKI	10
a) 14. člen Zakona o državnem pravobranilstvu	10
b) 3. poglavje Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja.....	14
c) XXXII. poglavje Zakona o kazenskem postopku.....	15
č) XVII. poglavje Zakona o prekrških	17
IV/1.2 ODŠKODNINSKI ZAHTEVKI ZARADI NEPRAVILNEGA DELA	17
DRŽAVNIH ORGANOV	17
IV/1.3 ODŠKODNINSKI ZAHTEVKI ZARADI NAPAKE DRŽAVNEGA ORGANA	27
IV/1.4 DRUGE ODŠKODNINE	34
IV/1.5 DELOVNI IN SOCIALNI SPORI	38
a) Delovni spori.....	38
b) Socialni spori	60
IV/1.6 LASTNINSKI SPORI	60
IV/1.7 DRUGA PRAVNA PODROČJA.....	64
IV/2 POSTOPKI PRED EVROPSKIM SODIŠČEM ZA ČLOVEKOVE PRAVICE ..	68
IV/2.1 KRŠITEV PRAVICE DO SOJENJA V RAZUMNEM ROKU – PRVI ODSTAVEK 6. ČLENA KONVENCIJE	68
IV/2.2 KRŠITEV PRAVICE DO SPOŠTOVANJA ZASEBNEGA IN DRUŽINSKEGA ŽIVLJENJA – 8. ČLEN KONVENCIJE	78
IV/2.3 KRŠITEV PRAVICE DO PREPOVEDI MUČENJA – 3. ČLEN KONVENCIJE.....	82
IV/2.4 V LETU 2009 NAM JE SODIŠČE VROČILO ŠE NASLEDNJE PRITOŽBE	82
IV/2.5 MED ZAKLJUČENIMI ZADEVAMI SO POMEMBNE ODLOČITVE ŠE V	

NASLEDNJIH ZADEVAH	85
IV/2.6 PREDLOG ZA IZDAJO SVETOVALNEGA MNENJA PO 47. ČLENU KONVENCIJE	91
IV/2.7 POMEMBNEJŠE ZADEVE, KI SO BILE V OBRAVNAVI V LETU 2009..	91
IV/2.8 ODPRTE ZADEVE	91
IV/3 POSTOPKI PRED SODIŠČEM EVROPSKE UNIJE (SEU)	92
IV/3.1 TOŽBA NA PODLAGI 230. ČLENA PES OZIROMA ZDAJ 263. ČLENA PDEU.....	92
IV/3.2 INTERVENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE NA STRANI TOŽENE DRŽAVE ČLANICE V POSTOPKIH NA PODLAGI 226. ČLENA PES OZIROMA ZDAJ 258. ČLENA PDEU	94
IV/3.3 PREDLOG ZA SPREJETJE PREDHODNE ODLOČBE PO 234. ČLENU PES OZIROMA ZDAJ 267. ČLENU PDEU	95
IV/3.4 PREDLOG ZA IZDAJO SVETOVALNEGA MNENJA NA PODLAGI ŠESTEGA Odstavka 300. ČLENA PES OZIROMA ZDAJ ENAJSTEGA ODSTAVKA 218. ČLENA PDEU	99
IV/3.5 ZAKLJUČENE ZADEVE.....	100
IV/3.6 ODPRTE ZADEVE	106
IV/3.7 POSTOPKI PRED SODIŠČEM EFTE	109
IV/3.8 PROBLEMATIKA PLINSKIH TERMINALOV V TRŽAŠKEM ZALIVU.....	110
IV/4 POSTOPKI PO ZAKONU O IZVRŠBI IN ZAVAROVANJU	110
1. Izvršilni postopki zaradi izterjave denarnih terjatev	111
2. Avtomatiziran izvršilni postopek – izterjava denarne terjatve na podlagi... verodostojne listine	114
3. Izvršilni postopki zaradi izterjave nedenarnih terjatev	116
4. Postopek zavarovanja denarnih terjatev z vknjižbo zastavne pravice na nepremičnini	116
5. Izvršilni postopek zaradi izterjave denarne terjatve s cenitvijo, rubežem in prodajo dolžnikovih nepremičnin.....	117
6. Izvršilni postopki zoper Republiko Slovenijo kot pravno naslednico zapustnika brez dedičev	119
7. Republika Slovenija v izvršilnem postopku kot dolžnikov dolžnik	120
8. Izvršilni postopki zoper Republiko Slovenijo kot dolžnico.....	120
IV/5 STEČAJNI POSTOPKI IN POSTOPKI PRISILNE PORAVNAVE	122
IV/5.1 ZAKLJUČENE ZADEVE.....	127

a) Stečajni postopki	128
b) Postopki prisilne poravnave.....	130
IV/6 POSTOPKI PO ZAKONU O DENACIONALIZACIJI	130
IV/7 POSTOPKI PO ZAKONU O IZVRŠEVANJU KAZENSKIH SANKCIJ	134
IV/8 NEPRAVDNI IN RAZLASTITVENI POSTOPKI	136
IV/8.1 POSTOPKI GLEDE VRAČANJA VLAGANJ V JAVNO TELEKOMUNIKACIJSKO OMREŽJE	136
IV/8.2 DRUGA PRAVNA PODROČJA	138
1. Zemljiškknjižni postopki	138
2. Zapuščinski postopki	139
3. Mejni postopki in postopki za določitev nujne poti	141
4. Postopki za razdružitev solastnine.....	141
5. Razlastitev in omejitev lastninske pravice.....	141
6. Nepravdni postopki za določitev odškodnine	142
IV/9 UPRAVNI POSTOPKI IN UPRAVNI SPORI	142
IV/10 PRAVNA MNENJA (M1 IN M2 – VPISNIK).....	152
V ZAKLJUČEK	157
VI PRILOGE	160

I PRAVNA UREDITEV

Organizacijo, delo in pristojnosti Državnega pravobranilstva ureja Zakon o državnem pravobranilstvu (ZDPra-UPB2, Uradni list RS, št. 94/07). Državno pravobranilstvo je zastopnik Republike Slovenije in drugih subjektov, določenih z Zakonom o državnem pravobranilstvu, pred domačimi, tujimi in mednarodnimi sodišči. Subjektom, ki jih zastopa, tudi pravno svetuje.

Državno pravobranilstvo opravlja tudi druge naloge, ki jih določajo posebni zakoni, in sicer:

- Zakon o kazenskem postopku (ZKP-UPB4, Uradni list RS, št. 32/07 in 68/08),
- Zakon o prekrških (Uradni list RS, št. 3/07, 17/08, 21/08 – popr.),
- Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2, Uradni list RS, št. 117/06, 24/08 – ZDDKIS, 125/08, 20/2009-ZDoh-2D),
- Zakon o denacionalizaciji (ZDen, Uradni list RS, št. 271/91-I, 56/92, Odločba US: U-I-10/92-19, 13/93, Odločba US: U-I-25/92-27, 31/1993, 24/95, Odločba US: UI 72/93, 29/95-ZPDF, 74/95-ZZDZVP, 20/97, Odločba US: U-I-81/94, 23/97, Odločba US: U-I-23/93, 41/97, Sklep US: U-I-107/96, 49/97, 87/97, 65/98, 83/98, Sklep US: U-I-387/98, 11/99, Odločba US: U-I-144/97, 31/99, Odločba US: U-I-309/98, 60/99, Odločba US: U-I-387/98, 1/00, Odločba US: U-I-22/99, 66/00, 54/02, Odločba US: U-I-130/01-18, 54/04-ZDoh-1 (56/04, 62/04, 63/04 – popr.), 18/05, Odločba US: U-I-58/04-7, 6/08, Sklep US: U-I-251/07-6),
- Zakon o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 80/99, 70/00, 52/02, 73/04, 22/05-UPB1, 119/05, 24/06-UPB2, 105/06-ZUS-1, 126/07 in 65/08),
- Zakon o upravnem sporu (Uradni list RS, št. 105/06, 26/07, Sklep US: U-I-69/07-9),
- Zakon o ugotavljanju vzajemnosti (Uradni list RS, št. 9/99),
- Zakon o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07-UPB2 in 76/08),
- Zakon o brezplačni pravni pomoči (ZPBPP-UPB1, Uradni list RS, št. 96/04, 23/08),
- Zakon o reviziji postopkov javnega naročanja (ZRPJN-UPB5, Uradni list RS, št. 94/07),
- Zakon o vračanju vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje (Uradni list RS, št. 110/06 in 33/07),
- Zakon o ukinitvi Agencije Republike Slovenije za revidiranje lastninskega preoblikovanja podjetij (Uradni list RS, št. 80/04),
- Zakon o prenehanju veljavnosti Zakona o družbenem pravobranilcu Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 53/05),
- Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (Uradni list RS, št. 49/06 in 117/06-ZDoh-2),
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1, Uradni list RS, št. 15/08, 123/08),
- Zakon o varstvu okolja (ZVO-1, Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – Odločba US in 33/07 – ZPNačrt, ZVO-1B, Uradni list RS, št. 70/08, ZFO-1A, Uradni list RS, št. 57/08)
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o jamstveni shemi Republike Slovenije (ZJShemRS-A, Uradni list RS št. 42/2009).

II ORGANIZIRANOST DRŽAVNEGA PRAVOBRANILSTVA

Državno pravobranilstvo opravlja naloge iz svoje pristojnosti na sedežu in na zunanjih oddelkih.

Sedež Državnega pravobranilstva je v Ljubljani, zunanji oddelki pa so v Celju, Kopru, Kranju, Mariboru, Murski Soboti, Novi Gorici, Novem mestu in na Ptuju.

Na podlagi Zakona o javnih uslužbencih (ZJU, Uradni list RS, št. 63/07-UPB3, 65/08) je podlaga za zaposlovanje vseh javnih uslužbencev sistemizacija delovnih mest, ki temelji na sprejetem kadrovskem načrtu.

31. decembra 2009 je bila struktura zaposlenih na Državnem pravobranilstvu naslednja:

generalni državni pravobranilec	1
namestnik generalnega državnega pravobranilca	1
državni pravobranilci	53
pomočniki državnega pravobranilca	8
generalni sekretar	1
višji strokovni in strokovni sodelavci	12
drugi javni uslužbenci	70
SKUPAJ:	146

Na koncu obdobja poročanja je bilo v primerjavi z 31. decembrom 2008 zaposlenih osem oseb manj. Število in struktura zaposlenih sta se med letom spreminjala, ker je funkcija državnega pravobranilca prenehala šestim funkcionarjem (petim državnim pravobranilcem na sedežu in eni pomočnici državnega pravobranilca na Zunanjem oddelku v Mariboru), v istem letu pa smo uspeli funkcionarje nadomestiti samo z enim novim državnim pravobranilcem. Do menjav je prihajalo tudi med strokovnimi sodelavci, saj smo strokovne sodelavce, ki so zapustili Državno pravobranilstvo, nadomestili z novimi, poleg tega pa smo na podlagi 11.a člena Zakona o pravniškem državnem izpitu uspeli zaposliti dva samostojna strokovna sodelavca.

Veliko kadrovskih sprememb je bilo tudi med ostalimi javnimi uslužbenci, saj je bilo treba javne uslužbenke, ki so Državno pravobranilstvo zapustili, nadomestiti z novimi, kar je seveda zahtevalo dodatna usposabljanja. Novozaposleni, ki so prihajali od zunaj, poslovanja Državnega pravobranilstva niso poznali, to pa je pomenilo dodatno obremenjevanje preizkušenih kadrov, ki so bili zadolženi za njihovo uvajanje.

Glede na manjše število zaposlenih funkcionarjev Državnega pravobranilstva kakor tudi javnih uslužbencev ter večji obseg dela v letu 2009 velja ugotovitev, da je bila obremenjenost vseh zaposlenih zelo velika. Prizadevnost zaposlenih na Državnem pravobranilstvu je zagotovila, da je bilo delo opravljeno v predpisanih rokih.

III OBSEG DELA

V letu 2009 je Državno pravobranilstvo obravnavalo skupno 55.490 zadev. Od tega je bilo 33.856 zadev novega pripada. Ob izteku leta je ostalo 23.594 nerešenih zadev.

Pripad novih zadev se je v letu 2009 po posameznih področjih gibal takole:

- na pravnem področju je znašal pripad 5667 zadev (zmanjšanje za 17,05 odstotka), na področju postopkov pred Evropskim sodiščem za človekove pravice je znašal pripad 254 zadev (povečanje za 38,8 odstotka), na področju postopkov pred Sodiščem Evropskih skupnosti, sodiščem prve stopnje in sodiščem EFTA je znašal pripad 544 zadev (povečanje za 0,91 odstotka);
- na področju izvršbe je znašal pripad 2594 zadev (povečanje za 32,41 odstotka);
- na področju postopkov stečajev in prisilnih poravnav je znašal pripad 687 zadev (povečanje za 15,46 odstotka);
- na področju denacionalizacije je znašal pripad 34 zadev (zmanjšanje za 32 odstotkov), na področju postopkov po ZIKS je znašal pripad pet zadev (zmanjšanje za 64,28 odstotka);
- na področju nepravdnih postopkov je znašal pripad 10.190 zadev (zmanjšanje za 1,95 odstotka), na področju upravnih postopkov in upravnih sporov je znašal pripad 13.786 zadev (povečanje za 56,57 odstotka).

Skupni pripad novih zadev je bil večji kot v predhodnem obdobju (povečanje za 15,01 odstotka), prav tako se je povečalo število nerešenih zadev, in sicer za 1965 zadev, kar pomeni povečanje za 9,1 odstotka. Skupna vrednost obravnavanih zadev je znašala 8.327.414.078,02 EUR. V mnogih primerih zadev s področja zaplomb premoženja, pravnih in denacionalizacij vrednost zahtevkov ni znana.

IV VSEBINA DELA

Državno pravobranilstvo zastopa Republiko Slovenijo na vseh pravnih področjih, opravlja svetovalno funkcijo in deluje po posebnih zakonih kot stranka.

V nadaljevanju poročila je prikazana vsebina dela po posameznih področjih.

IV/1 PRAVDNI POSTOPKI

V obravnavanem obdobju je bilo število prejetih pravnih zadev v primerjavi z letom 2008 manjše za 17,05 odstotka. Državno pravobranilstvo je namreč leta 2009 prejelo v delo 5667 zadev, v letu 2008 pa 6834 zadev.

Poročilo zajema 4838 zadev, ki se vodijo v vpisniku P, 670 zadev, ki se vodijo v vpisniku PRR, 136 zadev, ki se vodijo v vpisniku PK, in 23 zadev, ki se vodijo v vpisniku PP. V vpisnik PRR se vpisujejo odškodninski zahtevki zaradi kršitve pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, v vpisnika PK in PP pa odškodninski zahtevki v predhodnem postopku po Zakonu o kazenskem postopku in Zakonu o prekrških.

Zmanjšani pripad je posledica manjšega števila zadev, v katerih je bila Republika Slovenija pozvana, naj priglasi stransko intervencijo. Sicer pa je bil pripad ostalih zadev večji, in sicer v zadevah, v katerih je Republika Slovenija tožeča stranka (54,6 odstotka), v katerih je Republika Slovenija tožena stranka (49,2 odstotka), za predhodne postopke na podlagi 14. člena Zakona o državnem pravobranilstvu (114,65 odstotka), v zadevah, ki se nanašajo na odškodninske zahtevke zaradi kršitve pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (7,54 odstotka), odškodninske zahtevke v predhodnem postopku po Zakonu o kazenskem postopku (22,52 odstotka) in Zakonu o prekrških (21,05 odstotka).

Republika Slovenija med novo prejetimi zadevami v vpisniku P nastopa v 1017 zadevah kot tožeča stranka, skupna vrednost zahtevkov države pa znaša 13,9 milijona EUR (13.922.633,73 EUR); v 1843 zadevah nastopa kot tožena stranka in vrednost zahtevkov dosega 338,5 milijona EUR (338.476.027,67 EUR). Iz naslova stranske intervencije je Državno pravobranilstvo prejelo 132 zadev, v katerih se tožbeni zahtevki glasijo na 6 milijonov EUR. 1846 zadev v skupni vrednosti 86,9 milijona EUR (86.911.377,80 EUR) se nanaša na predhodni postopek po 14. členu Zakona o državnem pravobranilstvu.

Struktura vrednostnih zadev, ki jih je Državno pravobranilstvo imelo v delu, je naslednja:

- vrednost zadev, v katerih Republika Slovenija nastopa kot tožeča stranka, znaša 77,9 milijona EUR (77.963.140,53 EUR);
- vrednost zadev, v katerih Republika Slovenija nastopa kot tožena stranka, zahtevkov po 14. členu Zakona o državnem pravobranilstvu, III. poglavja po Zakonu o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, XXIII. poglavja Zakona o kazenskem postopku ter XVII. poglavja Zakona o prekrških znaša več kot 6,5 milijarde EUR (6.541.339.146,28 EUR).

Med obravnavanimi zadevami po vrednosti izstopa tožba 1108 tožnikov zaradi plačila 3.533.251.122,46 EUR. Tožniki, vlagatelji v vzajemne sklade, ki jih je upravljala družba za upravljanje proficije Dadas, so tožbo vložili zoper Republiko Slovenijo in Agencijo za trg vrednostnih papirjev. Republiko Sloveniji so očitali, da je z opustitvijo dolžnega nadzora ter slabim opravljanjem zakonodajne funkcije ravnala protipravno, zato je tožeči stranki nastala škoda. Tožbeni zahtevki je sodišče pravnomočno zavrnilo. Tožniki so zoper pravnomočno sodbo vložili revizijo kot izredno pravno sredstvo.

V obravnavanem obdobju je bilo rešenih 4238 zadev, kar je za 133 zadev manj. V predhodnih postopkih je bilo zaključenih 1960 zadev. S poravnavo je bilo rešenih 647 zadev (sodne in zunajsodne poravnave v predhodnih postopkih). Na druge načine je bilo rešenih 892 zadev (454 zadev v postopku stranske intervencije, 175 zadev

zaradi združitve zahtevkov, v 195 zadevah Republika Slovenija ni vložila tožbe, v treh zadevah Republika Slovenija ni vstopila v pravdo, v 14 zadevah Republika Slovenija ni prevzela stranske intervencije, v 40 primerih pa je bila zadeva predodeljena na drugi oddelek Državnega pravobranilstva).

V pravnih postopkih, končanih s sodno odločbo, je bila Republika Slovenija uspešna s tožbenimi zahtevki v višini 71,76 odstotka, oškodovanci pa so bili s svojimi tožbenimi zahtevki zoper državo uspešni v višini 17,39 odstotka. Finančna uspešnost Državnega pravobranilstva na pravnem področju, ko je zastopalo Republiko Slovenijo kot toženo stranko, je znašala 76,2 milijona EUR, v zadevah, kjer je bila Republika Slovenija tožeča stranka, pa skoraj 8,7 milijona EUR. Republika Slovenija je kot tožena stranka od zahtevanih 86 milijonov EUR plačala 10,3 milijona EUR. V plačilih so zajete tudi sklenjene sodne in zunajsodne poravnave med sodnim postopkom, na podlagi katerih je Republika Slovenija tožnikom izplačala 5.373.131,08 EUR.

Kot tožeča stranka pa je Republika Slovenija od vtoževanih 11,7 milijona EUR uspela v višini 8,7 milijona EUR ali 74 odstotkov, pri čemer je na podlagi sklenjenih sodnih poravnav prejela 303.594,74 EUR.

Pri odstotku uspešnosti Republike Slovenije niso upoštevani zneski in vrednosti zunajsodnih poravnav, ki so bile sklenjene v predhodnih postopkih, ter zahtevki, za katere Republika Slovenija ni vložila tožbe, saj so tožniki poravnali svojo obveznost po predhodnem pozivu Državnega pravobranilstva.

Državno pravobranilstvo je imelo ob izteku obdobja poročanja 9094 nerešenih pravnih zadev (predhodni postopki – 1253 zadev, Republika Slovenija kot tožeča stranka – 1258 zadev, Republika Slovenija kot tožena stranka – 3740 zadev, Republika Slovenija kot stranski intervenient na strani tožeče ali tožene stranke – 2843 zadev). Ob koncu poročevalskega obdobja ugotavljam, da se je povečalo število nerešenih pravnih zadev v predhodnih postopkih ter v postopkih, v katerih Republika Slovenija nastopa kot tožeča ali tožena stranka, zmanjšalo pa se je število zadev, v katerih Republika Slovenija nastopa kot stranski intervenient. Število nerešenih zadev se je povečalo za 18 odstotkov.

Med nerešenimi zadevami, v katerih je Republika Slovenija tožena stranka, prevladujejo odškodninski zahtevki, in sicer zaradi:

- nepravilnega dela državnih organov (240 zadev v skupni vrednosti 709,7 milijona EUR – 709.705.229,85 EUR),
- nepravilnega dela sodišč in kršitve pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (218 zadev v skupni vrednosti 91,9 milijona EUR – 91.918.346,71 EUR),
- neupravičenega odvzema prostosti (101 zadeva v skupni vrednosti 15,2 milijona EUR – 15.201.036,76 EUR),
- poškodbe po policistu (45 zadev v skupni vrednosti 1,4 milijona EUR – 1.476.158,48 EUR),
- poškodbe na delu oziroma med služenjem vojaškega roka (111 zadev v skupni vrednosti 2,8 milijona EUR – 2.895.903,35 EUR),

- odstranitve ovir in imisij, ki jih povzroča tovorni promet (439 zadev v skupni vrednosti 14,2 milijona EUR – 14.254.185,79 EUR),
- neizpolnitve različnih obveznosti države (694 zadev v skupni vrednosti 4,6 milijarde EUR – 4.610.989.328,63 EUR) ter
- nepravilnega izplačevanja plač in drugih nadomestil (1419 zadev v skupni vrednosti 27,3 milijona EUR – 27.304.715,34 EUR).

IV/1.1 PREDHODNI POSTOPKI

V delovno področje Državnega pravobranilstva sodi tudi reševanje spornih razmerij pred uvedbo pravnega ali drugega postopka. Predhodni postopek je predpisan v 14. členu Zakona o državnem pravobranilstvu, 3. poglavju Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, XXXII. poglavju Zakona o kazenskem postopku in XVII. poglavju Zakona o prekrških.

a) 14. člen Zakona o državnem pravobranilstvu

Po določbah 14. člena Zakona o državnem pravobranilstvu (v nadaljevanju: ZDPra) mora tisti, ki ima namen začeti pravdni ali drug postopek proti subjektu, ki ga zastopa Državno pravobranilstvo, predhodno predlagati Državnemu pravobranilstvu, naj se sporno razmerje reši pred uvedbo pravnega ali drugega postopka. V obdobju poročanja smo prejeli v delo 1846 novih zadev, kar je za skoraj 1000 zadev več kot v predhodnem obdobju. Med prejetimi zadevami so prevladovali zahtevki zaradi imisij, ki jih povzroča tovorni promet (1115 zadev v skupni vrednosti skoraj 10 milijonov EUR), nepravilnega dela državnih organov (581 zadev v skupni vrednosti 19,6 milijona EUR), neustreznih pogojev prestajanja kazni v zaporih (275 zadev v skupni vrednosti 1,3 milijona EUR), kršitve pravice do sojenja v razumnem roku (54 zadev v skupni vrednosti nekaj več kot 380 tisoč EUR), nepravilnega dela sodišč (41 v skupni vrednosti skoraj 7 milijonov EUR) in drugih odškodnin (43 zadev v skupni vrednosti 33,5 milijona EUR). Vrednost vseh zahtevkov, prejetih v predhodnem postopku, je znašala 86,9 milijona EUR (86.911.377,80 EUR).

Veliko število odškodninskih zahtevkov zaradi imisij, ki jih povzroča tovorni promet, je posledica obsodilnih sodb, ki so jih izrekla slovenska sodišča zoper Republiko Slovenijo zaradi onesnaženosti zraka, izpušnih plinov, vibracij in hrupa kot posledice povečanega prometa tovornih vozil na državni cesti G1-3 od Spodnje Ščavnice do Dolge vasi, ki jih obravnava Zunanji oddelek Državnega pravobranilstva v Murski Soboti, in na nadaljevanju cestne trase od Spodnje Ščavnice do Maribora, ki jih obravnava Zunanji oddelek v Mariboru.

Glede odškodninskih zahtevkov zaradi povečanega hrupa ob državni cesti G1-3 je bila pri Zunanjem oddelku Državnega pravobranilstva v Murski Soboti v desetih zadevah sklenjena zunajsodna poravnava v skupnem znesku 27.496,52 EUR. Na manjše število poravnav je vplivala predvsem okoliščina, da pristojno ministrstvo ni imelo na razpolago dovolj sredstev, saj so bile v sodnih postopkih v istem obdobju sklenjene številne sodne in zunajsodne poravnave (123 zadev), poleg tega pa je bila Republika Slovenija obsojena na plačilo še v 57 zadevah (v 32 zadevah je bil delno pripoznan tožbeni zahtevek).

Pri poravnalnih ponudbah je Državno pravobranilstvo, sledeč sodni praksi, upoštevalo naslednje kriterije:

a) status tožnika oziroma vlagatelja zahtevka:

- upokojenec ali brezposelna oseba, ki je doma praktično ves dan,
- zaposlen, osnovnošolec, dijak in študent, ki je odsoten približno 8 do 10 ur dnevno, odvisno od delovnega časa oziroma števila ur pouka ali predavanj kakor tudi oddaljenosti doma od službenega mesta oziroma šole;

b) oddaljenost bivalnih prostorov od državne ceste G1-3;

c) triletno zastaranje;

č) če so bila že pribavljena izvedenska mnenja, tudi dejansko ugotovljene prekoračitve mejnih, predvsem kritičnih vrednosti hrupa;

d) morebitno pasivno zaščito (zasteklitev oziroma menjava oken, če je stroške nosila tožena stranka).

Ob upoštevanju navedenih kriterijev smo pri poravnalnih ponudbah upoštevali število mesecev, ko je bil oškodovanec podvržen imisiji čezmernega hrupa. Tako smo upoštevali pri obračunu kot osnovo odškodnino za en mesec, kot sledi:

a)

- 117,00 EUR za upokojenca ali brezposelno osebo, če je stanovanjski objekt od državne ceste G1-3 oddaljen do 10 metrov,
- 100,00 EUR za upokojenca ali brezposelno osebo, če je stanovanjski objekt od državne ceste G1-3 oddaljen 10 do 20 metrov,
- 83,00 EUR za upokojenca ali brezposelno osebo, če je stanovanjski objekt od državne ceste G1-3 oddaljen 20 do 30 metrov,
- 67,00 EUR za upokojenca ali brezposelno osebo, če je objekt od državne ceste G1-3 oddaljen 30 do 40 metrov;

b)

- 88,00 EUR za zaposlenega, osnovnošolca, dijaka ali študenta, če je stanovanjski objekt od državne ceste G1-3 oddaljen do 10 metrov,
- 75,00 EUR za zaposlenega, osnovnošolca, dijaka ali študenta, če je stanovanjski objekt od državne ceste G1-3 oddaljen 10 do 20 metrov,
- 63,00 EUR za zaposlenega, osnovnošolca, dijaka ali študenta, če je stanovanjski objekt od državne ceste G1-3 oddaljen 20 do 30 metrov,
- 50,00 EUR za zaposlenega, osnovnošolca, dijaka ali študenta, če je stanovanjski objekt od državne ceste G1-3 oddaljen 30 do 40 metrov;

c)

25,00 EUR za predšolske otroke, ne glede na razdaljo stanovanjskega objekta od državne ceste G1-3;

č)

pri dijaki in študentih, ki so zaradi šolanja v drugih krajih (Maribor, Ljubljana ...) odstotni več časa, pa eno četrtino zneska, sicer upoštevanega za upokojenca oziroma brezposelne, kot je že navedeno zgoraj pod točko a).

V istem obdobju so bili odškodninski zahtevki vloženi tudi pri Zunanjem oddelku Državnega pravobranilstva na Ptuj (140 zadev v skupni vrednosti 3,4 milijona EUR), ki se nanašajo na hrup ob gradnji avtoceste G1-1. Zahtevke so vložili krajanji iz naselij Hajdina, Skorba in Slovenja vas, ki ležijo ob cesti Maribor–Ptuj. Iz tabel o obremenitvi ceste G1-1 Miklavž–Hajdina je razvidno, da ne gre za povečanje obremenitev; delež težkih vozil se je celo zmanjševal. Oškodovanci so zgolj zatrjevali neznošen hrup zaradi povečanega prometa, niso pa predložili nobenega dokaza, iz katerega bi bilo razvidno, da hrup ob cesti presega običajne ali mejne vrednosti. Zahtevkom so priložili Elaborat pasivne protihrupne zaščite za naselje Miklavž, in sicer za del Ptujске ceste, kjer so bile izvedene meritve na izpostavljenih delih stavb zaradi namestitve protihrupne zaščite; ta je bila v septembru 2006 tudi nameščena. Te meritve niso uporabne za druge oškodovance ob navedeni cesti, saj gre v primeru naselja Miklavž za strnjeno naselje, s hišami tik ob cesti, ostali oškodovanci pa prebivajo v vaseh, kjer so hiše bolj oddaljene od roba ceste. Oškodovanci so se sklicevali na sklenjene poravnave v primerih oškodovancev ob cesti G1-3 Maribor–Lendava, kjer pa so razmere bistveno drugačne. Tam se je promet po osamosvojitvi res bistveno povečal, na cesti G1-1 pa se je celo zmanjševal in je tudi sezonskega značaja. Glede na navedeno so bili odškodninski zahtevki zavrjeni. V osmih zadevah so krajanji že vložili tožbo zaradi hrupa ob gradnji avtoceste G1-1.

V letu 2009 smo na sedežno pravobranilstvo prejeli odškodninske zahtevke Odvetniške družbe Matoz za zapornike, ki prestajajo zaporne kazni na Dobu in v Ljubljani. V odškodninskih zahtevkih uveljavljajo odškodnino zaradi kršitve 3. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, sklicujejo pa se na izdano sodbo Evropskega sodišča za človekove pravice v zadevi Sulejmanović proti Republiki Italiji. Razmere, ki jih opisujejo v svojih zahtevkih, naj bi posegale v njihovo dostojanstvo, zaradi česar trpijo hude duševne bolečine. Trdijo, da država obsojenim ni zagotavljala ustreznih pogojev za prestajanje kazni zopora, čeprav je to obveznost prevzela s podpisom mednarodne Konvencije. V svojih zahtevkih obsojenci opisujejo, da so nameščeni v sobi, ki je premajhna za prestajanje kazni in v nasprotju z 42. členom Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij, ki določa, da je lahko v spalnici največ osem postelj (v takšni sobi je zdaj 17 obsojencev), da je temperatura zraka odločno previsoka, da je zrak zatohel in zaudarja, da so med obsojenci v sobi velike starostne razlike, kar zastruje normalno prebivanje v zaporu, da so toaletni prostori prepogosto zasedeni, da si vsi zaporniki v sobi delijo eno kopalnico z dvema umivalnikoma in stranišče, da ima 440 obsojencev na razpolago le eno telefonsko govorilnico, da je omejena rekreativna dejavnost, da med zaporniki prihaja zaradi stiske do napadalnega vedenja in fizičnega nasilja, da je na zdravstveno oskrbo, ki je slaba, treba dolgo čakati in da se zaporniki čutijo ogrožene od zaposlenih v zaporu. Državno pravobranilstvo je odškodninske zahtevke zapornikov zavrnilo, saj ni bilo dokazov, da bi bili ti podvrženi kakršnemu koli mučenju ali nečloveškemu in ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju. V zavodih za prestajanje kazni zopora je varuh človekovih pravic v sodelovanju z nevladnimi organizacijami redno izvajal nadzore. Že trikrat doslej je izvedel nadzor Odbor Sveta Evrope za preprečevanje mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja in nikoli ni bil izrečen očitok o kršitvi 3. člena Konvencije. Tudi sam varuh človekovih pravic, ki je v letu 2009 opravil večdnevni nadzor nad zavodi za prestajanje kazni zopora Ljubljana, v svojem poročilu ni izpostavil kršitve pravic obsojencem. Prav tako se po preučitvi sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice v zadevi Sulejmanović proti

Republiki Italiji ugotavlja, da navedena sodba nikakor ne more biti uporabna za konkretne primere v Republiki Sloveniji.

Evropsko sodišče za človekove pravice v Strasbourgu pa nam je že 10. 5. 2010 posredovalo v odgovor 160 pritožb zapornikov, ki prestajajo kazen v slovenskih zaporih. S tem se je potrdila izjava pooblaščenca zapornikov, da je zaradi sistemskih kršitev pravic obsojencem vložil več kot 200 pritožb na sodišče v Strasbourgu.

V zvezi z zahtevki zaradi kršitve pravice do sojenja v razumnem roku je treba pojasniti, da so se v okviru tega postopka novi zahtevki nanašali na sodne postopke, ki so bili dokončno zaključeni do 1. januarja 2007. Državno pravobranilstvo je glede na utečeno prakso z oškodovanci sklenilo zunajsodno poravnavo v 77 zadevah v skupnem znesku 144.934,38 EUR od zahtevanih 826.230,47 EUR.

Zunajsodne poravnave pa smo prenehali sklepati v drugi polovici leta 2009, ker je Vrhovno sodišče Republike Slovenije v sodbi, opr. št. II Ips 305/2009 z dne 24. 6. 2009, ocenilo, da nepremoženjska škoda zaradi kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja do uveljavitve Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja, torej po določbah Zakona o obligacijskih razmerjih in Obligacijskega zakonika, ni bila pravno priznana. To stališče utemeljuje Vrhovno sodišče s sklicevanjem na *numerus clausus* oblik nepremoženjskih škod, za katere je mogoče po slovenskem pravu zahtevati denarno odškodnino.

Takšno stanje je prekinila odločba Ustavnega sodišča Republike Slovenije, št. U-I-207/08-10 in Up-2168/08-12 z dne 18. 3. 2010, s katero je to sodišče odločilo, da je 25. člen Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja v neskladju z Ustavo Republike Slovenije, kolikor ne ureja tudi položaja oškodovancev, ki jim je kršitev pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja prenehala pred 1. 1. 2007, pa do takrat niso vložili zahteve za pravično zadoščenje na mednarodno sodišče. Državni zbor Republike Slovenije mora ugotovljeno neskladje odpraviti v roku šestih mesecev po objavi te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije. Do odprave ugotovljenega neskladja se v pravnih postopkih zaradi plačila denarne odškodnine za nepremoženjsko škodo kot posledica domnevne kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja, ki je prenehala pred 1. 1. 2007, glede meril za ugotovitev kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja ter glede višine in določitve pravičnega zadoščenja uporabljajo določbe Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja.

Ustavno sodišče Republike Slovenije je neenakopraven položaj oškodovancev, ki jim je kršitev pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja prenehala pred 1. 1. 2007 in do takrat niso vložili zahteve za pravično zadoščenje na mednarodno sodišče, rešilo tako, da je na podlagi prvega odstavka 48. člena Zakona o Ustavnem sodišču Republike Slovenije določilo način izvršitve odločbe. Po njem morajo sodišča do odprave ugotovljene protiustavne pravne praznine pri presoji zahtevkov za izplačilo nepremoženjske škode kot posledico domnevne kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja, ki je prenehala pred 1. 1. 2007, glede meril za ugotovitev kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja ter glede višine in določitve pravičnega zadoščenja uporabljati ustrezne določbe ZVPSBNO (17. odstavek ustavne odločbe). Ustavno sodišče Republike Slovenije se torej ni odločilo za prekinitve pravnih postopkov, saj bi se s tem samo podaljševalo obravnavanje

tovrstnih zahtevkov pred sodišči. V aprilu in maju 2010 so sodišča pri odločanju že upoštevala navedene ustavne odločbe in v primeru ugotovitve kršitve pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja določila pravično zadoščenje v višini, ki ustreza kriterijem Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja.

Državno pravobranilstvo je v 935 zadevah zahtevkov zavrnilo, ker ni bil podan temelj zahtevka oziroma predlagatelj ni predložil dovolj dokazov za utemeljenost zahtevkov. V 108 zadevah je bila sklenjena zunajsodna poravnava. Poleg že navedenih 77 zunajsodnih poravnav v zvezi s kršitvami pravice do sojenja v razumnem roku ter desetih poravnav v zvezi s kršitvami zaradi čezmernega hrupa ob cesti G1-3 so bile poravnave sklenjene še v štirih zadevah zaradi neplačila povečanega obsega dela državnih pravobranilcev pri obravnavanju zahtevkov za vračilo vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje, v zadevah zaradi nepravilnega dela sodišč in kaducitete (po tri poravnave), zaradi nepravilnega dela državnih organov, neplačila obveznosti in na podlagi regresnega zahtevka (po dve poravnavi) ter zaradi nepravilnega dela v prekrškovnih postopkih, poškodbe na delu, cestne škode, nemožnosti uporabe zaplenjenega premoženja in neupravičene obogatitve (po eno poravnavo).

V 22 zadevah oškodovanci niso sprejeli poravnalne ponudbe, v 146 zadevah pa so pohiteli z vložitvijo tožbe, največkrat zaradi tega, ker jim je bil zahtevkov zavrnjen. V 32 zadevah so bile zadeve zaključene na drug način, in sicer zaradi odstopa zadeve zavarovalnici, pri kateri je imel državni organ zavarovan škodni primer, ali pa zaradi združitve zahtevkov, ker so posamezni oškodovanci iz istega škodnega dogodka samostojno uveljavljali odškodninske zahtevke.

b) 3. poglavje Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja

V vpisniku PRR se vodijo predhodni postopki na podlagi določb tretjega poglavja Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja. Oškodovanci zahtevajo plačilo pravičnega zadoščenja za nepremoženjsko škodo in odškodnino za premoženjsko škodo, ker jim je bila v pravnomočno končanih sodnih postopkih kršena pravica do sojenja brez nepotrebnega odlašanja in so uporabili zakonita sredstva za pospešitev sodnih postopkov. Pred vložitvijo tožbe za plačilo pravičnega zadoščenja je obvezna vložitev zahtevka na Državno pravobranilstvo.

V vpisnik PRR vpisujemo tudi postopke na podlagi tožbe, ki je bila vložena na podlagi prej navedenega zakona. Oškodovanec namreč lahko, če v predhodnem postopku ne pride do sklenitve sporazuma, vloži tožbo pri pristojnem okrajnem sodišču. Pri tem sodišču pa lahko vloži tožbo tudi na podlagi 25. člena istega zakona, če v postopku, potem ko Državno pravobranilstvo prejme od Evropskega sodišča za človekove pravice v obravnavo pritožbo, ne pride do sklenitve sporazuma.

V letu poročanja je Državno pravobranilstvo prejelo v delo 670 zadev. V predhodnem postopku je bilo vloženih 624 zahtevkov v skupni vrednosti 762.887,36 EUR. Vloženo je bilo tudi 46 tožb, in sicer na podlagi 19. člena ZVPSBNO 29 tožb v skupni vrednosti 177.225,91 EUR ter na podlagi 25. člena istega zakona 17 tožb v skupni vrednosti 140.871,40 EUR.

V predhodnem postopku je bilo 282 zahtevkov zavrženih. Večina zahtevkov je bila zavržena, ker oškodovanci v postopkih niso uporabili pospešitvenih sredstev (nadzorstvene pritožbe in rokavnega predloga) oziroma pospešitvenih sredstev niso pravilno uporabili (če je bila nadzorstvena pritožba zavržena, niso vložili rokavnega predloga; če je bila nadzorstvena pritožba zavržena, te niso vložili na novo). Zahtevek je bil zavržen tudi v primeru, ko sodni postopek še ni bil pravnomočno zaključen. Sklenjenih zunajsodnih poravnav je bilo 264 v skupnem znesku 470.734,79 EUR, med njimi sta bili dve tudi takšni, da je Državno pravobranilstvo podpisalo izjavo o kršitvi pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja. V 19 zadevah oškodovanci ponudbe niso sprejeli.

Pri ugotavljanju upravičenosti do višine pravičnega zadoščenja je Državno pravobranilstvo izhajalo iz načel, ki so določena v Zakonu o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, upošteva primerljivo sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice v odločitvah zoper Republiko Slovenijo. Glede na sodno prakso navedenega sodišča je Državno pravobranilstvo priznavalo pravično zadoščenje v višini 45 odstotkov primerljive odškodnine pred mednarodnim sodiščem. Najnižji znesek pravičnega zadoščenja, za katerega je bila sklenjena poravnava, je znašal 430,00 EUR, najvišji pa 5.000,00 EUR. Znesek je bil priznan oškodovancu v pravnem postopku, ki je trajal deset let in dva meseca na eni stopnji odločanja.

Sodišča so pravnomočno odločila o osmih tožbah:

- v postopku po 19. členu je tožnik v eni zadevi delno uspel s tožbenim zahtevkom. Sodišče je tožnici dosodilo 2.550,00 EUR, ob upoštevanju njenega 15-odstotnega prispevka. Znesek je potrdilo tudi pritožbeno sodišče. Pri tem je poudarilo, da se pri presoji višine ne more upoštevati matematični izračun, ampak je treba zadevo preveriti celostno ter glede na specifične okoliščine. Dve tožbi sta bili zavrženi, ker niso bile izpolnjene procesne predpostavke po ZVSPBNO, dve tožbi pa sta bili umaknjeni;
- v postopku po 25. členu je tožnik v eni zadevi delno uspel s tožbenim zahtevkom. Državno pravobranilstvo je tožniku v predhodnem postopku glede na primerljive zadeve ponudilo odškodnino 540,00 EUR. Sodišče je tožniku dosodilo 1.800,00 EUR. V obrazložitvi je navedlo, da je tožena stranka sicer predstavila primerljive zadeve iz sodne prakse, vendar je v konkretnem primeru treba upoštevati zlasti, da zadeva ni bila kompleksna, pravno vprašanje ni bilo zahtevno. Vložili smo predlog za vložitev zahteve za varstvo zakonitosti, vendar ga Vrhovno državno tožilstvo ni sprejelo. Dve tožbi sta bili zavrženi, in sicer v enem primeru, ker ni bila izpolnjena procesna predpostavka po 15. členu ZVPSBNO (pospešitvena sredstva niso bila vložena), v drugi zadevi pa je tožnik umrl.

Na koncu poročevalskega obdobja je ostalo nerešenih 250 zadev v predhodnem postopku, pred sodišči pa se še odloča o 67 tožbenih zahtevkih.

c) XXXII. poglavje Zakona o kazenskem postopku

V vpisniku PK se vodijo predhodni postopki na podlagi določb XXXII. poglavja Zakona o kazenskem postopku za povrnitev škode osebam, ki so bile neupravičeno

obsojene ali jim je bila neutemeljeno odvzeta prostost. Pred vložitvijo tožbe na povrnitev škode je obvezna vložitev zahtevka na Državno pravobranilstvo.

Državno pravobranilstvo je v preteklem letu obravnavalo 224 zahtevkov na plačilo odškodnine za škode, nastale zaradi neupravičenega pripora oziroma neutemeljenega zapora. Skupna vrednost zahtevkov je znašala 20.094.036,80 EUR.

Od navedenega števila je bilo iz leta 2008 prenesenih 88 zahtevkov v skupni vrednosti 11.733.703,50 EUR. Novih zahtevkov je bilo 136 v skupni vrednosti 8.360.333,30 EUR.

Od prejetih zahtevkov v letu 2009 se je 83 zahtevkov nanašalo na neupravičen pripor v skupni vrednosti 5.659.726,96 EUR, 34 zahtevkov pa na neutemeljen zapor v obdobju od leta 1945 do leta 1960. Skupna vrednost slednjih zahtevkov je znašala 2.114.090,31 EUR.

Državno pravobranilstvo je v letu 2009 rešilo 125 zahtevkov v skupni vrednosti 13.188.991,80 EUR.

V 65 primerih so bili zahtevki rešeni s poravnami (od zahtevanih 2.347.302,08 EUR so bile sklenjene poravnave za 336.721,00 EUR). Ostali zahtevki so bili kot neutemeljeni zavrnjeni.

Sklenjene poravnave se nanašajo na 41 zahtevkov zaradi neupravičenega pripora v skupnem znesku 223.666,00 EUR (zahtevano 932.073,43 EUR), 19 zahtevkov zaradi neupravičenega zapora v letih 1945–1950 v skupnem znesku 69.476,92 EUR (zahtevano 1.210.400,00 EUR), en zahtevek zaradi neupravičenega zapora v letih 1951–1960 v znesku 2.356,36 EUR (zahtevano 18.000,00 EUR), en zahtevek zaradi neupravičenega zapora v letih 1961–1970 v znesku 23.272,72 EUR (zahtevano 122.700,00), dva zahtevka zaradi neupravičenega zapora v obdobju od 2001 v skupnem znesku 14.247,00 EUR (zahtevano 54.420,00 EUR) in en zahtevek zaradi neupravičene obsodbe v znesku 3.702,00 EUR (zahtevano 9.708,65 EUR).

V 21 primerih so oškodovanci zaradi zavrnitve zahtevka ali nestrinjanja s ponujeno poravnavo vložili tožbe (vrednost 4.654.605,05 EUR).

V zvezi s sklepanjem poravn na podlagi določb XXXII. poglavja ZKP tudi v tem poročilu poudarjam, da Državno pravobranilstvo v predhodnih postopkih zaradi kratkega trimesečnega roka za sklenitev sporazuma ne more zbirati in presojati morebitnih subjektivnih elementov in drugih zatrjevanih dejstev, kar je potrebno za individualizacijo odškodnin. Zato v tovrstnih zahtevkih Državno pravobranilstvo ponudi oškodovancem odškodnino po kriterijih, ki so enaki za vse oškodovance. Komisija upošteva le objektivne kriterije za nastanek škode, in sicer dolžino trajanja neutemeljeno odvzete prostosti ter povprečno denarno odškodnino, ki so jo dosodila sodišča v preteklem letu za škode, nastale zaradi neutemeljenega pripora oziroma neupravičenega zapora.

Tako je Državno pravobranilstvo tudi v obdobju poročanja priznalo 300,00 EUR za začetne tri dni odvzema prostosti ter po 42,00 EUR za vsak nadaljnji dan. Tudi pregled statistično zaključenih zadev v letu 2009, v katerih je o tožbenih zahtevkih

glede neupravičeno odvzete prostosti odločalo sodišče, je pokazal, da so sodišča le v nekaj primerih prisodila oškodovancem višje odškodnine, kot pa jih priznava Državno pravobranilstvo. Natančen pregled je pokazal, da so sodišča prisodila oškodovancem višjo odškodnino v primerih, ko so dokazali poslabšanje zdravstvenega stanja zaradi neupravičenega odvzema prostosti in zaradi odmevnosti priporne zadeve, saj so bili osebni podatki priprtega objavljeni v javnih medijih.

č) XVII. poglavje Zakona o prekrških

V vpisniku PP se vodijo predhodni postopki na podlagi določb XVII. poglavja Zakona o prekrških za povrnitev škode osebam, ki so bile neupravičeno kaznovane ali jim je bil neupravičeno izrečen varstveni ali vzgojni ukrep ali pa jim je bila neutemeljeno odvzeta prostost.

Pred vložitvijo tožbe na povrnitev škode je obvezna vložitev zahtevka na Državno pravobranilstvo.

V preteklem letu je Državno pravobranilstvo obravnavalo 32 zahtevkov v skupni vrednosti 58.701,93 EUR. Iz leta 2008 je bilo prenesenih 9 zahtevkov, vloženi je bilo 23 zahtevkov v vrednosti 50.728,55 EUR. Na dan 31. decembra 2009 je bilo 18 nerešenih zahtevkov v vrednosti 47.839,71 EUR.

Skupno je bilo v letu 2009 rešenih 14 zahtevkov, od tega je bilo sklenjenih sedem poravnanih v vrednosti 2.251,47 EUR. Ostali zahtevki so bili bodisi zavrtni kot neutemeljeni bodisi stranka ponujene poravnave ni sprejela. V teh primerih so oškodovanci vložili tožbe.

IV/1.2 ODŠKODNINSKI ZAHTEVKI ZARADI NEPRAVILNEGA DELA DRŽAVNIH ORGANOV

V letu poročanja smo prejeli manjše število tožb zaradi nepravilnega dela državnih organov kakor v letu pred tem (v letu 2009: 121 zadev, v letu 2008: 145 zadev, kar pomeni 24 zadev manj). Na obseg zadev je vplival predvsem pripad 56 novih tožb zaradi zatrjevanega nepravilnega dela sodišč in 45 novih tožb zaradi zatrjevanega nepravilnega dela državnih organov, v katerih tožniki zatrjujejo nepravilno delo različnih upravnih organov.

Iz pregleda v letu 2009 statistično zaključenih zadev pred sodišči iz naslova nepravilnega dela državnih organov ugotavljam, da so tožniki zoper Republiko Slovenijo v 191 zadevah, katerih skupna vrednost zahtevkov je znašala 26.995.411,65 EUR, uspeli s slabo desetino zahtevkov (9,11 odstotka).

V obdobju poročanja so po visokih zneskih, njihovem številu ali pomembni sodni praksi izstopali naslednji zahtevki:

1. Poškodba po policistu

V letu 2009 smo prejeli v delo šest zadev, kar pomeni tri zadeve manj kot v predhodnem letu. Skupna vrednost tožbenih zahtevkov je znašala 60.997,82 EUR. Tožniki v tožbah zatrjujejo, da so policisti z njimi pri opravljanju uradnih dejanj ravnali neprimerno oziroma so jih v določenih primerih tudi ob prekoračitvi pooblastil telesno poškodovali.

Statistično je bilo zaključenih šest zadev. Sodišča so tožbo zavrnila v treh primerih. Ugotovila so, da je Policija v zadevah, katerih skupna vrednost zahtevkov je znašala 364.296,44 EUR, ravnala v skladu s svojim pooblastili.

V eni od zadev je bila sklenjena sodna poravnava, v neki drugi zadevi pa je po sklenitvi zunajsodne poravnave z zavarovalnico kot stranskim intervenientom tožnik zoper Republiko Slovenijo tožbo umaknil. Glede sklenjene sodne poravnave opozarjam, da je tožnik pred vložitvijo tožbe vložil na Državno pravobranilstvo odškodninski zahtevek, tu pa smo ga odstopili v pristojno reševanje Zavarovalnici Triglav, kjer je imelo Ministrstvo za notranje zadeve sklenjeno zavarovanje odgovornosti. Med zavarovalnico in oškodovancem ni prišlo do sklenitve poravnave. Tožnik zahteva odškodnino, ker sta policista z njim grdo ravnala, ga žalila, telesno poškodovala in prizadela njegovo človeško dostojanstvo. Eden izmed policistov mu je prizadel tudi hudo telesno poškodbo. Specialistka psihiatrinja je pri tožniku ugotovila simptome postravmatske stresne motnje z izrazitim tesnobnim reagiranjem na temo. Policista sta bila zaradi kaznivega dejanja kršitve človeškega dostojanstva in zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic po 270. členu KZ ter zaradi kaznivega dejanja hude telesne poškodbe obsojena v kazenskem postopku. Po končanem kazenskem postopku se je pravdni postopek nadaljeval in po razpisu poravnalnega in prvega naroka je bila sklenjena poravnava v soglasju s stransko intervenientko Zavarovalnico Triglav za znesek 27.500,00 EUR.

V eni od zadev je tožnik po prejemu odgovora na tožbo to umaknil.

2. Nepravilno delo sodišča

V novih odškodninskih tožbah zaradi zatrjevanega nepravilnega dela sodišč tožniki v 23 tožbah zatrjujejo kršitev pravice do sojenja v razumnem roku. Skupna vrednost tožbenih zahtevkov znaša 581.621,37 EUR, število tožb pa je za 21 zadev manjše od števila prejetih tožb v letu 2008. Tožniki v tožbah zatrjujejo kršitve predolgotrajnega sojenja, ki so se zgodile v različnih sodnih postopkih, ki so bili pravnomočno zaključeni do 1. januarja 2007.

Sodišča so pravnomočno razsodila v 98 zadevah. V 55 zadevah so zavrnila tožbene zahtevke v skupni vrednosti 282.173,47 EUR, saj tožniki niso dokazali, da jim je nastala nepremoženjska škoda.

Že v poglavju o obravnavi zahtevkov na podlagi 14. člena Zakona o državnem pravobranilstvu sem opozoril na odločbo Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. U-I-207/08-10 in Up-2168/08 z dne 18. 3. 2010, ki je Republiko Slovenijo naložilo, naj uredi pravno praznino za oškodovance, ki so vložili tožbo zaradi zatrjevanega kršitve pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, pa je bil sodni postopek končan

pred 1. 1. 2007, pravice do pravičnega zadoščenja pa ZVPSBNO ni urejal. Ustavno sodišče je izdalo tudi navodilo, kako naj ravnajo sodišča do sprejetja spremembe navedenega zakona. Opozoril sem tudi, da sodišča že uporabljajo navedeno ustavno odločbo in ob upoštevanju kriterijev ZVPSBNO izdajajo sodne odločbe z ustrezno vsebino.

a) Poleg tožb zaradi kršitve pravice do sojenja v razumnem roku smo v letu 2009 prejeli še 33 zadev v skupni vrednosti 174.103.976,92 EUR, v katerih tožniki zatrjujejo druge nepravilnosti v različnih sodnih postopkih. Število prejetih zadev je v primerjavi s preteklim letom za sedem zadev večje.

Po višini tožbenega zahtevka med prejetimi tožbami izstopa tožba tožnika, ki zatrjuje nezakonito delo Okrožnega sodišča v Ljubljani v postopku dodelitve brezplačne pravne pomoči (v nadaljevanju: BPP) v letu 2009. Tožnik zatrjuje, da mu je zaradi počasnega dodeljevanja BPP nastala premoženjska škoda (v izvršilnem postopku je izgubil podjetje in s tem mesto direktorja in mesečno plačo v višini ok. 20.000,00 EUR mesečno; nadalje za izgubljeni dobiček zahteva 120.000.000,00 EUR). Zaradi številnih postopkov, v katerih ni imel odvetnika, mu je razpadla tudi družina, poslabšalo naj bi se mu tudi zdravje ... Vse to kot posledica dolgotrajnih postopkov dodeljevanja BPP. Tožnik naj bi od leta 2004 velikokrat zaprosil za BPP, tolikokrat, da še sam ne ve, kolikokrat. BPP mu je bila dodeljena, vendar po dolgotrajnih postopkih, saj odvetniki iz različnih razlogov niso hoteli prevzeti zastopanja tožnika (porušeni osebni odnosi s tožnikom, prezasedenost odvetnikov ...). Poleg navedene tožbe imamo v delu še tri odškodninske tožbe istega tožnika. S predmetno tožbo zahteva plačilo kar 160.000.000,00 EUR.

V 18 pravnomočno zaključenih zadevah tožniki niso uspeli s tožbenimi zahtevki, ker so sodišča zavrnila zahtevke v skupni vrednosti 16.591.794,68 EUR, in sicer:

- sodišče je zavrnilo zahtevek, ker ni bilo ugotovljeno, da bi bilo ravnanje sodnikov ali sodnega osebja takšno, da bi imelo znake naklepnega ravnanja oziroma namen škoditi tožnici, zaradi česar ni bila izkazana protipravnost;
- sodišče je pri odločitvi o nedopustnosti ravnanja sodnika pri sklepanju sporazumov upoštevalo okoliščine, da je zastavitelje v postopku pred sodiščem zastopal odvetnik, ki je kot kvalificirani pooblaščenec dolžan zastopati stranke s profesionalno skrbnostjo;
- prvo- in drugo-tožeča stranka s predmetno tožbo zahtevata plačilo odškodnine za materialno škodo, in sicer v višini obresti za celotno obdobje zasega sredstev v kazenskem postopku, saj zatrjujeta, da bi sicer imeli zaseženi denar naložen za daljše časovno obdobje, banke pa so tedaj za takšno vezavo nudile visoke obresti. Plačilo odškodnine prvo- in drugotožeča stranka torej utemeljujeta z nezmožnostjo uporabe denarnih zneskov za čas od zaplembe do vračila. Sodišče je ugotovilo, da sodnikova odločitev, vsebovana v prvostopni sodbi, ni bila v nasprotju z ustavnim redom Republike Slovenije ter kazenskim in materialnim procesnim pravom. Ker v zvezi z zasegom ni bilo mogoče ugotoviti elementa protipravnosti sodnikovega dela, je sodišče zahtevke za plačilo odškodnine prvo- in drugotožeče stranke iz naslova obresti za celotno obdobje zasega sredstev zavrnilo. Pri tem je opozorilo na določbe Uredbe o postopku upravljanja z zaseženimi predmeti, premoženjem in varščinami, po kateri se zasežena devizna sredstva obrestujejo, sredstva iz naslova obresti pa so last Republike Slovenije,

tako da se vračilo deviznih sredstev opravi v nominalnem znesku. Banka Slovenije je upoštevala določila Uredbe. Glede povrnitve nepremoženjske škode prvotožeči stranki je sodišče ugotovilo, da ni podanih elementov odškodninske odgovornosti iz že omenjenih razlogov, poleg tega pa tožena stranka ne more odgovarjati za škodo, ki jo je utrpel ugled tožeče stranke zaradi objavljenih člankov v zvezi z uvedenim kazenskim postopkom;

- sodišče je tožbeni zahtevek zavrnilo zaradi pomanjkanja elementa protipravnosti, saj je tožnik toženi stranki očitil predvsem normativno protipravnost v smislu, da ni vzpostavila evidence oziroma informacijskega sistema glede vodenja odprtih izvršilnih postopkov in organizacije dela na način, ki bi preprečeval dvojni rubež. Normativne protipravnosti ni bilo, saj v konkretnem primeru ni obstajala obveznost izdati določen akt, poleg tega pa tudi ni predpisana dolžnost obstoja splošne evidence zarubljenih stvari. Sodišče je tudi ugotovilo neobstoj elementa vzročne zveze, saj tožnikovo premoženje ni bilo zmanjšano zaradi dela tožene stranke, ampak zato, ker mu dolžnik ni plačal zapadle terjatve;
- tožnik očita toženi stranki, da ni pravočasno preizkusila tožbe in je zaradi tega izgubila pravico predlagati nadaljevanje izvršbe. S tem ji je nastala škoda. Iz vložene tožbe ni bilo razvidno, da je že tekel izvršilni postopek. To se je ugotovilo šele na glavni obravnavi. Tožena stranka ni ravnala protizakonito. Nepravilno je bilo ravnanje tožnice, ker bi izterjavo dolga izbrisane družbe morala uveljavljati zoper družbenike v izvršilnem postopku, ne pa vložiti novo tožbo. Sodišče stranke, ki jo je zastopal odvetnik, na to ni bilo dolžno opozoriti. Drugostopenjsko sodišče pa je zavrnilo pritožbo tožeče stranke z obrazložitvijo, da je sodišče ravnalo prav, ker je zavrnilo tožničin tožbeni zahtevek zaradi odsotnosti elementov protipravnosti in vzročne zveze. Sodišče ne zavrže tožbe v predhodnem postopku, če je treba določena dejstva šele preučiti in izvajati dokaze. Sodišču ni moč naložiti posledice za nepravočasno uveljavljanje zahtevka tožeče stranke zoper družbenike izbrisane družbe, saj ni obstajala pojasnilna dolžnost sodišča. Ključno ravnanje, ki je v dani situaciji pripeljalo do nastanka škode, je opustitveno ravnanje tožnice, ki ni pravočasno predlagala nadaljevanje izvršbe;
- dejstvo, da tožnik v pravnem postopku ni uspel, ni in ne more biti podlaga za odškodninsko odgovornost države. Ker ni podane protipravnosti, je bil zahtevek zavrnjen. Tožnik je spregledal, da pravnomočne odločitve veljajo za pravilne in so nanje vezane stranke postopka.

V dveh zadevah je sodišče delno ugodilo tožbenim zahtevkom v skupni vrednosti 105.408,08 EUR od skupno 137.022,75 EUR:

V eni zadevi je tožnik zahteval plačilo 133.918,34 EUR odškodnine za premoženjsko škodo, ki jo predstavlja izgubljena kupnina, ker je sodnik ravnal napačno, ko tožbe s predlogom za izdajo začasne odredbe ni poslal zemljiški knjigi zaradi plombiranja in zemljiški knjigi ni vročil sklepa o začasni odredbi. Sodišče prve stopnje je tožeči stranki prisodilo 102.408,56 EUR odškodnine z zakonskimi zamudnimi obrestmi od vložitve tožbe dalje. Sodišče druge stopnje je pritožbo Republike Slovenije zoper ugodilni del sodbe zavrnilo in potrdilo odločitev sodišča prve stopnje. V revizijskem postopku je Vrhovno sodišče revizijo tožene stranke zavrnilo. Poudarilo je, da je škoda tožeči stranki nastala zaradi kumulativnega delovanja dveh vzrokov, in sicer opustitve sodišča zaznambe začasne odredbe in kršitve prepovedi iz začasne odredbe, ki jo je storil Radovanovič ter omogočil upniku Potisku pridobitev zastavne

pravice in vložitev predloga za izvršbo, da se je iz nje poplačal. Pravno relevantna vzroka škode tožeče stranke sta tako opustitev sodišča kot Radovanovičeva kršitev prepovedi iz začasne odredbe, zato za škodo tožeči stranki odgovarjata oba povzročitelja solidarno, ker njunih deležev pri povzročitvi škode ni mogoče določiti. Zato je odločitev, da mora tožena država, čeprav sodnik, za katerega odgovarja, ni bil edini povzročitelj škode, tožeči stranki poravnati odškodnino za vso škodo, materialnopravno pravilna.

V drugi zadevi pa je tožnica uveljavljala vračilo preveč izplačane odškodnine, potem ko je izplačala odškodnino na podlagi pravnomočne sodbe, ki je bila kasneje po vloženi reviziji spremenjena. Sodišče je tožbenemu zahtevku delno ugodilo. Ugotovilo je, da je sodišče kršilo določilo 375. člena Zakona o pravnem postopku, ko revizije, vložene v letu 1997, ni vročilo tožniku, slednji pa je po prejemu odškodnine to porabil in je bil o vloženi reviziji seznanjen šele po prejemu sodbe Vrhovnega sodišča v letu 2000.

Poleg navedenih zadev je bila v dveh zadevah sklenjena sodna poravnava v skupnem znesku 65.737,23 EUR, v eni zadevi pa zunajsodna poravnava v znesku 1.891.429,39 EUR, pri čemer je bila po sklenjeni poravnavi tožba umaknjena. V štirih zadevah so tožniki po prejetem odgovoru na tožbo to umaknili.

Sodna poravnava je bila sklenjena v primeru tožnika, ki je bil samostojni podjetnik, škoda pa mu je nastala v zvezi z delom Okrajnega sodišča na Vrhniki, v izvršilni zadevi. Tožeča stranka je imela iz naslova poslovne dejavnosti zoper drugega samostojnega podjetnika terjatev v višini 32.486,36 EUR z zakonskimi obrestmi od posameznih računov. Zaradi neplačane terjatve je tožnik vložil predlog za izvršbo, in sicer na določeno nepremičnino. Sodišče je izvršilnemu predlogu sledilo in izdalo sklep o izvršbi, ki je postal pravnomočen. Dolžnik pa je dolgoval tudi drugim, ne le tožniku, in izvršbo na navedeno nepremičnino so predlagali tudi drugi upniki. Posamezni upniki so na podlagi določbe 170. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju (v nadaljevanju: ZIZ) pridobili vrstni red poplačila iz predmetne nepremičnine, skladno s časom zaznambe njihovega sklepa o izvršbi v zemljiški knjigi.

V izvršilni zadevi tožeča stranka ni bila obravnavana po vrsti, ker so uslužbenci izvršilne pisarne na izvršilni predlog zabeležili, da sodna taksa ni plačana; to se je kasneje sicer izkazalo za neresnično. Med ugotovitvijo, da taksa ni plačana, in naknadno ugotovitvijo, da ta ugotovitev ni resnična, je minilo toliko časa, da je sodišče izdalo sklep o izvršbi v zadevi drugega upnika. Nepremičnina je bila prodana na javni dražbi, sodišče pa je kupnino po plačilu prednostnih terjatev razdelilo zastavni upnici in še dvema upnikoma. Če bi sodišče ravnalo skladno z določilom 11. člena ZIZ, bi tožnik prišel do poplačila v celoti. Glede na navedeno se je Republika Slovenija v poravnavi zavezala plačati tožeči stranki v popolno poravnavo njene terjatve 50.000,00 EUR.

V primeru zunajsodne poravnave pa je tožeča stranka vložila tožbo v povezavi s kazensko zadevo zoper Gorana Joviča zaradi k.d. zlorabe čekovne in kreditne kartice idr., v kateri je bil pred sodiščem v Zürichu pravnomočno obsojen, ter zoper Momirja Joviča v kazenskem postopku Okrožnega sodišča v Kranju zaradi k.d. pranja denarja, v katerem je sodišče slednjemu zaseglo gotovino in vrednostne papirje, ki so bili predmet kaznivega dejanja. V tem kazenskem postopku je bila banka napotena

na pot pravde zaradi uveljavitve premoženjskopравnega zahtevka. Med strankama je bila sklenjena zunajsodna poravnava na podlagi 97. člena Kazenskega zakonika, na podlagi katerega lahko oškodovanec, ki je napoten na pravdo, zahteva poplačilo iz odvzete vrednosti. Na podlagi notarske izjave banke ter sodb sodišča v Zürichu je bilo ugotovljeno, da znaša škoda 1.172.834,00 CHF, zato se je lastništvo na vrednostnih papirjih do te višine preneslo na tožečo stranko.

3. Nepravilno delo državnih organov

Tožniki zatrjujejo nepravilno delo upravnih organov in inšpekcijskih služb v zvezi z vodenjem in odločanjem v različnih upravnih postopkih. V 44 zadevah, kar je enako število kot v predhodnem obdobju, oškodovanci tožijo na plačilo odškodnine v skupnem znesku 23.818.390,36 EUR.

V nadaljevanju navajam vsebino dveh tožb, ki sta pomembni glede na zatrjevano problematiko:

- tožnik s tožbo vtožuje izgubljeni dobiček, za katerega naj bi bil kot upravičenec do posebne državne premije za kvalificirane elektrarne prikrajšan v letu 2006. V tožbi navaja, da je vlada kršila svojo obveznost s tem, ker v letih 2003 in 2005 ni določila državnih premij, čeprav je bila na podlagi lastne uredbe to dolžna storiti vsako leto, poleg tega pa tudi pri določitvi višine premij v letih 2004 in 2006 naj ne bi pravilno upoštevala podzakonskih kriterijev za indeksacijo državnih premij. Zaradi teh ravnanj vlade naj bi bila državna premija v letu 2006 prenizka. Tako tožnik iz naslova izgubljenega dobička zahteva odškodnino v višini 1.089.579,00 EUR skupaj z zakonitimi zamudnimi obrestmi od 1. 1. 2007. V odgovoru na tožbo navajamo, da tožnik v tožbi najprej izhaja iz zmotne predpostavke, da naj bi šlo v zadevi za odškodninsko terjatev. Tožniku škoda v obliki izgubljenega dobička sploh ni nastala. Iz tožbe izhaja, da vtožuje izgubljeni dobiček kot razliko med premijo, ki jo je dejansko prejel v letu 2006 na podlagi določitve vlade, in višjo premijo, ki bi mu po njegovem izračunu pripadala na podlagi uredbe. Te razlike pa ni mogoče obravnavati kot škodo, saj tožnik po vsebini vtožuje neizplačani del državne pomoči, za katerega zmotno meni, da je do njega upravičen. Da gre podporo, ki jo je tožnik v letu 2006 prejel v obliki enotnih letnih premij, šteti za državno pomoč, je v odločbi št. C 7/2005 z dne 24. 4. 2007 nesporno ugotovila tudi Komisija Evropskih skupnosti (v nadaljevanju: Komisija ES). Ta je 2. februarja 2005 proti Republiki Sloveniji sprožila formalni postopek preiskave v skladu z drugim odstavkom 88. člena Pogodbe o ustanovitvi evropske skupnosti, med drugim tudi v zvezi s predmetno shemo državnih pomoči za kvalificirane proizvajalce, saj je komisija dvomila o skladnosti nekaterih delov sheme s pravili skupnega trga. Glede na to, da tožnik od tožene stranke zahteva plačilo državne pomoči, pa je treba ugotoviti, da pravila o državnih pomočeh za kvalificirane proizvajalce električne energije niso bila določena do te mere, da bi iz njih izhajala pravica tožnika do določljive ali določene višine premij; sploh pa ne, da bi morala premija pokrivati dobiček, ki ga tožnik vtožuje. Iz tega razloga je zato povsem irelevantno dejstvo, da vlada ni določila premij v letih 2003 in 2005, irelevanten pa je tudi očitek tožnika, da v letu 2004 in 2006 vlada naj ne bi pravilno določila premije. Odločitev o višini državne premije kvalificiranim proizvajalcem je bila na

podlagi 22.a člena Energetskega zakona (Ur. l. RS, št. 79/99; v nadaljevanju: EZ) prepuščena vladi. To zakonsko pooblastilo vladi pa je vsebovalo le splošno navodilo, da premija predstavlja razliko med odkupno ceno za celotno energijo (tj. enotno letno ceno) in pričakovano povprečno letno tržno ceno električne energije. Niti zakon niti uredba vlade pa nista opredelili meril za določitev enotne letne cene. Vlada tudi ni bila dolžna določiti teh meril, saj je zakonodajalec prepustil vladi velike možnosti proste presoje, v kateri višini bo spodbujala proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov (OVE) ter sočasne proizvodnje toplote in električne energije (SPTTE). Znotraj tega se je vlada zato v okviru lastne energetske politike odločala, kakšne gospodarske razmere za razvoj in izvajanje projektov OVE in SPTTE bo zagotovila po posameznih vrstah kvalificiranih proizvajalcev. Upoštevati pa je treba tudi dejstvo, da je vsakokratno zvišanje cene tudi na bremenu odjemalcev električne energije, ki ima makroekonomske posledice, za katere je prav tako odgovorna vlada. Edino omejitev so vladi v tem pogledu predstavljala pravila o državnih pomočeh, ki jih je Komisija ES sprejela s smernicami, na podlagi katerih je presojala skladnost nacionalnih shem za državne pomoči na predmetnem področju s pravili ES o skupnem trgu. Te pa so bile glede državnih pomoči jasne, da sme vsakršna podpora zajemati le amortizacijo obrata in primeren donos kapitala. Vendar pa kot že rečeno niti EZ niti uredba ne dajeta zagotovila posameznim kvalificiranim proizvajalcem, da bi morala državna pomoč pokrivati tovrstne stroške in v kolikšnem obsegu bi jih morala pokrivati. Sploh pa tožnik v tožbi ne zatrjuje, da bi v letu 2006 posloval z izgubo ali da mu premija ni pokrivala stroškov amortizacije, ampak, nasprotno, vtožuje čisti izgubljeni dobiček. Zato je tudi vpliv spremembe cene osnovnega energenta na celotne stroške proizvodnje različen za posamezne kvalificirane proizvajalce. Ker je vlada pri določitvi pomoči izhajala iz povprečnih ocen stroškov, seveda že iz tega razloga ne more biti upoštevan argument tožnika, da bi vlada morala v celoti upoštevati indeks rasti cen zemeljskega plina. Prav tako pa je imela tožena stranka zaradi postopka preiskave nedovoljenih državnih pomoči s strani Komisije ES tudi sicer upravičen razlog za opustitev te obveznosti v letu 2005. Pa tudi sicer opustitev obveznosti v letu 2005 ne bi mogla biti v vzročni zvezi z domnevno škodo iz leta 2006, saj je tožnik pridobil status kvalificiranega proizvajalca šele 10. 1. 2006. Tožena stranka še navaja, da očitane ravnanja vlade ni mogoče šteti za protipravna, saj je bila vlada dolžna upoštevati pravila ES o državnih pomočeh, ki so skladno s prakso Komisije ES na tem področju jasna in ne dovoljujejo vezanosti državne podpore na rast variabilnih stroškov energentov kot vhodnega goriva kvalificiranih elektrarn, poleg tega pa glede na razloge, pojasnjene v točki 3 te vloge, tudi sicer niti iz EZ niti iz uredbe ne izhaja določna obveznost vlade, iz kršitve katere bi lahko tožnik izvajal pravico do odškodnine;

- tožnice zahtevajo skupno 900.000 EUR odškodnine zaradi protipravnega ravnanja Centra za socialno delo (v nadaljevanju: CSD) kot nosilca javnih pooblastil ter socialne inšpekcije pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve. Tožnice v tožbi navajajo, da so zaposlene pri CSD ravnale protipravno, saj so opustile dolžnostno ravnanje ter zavestno kršile zakone in druge predpise, opuščale dolžno nadzorstvo in drugače nevestno ravnale v službi. V upravnem postopku so namreč z odločbo iz leta 1999 brez soglasja staršev za oddajo drugam izdale za dve dekleti, brez izdaje sklepa o ustanovitvi strokovne komisije, brez mnenja strokovne komisije ter brez razpisa in izvedbe ustne obravnave ter v

nasprotju s prvim odstavkom 217. člena ZUP začasno odločbo, v kateri so navedle, da gre za oddajo otrok v varstvo rejniški družini s soglasjem staršev, kar seveda ni bilo res, in z njo začasno namestile dve dekleti v varstvo rejniške družine, čeprav je šlo za odvzem brez soglasja staršev, pri čemer pa kljub začasnosti te odločbe do danes, 18. 6. 2009, ni bila izdana odločba o prenehanju rejništva za eno izmed deklet. Poleg tega so neznane osebe, zaposlene pri CSD Ravne na Koroškem, v spisih, z namenom prikrivanja strokovnih napak ob inšpekcijskem nadzoru, ki je bil izveden v letih 2007 in 2008, ponaredile oziroma predrugečile spise oziroma dokumente. V odgovoru na tožbo navajamo, da ni podano protipravno ravnanje zaposlenih CSD in inšpekcije pristojnega ministrstva, saj tožeča stranka niti ne konkretizira ravnanj, ki naj bi bila protipravna s strani inšpektorja. V izvedenih izrednih inšpekcijskih nadzorih je tako inšpektor ugotovil postopkovne pomanjkljivosti, ki pa niso vplivale na materialne pravice tožnice. Te postopkovne pomanjkljivosti pa ne predstavljajo protipravnega ravnanja ne CSD ne Inšpektorata RS za delo – socialne inšpekcije. Prepisi dokumentov niso bili narejeni z namenom predrugečenja ali ponarejanja, zato so zatrjevanja tožeče stranke o takšnem protipravnem ravnanju povsem neutemeljena, prepisi so bili narejeni zgolj za lažjo obravnavo tega kompleksnega primera. Glede začasne odredbe se starša nista pritožila, tožnica pa je ves čas vedela, kje sta deklici. Ugovarjamo, da je vzrok škode na strani tožnice – matere – in ne v ravnanju zaposlenih CSD. Ugovarjamo tudi pasivni legitimaciji zaradi ravnanj zaposlenih na CSD, ker gre za javni zavod.

V 25 zaključenih zadevah izmed 49 so sodišča zavrnila tožbene zahteve v skupnem znesku 4.051.955,29 EUR. Pomembni razlogi za zavrnitve zahtevkov so bili:

- tožba je očitala, da je upravni organ (inšpektorat za okolje) izdal odločbo, s katero je tožniku izrekel prepoved nadaljnjega obratovanja. Zahtevk je bil zavrnjen, ker je sodišče ugotovilo, da upravna odločba ni bila protipravna;
- upravni postopek, iz katerega je izhajala odločba o rušitvi stavbe, v kateri so prebivali tožniki na podlagi nezakonitega upravnega postopka, je bil pravilno izveden;
- sodišče je obrazložilo, da je treba zahtevk zavrniti že zato, ker tožeči stranki ni uspelo dokazati vseh elementov odškodninske odgovornosti (škodo, vzročno zvezo, protipravno ravnanje, odgovornost) tožene stranke. Tožnik je silažo uničil samoiniciativno, za kar tožena stranka ne more odgovarjati;
- postopek izvršbe je tekel v skladu z zakonom. Tožnik se je za nakup nepremičnine na dražbi odločil na podlagi pridobljenih informacij o nepremičnini – pogovorov s svojo nekdanjo direktorico, uslužbencem na občini in izvedencem. Pred pristopom na dražbo ni dvomil o tem, ali je plačilo komunalnega prispevka vključeno v ceno nepremičnine, zato se s tem vprašanjem ni obrnil na sodišče. Odškodninska odgovornost države tako ni podana;
- tožbeni zahtevk je sodišče zavrnilo, ker se tožnik brez upravičenega razloga ni udeležil razpisane glavne obravnave.

V desetih zadevah je sodišče delno ugodilo tožbenim zahtevkom v skupni vrednosti 86.297,36 EUR od skupno 231.312,76 EUR. Sodišče je ugodilo naslednjim tožbenim zahtevkom tožnikov:

Tožeči stranki so bili kot uvozniku in carinskemu zavezancu zaseženi tekstilni izdelki, ki naj bi ji bili s prekrškovno odločbo vrnjeni v naravi. Tožeča stranka je zahtevala odškodnino v višini 98.623,70 EUR. Vrnitev ni bila več mogoča, ker je bila zaradi previsokih stroškov hrambe nujna prodaja izdelkov in so bili ti prodani. Tožena stranka je dolžna povrniti samo znesek, ki predstavlja kupnino za zaseženo blago (54.999,17 EUR).

Tožnik je s tožbo zahteval odškodnino za premoženjsko in nepremoženjsko škodo, ki naj bi jo pretrpel zaradi dogodka na letališču v Frankfurtu, ko so mu policisti odvzeli prostost zaradi suma ponareditve potnega lista. Po preiskavi se je izkazalo, da potni list ni ponarejen, temveč da so poškodbe nastale zaradi starosti oziroma slabe kakovosti dokumenta, brez krivde lastnika. Sodišče je tožbenemu zahtevku delno ugodilo. Odločilo je, da je podana pasivna stvarna legitimacija tožene stranke, in se pri tem sklicevalo na Zakon o organizaciji in delovnem področju republiške uprave. Odločilo je, da je podana vzročna zveza med škodo in protipravnim ravnanjem tožene stranke. Nadalje je sodišče odločilo, da tožnikov zahtevku za škodo zaradi duševnih bolečin zaradi okrnitve svobode ni utemeljen, saj je tožnik ni izkazal. Prav tako je sodišče zavrnilo tožnikov zahtevku za odškodnino zaradi duševnih bolečin zaradi nerealiziranega obiska svojcev, saj zanjo ni pravne podlage. Stranski intervenient je poravnal tožniku dosojeni znesek in stroške.

Tožeča stranka je s tožbo zahtevala plačilo odškodnine iz naslova duševnih bolečin zaradi razžalitve časti in dobrega imena. Razžalitveno dejanje naj bi storil policist PP Šentjur, ki je v predlogu za uvedbo postopka o prekršku zoper tožnika zapisal, da je bil tožnik v času prekrška pod vplivom alkohola. Tožnik je bil v času dogodka policist na PP v Celju. Sodišče je ugotovilo, da ni bilo nikakršne podlage za zaključek, da je bil tožnik v času dogodka vinjen. Zahtevku je sodišče po temelju delno ugodilo z obrazložitvijo, da zapis v rubriki "Vpliv alkohola" predstavlja trditev o alkoholiziranosti in v objektivnem smislu taka trditev škodi časti in dobremu imenu, upoštevajoč dejstvo, da je bil tožnik policist, od katerega se pričakuje, da varuje ugled policije tudi zunaj delovnega časa. Sodišče je ugotovilo, da pozitivna označba o tožnikovi alkoholiziranosti v predlogu predstavlja žaljivo trditev, ki je vzrok za dogodke (posmeh, zbadanje, preverjanje) v delovni sredini tožnika, ki so prizadeli njegovo čast.

V štirih zadevah so tožniki v celoti uspeli s tožbenimi zahtevki v skupnem znesku 9.985,99 EUR, poleg tega pa so bile sklenjene sodne poravnave v treh zadevah v skupnem znesku 36.186,00 EUR. Izpostavljam zadevo, ko je tožeči stranki nastala škoda zaradi slabo izvajanega nadzora hišnega pripora:

Tožeča stranka je od Ministrstva za notranje zadeve zahtevala plačilo odškodnine in najemnine za stanovanje, v katerem je prebivala. Iz tožbe izhaja, da se je zaradi nakupa stanovanja javila na časopisni oglas Majde Špeh in Mladena Hafnerja, ki sta se lažno predstavljala kot zakonca Teržan. Po ogledu stanovanja se je odločila za nakup, prodajalca pa sta ponaredila kupo-prodajno pogodbo in druge dokumente. Do prevzema stanovanja ni prišlo, ker je bila Majdi Špeh odvzeta prostost zaradi suma storitve kaznivnega dejanja goljufije. Zaradi malomarno opravljenega nadzora v času hišnega pripora Majde Špeh je tožnica utrpela škodo, do katere ne bi prišlo, če bi policisti učinkoviteje izvajali nadzor v času hišnega pripora in če bi jo policisti

pravočasno obvestili, da gre pri prodaji stanovanja za sum storitve kaznivega dejanja goljufije.

Prvostopno sodišče je o zahtevku odločilo z vmesno sodbo ter zahtevek zavrnilo.

Višje sodišče je po pritožbi tožeče stranke ugotovilo odškodninsko odgovornost Republike Slovenije za tožnično škodo ter zaradi odločitve o višini odškodnine zadevo vrnilo v nadaljnji postopek prvostopnemu sodišču. Sodišče je opozorilo, da je bilo v izreku sklepa o odreditvi hišnega pripora zoper osumljenko storitve treh kaznivih dejanj goljufije jasno določeno, da so ji poleg oddaljitve z naslova bivališča brez posebnega dovoljenja ali vabila sodišča prepovedani tudi vsi stiki z osebami, ki niso člani njene družine oziroma gospodinjstva. Ker je bil tak ukrep odrejen zaradi konkretne in realne nevarnosti, da bo Majda Špeh ponovila dejanja, ki pomenijo nevarnost za ljudi in predvsem njihovo premoženje, je očitno, da bi moral biti načrt nadzora hišnega pripora, naloženega delavcem policije, zasnovan in izvršen na tak način, da bi ji bilo dejansko onemogočeno priti v stik z nadaljnjimi potencialnimi oškodovanci, konkretno tudi s tožnico. Zgolj z vsakodnevnimi kontrolami ob različnih urah, čeprav nenapovedanimi, kot jih izkazuje evidenca nadzorov, namen izrečenega ukrepa glede na takrat že znani načrt osumljenkininega delovanja pri izvrševanju goljufij ni mogel biti dosežen. Sodišče je pritrdilo tožničinemu stališču o neprimernosti in posledični neučinkovitosti izvajanja nadzora hišnega pripora, kar je v konkretnem primeru privedlo do tega, da je bilo Majdi Špeh omogočeno izvršiti kaznivo dejanje goljufije na škodo tožnice. Policija, ki je osumljenki že ob prijetju zasegla listine, iz katerih je bilo jasno razvidno, da ji bo tožnica v nadaljnjih 15 dneh plačala večji znesek kupnine, bi morala ob že znanih podatkih o osumljenkinem kaznivem delovanju tožnico opozoriti na možnost goljufije tudi v njenem primeru. Policija je po presoji pritožbenega sodišča ravnala neprimerno, v nasprotju z vsebino in namenom predpisov, ki ji nalagajo varovanje premoženja ljudi, kar je privedlo do tožničinega oškodovanja.

Zoper navedeno odločitev je tožena stranka vložila revizijo, ki pa jo je Vrhovno sodišče zavrnilo. V ponovnem odločanju pred sodiščem prve stopnje je sodišče upoštevalo navodila pritožbenega sodišča in Vrhovnega sodišča ter obsodilo Republiko Slovenijo na plačilo 38.500, 00 EUR.

V istem obdobju sta bili sklenjeni še dve sodni poravnavi v skupnem znesku 31.238,00 EUR.

4. Izbris iz registra stalnih prebivalcev

Navedene zadeve prikazujemo tudi v letošnjem poročilu predvsem zaradi pozornosti, ki jim jo namenjajo mediji. V obdobju poročanja smo prejeli 11 novih tožb v skupnem znesku 904.547,96 EUR, kar je za osem tožb več kot v predhodnem letu.

Tožbe, ki so jih do zdaj vlagale osebe, izbrisane iz registra stalnega prebivalstva, so po večini zahtevale visoke odškodnine od Republike Slovenije (na primer 89.000,00 EUR, 41.729,00 EUR, 19.179,00 EUR, 141.000,00 EUR, 160.000,00 EUR). Tožniki so bili leta 1992 izbrisani iz registra prebivalcev Republike Slovenije in so posledično izgubili status prebivalca s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji. Z ustavno

odločbo opr. št. U-I-284/94 z dne 4. 2. 1999 je Ustavno sodišče Republike Slovenije ugotovilo protipravnost ravnanja državnih organov v primeru »izbrisanih«. Od takrat so tožniki dejansko vedeli, kdo je povzročitelj škode. Z ustavno odločbo opr. št. U-I-246/02 z dne 3. 4. 2003 je Ustavno sodišče Republike Slovenije ugotovilo, da je Zakon o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji v neskladju z Ustavo, ker med drugim »izbrisanim« ne priznava stalnega prebivanja v Republiki Sloveniji od 26. 2. 1992, ko je prišlo do izbrisa, ter naložilo Ministrstvu za notranje zadeve, da mora »izbrisanim« po uradni dolžnosti izdati dopolnilne odločbe o ugotovitvi njihovega stalnega prebivanja v Republiki Sloveniji od 26. 2. 1992. Dopolnilne odločbe je Ministrstvo za notranje zadeve izdajalo in vročilo strankam. Z odločitvijo Ustavnega sodišča opr. št. U-I-284/94 z dne 4. 2. 1999 so tožniki pridobili možnost uveljavljati odškodnino za škodo, ki jim je do tedaj že v celoti nastala. Vse relevantne elemente o vprašanju protipravnosti je vsebovala že odločba Ustavnega sodišča z dne 4. 2. 1999. Zato je tedaj začel teči zastaralni rok. To bi moralo biti tožnikom ob zahtevani povprečni skrbnosti znano najkasneje z objavo ustavne odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije 12. 3. 1999.

V obravnavanem obdobju je bilo osem zadev zaključenih. V sedmih zadevah je sodišče zavrnilo tožbeni zahtevek, v eni zadevi pa je tožnik tožbo umaknil.

Izpostavljam odločitev sodišča, ki je sledilo odgovoru Republike Slovenije, da je bil razlog za zavrnitev vloge tožnika za sprejem v državljanstvo obstoj nevarnosti za javni red, in sicer zaradi tožnikove predkaznovanosti. Sodišče prve stopnje je tudi ugotovilo, da ni podana vzročna zveza med ravnanjem upravnega organa in zatrjevano tožnikovo škodo.

IV/1.3 ODŠKODNINSKI ZAHTEVKI ZARADI NAPAKE DRŽAVNEGA ORGANA

V obdobju poročanja smo prejeli 399 novih zadev, kar je za štiri manj kot v predhodnem letu. Skupna vrednost tožbenih zahtevkov znaša 21.983.812,09 EUR.

Med prejetimi zadevami prevladujejo tožbe zaradi škode, ki nastajajo zaradi povečanih imisij. Primerjava števila prejetih zadevnih tožb z letom 2008 kaže, da smo prejeli manjše število tožb, in sicer eno tožbo manj zaradi neupravičeno odrejenega pripora, pet tožb več zaradi škode po divjadi, šest tožb manj zaradi poškodb na delu, 836 tožb manj zaradi odstranitve imisij, šest tožb več zaradi izgubljenega dohodka iz naslova vrnjenega premoženja v denacionalizacijskem postopku, eno tožbo več za škode, ki so nastale zaradi slabo vzdrževanih cest v lasti Republike Slovenije, štiri tožbe več zaradi nedopustnosti izvršbe.

Iz pregleda v letu 2009 statistično zaključenih zadev pred sodišči iz naslova napake državnega organa ugotavljam, da so tožniki zoper Republiko Slovenijo v 322 zadevah, katerih skupna vrednost zahtevkov je znašala 47.583.901,72 EUR, uspeli z majhnim delom zahtevkov (5,93 odstotka).

Med najpogostejše nove zahtevke sodijo:

1. Neupravičen odvzem prostosti

V obdobju poročanja smo prejeli 21 zadev (štiri zadeve manj kot v predhodnem letu) v skupni vrednosti 4.654.605,05 EUR zaradi neupravičenega pripora. Poleg navedenih tožb pa smo prejeli še tri tožbe zaradi neupravičene obsodbe na zaporno kazen. V teh zadevah tožniki vtožujejo 102.333,05 EUR.

Zaradi neupravičenega pripora in neupravičene obsodbe na zaporno kazen prejmejo odškodnino vsi tisti, ki jim je bila v kazenskih postopkih neutemeljeno odvzeta prostost (odrejen pripor), pa je bil potem kazenski postopek zaradi umika obtožnice ali nevlóžene obtožnice okrožnega državnega tožilca ustavljen, ali v kazenskem postopku ni bilo dokazano kaznivo dejanje tistega, ki so ga priprii, ali pa je neupravičeno prestajal (zaporno) kazen, a je bil v postopku z izrednim pravnim sredstvom postopek ustavljen. Natančnejši pogoji so določeni v 538. in 542. členu Zakona o kazenskem postopku.

Pregled zaključenih zadev je pokazal, da je sodišče v eni zadevi zavrnilo tožbeni zahtevek. Tožnik je sam s svojim nedovoljenim ravnanjem povzročil, da mu je bila odvzeta prostost.

V 12 zadevah so sodišča delno ugodila tožbenim zahtevkom v skupnem znesku 107.443,70 EUR od zahtevanih 1.301.900,13 EUR. Med navedenimi zadevami so v večjem številu zadeve, ko so sodišča priznala tožnikom odškodnino, ki ne presega zneskov, ki jih je ponudilo Državno pravobranilstvo na podlagi svojih kriterijev. V treh zadevah so sodišča prisodila precej višje odškodnine, in sicer v eni zadevi za sedem dni pripora 1.054,86 EUR, za 14 dni pripora 2.000,00 EUR in za 389 dni pripora 39.000,00 EUR. V navedenih zadevah se je sodišče odločilo za višje zneske odškodnin, ker je ugotovilo, da je odvzem prostosti vplival na tožnikovo subjektivno dožemanje, njegov položaj, kaznivo dejanje, trajanje pripora, upoštevanje podobnih primerov v sodni praksi, v eni zadevi pa tudi na zdravstvene posledice, ki so se pokazale pri tožniku med prestajanjem pripora in po odpravi pripora. Ocenjujem, da gre v teh primerih za okoliščine, ki Državnemu pravobranilstvu v času, ko je zahtevek obravnavalo v predhodnem postopku, niso bile znane oziroma ne v celoti.

V petih zadevah so sodišča prisodila odškodnino, ki je glede na dan odvzema prostosti znašala med 62,00 EUR in 79,00 EUR. To pa so primeri, ki so primerna osnova za razmislek, kako bolje individualizirati odškodnine zaradi neupravičeno odvzete prostosti.

V zvezi s poravnami je treba opozoriti, da so tožniki v nekaj zadevah na poravnalnem naroku sklenili sodno poravnavo za isti znesek, ki jim je bil že ponujen v predhodnem postopku. V devetih zadevah je bila sklenjena sodna poravnava v skupnem znesku 62.485,74 EUR. Med zadevami je upoštevana tudi sodna poravnava, ki je bila sklenjena zaradi neupravičenega odvzema prostosti v trajanju 97 dni. Vrhovno sodišče je namreč ugotovilo v kazenskem postopku, da že ob opravi prvega preiskovalnega dejanja, tj. hišne preiskave, ni bilo dovolj dokazov za sum, da je tožnica storila kaznivo dejanje. Posledično je moralo sodišče vse dokaze, pridobljene na tej podlagi, izločiti iz spisa, zaradi česar je Državno tožilstvo obtožbo umaknilo.

Ne glede na zgornje ugotovitve, pa posebej izpostavljam medijsko odmevno zadevo, ki je odmevna tudi zaradi visoko prisojene odškodnine:

- tožnik je s tožbo zahteval plačilo odškodnine zaradi nezakonite uporabe prisilnih sredstev in nezakonitega pridržanja, do katerega je prišlo, ko so ga policisti ustavili, preiskali, nato pa vklenili in odpeljali na policijsko postajo. Oškodovanec naj bi storil cestnoprometni prekršek, nadalje naj bi obstajal sum, da je bilo vozilo ukradeno, poleg tega pa oškodovanec pri sebi ni imel osebnih dokumentov ter se je ob ustavitvi neprimerno vedel. Senat za pritožbe pri Generalni policijski upravi je ugotovil, da je bila oškodovancu prostost nezakonito odvzeta v času od 8.45 do 12. ure.

Sodišče prve stopnje je s sodbo tožeči stranki priznalo odškodnino v višini 500,00 EUR. Ugotovilo je, da sta policista morala ugotoviti tožnikovo identiteto, zato so bili njegovo prijete in poznejše pridržanje ter uporaba prisilnih sredstev za vezanje in vklepanje ter varnostni pregled opravljeni zakonito in takšno uradno dejanje policije ne more biti podlaga za odškodninsko odgovornost po 148. členu Obligacijskega zakonika. Tožnik je bil ustavljen zaradi kršitve cestnoprometnih predpisov, nato pa je bil prijet in odpeljan na policijsko postajo skladno s predpisi zaradi ugotavljanja identitete, pri čemer napačen podatek, da je vozilo ukradeno, kar je posledica strokovne napake policista, ki ga ni bilo na kraju dogodka, ni bistveno vplival na upravičenost uporabe opisanih policijskih pooblastil. Sodišče je tako ugotovilo, da v tem delu organom tožene stranke ni mogoče očitati protipravnega ravnanja. Ko je bila potrjena tožnikova identiteta, niso obstajali več zakonski razlogi za nadaljnje tožnikovo pridržanje in tako ima tožnik za čas od 8.45 do 12. ure pravico zahtevati ustrezno odškodnino. Pred tožnikovo privedbo k sodniku za prekrške je policist tožnika ponovno varnostno pregledal in zoper njega uporabil sredstva za vezanje in vklepanje, kar je bilo po mnenju sodišča prve stopnje nepotrebno. Tožnikovo pridržanje v navedenem času je bilo tako nezakonito, odvzem prostosti pa nepotreben in nesorazmeren ukrep glede na težo zatrjevane kršitve.

Ob reševanju pritožbe tožeče stranke je sodišče druge stopnje sodbo sodišča prve stopnje spremenilo tako, da je prisojeno odškodnino zvišalo za 2.500,00 EUR, kar pomeni, da je tožeča stranka upravičena do izplačila odškodnine za nepremoženjsko škodo zaradi nezakonitega pridržanja v trajanju 3 ur in 15 minut v višini 3.000,00 EUR. Občutki za tožnika so bili katastrofalni, imel je velike težave pri saniranju tega dogodka v podzavesti, z vsemi temi dejanji so ga policisti ponižali do skrajnih meja in zaradi vsega navedenega je potreboval psihiatrično pomoč. Zadeva je bila medijsko zelo odmevna. Ker je tožnik bolj poznan v javnosti, se dogodek dalj časa ni polegel, kar je vplivalo na njegovo dobro ime in ugled v družbi.

2. Odškodnine zaradi imisij

Prejeli smo 306 novih zadev v skupni vrednosti 2.139.815,94 EUR. Vse tožbe se nanašajo na škodo, v glavnem nepremoženjsko, zaradi imisij (onesnaženosti zraka zaradi izpušnih plinov, vibracij in hrupa) kot posledice povečanega prometa tovornih vozil na državni cesti G1-3 od Spodnje Ščavnice do Dolge vasi, ki jih obravnava zunanji oddelek Državnega pravobranilstva v Murski Soboti, na nadaljevanju cestne

trase od Spodnje Ščavnice do Maribora, ki jih obravnava zunanji oddelek v Mariboru, in na državni cesti G1-1 Miklavž–Hajdina.

O tožbah iz naslova onesnaženosti zraka zaradi izpušnih plinov, vibracij in hrupa poročamo že v skupnih letnih poročilih od leta 2006.

Že v lanskoletnem letnem poročilu smo opozorili na sodbo Vrhovnega sodišča Republike Slovenije opr. št. II Ips 170/2009 z dne 26. 3. 2009, ko je sodišče v pravdni zadevi tožeče stranke Leopoldine Fridau zavrnilo revizijo Republike Slovenije. Sodišče prve stopnje je tožnici prisodilo 4.000,00 EUR odškodnine za pretrpljene duševne bolečine zaradi kršitve osebnostne pravice do zdravega življenjskega okolja. Pri odmeri je upoštevalo, da je tožnica upokojenka, njena hiša pa je oddaljena od roba ceste G1-3 dva metra. Sodišče druge stopnje je prisojeno odškodnino zvišalo na 7.000,00 EUR, Vrhovno sodišče pa je potrdilo drugostopenjsko odločitev. V predmetni zadevi je sodišče priznalo tožnici odškodnino za obdobje štirih let in desetih mesecev.

Kriterije iz predmetne sodbe je Državno pravobranilstvo uporabljalo pri pripravi predlogov za sklepanje sodnih in zunajsodnih poravnav. Kriteriji so podrobno navedeni v poglavju, ki se nanaša na obravnavo zahtevkov na podlagi 14. člena Zakona o državnem pravobranilstvu.

V letošnjem letu pa je Vrhovno sodišče Republike Slovenije s sodbo opr. št. II Ips 409/2009 z dne 18. 2. 2010 spremenilo odločitev Višjega sodišča v Mariboru, ki je s sodbo opr. št. I Cp 1887/08 z dne 14. 1. 2009 tožeči stranki Sakovič prisodilo odškodnino v višini 8.000,00 EUR. Sodišče je upoštevalo, da je hiša oddaljena dva metra od roba cestišča in da gre za upokojenca, osebi, ki ima stalno zaposlitev, pa je prisodilo 6.800,00 EUR. Vrhovno sodišče je namreč ugodilo reviziji Republike Slovenije in spremenilo sodbo pritožbenega sodišča tako, da je zavrnilo pritožbe tožečih strank in potrdilo sodbo sodišča prve stopnje. To pomeni, da je Vrhovno sodišče Republike Slovenije tožniku, upokojencu, ki stanuje v hiši, oddaljeni dva metra od roba cestišča, priznalo odškodnino 4.200,00 EUR, ki je za dobrih 40 odstotkov nižja od zneska, ki ga je prisodilo pritožbeno sodišče.

Glede na tako spremenjeno sodno prakso Vrhovnega sodišča Republike Slovenije Državno pravobranilstvo pri ocenjevanju upravičenosti tožbenih zahtevkov zdaj izhaja iz kriterijev, ki jih je Okrajno sodišče v Gornji Radgoni postavilo v sodbi opr. št. P 376//2007 z dne 9. 9. 2008.

Med 177 zaključenimi zadevami tožnik ni uspel z zahtevkom samo v eni zadevi. Gre za tožbo, ki ni povezana s predmetno problematiko, saj je tožbo obravnaval zunanji oddelek v Celju. Sodišče je zavrnilo tožbeni zahtevek, ker tožnika nista pristopila na prvo glavno obravnavo.

V zadevah, ki jih je obravnaval zunanji oddelek v Murski Soboti, so v 170 zadevah tožniki uspeli z zahtevki v skupnem znesku 1.580.529,02 EUR. V tem znesku so zajeti primeri, ko so tožniki z zahtevki uspeli delno oziroma v celoti, ter 102 sodni poravnavi in 11 zunajsodnih poravnav.

V šestih zadevah so tožniki po vložnem odgovoru na tožbo umaknili tožbe.

Na dan 31. decembra 2009 je bilo nerešenih še 440 zadev v skupni vrednosti več kakor 14,2 milijona EUR.

3. Poškodbe na delu

Tožniki so vložili 23 tožb v skupni vrednosti 476.764,85 EUR; v njih uveljavljajo odškodnino zaradi poškodb, ki so jih utrpeli med delom oziroma pri izvajanju različnih vaj ob delovnem usposabljanju.

Med 31 zaključenimi zadevami tožniki niso uspeli z zahtevki v 10 zadevah v skupni vrednosti 184.309,66 EUR. Med razlogi za zavrnitev tožbenih zahtevkov so bili tudi naslednji:

- Republika Slovenija kot delodajalka za zatrjevano škodo ne odgovarja objektivno. Tedanje delo carinika ni predstavljalo nevarne dejavnosti. Tožnik ni uspel dokazati, da je delodajalec opustil dolžno ravnanje in vzročno zvezo med njegovim ravnanjem in zatrjevano škodo;
- tožnik se je kot vojak poškodoval pri izvajanju vadbe, ki je pravzaprav predstavljala del njegovih delovnih obveznosti, zato to ne more zadoščati za zaključek, da bi bil delodajalec odškodninsko odgovoren za škodo, ki mu je pri tem nastala. Zgolj naključje, da je tožniku spodrsnilo na razmočeni brežini in se je zaradi tega zdrs končal s poškodbo tožnikovega levega kolena, še ne more pripeljati do zaključka, da je dejavnost pridobivanja kondicije kandidatov oziroma vojakov že sama po sebi nevarna. Pridobivanja kondicije in urjenja kandidatov in vojakov nikakor ni mogoče šteti za nevarno dejavnost. Poškodbo tožeče stranke je treba obravnavati kot posledico naključja, ki se je zgodila tožniku in ne presega okvirov normalnega tveganja pri pridobivanju kondicije. Vsakdo se lahko pri vsakem tveganju, pa najsi gre za rekreativni ali profesionalni trening, poškoduje;
- izvajanje vaje "taktični premik", katere sestavni del je tudi obrat po ravnih, zbitih tleh z oprtnim nahrbtnikom, za poklicnega vojaka ne pomeni nevarne dejavnosti. Ne gre za vajo, ki bi bila za poklicne vojake neobičajna in nepričakovana;
- sodišče je ugotovilo, da je do poškodbe tožeče stranke prišlo po naključju, zato ni podana odškodninska odgovornost Republike Slovenije.

V štirih primerih so tožniki po prejemu odgovora na tožbo to umaknili. V 17 zadevah so tožniki delno uspeli z zahtevki v skupnem znesku 249.961,49 EUR od zahtevanih 645.693,57 EUR. Nekaj primerov, ko je sodišče ugotovilo odgovornost Republike Slovenije, navajam v nadaljevanju:

- tožnik se je poškodoval zaradi padca po stopnicah pri opravljanju dolžnosti stražarja na Trdinovem vrhu. Sodišče je presodilo, da predstavljajo sporne stopnice za nočno stražo (neosvetljene) nevarno dejavnost, ker so bile dotrajane in so imele neenakomerno višinsko razliko, ugotovilo pa je tudi krivdno odgovornost, ker je tožnik opravljal delo stražarja na tej lokaciji brez ustreznih priprav;
- policist je bil napoten na službeno nalogo z motornim vozilom, pri čemer je prišlo do nesreče zaradi neugodnih razmer na cestišču. Tožnik je navajal, da je bilo motorno vozilo neustrezno opremljeno za vožnjo po snegu. Sodišče je ugotovilo, da je v obravnavanem primeru podana odškodninska odgovornost Republike Slovenije za nematerialno škodo, in sicer kot objektivna odgovornost iz naslova

nevarne dejavnosti, ki jo tožena stranka v določenih okoliščinah opravlja prek svojih delavcev. Dejavnost tožene stranke, v tem primeru intervencijsko vožnjo policistov na kraj kaznivega dejanja, je treba šteti za nevarno dejavnost, zaradi česar je podana objektivna odškodninska odgovornost tožene stranke;

- tožnik se je poškodoval pri usposabljanju prostovoljnih gasilcev za pridobitev specialnih znanj za uporabo izolacijskega dihalnega aparata. Usposabljanje je potekalo v posebno oteženih pogojih, in sicer tako, da so šli v napravo – železno kletko – trije tečajniki naenkrat, ki se med seboj poznajo. Naprava je bila utesnjena in zahteva previdno gibanje v slabi vidljivosti, v napravi pa so razne ovire, ki jih morajo tečajniki premagovati. Namen usposabljanja je bila usposobitev gasilcev za delo v oteženih okoliščinah, pri čemer sodišče ugotavlja, da gre za nevarno dejavnost. Usposabljanje je organiziralo Ministrstvo za obrambo, izvajala pa ga je Gasilska zveza Slovenije. Tožnik je vtoževal utrpelo nematerialno škodo za bolečine in strah, ki jih je prestajal zaradi poškodbe. Pritožbeno sodišče je ocenilo, da je bila v konkretnem primeru nevarnost, ki je izvirala iz nevarnih okoliščin usposabljanja, bistvenega pomena za nastanek škode in da ravnanje tožnika ni bilo tako neskrbno, da bi v več kot 30 odstotkih vplivalo na nastanek škode. Ministrstvo za obrambo je v celoti plačalo solidarno prisojeno odškodnino po pozivu odvetnika tožeče stranke, zdaj pa zahteva, da se zoper Gasilsko zvezo Slovenije vloži tožba in da se od nje v sodnem postopku izterja v celoti izplačana odškodnina;
- tožnik si je med službenim časom poškodoval koleno desne noge v delovni nezgodi. Do nezgode je prišlo v času izvajanja športne dejavnosti, igranja nogometa, ki je bil del delovne obveznosti. Do poškodbe je prišlo zaradi neprimerne in neustreznega igrišča, ki ni bilo opremljeno tako, kot bi moralo biti v skladu s predpisi, kar je vse imelo za posledico nastanek škode. Tožeči stranki je sodišče tudi prisodilo plačilo rente iz naslova izgubljenega zaslužka;
- tožnica se je spotaknila v pisarni, ko je odpirala okno. Ob padcu si je poškodovala gleženj. Vzrok za padeč je bila postavitvev in napeljava telefonskih in računalniških kablov v nasprotju s predpisi varstva pri delu. Republika Slovenija je odgovorna kot delodajalec, ki ni storil vsega, kar bi lahko, da do poškodbe ne bi prišlo (viseči kabli bi morali biti speti s parapetom, tako da ne bi prosto viseli od računalnika do okna). Pritožbeno sodišče je prispevek Republike Slovenije ocenilo na 85 odstotkov, soprispevek tožnice pa na 15 odstotkov.

4. Poškodbe med služenjem vojaškega roka

V obdobju poročanja smo prejeli samo eno novo zadevo, v kateri tožnik uveljavlja odškodnino zaradi poškodb, ki jih je utrpel med služenjem vojaškega roka.

V istem letu pa smo zaključili večje število zadev (19), v katerih so sodišča opozorila na primere, ki kažejo na odškodninsko odgovornost države zaradi napake državnega organa (t. i. objektivna odgovornost). Sodbe iz spodaj navedenih primerov lahko služijo vsem, ki odredajo na delovnem mestu različne športne dejavnosti, katerih vaje predstavljajo povečano nevarnost, na drugi strani pa predstavljajo tudi dobro sodno prakso za ocenjevanje odgovornosti Republike Slovenije v nedokončanih sodnih postopkih.

Navajam naslednje primere odgovornosti Republike Slovenije:

- Republika Slovenija je odgovorna zaradi poškodbe sluha pri streljanju v času obveznega služenja vojaškega roka;
- zaradi narave vaje (izvajanje kondicijske vaje na poledeneli površini) je podana objektivna odgovornost Republike Slovenije;
- sin prvih dveh tožnikov in brat tretjega in četrtega tožnika je v času služenja vojaškega roka umrl zaradi samomora med zdravljenjem v kliničnem centru. Sodišče je ugotovilo, da je prišlo do nesrečnega dogodka iz krivdnih razlogov tako Republike Slovenije kot bolnišnice. Krivda Republike Slovenije je bila spoznana z ugotovitvijo, da je prišlo do opustitve pravilnega pregleda naborne komisije, da je pokojni delno sposoben za služenje vojaškega roka. Krivdna odgovornost bolnišnice pa je bila ugotovljena v tem, da je bila premajhna pozornost posvečena pacientovemu duševnemu stanju in da je šlo za premajhno obveščenost med sestrami in zdravniki. Vsem tožnikom je bila prisojena odškodnina zaradi duševnih bolečin zaradi smrti. Toženi stranki sta bili obsojeni na nerazdelno plačilo tožnikom;
- do nezgode je prišlo pri odlaganju puške, ki se je nenadoma sprožila, ne da bi tožnik pritisnil na sprožilec. Naboj je tožnika zadel v levo roko. Sodišče je zahtevku po temelju ugodilo v skladu z določbami o objektivni odgovornosti (puška je nevarna stvar). Soprispevek tožnika je sicer ocenilo na 50 odstotkov, ker je tožnik puško nepravilno držal z roko za ustje cevi in držal prst druge roke na sprožilcu, poleg tega pa je s puško udaril sovojaka;
- tožnik se je pri športni vzgoji (vaji na pehotnih ovirah) telesno poškodoval. Premagovanje treh metrov visoke pehotne ovire, pri katerem vojak visi z rokami na prečkah te ovire in se z močjo svojega telesa z nihanjem poganja od ene prečke do druge, predstavlja nevarno dejavnost, večjo od tistih, s katerimi se človek srečuje pri običajnih opravkih.

5. Nehumani pogoji bivanja v prostorih za prestajanje kazni zapora

V letu poročanja je Državno pravobranilstvo prejelo v delo dve tožbi zapornikov na plačilo odškodnine. Tožnika zatrjujeta nehumane pogoje prestajanja zaporne kazni v KZPKZ Dob. Prvi tožnik podrobno zatrjuje, da je v sobi nameščen še s 16 drugimi obsojenci, od katerih ima vsak na razpolago le 3,43 m². Soba ima le eno kopalnico, v kateri sta dva umivalnika, ena prha, WC in pisoar, kar ne dosega higienskega minimuma. Obsojenci, s katerimi je tožnik v sobi, so okuženi s hepatitisom A, B in C ter virusom HIV, tako da obstaja realna možnost, da se bo okužil tudi on. Jedilnica je premajhna za 385 obsojencev, saj je zgrajena za 233 oseb, obroka torej obsojenci ne morejo použiti v normalnem času. Telefonski klic jim je omogočen le vsak drugi dan, in sicer v trajanju 5–10 minut, kar je premalo.

Drugi tožnik prav tako zatrjuje nehumane pogoje prebivanja v istem zaporu. Navaja, da je prikrajšan pri higienskem minimumu, da bivalni prostor po površini ne ustreza Pravilniku o izvrševanju kazni zapora ter da mu je kršena pravica do spoštovanja osebnosti in dostojanstva.

Navedeni tožbi navajam, ker je Državno pravobranilstvo v predhodnem postopku na podlagi 14. člena Zakona o državnem pravobranilstvu obravnavalo več kot 200 odškodninskih zahtevkov zapornikov, ki so opozarjali na nehumane pogoje prestajanja zapornih kazni v zaporih na Dobu in v Ljubljani. V delu poročila, ki se nanaša na obravnavo pritožb pred Evropskim sodiščem za človekove pravice, pa

sem tudi navedel primere pritožb zapornikov, ki smo jih prejeli v obravnavo. Kakršna koli ugotovitev, da so zahtevki obsojencev utemeljeni, bi lahko imela za posledico povečanje pripada tovrstnih zadev.

IV/1.4 DRUGE ODŠKODNINE

V obdobju poročanja je Državno pravobranilstvo prejelo v delo tudi odškodninske tožbe, ki niso zajete v predhodnih točkah. Ker oškodovanci tudi v teh odškodninah vtožujejo visoke zneske, je primerno, da so zadeve prikazane posebej.

V obdobju poročanja je Državno pravobranilstvo prejelo v delo sedem novih tožb.

Med najpogostejše nove zahtevke sodijo:

- tožeča stranka s tožbo zahteva plačilo 117.922,56 EUR kot nadomestilo za uporabo nepremičnin. Gre za nepremičnine, ki sta jih Republika Slovenija in zanjo DARS, d. d., potrebovali za gradnjo mednarodnega mejnega prehoda Obrežje v sklopu avtoceste Krška vas–Obrežje. Tožeča stranka navaja, da je postopek razlastitve v teku pri Okrajnem sodišču v Krškem, odškodnina za razlašene parcele še ni plačana, tožena stranka pa nepremičnine že uporablja, čeprav po mnenju tožeče stranke za to nima pravnega naslova;
- tožnik vlaga tožbo, poleg ostalih štirih tožencev, tudi zoper Republiko Slovenijo zaradi odškodnine v zvezi s smrtjo sina pred diskoteko Global. Republiko Slovenijo očita opustitev dolžnega ravnanja, ker njeni organi (inšpekcije, policisti) niso ukrepali pred dogodkom v letu 2007, kljub neštetim prekrškovnim postopkom in ugotovitvam o zaposlovanju varnostnikov na črno. Državno pravobranilstvo v odgovoru na tožbo ugovarja protipravnemu ravnanju Republike Slovenije;
- tožnik s tožbo zahteva povračilo škode, ki mu je nastala v kazenskem postopku, v katerem je bil oproščen obtožbe. Tožnik zahteva povračilo stroškov, ki so mu nastali z udeležbo na 19 glavnih obravnavah, odškodnino za zasežene tri mobilne telefone ter povračilo nematerialne škode, tj. za pretrpljene duševne bolečine, ki jih je trpel zaradi kazenskega postopka;
- tožeča stranka poleg plačila odškodnine po 72. členu ZDEN in uporabnine uveljavlja tudi odstranitev antenskega stolpa z betonskim podstavkom. Tožena stranka naj vzpostavi prejšnje stanje nepremičnine, kot je bilo pred zgraditvijo objekta. Tožnica zahteva plačilo, ko naj bi tožena stranka uporabljala navedeno nepremičnino brez pravnega naslova;
- tožeča stranka toži na plačilo odškodnine za škodo, ki ji je nastala pri padcu po pločniku pred bolnišnico. Utrpela je poškodbo desnega zapestja;
- tožeča stranka vtožuje plačilo odškodnine za zemljišča, uporabljena za gradnjo avtoceste Vrba–Črnivec. Za obravnavana zemljišča je pri upravnem organu že tekkel postopek razlastitve, vendar se je končal z zavrženjem predloga za razlastitev, ker postopek ponudbe ni bil izveden v skladu z Zakonom o ureditvi določenih vprašanj v zvezi z gradnjo avtocestnega omrežja v Republiki Sloveniji. Zdaj postopek razlastitve proti tožeči stranki za obravnavana zemljišča ponovno teče, zato je po mnenju Državnega pravobranilstva tožba preuranjena. Če se stranki v razlastitvenem postopku ne bosta sporazumeli o višini odškodnine, je za odločanje o višini odškodnine pristojno sodišče v nepravdnem postopku;

- tožnik s tožbo zahteva plačilo odškodnine zaradi izgubljenega dobička, ker mu je bila razlašena nepremičnina v Ankaranu. Navaja, da je za namene opravljanja pridobitne dejavnosti že pridobil gradbeno dovoljenje za postavitev poslovnega objekta, vendar načrta ni mogel uresničiti, ker je bila nepremičnina vljučena v traso AC. Zahteva povrnitev izgubljenega dobička za obdobje, ko bi lahko začel z dejavnostjo, do datuma, ko je zemljišče v skladu z odločbo o razlastitvi moral izročiti toženi stranki;
- tožeča stranka v tožbi navaja, da je lastnica nepremičnin, ki v naravi predstavlja dvorišče in stanovanjsko stavbo, ležečo neposredno ob Ptujski cesti v Mariboru. V začetku osemdesetih let je bila opravljena rekonstrukcija Ptujске ceste, pri čemer se je nivo cestišča znižal za več kot en meter. Tožeča stranka je zaradi nastale ji materialne škode že uveljavljala odškodnino v letu 2002, in sicer zaradi razpokanja nosilnih zidov objekta. V pravnem postopku je uspela s tožbenim zahtevkom. Po letu 2005 je na objektu tožeče stranke nastala nova škoda. Vzrok naj bi po trditvah tožeče stranke bil še vedno trajajoči vpliv slabe rekonstrukcije Ptujске ceste v Mariboru. Zaradi navedenega uveljavlja odškodnino za novo nastalo škodo.

V letu 2009 je bilo statistično zaključenih 23 zadev, v katerih so tožniki z odškodninskimi zahtevki uspeli v manjšem delu (7 odstotkov). Sodišče je tožbene zahtevke zavrnilo v desetih primerih, saj tožniki niso uspeli dokazati odškodninske odgovornosti države.

Opozarjam na zadevo, v kateri je bil tožbeni zahtevek zavrtnjen. Tožeča stranka je zoper toženo stranko vložila tožbo na plačilo odškodnine, ker je bila vpletena v zgodbo o onesnaževanju okolja s posledico nepojasnjene sušenja koruze. Po naročilu Veterinarske uprave Republike Slovenije (v nadaljevanju: VURS) je italijanski laboratorij izdelal analize, iz katerih je izhajalo, da odvzeti vzorci zaradi prevelike količine fluoridov ne ustrezajo Pravilniku o pogojih glede zdravstvene ustreznosti posamičnih krmil, krmnih mešanic, premiksov in krmnih dodatkov. Zaradi tega je VURS z odločbo prepovedal uporabo krmil v prehrani živali. Iz laboratorija so naknadno sporočili, da je pri interpretaciji izvidov prišlo do napake, zaradi česar je VURS odpravila svojo odločbo. Zaradi nestrokovno izpeljanega postopka jemanja ter ravnanja z vzorci je Republika Slovenija odgovorna za materialno škodo, ki obsega plačo strokovnjaka, stroške priprav poročil in analize kontaminirane koruze, meteoroloških podatkov in ekoloških raziskav ter nematerialno škodo zaradi okrnjenega ugleda in dobrega imena.

V pravdo se je kot stranski intervenient na toženi strani vključil Nacionalni veterinarski inštitut (v nadaljevanju: NVI), ki je navedel, da ravnanje Republike Slovenije, NVI in laboratorija ni protipravno in ni moglo povzročiti škode, ki jo zatrjuje tožnica. Prav tako ni podana vzročna zveza. Morebitne meritve, ki jih je delala tožnica, je delala za lasten namen in z namenom pridobitve okoljevarstvenega dovoljenja in ISO-standardov.

Prvostopenjsko sodišče je v celoti zavrnilo tožbeni zahtevek tožeče stranke. V sodbi je obrazložilo, da niso izpolnjeni pogoji odškodninske odgovornosti. Ob podanem sumu za nevarnost zdravja ljudi je bil ukrep prepovedi uporabe koruzne silaže za krmo živali primeren, nujen ter strokoven. Zato ne gre za nedopustno ravnanje. Nadalje je prvostopenjsko sodišče ugotovilo, da ne gre za objektivno odgovornost za

ravnanje pomočnika, ki je napačno interpretiral rezultate analize. Gre namreč za pogodbeno podlago in povezave med udeleženci vzorčenja ter analiziranja odvzetih vzorcev. V pogodbenih določilih so jasno opredeljeni in razmejeni primeri odgovornosti, tako da bi zaradi napake nepravilne interpretacije ionske kromatografije (in ne nestrokovno odvzetih vzorcev), ki jo je italijanski laboratorij priznal in česar pravdni stranki ne prerekata, lahko edino prišlo do odškodninske odgovornosti laboratorija in ne koga drugega. Republiki Sloveniji bi bilo tako mogoče očitati le krivdno odgovornost zaradi malomarnosti pri izbiri laboratorija, vendar ni šlo za malomarnost. Laboratorij je bil izbran vestno in strokovno ter na podlagi meril, ki se zahtevajo in so nujno potrebna pri izvajanju dejavnosti, kakršno izvaja laboratorij, zato izbira nikakor ni bila malomarna. Ni bila Republika Slovenija tista, ki je sprožila t. i. medijski linč, niti se vanj ni vključila z namenom, da bi iskala krivca za sušenje koruze, ampak so na posledice nepojasnjenih vzrokov začeli povsem neodvisno od tožene stranke opozarjati kmetje, pridelovalci krme in kmetijska stroka, o tem pa so skladno s pravico javnosti do obveščенosti in novinarske svobode poročali mediji. Pri tem so se naslonili na mnenje svetovalcev območnih KGZ in strokovnjaka iz NVI, ki se je samoiniciativno vključil v ugotavljanje vzrokov sušenja koruze. Zato tudi ni podana vzročna zveza.

V dveh zadevah sta tožnika v celoti uspela s tožbenim zahtevkom v skupnem znesku 24.427,33 EUR, v sedmih zadevah pa so tožniki delno uspeli s tožbenimi zahtevki v skupnem znesku 68.334,76 EUR od zahtevanih 131.410,07 EUR.

Izpostavljam naslednji sodbi:

- tožnik je v tožbi zahteval odškodnino za materialno in nematerialno škodo, ki jo je utrpel zaradi padca na ledu pred stavbo okrajnega sodišča. Ugotovljeno je bilo, da je padel, ker so bila tla zasnežena in poledenela, sodišče pa ni poskrbelo, da bi bila tla primerno očiščena in posuta zaradi poledice;
- tožeča stranka je mati pokojnega, ki se je smrtno ponesrečil na tečaju za usposabljanje oseb za razminiranje, ki ga je izvajalo Ministrstvo za obrambo po naročilu Mednarodne organizacije za razminiranje in pomoč žrtvam min. Do nezgode je prišlo v izobraževalnem centru za zaščito in reševanje, kjer je potekal tečaj. V predavalnico je odgovorna oseba prinesla mino, ki naj bi bila šolska, vendar ni bila, saj je bila delaborirana. Ko so si udeleženci tečaja, med katerimi je bil tudi pokojnik, mino ogledovali, je ta eksplodirala, pri tem pa pokojnika tako hudo poškodovala, da je umrl. Sin tožeče stranke z ničimer ni soprispeval k nastanku nezgode in škode. Do nezgode je prišlo zaradi nevarne stvari, kar mina, ki ni delaborirana, vsekakor je. Obenem pa je podana tudi krivdna odgovornost tožene stranke za nastalo škodo zaradi premajhne skrbnosti pri izvajanju tečaja, zato tožeča stranka meni, da je temelj odškodninske odgovornosti tožene stranke podan v celoti, tako po načelu objektivne kot tudi po načelu krivdne odgovornosti. Sodišče je tudi ugotovilo, da se prejeta zavarovalnina iz naslova kolektivnega nezgodnega zavarovanja upošteva v odškodnini za nematerialno škodo, zaradi česar se je temu ustrezno prisojena odškodnina znižala.

V istem obdobju je Republika Slovenije kot tožeča stranka vložila zoper tožene osebe odškodninske tožbe. Že v Skupnem letnem poročilu za leto 2007 smo poročali o primerih lažnih preplahov na sodišču. V zvezi z dogodkom iz leta 2006 je Republika Slovenija v letu poročanja vložila tožbo, v kateri je zatrjevala, da je toženka 30. 3.

2006 med 10.40 in 10.47 iz javne telefonske govornice na bečinskem servisu Petrol v Ljubljani klicala na Policijo številka 113 in povedala, da sta na sodišču podtaknjeni dve bombi, ki bosta eksplodirali čez dve uri in pol. Zaradi toženkinega ravnanja so policisti Policijske postaje Ljubljana Center zavarovali zgradbo sodišča na Tavčarjevi ulici 9 v Ljubljani in evakuirali približno 800 oseb, ki so bili ob klicu toženke v stavbi. Protibombna tehnika Specialne enote za protibombno zaščito, policisti Policijske postaje Ljubljana Center, varnostne službe Sintal in vodnik s službenim psom, usposobljenim za iskanje razstreliva, so pregledali zunanost in notranost stavbe sodišča. Delovanje sodišča je bilo prekinjeno med 10.47 in 12.50. Policisti ob pregledu stavbe bombe niso našli, toženka pa je vedela, da bombe na sodišču ni. Zaradi neutemeljenega klica na pomoč je toženka povzročila, da so državni organi (Policija, pirotehniki, sodišča) ukrepali brez potrebe, tožeči stranki pa je s toženkino izvršitvijo kaznivega dejanja po 312. členu Kazenskega zakonika Republike Slovenije nastala škoda v znesku 15.641,62 EUR. Toženka na tožbo ni odgovorila, zato je sodišče 29. 5. 2009 izdalo zamudno sodbo, ki je postala pravnomočna 2. 7. 2009.

Tožbo v predmetni zadevi je Državno pravobranilstvo vložilo zaradi tega, ker je sodišče v kazenski zadevi zoper isto obdolženko, ki jo je spoznalo za krivo kaznivega dejanja zlorabe znamenj za pomoč in nevarnost po 312. členu KZ, izreklo kazen štirih mesecev zapora, Republiko Slovenijo pa je s premoženjskopравnim zahtevkom v znesku 15.641,62 EUR napotilo na pravdo.

Tudi zunanji oddelek v Kopru poroča, da Ministrstvo za notranje zadeve zahteva povračilo škode, nastale ob intervenciji policistov zaradi lažnega alarma oz. napovedi bombnega napada. Povračilo škode zahteva od storilca kaznivega dejanja zlorabe znamenj za pomoč in nevarnost.

V treh zadevah je Državno pravobranilstvo prejelo poziv, da vložijo tožbe zoper delavce Ministrstva za notranje zadeve, ki so povzročili škodo na motornih vozilih. V eni zadevi je bila tožba že vložena, v dveh zadevah pa še potekajo pogovori z dolžniki glede morebitnega plačila.

V statistično zaključenih zadevah je Republika Slovenija uspela s tožbenimi zahtevki v celoti v treh zadevah, v dveh zadevah se je poravnala s tožencema. Tako je Republika Slovenija tožila zaposleno delavko pri tedanjem družbenem pravobranilcu Republike Slovenije, ki je v prostorih družbenega pravobranilca iz malomarnosti povzročila požar in nevarnost za premoženje velike vrednosti. V mediacijskem postopku je bilo ugotovljeno, da zahtevana škoda presega dejansko nastalo škodo, ki je nastala na pohištvi in pisarniški opremljeni, ki pa je bila v celoti ali pretežno že amortizirana. Tako je prišlo do sodne poravnave v višini 1.000,00 EUR.

V eni zadevi je bila Republika Slovenija s tožbenim zahtevkom uspešna le delno, ker je sodišče ugotovilo manjšo višino škode od zatrjevane. V dveh zadevah je bil tožbeni zahtevek Republike Slovenije zavržen, ker Republika Slovenija ni dokazala, da je toženec ravnal protipravno oziroma da je škodna posledica ravnanja nastala z namenom ali hudo malomarnostjo.

IV/1.5 DELOVNI IN SOCIALNI SPORI

a) Delovni spori

V letu poročanja je bilo Državno pravobranilstvo med prejetimi novimi zadevami najbolj obremenjeno z delovnimi in socialnimi spori. Skupaj smo prejeli 1500 novih zadev, kar predstavlja več kot 50 odstotkov prejetih zadev. Med delovnimi spori nastopa Republika Slovenija kot tožeča stranka, v 49 zadevah zoper Republiko Slovenijo je bilo vloženih 984 tožb. Med socialnimi spori Republika Slovenija nastopa kot tožeča stranka v 348 zadevah, kot tožena v 125 zadevah.

V pregledu delovnopравниh zadev predstavljam tiste zadeve, glede katerih bi zaradi večjega števila enakovrstnih tožb oziroma nove pravne problematike lahko rekli, da predstavljajo vsebinsko zaokrožene sklope v letu 2009 poraslih zadev, kakor tudi tiste pravnomočno zaključene zadeve, ki zaradi večjega števila enakovrstnih rešenih zadev pomenijo ustalitev določene sodne prakse.

Prejete zadeve

Tožbe za izplačilo razlike v plači zaradi 20-odstotnega znižanja osnove za obračun plač funkcionarjem v letu 1993

Predmetne tožbe za izplačilo razlik v plačah so sodniki, državni tožilci in državni pravobranilci začeli v manjšem številu vlagati že v zadnjem četrtletju leta 2008, vendar lahko o množičnem vlaganju tovrstnih tožb govorimo šele za leto 2009. Na Državnem pravobranilstvu je bila zaradi velikega pripada tovrstnih zadev (prejeto 522 tožb) s sklepom generalnega državnega pravobranilca z dne 24. 3. 2009 kot strokovnoposvetovalni organ ustanovljena delovna skupina, katere naloga je bila poenotenje stališč pri obravnavi problematike 20-odstotnega znižanja osnove za obračun plač funkcionarjem v letu 1993.

Tožeče stranke v svojih tožbah navajajo, da so od uveljavitve Zakona o začasni določitvi osnove za določanje plač in drugih prejemkov iz delovnega razmerja (v nadaljevanju: ZZDODP) nezakonito prikrajšane pri plači. Prejemale naj bi plačo, ki je bila obračunana na podlagi prenizke osnove in je bila brez zakonske podlage za 20 odstotkov nižja od tiste, ki je bila določena z zakonom. Tožeče stranke menijo, da za takšno znižanje ni bilo pravne podlage in da bi morala biti njihova plača obračunana od osnove, določene na podlagi ZZDODP in valorizacije, ki jih minister, pristojen za delo, objavlja v Uradnem listu. Ker jim tožena stranka pri obračunavanju plače ni upoštevala osnove, kot izhaja iz ZZDODP v celotnem znesku, temveč je pri obračunih in izplačilu plač upoštevala zakonsko določene osnove, zmanjšane za 20 odstotkov, tožeče stranke trdijo, da jim je bila plača nepravilno obračunavana in izplačevana v celotnem obdobju od uveljavitve ZZDODP (5. 4. 1997). Zaradi neupravičenega in nezakonitega prikrajšanja pri plači tožeče stranke s tožbami zahtevajo obračun razlike v bruto plači za določeno obdobje, in sicer med plačo, ki bi jo prejemale glede na zakonsko določeno 100-odstotno osnovo, in plačo, ki jim je bila dejansko obračunana glede na osnovo, znižano za 20 odstotkov; od bruto zneskov razlik v plačah je tožena stranka dolžna obračunati in odvesti prispevke za socialno varnost in davščine ter nato izplačati neto razliko v plači. Zahtevki so postavljeni bodisi opisno bodisi so zneskovno specificirani.

Pri pripravi vloženih odgovorov na tožbo smo upoštevali mnenja Ministrstva za pravosodje, Ministrstva za javno upravo, Ministrstva za finance in Državnega zbora Republike Slovenije, podana v smislu usmeritvenih navodil.

V odgovorih na tožbo je Državno pravobranilstvo kot zakoniti zastopnik tožene stranke tako poudarilo, da se je za obračun plač sodnikov v spornem obdobju uporabljala osnova za obračun plač poslancev, zaradi česar je bilo pri obračunavanju plač sodnikov treba upoštevati vse pravne akte, ki so bili sprejeti v zvezi z osnovo za obračun plač poslancev. O znižanju osnove je v skladu z zakonom in na podlagi pooblastila Državnega zbora odločila Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve. Tako je bila po odločitvi komisije z dne 2. 2. 1995, s katero je bilo odloženo učinkovanje sklepa z dne 21. 12. 1994 o prenehanju veljavnosti sklepa z dne 11. 2. 1993, ponovno vzpostavljena veljavnost sklepa z dne 11. 2. 1993 in je bila pravna podlaga za 20 odstotkov znižano osnovo ponovno dana; za obračun plač poslancev je tako veljala povprečna mesečna plača na zaposlenega v gospodarstvu Republike Slovenije po zadnjih uradnih podatkih Zavoda Republike Slovenije za statistiko, zmanjšana za 20 odstotkov. ZZDODP, ki je začel veljati 5. 4. 1997, ni v ničemer posegel v določbe Zakona o poslancih in posledično tudi ne v določbe Zakona o sodniški službi glede možnosti znižanja osnove za določanje in obračun plač, prav tako pa ne v določbo Zakona o poslancih o pristojnosti delovnega telesa Državnega zbora glede znižanja osnove za obračun plač do 20 odstotkov. Od uveljavitve ZZDODP določba 2. člena predstavlja pravno podlago za obračun plač sodnikov po tem zakonu na podlagi odstotka od osnove, kot je veljala v februarju 1997. Plača za februar 1997 je bila obračunana od osnove, ki je bila za 20 odstotkov znižana, in takšen odstotek znižanja velja po ZZDODP. Glede na navedeno je bila bruto plača tožečim strankam obračunana pravilno in jim je bila po plačilu davkov in prispevkov posledično pravilno izplačana tudi neto plača. Glede na izrecna usmeritvena navodila ministra za pravosodje je v zadevah podan tudi ugovor nečiste denarne terjatve. Glede na navedeno Državno pravobranilstvo zatrjuje, da so tožbeni zahtevki neutemeljeni.

Višje delovno in socialno sodišče je v zadevi tožeče stranke – sodnika, ki je s tožbenim zahtevkom zahteval plačilo razlike v plači zaradi domnevno nezakonitega 20-odstotnega znižanja osnove za določitev njegove plače, kateremu je sodišče prve stopnje v celoti ugodilo, zavrnilo pritožbo Državnega pravobranilstva, Zunanjega oddelka v Mariboru. Tudi pritožbeno sodišče je menilo, da je tožbeni zahtevek tožnika za plačilo razlike v plači utemeljen. V svoji obrazložitvi je v zvezi z ugovori tožene stranke, da ne gre za t. i. čisto denarno terjatev, zapisalo, da tožnik ni imel interesa, da bi odločbo o svoji plači izpodbijal, saj se je strinjal z njeno vsebino, ki je določala, da je osnova za obračun plače enaka vsakokratni osnovi (torej neznižani osnovi) za obračun plače poslanca. Glede sodniških plač je Zakon o sodniški službi sicer določal, da se osnova glede na proračunske možnosti lahko zniža za odstotek, ki ga določi Državni zbor za plače poslancev, in se usklajuje na enak način, kot se usklajuje osnova za obračun plače poslanca, vendar pa odstotka znižanja osnove, ki je bila sicer v spornem obdobju za poslance znižana za 20 odstotkov, ni določal Državni zbor. Sodišče druge stopnje je tako poudarilo, da je razlika med ureditvijo po Zakonu o sodniški službi in Zakonu o poslancih ta, da bi se osnova za plače sodnikov, glede na proračunske možnosti, lahko znižala le za odstotek, ki ga določi Državni zbor za plače poslancev, medtem ko je za poslanske plače mogoče tudi znižanje, o katerem odloči pristojno delovno telo po pooblastilu Državnega zbora.

Državni zbor pa ni ne pred uveljavitvijo Zakona o sodniški službi in tudi ne po njegovi uveljavitvi nikoli sprejel sklepov za znižanje osnove za obračun poslanskih in posledično tudi sodniških plač, saj je bil sklep o znižanju osnove poslanskih plač sprejet pred uveljavitvijo Zakona o sodniški službi, zaradi česar se znižanje osnove za poslanske plače v letu 1993 na sodniške plače ne more nanašati. O položaju sodnika in s tem tudi o sodniški plači se lahko odloča le z zakonom in torej v Državnem zboru, ne pa v komisijah Državnega zbora. Le taka ureditev je v skladu z ustavnim načelom neodvisnosti sodstva in vsaka drugačna ureditev pomeni kršitev tega načela. Čeprav osnova za določitev sodniških plač v vtoževanem obdobju ne z Zakonom o sodniški službi niti z drugim zakonom ali predpisom, izdanim na podlagi zakona, ni bila določena v odstotku od osnove, je bila osnova za obračun tožnikove plače, kot izhaja iz plačilnih list, za 20 odstotkov nižja od zneska, določenega v ZZDODP. Tožnik je glede na to v navedenem spornem obdobju upravičen do razlike med prejeto plačo z 20 odstotkov znižano osnovo in plačo po osnovi, ki jo je določil 45. člen Zakona o sodniški službi, ki se je vse do 1. 1. 2008 uporabljal na podlagi omenjene odločbe Ustavnega sodišča.

V zvezi s sodbo sodišča druge stopnje je Zunanji oddelek v Mariboru na Vrhovno sodišče vložil predlog za dopustitev revizije, v katerem je Državno pravobranilstvo kot bistven pravni problem izpostavilo, da je za odločitev v zadevi bistven odgovor na vprašanja, ali je glede na pomen določbe 45. člena Zakona o sodniški službi v povezavi s 24. členom Zakona o poslancih in določili členov ZZDODP tožnik upravičen do zatrjevanje razlike v plači ali ne, torej ali je toženka kot osnovo za obračun plače tožeče stranke v spornem obdobju uporabila pravo osnovo, to je 80 odstotkov povprečne mesečne plače na zaposlenega v gospodarstvu RS, ali pa bi morala kot osnovo plače tožeče stranke vzeti nezmanjšano osnovo, to je 100 odstotkov povprečne mesečne plače na zaposlenega v gospodarstvu Republike Slovenije, nadalje ali je terjatev tožeče stranke čista denarna terjatev, iz katerega naslova je tožnik upravičen do vtoževanega zneska ter ali je sodišče prve stopnje s tem, ko je zavrnilo izvedbo dokaza z izvedencem finančne stroke, toženi stranki kršilo ustavno pravico do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave Republike Slovenije.

Vrhovno sodišče je revizijo dopustilo in ta je bila tudi vložena, v njej pa je Državno pravobranilstvo vztrajalo pri ugovorih in pravnih stališčih, podanih med postopkom.

Tik pred zaključkom oddaje letnega poročila smo 25. 5. 2010 prejeli odločitev Vrhovnega sodišča Republike Slovenije. Vrhovno sodišče je na seji 20. aprila 2010 sprejelo sodbo, s katero je ugodilo reviziji, spremenilo sodbo in zavrnilo tožbo tožeče stranke. Odločilo je tudi, da mora tožeča stranka povrniti pravdne stroške tožene stranke.

Vrhovno sodišče ugotavlja, da je bila ob uveljavitvi Zakona o sodniški službi (v nadaljevanju: ZSS) v letu 1994 osnova za obračun plače poslanca določena. Njena višina je bila enaka povprečni mesečni plači na zaposlenega v gospodarstvu Republike Slovenije, znižani za 20 odstotkov. Takšna osnova je na podlagi 45. člena ZSS veljala tudi za obračun sodniške plače, in na podlagi tako oblikovane osnove so bile sodniške plače tudi dejansko obračunavane in izplačevane, kar med strankama ni bilo sporno. Ne drži torej, da je Komisija Državnega zbora odločila o znižanju osnove sodniške plače.

V marcu 1997 je bil sprejet Zakon o začasni določitvi osnove za določanje plač in drugih prejemkov iz delovnega razmerja (v nadaljevanju: ZZDODP). Razlog za sprejetje tega zakona so bile spremembe v načinu uradnega zajemanja podatkov o plačah, ki podatka o povprečni plači v gospodarstvu Republike Slovenije od 1. 1. 1997 niso več zagotavljale. Zato bi bilo treba spremeniti zakone, druge predpise in kolektivne pogodbe, ki so določanje plač vezale na ta podatek. Do sprejetja in uveljavitve takih sprememb je ZZDODP določil začasno osnovo. Ohranil je dotedanji način in ga začasno prilagodil tako, da je namesto prilagajanja osnove na vsakokratne statistične podatke določil začetno osnovo za februar 1997, ki se bo nato ustrezno usklajevala. Ker je bila osnova za določanje poslanskih plač v februarju 1997 v skladu z Zakonom o poslancih določena v odstotku (80 odstotkov od osnove), se je od uveljavitve ZZDODP upoštevala tako določena osnova. Ker je bila od februarja 1997 osnova za poslance določena z ZZDODP, je glede na določbe ZSS enaka osnova veljala tudi za določanje plač sodnikov. Glede na dejstvo, da je bila osnova za obračun sodniške plače v času, na katerega se nanaša tožnikov tožbeni zahtevek, določena z ZZDODP, torej z zakonom, po mnenju sodišča niso utemeljene navedbe, da naj bi šlo za kršitev ustavne določbe o pravici do sodnega varstva pred neodvisnim sodiščem, ker naj bi bila sodniška plača oziroma osnova za njen obračun določena s podzakonskim aktom.

Po ugotovitvi sodišča je bila tožniku v spornem obdobju po navedeni osnovi plača tudi obračunavana in izplačevana. To med strankama niti ni bilo sporno. Dolžnikov zahtevek ne temelji na trditvi, da mu je bila plača z odločbo določena napačno ali nezakonito, temveč na trditvi, da mu je bila izplačevana v neskladju z odločbo. Tak pa je denarni zahtevek, ki ga je tožnik lahko uveljavljal s tožbo neposredno na sodišču, ne da bi poprej po predpisanem postopku uveljavljal varstvo pravic zoper odločbo.

Tožbe tožnikov zaradi razporeditev na novo delovno mesto zaradi neizpolnjevanja pogojev ustrezne izobrazbe

V drugem odstavku 26. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o obrambi (v nadaljevanju: ZObr–D) je določeno, da delavci na obrambnem področju, ki so bili v skladu s prvim odstavkom 9. člena Uredbe o skupnih osnovah in kriterijih za notranjo organizacijo in sistemizacijo delovnih mest v organih državne uprave razporejeni na formacijsko dolžnost oziroma delovno mesto, za katero je predpisana ena stopnja višje izobrazbe, kot jo imajo ti delavci, ob uveljavitvi tega zakona obdržijo razporeditev na formacijsko dolžnost ali delovno mesto in naziv. Nadalje je v petem odstavku tega člena določeno, da delavci na obrambnem področju, ki ne izpolnjujejo pogojev iz prejšnjih odstavkov in so ob uveljavitvi tega zakona vpisani v ustrezen izobraževalni program za pridobitev manjkajoče stopnje izobrazbe oziroma se vpišejo v tak program v šestih mesecih po uveljavitvi tega zakona, obdržijo razporeditev na formacijsko dolžnost oziroma delovno mesto in naziv s pogojem, da pridobijo ustrezno stopnjo izobrazbe do izteka roka, določenega v pogodbi o izobraževanju, oziroma dokler redno opravljajo obveznosti, določene z izobraževalnim programom, vendar najkasneje do 14. 1. 2009. V šestem odstavku pa je določeno, da se delavec, ki je vpisan v ustrezen izobraževalni program za pridobitev manjkajoče stopnje izobrazbe, pa ne pridobi ustrezne stopnje izobrazbe do izteka rokov iz prejšnjega odstavka, najkasneje pa v 90 dneh po izteku roka, razporedi na formacijsko dolžnost oziroma delovno mesto, za katero izpolnjuje pogoje glede stopnje in smeri izobrazbe, ne glede na njegov čin ali naziv. Najkasneje v dveh letih po uveljavitvi tega zakona

se razporedijo tudi delavci na obrambnem področju, ki ne izpolnjujejo pogojev iz teh odstavkov, na formacijske dolžnosti oziroma delovna mesta, za katera izpolnjujejo predpisane pogoje glede stopnje in smeri izobrazbe.

Tožniki, zaposleni pri Ministrstvu za obrambo, s tožbami zahtevajo razveljavitev sklepov tožene stranke o razporeditvah na druga delovna mesta in posledično izpodbijajo tudi uvrstitve v plačni razred, vezane na novo delovno mesto, s katerimi so prenehale veljati določbe njihovih pogodb o zaposlitvi ter morebitnih aneksov, ki so določali razporeditev, delovne naloge, osnovno plačo, dodatke ter del plače za delovno in dodatno uspešnost. Tožniki menijo, da so akti delodajalca, s katerim jih je ta zaradi neizpolnjevanja pogojev ustrezne izobrazbe na podlagi 26. člena ZObr–D razporedil na nova delovna mesta, nezakoniti.

V odgovorih na tožbo je Državno pravobranilstvo navajalo, da je v šestem odstavku 26. člena ZObr–D res določeno, da mora delodajalec delavca z neustrezno izobrazbo razporediti na ustrezno delovno mesto najkasneje v dveh letih po uveljavitvi zakona, to je do 5. 5. 2006, vendar gre pri tem za instrukcijski rok, katerega prekoračitev ne pomeni že tudi nezakonnosti izpodbijanega akta. Sicer je delodajalec vsem delavcem z neustrezno izobrazbo dal možnost, da v določenem času pridobijo ustrezno stopnjo izobrazbe, saj so bili seznanjeni z dejstvom, da tega pogoja ne izpolnjujejo, in če v navedenem skrajnem roku izobraževanja niso dokončali, jih je bil delodajalec dolžan v 90 dneh po izteku tega roka ustrezno razporediti. Skladno s splošnim načelom delovnega prava »in favorem laboratoris« so bili delavci, ki niso izpolnjevali pogojev ustrezne izobrazbe in so ob uveljavitvi ZObr–D z namenom pridobitve ustrezne izobrazbe vpisali ustrezen izobraževalni program, ter ostali delavci, ki se v predvidenem roku niso vpisali v izobraževalni program, izenačeni. Delodajalec je s tem, ko v dveh letih po uveljavitvi ZObr–D delavca z neustrezno izobrazbo ni razporedil na ustrezno delovno mesto, ravnal v njegovo korist. Izpodbijani akt je začel veljati za vnaprej in torej ni posegel v že pridobljene pravice tožečih strank. Čeprav so bili tožnikom, potem ko so bili seznanjeni z neizpolnjevanjem pogojev ustrezne izobrazbe, izdani različni delovnopравни akti, ki niso posebej opredeljevali, da morajo v določenem roku izpolniti pogoj ustrezne izobrazbe, pa to še ne pomeni, da jim je delodajalec s tem priznal pravico, da preostanek zaposlitve pri toženi stranki opravljajo dela in naloge na delovnem mestu, za katero ne izpolnjujejo vseh formalnih pogojev; za to delodajalec tudi nima pristojnosti.

Tožbe policistov iz naslova povečanega obsega dela zaradi izvedbe projekta predsedovanja EU

V predmetnih zadevah so tožniki policisti, ki so v času predsedovanja Slovenije EU sodelovali v akciji VIP »Predsedovanje 2008«, kjer so kot policisti spremljali motorizirane kolone s tujimi varovanimi osebami in delegacijami s policijskimi vozili za spremstvo, bili zadolženi za urejanje prometa, izvajanje mobilnih zapor prometa na trasah potovanja in zagotavljanje varnosti vseh udeležencev v prometu, varovanje vozil spremstva med postanki ter zagotavljanje varnosti tujim varovanim osebam in delegacijam na trasah potovanja in drugo. Tožniki v tožbah trdijo, da bi jim morala tožena stranka izplačati dodatek za delo pri predsedovanju Slovenije EU na podlagi Uredbe o pogojih in višini dodatka za plačilo povečanega obsega dela (v nadaljevanju: uredba), ki naj bi urejala plačilo povečanega obsega dela za vse javne uslužbenke, ki so sodelovali pri projektu predsedovanja Slovenije EU. Tožeče stranke zahtevajo, naj jim tožena stranka za to obdobje obračuna dodatek v višini 75

odstotkov vsake mesečne osnovne bruto plače, naj odvede davke in prispevke ter izplača neto razliko v plači. Tožniki zahtevajo tudi plačilo zneska v višini 500 EUR zaradi kršitve ustavno zagotovljene pravice do počitka delavca, v zvezi s tem pa navajajo, da so večkrat delali po 24 ur na dan več dni zapored, brez zakonsko določenega počitka, zaradi česar so bili psihično in fizično popolnoma izčrpani.

V odgovoru na tožbo smo poudarili, da je dodatek za povečani obseg dela v skladu z določbami uredbe in Pravil o kadrovanju in urejanju pravic iz delovnega razmerja za javne uslužbenke, na podlagi katerih je bila uredba pripravljena, za čas predsedovanja Slovenije EU pripadal le določenemu krogu ljudi (gre za javne uslužbenke, ki so pretežno sodelovali v delovnih telesih, ki so delovala znotraj projekta predsedovanja), v katerega pa tožniki, ki so policisti, po nobenem kriteriju in pogoju ne sodijo. V konkretnem primeru po mnenju tožene stranke pravno podlago za dogovor o opravljanju povečanega obsega dela predstavlja 96. člen Zakon o javnih uslužbencih (v nadaljevanju: ZJU), ki izrecno določa, da lahko predstojnik, če je mogoče racionalno zagotoviti izvajanje nalog organa tako, da se poveča obseg dela oziroma določijo dodatne delovne obremenitve za posamezne javne uslužbenke v okviru polnega delovnega časa in dovoljenega obsega dela preko polnega delovnega časa, na podlagi pisnega dogovora med javnim uslužbencem in nadrejenim sprejme pisno odločitev o povečanem obsegu dela oziroma nadpovprečni obremenitvi posameznega javnega uslužbenca ter o plačilu za povečani obseg dela oziroma nadpovprečno obremenjenost. Na podlagi 96. člena ZJU je tako predstojnik vsakega posameznega organa tisti, ki je pristojen za sprejemanje odločitev o tem, kdaj, komu in v kolikšni višini bo v skladu z zakonodajo priznal dodatek za povečani obseg dela, saj lahko le on glede na organizacijo organa, obseg in naravo nalog, ki jih opravlja organ kot celota in posamezen javni uslužbenec kot del te celote, oceni, kdaj je treba uporabiti institut povečanega obsega dela in v kolikšni višini je posamezen javni uslužbenec upravičen do tega dodatka v skladu z nalogami, ki jih opravlja poleg svojega rednega dela. Predstojnik o navedenem odloči s sklepom, podlaga za izdajo sklepa pa je pisni dogovor med javnim uslužbencem in nadrejenim. Ker tožeče stranke niso podpisale dogovora o opravljanju povečanega obsega dela, saj se niso strinjale z višino dodatka za povečani obseg, ta pa je, kot to izhaja iz navedenega, vedno v pristojnosti predstojnika, predstojnik tožene stranke ni imel podlage, da bi sprejel pisno odločitev o povečanem obsegu dela in o plačilu za povečani obseg dela oziroma nadpovprečno obremenjenost, saj je pisni dogovor med javnim uslužbencem in nadrejenim obligatorna podlaga. Nadalje smo opozorili še na dejstvo, da tožniki do dodatka niso upravičeni tudi zaradi dejstva, ker predstavlja spremljanje motoriziranih kolon s tujimi varovanimi osebami in delegacijami s policijskimi vozili za spremstvo, urejanje prometa na trasah potovanja in zagotavljanje varnosti vseh udeležencev v prometu, varovanje vozil iz spremstva med postanki ter zagotavljanje varnosti tujim varovanim osebam in delegacijam na trasah potovanja delo, s katerim so policisti le opravljali naloge Policije, določene v Zakonu o policiji, natančneje pa so naloge varovanja določenih oseb, objektov in okolišev določene v Pravilih policije, ki izrecno določajo, da v primerih, ki jih določi generalni direktor policije, te naloge opravljajo tudi policisti drugih policijskih enot, kot je bilo v obravnavanem primeru. Vse naloge, ki so jih opravljali tožniki, so torej redne naloge policistov, tožeče stranke pa so bile v času, ko so opravljal naloge, ki so bile vezane na akcijo VIP »Predsedovanje 2008«, razrešene svojih rednih nalog v svojih enotah. Glede očitkov, da so jim bile kršene pravice do zakonsko določenega počitka, pa smo navedli, da so

neutemeljeni, saj sta bila tožnikom zagotovljena minimalni dnevni in tedenski počitek, tudi v primeru pripravljenosti pa so lahko na delovnem mestu nemoteno počivali. Pripravljenost za delo na delovnem mestu, na določenem kraju ali doma se ne šteje v število ur delovne obveznosti, razen če delavec policije med pripravljenostjo za delo dejansko dela.

Tožbe za plačilo odškodnine za neizkoriščene dneve počitka v okviru opravljanja nalog vojaške službe v tujini

Zaradi ugodno rešenih istovrstnih tožbenih zahtevkov v predhodnem obdobju, ko je sodišče odločilo, da ima pripadnik stalne sestave vojske, ki opravlja naloge v tujini, pravico do dneva tedenskega počitka, katerega je tožena stranka tožnikom ves čas odrekala in je zato ravnala protipravno, je v letu 2009 ponovno prispelo večje število zadev po vloženi tožbah tožnikov, ki so v določenih obdobjih opravljali dela in naloge na misiji v okviru SFOR v Bosni in Hercegovini in v okviru katere naj bi jim bil omogočen en dan počitka tedensko, kot to določa 8. člen Pravilnika o ureditvi določenih vprašanj delovnopravnega statusa pripadnikov Slovenske vojske pri opravljanju nalog v tujini. Tožniki trdijo, da so zaradi onemogočene izrabe tedenskega počitka oškodovani, in od tožene stranke zaradi neizkoriščenega dneva počitka v okviru opravljanja nalog na mirovni misiji uveljavljajo plačilo odškodnine v določenem znesku.

V odgovorih na tožbo primarno navajamo, da je odškodninski zahtevek (tožeče stranke svoj zahtevek izrecno opredelijo kot odškodninskega in ne kot materialni zahtevek iz delovnega razmerja) zaradi poteka triletnega zastaralnega roka že zastaral, da pa sicer tožniki niti pravilno ne zatrjujejo niti ne izkazujejo zahtevanih elementov odškodninske odgovornosti. Nadalje navajamo, da Pravilnik o ureditvi določenih vprašanj delovnopravnega statusa pripadnikov Slovenske vojske pri opravljanju nalog v tujini št. 01702-17/97 z dne 12. 5. 1997 (v nadaljevanju: pravilnik) v prvem odstavku 8. člena določa, da je delovni čas pripadnikov stalne sestave pri opravljanju nalog v tujini odvisen od obsega in zahtevnosti nalog, ki so opredeljene s konkretnim mandatom. Pri tem je pomembno tudi dejstvo, da Slovenska vojska operacij ne izvaja samostojno, temveč kot kontingent v sestavi, in je tako podrejena določenemu poveljstvu. V času opravljanja nalog v tujini je delovni čas pripadnikov stalne sestave lahko neenakomerno razporejen glede na letno, mesečno in tedensko povprečje delovne obveznosti po ureditvi v Republiki Sloveniji. O razporeditvi delovnega časa med opravljanjem nalog v tujini odloča poveljujoči častnik Slovenske vojske na območju opravljanja nalog v tujini. Skladno z drugim odstavkom citiranega člena pravilnika pripadniku stalne sestave v času opravljanja nalog v tujini pripada en dan tedenskega počitka, ki ga lahko izkoristi izključno na območju države, v kateri opravlja naloge. V pogodbi o opravljanju nalog v tujini, ki se praviloma sklene s pripadnikom in v kateri se uredijo njegove pravice in dolžnosti za čas opravljanja službe v drugi državi, pa je določeno, da mora tožeča stranka opravljati naloge v tujini v delovnem času in pod takimi pogoji, kot je to določeno v mandatu za območje, kjer se opravljajo naloge, in kot to zahtevajo okoliščine, ter pri tem spoštovati ukaze nadrejenih skladno z mandatom, za čas opravljanja nalog v tujini pa jim tudi ni bila določena oziroma priznana pravica do tedenskega počitka. To pomeni, da dan tedenskega počitka udeležencem mirovne misije ni bil zagotovljen avtomatično, ampak le, če in kadar so potrebe misije to omogočale.

Do konca leta je bilo izdanih nekaj sodb sodišča prve stopnje, v katerih je, tako kot že v prejšnjem sklopu tovrstnih tožb, sodišče tožbenemu zahtevku kot terjatvi iz delovnega razmerja ugodilo. Poveljstvo EUROFOR svojo dejavnost sicer opravlja 24 ur na dan, sedem dni v tednu, kar pomeni, da je vsak oddelek oziroma sektor ves čas v pripravljenosti, da v primeru potrebe zagotovi ustrezno število pripadnikov misije, da pa bi morala tožena stranka, ne glede na sicer razumljive obveznosti, ki jih je prevzela v zvezi z udeležbo v mednarodnih enotah, kontingent organizirati drugače in slediti ureditvi, kot jo je sama jasno uredila v Pravilniku. Tožečim strankam enodnevni tedenski počitek v resnici ni bil omogočen, saj je bila na misiji organizacija dela in zadolžitev taka, da ni bilo mogoče imeti prostega dne v trajanju 24 ur. Bili so zgolj dnevi, ko pripadniki kontingenta niso imeli običajnih zadolžitev, ampak so bile zadolžitve drugačne, mogoče lažje.

Zahtevki za plačilo iz naslova dela preko polnega delovnega časa oskrbnikov psov na Carinski upravi Republike Slovenije

Tožeče stranke s tožbo zahtevajo izplačilo nadur (obračun bruto zneska, odvedba davkov in prispevkov ter izplačilo neto zneska), ki naj bi jih v določenem obdobju opravile v obsegu dveh ur dnevno vsak dan, tudi ob sobotah, nedeljah in praznikih, in sicer kadar so imele delovno obveznost in tudi kadar delovne obveznosti niso imele. Za 20 mesečnih nadur terjajo plačilo po postavki z dodatkom 30 odstotkov, za nadurno delo v preostanku – nad 20 ur mesečno – pa brez dodatka za nadurno delo. V tožbi navajajo, da so navedene nadure opravili kot vodniki psa ne delovnem mestu carinik preiskovalec, in to z oskrbo, treniranjem in sprehodi službenega psa.

Tožbenemu zahtevku ugovarjamo po temelju in višini ter primarno predlagamo, naj sodišče tožbo zavrže, saj zahtevk ne predstavlja čiste denarne terjatve, delavci pa se za odpravo kršitev niso obrnili na delodajalca. Nadalje trdimo, da tožeče stranke z oskrbo psa niso opravljale nadur, vsekakor pa jih niso opravljale v tolikšnem obsegu. Tožeče stranke namreč v času oskrbe psa niso opravljale drugega dela, nadurno delo pa tudi ni bilo odrejeno v skladu z določilom 25. člena ZDR. Tožečim strankam je bila priznana pravica, da v okviru rednega delovnega časa eno uro dnevno sprehajajo psa, materialni stroški, povezani z nastanitvijo, prehrano in veterinarsko oskrbo psa, pa so jim bili povrnjeni oziroma so nekateri stroški bremenili neposredno toženo stranko.

Zahtevki za razveljavitev odločb zaradi prevedbe v plačni razred in priznanja dodatka za stalnost ali samostojni zahtevki za priznanje dodatka za stalnost

Tožniki, ki so sicer zaposleni na Ministrstvu za obrambo, so vložili tožbe, s katerimi so izpodbijali odločbe o uvrstitvi in prevedbi v plačni razred ter dodatno izpodbijali višino dodatka za delovno dobo in dodatka za stalnost. V večini primerov je bilo zahtevke tožnikov mogoče razdeliti na tri vsebinske sklope; najprej so tožniki zahtevali razvrstitev v določen plačni razred, nato priznanje dobe službovanja v JLA za izračun dodatka za stalnost ter posledično višjo varovano plačo, zahtevajo pa tudi dodatek za stalnost in delovno dobo v višini 0,5 in ne 0,33 odstotka.

Glede razvrstitve v plačni razred smo menili, da je zahtevk preuranjen, saj tega zahtevka tožniki pri delodajalcu skladno s 100.a členom Zakona o obrambi niso postavili, vsebinsko pa, da je neutemeljen, saj so postavitve tožnikov v plačne razrede v skladu z zakonodajo. Ker so tožeče stranke zatrjevale, da sta bili njihova prevedba in uvrstitev v plačne razrede izpeljani nepravilno, smo v odgovorih na tožbo

natančno pojasnili postopek prevedbe in uvrstitve v plačni razred po Zakonu o sistemu plač v javnem sektorju (v nadaljevanju: ZSPJS). Po določbi drugega odstavka 49.a člena ZSPJS se nominalni znesek osnovne plače delovnega mesta oziroma naziva, ki je podlaga za prevedbo, določi tako, da se seštevek količnika delovnega mesta in dodatkov iz 49.b člena tega zakona pomnoži z vrednostjo osnove za obračun plač, ki znaša 248,72 EUR, ter prevede v plačni razred na podlagi prvega odstavka 49.c člena ZSPJS, kjer je med drugim določeno, da se nominalni znesek vrednosti delovnega mesta oziroma naziva izračuna v skladu z 49.a in 49.b členom tega zakona, prevede v plačni razred po tem zakonu, z uvrstitvijo v po vrednosti najbližji plačni razred iz Priloge I tega zakona. Nadalje je v tretjem odstavku 49.a člena ZSPJS določeno, da se nominalni znesek osnovne plače delavca, ki je podlaga za prevedbo, določi tako, da se seštevek količnika, ki ga je delavec dosegel z napredovanjem na delovnem mestu ali v nazivu, in dodatkov iz 49.b člena tega zakona pomnoži z vrednostjo osnove za obračun plač. Dobljeni znesek se prevede v plačni razred na podlagi drugega odstavka 49.c člena ZSPJS, ki med drugim določa, da se nominalni znesek osnovne plače javnega uslužbenca, izračunan v skladu z 49.a in 49.b členom tega zakona, prevede v osnovno plačo po tem zakonu z uvrstitvijo v po vrednosti najbližji plačni razred iz Priloge I, vendar ne nižje kot v plačni razred, ki je za toliko razredov višji od plačnega razreda delovnega mesta javnega uslužbenca, kot jih je dosegel z napredovanjem do dneva prevedbe. Z 31. 7. 2008 se je v Slovenski vojski začela uporabljati Uredba o uvrstitvi formacijskih dolžnosti in nazivov v SV v plačne razrede, s katero se je uredilo uvrščanje formacijskih dolžnosti in nazivov v SV v plačne razrede. Skladno s prej navedenim se je za tožnike izvedla prevedba njihovih formacijskih dolžnosti in nazivov, pri čemer se je upoštevalo dejansko stanje na dan 31. 7. 2008. V odgovoru na tožbo smo tako poudarili, da so bili tožniki prevedeni skladno z zakonodajo ter posledično pravilno uvrščeni v določene plačne razrede, zaradi česar so njihovi tožbeni zahtevki za spremembo prevedbenih odločb neutemeljeni.

Nadalje pa so tožniki tudi zatrjevali, da jim je bil v izpodbijani odločbi napačno določen dodatek za delovno dobo. ZSPJS je določil, da se višina dodatka za delovno dobo za vsako zaključeno leto delovne dobe določi s Kolektivno pogodbo za javni sektor (v nadaljevanju: KPJS). Ta v 35. členu določa, da javnemu uslužbencu pripada dodatek za delovno dobo v višini 0,33 odstotka od osnovne plače za vsako zaključeno leto delovne dobe, pri čemer se dodatek za delovno dobo javnim uslužbenkam poveča za 0,10 odstotka za vsako zaključeno leto delovne dobe nad 25 let. Čeprav 238. člen Zakona o delovnih razmerjih (v nadaljevanju: ZDR) določa, da delavci, ki imajo po uveljavitvi tega zakona dodatek za delovno dobo najmanj v višini 0,5 odstotka od osnovne plače za vsako izpolnjeno leto delovne dobe, ohranijo ta dodatek, ne glede na višino dodatka, določeno s kolektivno pogodbo na ravni dejavnosti, razen če je s to pogodbo ali pogodbo o zaposlitvi določen višji dodatek, pa četrti odstavek 49. člena ZSPJS izrecno določa, da ne glede na višino dodatka za delovno dobo, določenega v 238. členu ZDR, pripada vsem javnim uslužbencem dodatek za delovno dobo v višini, določeni s KPJS. S tem ZSPJS kot specialnejši in kasnejši predpis za javne uslužbenke razveljavlja 238. člen ZDR in je bil, upoštevaje navedeno, tožnikom dodatek za delovno dobo v izpodbijanih odločbah določen pravilno. Nadalje pa se na dodatek za delovno dobo veže tudi določitev višine dodatka za stalnost. Pravica do dodatka za stalnost ostaja določena v ZObr, višino pa po novem določa drugi odstavek 52. člena ZSPJS, kjer je med drugim določeno, da mora biti dodatek za stalnost javnih uslužbencev oziroma uradnikov s posebnimi

pooblastili, pod pogoji, določenimi v področnih zakonih, po začetku izplačila plač po tem zakonu, enak odstotku, kot bo določen za dodatek za delovno dobo. Posledično znaša dodatek za stalnost 0,33 odstotka osnovne plače za vsako začeto leto dela na vojaški dolžnosti nad pet let. Glede dela zahtevka, ki se nanaša na višino dodatkov za delovno dobo in stalnost, torej tožena stranka meni, da je neutemeljen, saj taka višina dodatkov izhaja iz zakonodaje.

Na višino dodatka za stalnost pa je vezana tudi dodatna zahteva določenih tožnikov, da se preveri pravilnost prevedbe in ponovno določi primerljivi znesek plače, in sicer upoštevajoč višjo varovano plačo, saj pri dodatku za stalnost po mnenju tožnikov ni bila pravilno upoštevana delovna doba, ki so jo dosegli na vojaški dolžnosti, opravljeni pred letom 1991, ko so službovali v JLA. Če so tožniki pri delodajalcu vložili zahtevo za varstvo pravic, v kateri so zahtevali določitev novega dodatka za stalnost in izplačilo premalo izplačanega dodatka, je bilo njihovi zahtevi ugodeno za čas od vložitve zahteve, in sicer tako, da se pri določitvi dodatka za stalnost upošteva čas službovanja na vojaški dolžnosti v JLA, za obdobje, glede katerega pa so višino dodatka za stalnost že določale dokončne in pravnomočne odločbe, pa je bila zahteva za varstvo pravic zavržena. Ker se je pri izračunu primerljivega zneska plače, določenega po ZSPJS, upoštevala osnovna plača, korigirana z morebitno odpravo nesorazmerja v osnovni plači, s položajnim dodatkom, dodatkom za delovno dobo, dodatkom za stalnost, dodatkom za specializacijo, magisterij ali doktorat in dodatkom za dvojezičnost, in ker tožnikom ob zajemu podatkov za izračun primerljivega zneska plače na dan 31. 7. 2008 ni bil upoštevan dodatek za stalnost za delo v JLA, upoštevanje tega pa bi lahko privedlo do drugačnega izračuna primerljivega zneska, je bilo treba organu, ki je pristojen za izdajo prevedbenih odločb na prvi stopnji naložiti, da napravi ponovni izračun primerljivega zneska plač, upošteva dobo službovanja v JLA. Glede dela zahtevka za priznanje dobe službovanja v JLA za dodatek za stalnost je bilo tožnikom v glavnem torej že ugodeno z drugostopenjsko odločbo v zvezi s postavljeno zahtevo za varstvo pravic, saj je tožnikom že priznala dobo službovanja v JLA, poračun razlike v plači iz naslova dodatka za stalnost ter naložila popravo višine varovane plače.

Poleg obširnejše obravnavanih posameznih sklopov delovnopравниh zadev so se v letu 2009 obravnavali tudi "klasični" delovnopравни spori

Plačilo po dejanskem delu

- Če tožeča stranka v takšnem sporu zatrjuje, da je formalnoppravno razporejena na določeno delovno mesto, dejansko pa opravlja dela in naloge drugega delovnega mesta, sodišče takšnemu zahtevku ugodí, če se v dokaznem postopku ugotovi, da delavec v celoti opravlja dela, kot da bi bil razporejen na neko drugo delovno mesto.
- Če delavec takšna dela drugega delovnega mesta opravlja le del delovnega časa in poleg svojih osnovnih zadolžitvev, potem mu plačilo po dejanskem delu ne gre.

Povrnitev stroškov prevoza na delo in z njega

- Izpodbijanje sklepa delodajalca, s katerim je bila na novo določena povrnitev potnih stroškov, bodisi da je delodajalec ob ponovnem preverjanju upravičenosti do povračila potnih stroškov ugotovil nepravilnosti v zvezi z dano

izjavo delavca ali pa zaradi spremembe dejanskih okoliščin – kraja prebivališča, voznega reda, razporeda dela...).

- Izpodbijanje sklepa, s katerim je delodajalec odločil glede dolžnosti povrnitve preveč izplačanih stroškov prevoza na delo in z dela oziroma v zvezi z zahtevo za varstvo pravic, vloženo zaradi morebitnih odtegljajev od plače delavca, do katerih je prišlo zaradi previsoko obračunanih stroškov prevoza brez soglasja delavca.
- Tožbe proti delavcem zaradi vračila neupravičeno pridobljenih stroškov.

Vračilo šolnine in vračilo stroškov izobraževanja zaradi neizpolnitve pogodbenih obveznosti

- Tožbe za vračilo šolnine in drugih stroškov zaradi kršitev obveznosti iz pogodbe o šolanju ob delu – nedokončanje študija nasploh ali v roku, prenehanje zaposlitve pred iztekom dogovorjenega časa.

Odpoved pogodbe o zaposlitvi

Do redne odpovedi pogodbe o zaposlitvi pride, če je podan razlog nesposobnosti – za kar je potreben natančno in pravilno izpeljan postopek ugotavljanja nesposobnosti –, ali iz krivdnih razlogov, ki obstajajo v primeru kršenja pogodbenih obveznosti ali drugih obveznosti iz delovnega razmerja.

Do izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi pride na primer, če delavec krši pogodbeno ali drugo obveznost iz delovnega razmerja in ima kršitev vse znake kaznivega dejanja, če delavec naklepoma ali iz hude malomarnosti huje krši pogodbene ali druge obveznosti iz delovnega razmerja – najpogostejši razlog je zloraba bolniškega staleža.

Neizbira na delovno mesto

Kandidati, ki niso bili izbrani na javnem natečaju, zahtevajo razveljavitev razpisnih postopkov. Poudariti je treba, da neizbrani kandidat pridobi pravico do sodnega varstva samo v primeru, če izkaže, da je pri obravnavanju njegove kandidature na prosto razpisano delovno mesto prišlo do diskriminatornega obravnavanja, v primeru kršitve prepovedi diskriminacije pa je delodajalec kandidatu odškodninsko odgovoren po splošnih pravilih civilnega prava.

Zaključene zadeve

Tožbe zaradi izplačila razlik v plačah delavcev v javnih vzgojno-izobraževalnih zavodih

Tožniki, zaposleni v osnovni šoli kot učitelji z višjo izobrazbo, so v tožbi zahtevali izplačilo razlike v plači, do katere naj bi prišlo zaradi dejanskega obračuna plače po 5.a členu ZPDJVZ v primerjavi z domnevno pripadajočim obračunom plače po 14. členu ZPDJVZ.

V predmetnem sporu je bila tožena stranka osnovna šola, vendar je Državno pravobranilstvo priglasilo stransko intervencijo na strani tožene stranke.

V predmetnih zadevah smo sprejeli stališče, da je plača tožnikov obračunana po pravilni zakonski podlagi, saj gre za učitelje, ki se zaradi prehodnih določb 146. člena ZOFVI štejejo kot ustrezni in so zaradi tega lahko tudi napredovali v plačne razrede in nazive. Če bi se šteli za neustrezne učitelje, do takšnih napredovanj ne bi moglo

priti in bi se jim v tem primeru plača obračunavala po 14. členu ZPDJVZ, vendar bi bil takšen obračun plače narejen od osnovnega količnika (brez napredovanja v plačilni razred in brez napredovanja v naziv) plače učitelja s sedmo stopnjo strokovne izobrazbe, od katerega bi se odštelo 10 odstotkov. Nadaljnji in bistveni ugovor pa je bil, da zahtevajo tožniki obračun plače, ki je drugačen, kot jim pripada po dokončnih in pravnomočnih odločbah o plačah, v katerih je bil določen količnik, ki v svoji višini že zajema vsa napredovanja v plačilni razred in v naziv in je torej končni količnik za določitev osnovne plače. Ker tožniki zoper takšne odločbe o plači niso ugovarjali, je na njihovo dokončnost in pravnomočnost ter materialnopravne učinke glede obračuna plače, kakršna izhaja iz teh odločb, vezano tudi sodišče.

S sodbo je Delovno in socialno sodišče v Ljubljani tožbeni zahtevek učiteljev zavrnilo. V začetku leta 2009 je svojo odločitev sprejelo Višje delovno in socialno sodišče, in sicer v zvezi s pritožbo tožnikov zoper zavrnilno sodbo. Sodišče druge stopnje je poudarilo, da med strankami ni bilo sporno, da so tožniki v vtoževanih obdobjih prejeli plače, izplačane v višini koeficientov, določenih v sklepih o določitvi osnovne plače, izdanih na podlagi 5.a člena ZPDJVZ ter Tarifne priloge h kolektivni pogodbi za dejavnost vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji, ki so postali dokončni in so veljali v spornem obdobju. Ker iz izvedenih dokazov izhaja, da so tožniki ves čas spornega obdobja prejeli plače, obračunane skladno z dokončnimi sklepi o določitvi osnovne plače, so njihovi zahtevki neutemeljeni.

Zoper odločitve Višjega delovnega in socialnega sodišča so bile dopuščene revizije in konec leta 2009 je Vrhovno sodišče odločilo tudi o reviziji tožečih strank. Potrdilo je stališče, da je tožbeni zahtevek, kot so ga postavili tožniki, denarni zahtevek, ki ga je mogoče uveljavljati pred sodiščem neposredno. Poudarilo je tudi, da je bila zadeva, v kateri je Vrhovno sodišče že izdalo sodbo v prid učitelju in ugotovilo utemeljenost njegovega zahtevka za plačilo razlik v plačah med plačo, obračunano po 5.a členu, in plačo, obračunano po 14. členu ZPDJVZ, ter zaradi katere je prišlo do tako množičnega vlaganja tožb učiteljev, zaradi trditev strank in njihovih dokaznih predlogov obravnavana drugače, pri svoji materialnopravni presoji pa mora revizijsko sodišče upoštevati ugotovljeno dejansko stanje. V tistem sporu je bilo tako bistveno samo vprašanje, ali je za izračun plače treba uporabiti določbo 14. člena ZPDJVZ ali določbo 5.a člena ZPDJVZ, zato sklicevanje na tisti spis in trditev, da se je sodišče že jasno izreklo o obravnavanem primeru, ni sprejemljivo. Vrhovno sodišče je tako povzelo ugotovitev, da tako iz odločb o določitvi količnika kot tudi iz odločb o napredovanju v višji plačilni razred izhaja, da je bila tožnikom osnovna plača, ki je razvidna iz odločb o napredovanju in s plačilnih list, določena ob upoštevanju določb 5.a člena ZPDJVZ. Odločbe o napredovanju same po sebi sicer ne predstavljajo ovire za sprožitev postopka pred sodiščem in ne zahtevajo pred vložitvijo tožbe posebne obravnave pri delodajalcu, vsekakor pa pomenijo temelj za odločitev o zahtevku tožnikov. Ker je bilo v postopku ugotovljeno, da so tožniki prejeli plačo, izračunano na podlagi osnov, določenih v odločbah o napredovanju, in ker so te odločbe osnovne plače določale ob uporabi 5.a člena ZPDJVZ, tožniki pa tem odločbam niso ugovarjali, s čimer so postale dokončne in pravnomočne, to pomeni, da je bila tožnikom plača izplačana v skladu s pravnomočnimi sklepi delodajalca.

Delovno in socialno sodišče v Ljubljani je sicer v zadevah učiteljev začelo razpisovati naroke za glavno obravnavo, zaradi tega pa je v nadaljevanju precej tožnikov tožbe zaradi stališča sodne prakse umaknilo; Maloštevilni so se odločili kljub odločitvam

Vrhovnega sodišča nadaljevati postopke. Glede na vloženo ustavno pritožbo učiteljev je v večini primerov sodišče na prošnjo tožeče stranke preklicalo razpisani narok, tako da se zadeve zaenkrat ne obravnavajo.

Nadomestilo za uporabo civilne obleke

Tožniki, ki so sicer razporejeni na neuniformirano delovno mesto policista, so s tožbo zahtevali plačilo zneska za nakup določenih oblačil, ki naj bi jih na zahtevo tožene stranke, to je svojega delodajalca, nosili pri opravljanju določenih službenih zadolžitev. Zatrjevali so, da si sicer takšnih oblačil zasebno ne bi nikdar kupili, ker pa morajo delo opravljati v določenih oblačilih na zahtevo delodajalca, so zaradi tega upravičeni tudi do povrnitve stroškov, ki so jih imeli z nakupom takšnih oblačil.

V odgovoru na tožbo smo ugovarjali, da tožniki opravljajo dela in naloge na neuniformiranem delovnem mestu, kar pomeni, da so, kot vsi ostali uradniki v državni upravi, pri opravljanju svojega dela nosili lastno (civilno) obleko. Skladno z določbami Pravilnika o nošenju policijske uniforme ter Pravilnika o rokih trajanja osebne in dopolnilne opreme delavcev milice, vračanju opreme, denarnem nadomestilu, nakupu opreme in o opremljanju pogodbeno zaposlenih delavcev pripada denarno nadomestilo samo uniformiranemu policistu, če mu je odrejeno, da zaradi potreb službe dela ne opravlja v uniformi, ampak v lastnih civilnih oblačilih. Iz navedenega po mnenju tožene stranke izhaja, da so do denarnega nadomestila v skladu z veljavnimi predpisi upravičeni samo tisti policisti, ki so v skladu z veljavnim Aktom o notranji organizaciji in sistematizaciji razporejeni na delovno mesto uniformiranih policistov, dela in naloge pa izjemoma zaradi potreb službe opravljajo v lastnih civilnih oblačilih.

Sodišče druge stopnje je ob reševanju pritožb tožene stranke potrdilo odločitve sodišča prve stopnje, s katerimi je bilo tožbenim zahtevkom ugodeno. V obrazložitvi odločitve je sodišče poudarilo, da tožena stranka napačno tolmači, da nadomestilo pripada samo uniformiranim policistom in da v pravilniku, na katerega smo se sklicevali, ni nikjer eksplicitno zapisano, da so do nadomestila upravičeni le policisti, ki so razporejeni na uniformirano delovno mesto. Pravilnik o opremi iz leta 1998, ki še vedno velja, izrecno določa, da se denarno nadomestilo za nakup civilne obleke izjemoma izplačuje delavcem ZEM in delavcem milice, ki v interesu službe opravljajo dela in naloge v civilu na predlog načelnika temeljne organizacijske enote RSNZ. Zaščitna enota milice (ZEM) je bila kasneje preoblikovana oziroma združena v sedanjem Uradu za varnost in zaščito (UVZ), torej v uradu, v katerem so zaposleni tožniki. Za ločevanje varnostnikov UVZ na uniformirana ali neuniformirana delovna mesta ni nobene stvarne podlage in bi takšno ločevanje dejansko pomenilo neutemeljeno diskriminacijo. Sodišče je tožnikom dosodilo nadomestilo za uporabo civilne obleke v višini, kakršna je bila v spornem obdobju dejansko izplačana tistim policistom, za katere je tožena stranka menila, da jim to nadomestilo pripada.

Plačilo stroškov za prevoz na delo in z dela

V letu 2009 se je dokončno ustalila sodna praksa glede povračila stroškov prevoza na delo in z dela v zvezi z Uredbo o povračilu stroškov prevoza na delo in z dela javnim uslužbencem in funkcionarjem v državnih organih.

Splošno določbo v zvezi s povračilom stroškov v zvezi z delom vsebuje 130. člen Zakona o delovnih razmerjih, ki določa, da mora delodajalec delavcu zagotoviti povračilo stroškov za prehrano med delom, za prevoz na delo in z dela ter povračilo stroškov, ki jih ima pri opravljanju določenih del in nalog na službenem potovanju. Če višina povračila stroškov ni določena s kolektivno pogodbo s splošno veljavnostjo, se določi z izvršilnim predpisom. Zakon o javnih uslužbencih v prvem odstavku 92. člena določa, da se pravice in obveznosti javnih uslužbencev določijo s predpisi s področja delovnega prava in kolektivnimi pogodbami, če zakon ne določa drugače. Povračilo stroškov prevoza na delo in z dela in njihovo višino določa Zakon o višini povračil stroškov v zvezi z delom in nekaterih drugih prejemkov. Tako v 8. členu določa, da se stroški prevoza na delo in z dela povrnejo v višini stroškov prevoza z javnimi prevoznimi sredstvi. Če zaposleni nima možnosti prevoza z javnimi prevoznimi sredstvi, se mu prizna kilometrina v višini 15 odstotkov cene neosvinčenega motornega bencina – 95 oktanov.

Podrobnejše določbe o povračilu stroškov prevoza na delo in z dela javnim uslužbencem in funkcionarjem v državnih organih so urejene v Uredbi o povračilu stroškov prevoza na delo in z dela javnim uslužbencem in funkcionarjem v državnih organih.

V vsaki delovnopравни zadevi je tako treba ugotoviti vsa odločilna dejstva, in sicer tako dnevne razporede dela in posamezne oddaljenosti kot vozne rede in cene vozovnic. Bistveno pa je, da je sodišče sprejelo jasno stališče, da je povračilo stroškov prevoza na delo in z dela obračunska kategorija, pri čemer za delodajalca ni pomembno, s kakšnim prevoznim sredstvom se delavec dejansko vozi na delo in z dela. Iz določb uredbe namreč nedvomno izhaja, da si uredba prizadeva za načelo gospodarnega ravnanja z javnimi sredstvi in da zato izhaja iz koncepta najcenejšega prevoza. Uredba določa zgolj merilo za povrnitev stroškov prevoza z najcenejšim javnim prevoznim sredstvom, saj delodajalec od delavca ne more zahtevati, naj dejansko uporablja najcenejši javni prevoz, vendar pa delavec nima pravice do povrnitve višjih dejanskih stroškov, ki mu nastanejo zaradi tega, ker uporabi neki drug, dražji prevoz. Gre za tehnični predpis, kako se izračuna povračilo stroškov prevoza na delo in z dela, in ne za povračilo dejanskih stroškov.

Sodišče druge stopnje je sprejelo tudi stališče, da je zahtevek za povračilo stroškov prevoza na delo in z dela čisti denarni zahtevek, ki ga delavec lahko neposredno uveljavlja na sodišču. Sodišče prve stopnje je tožbo zavrglo, saj je štelo, da ne gre za čisto denarno terjatev in bi moral tožnik po izteku 60-dnevnega roka za odločitev tožene stranke v zvezi z njegovo pritožbo zoper sklep, ki ga je delodajalec izdal v zvezi z njegovo izjavo za povračilo potnih stroškov, skladno z osmim odstavkom 100.a člena Zakona o obrambi zahtevati sodno varstvo, ker pa ga je zahteval kasneje, je sodišče prve stopnje štelo, da je tožba prepozna, sodišče druge stopnje pa je nato zadevo razveljavilo in jo vrnilo sodišču prve stopnje v novo sojenje. Poudarilo je, da dajeta delavcu pravico do povračila potnih stroškov Zakon o višini povračil stroškov v zvezi z delom in nekaterih drugih prejemkov ter Uredba o povračilu stroškov prevoza na delo in z dela javnim uslužbencem in funkcionarjem v državnih organih, kjer je določena tudi višina povračila stroškov za prevoz na delo in z dela. Tako ima delavec pravico do povračila stroškov za prevoz na delo in z dela že na podlagi zakonskih in podzakonskih aktov in ne šele na podlagi individualnega akta delodajalca.

Priznanje dodatka za stalnost in izplačilo razlike v plači

V letu 2009 je bilo ponovno kar nekaj pravnomočno zaključenih zadev zaradi priznanja oziroma izplačila dodatka za stalnost. Gre za zadeve, ko tožniki v tožbah zaradi ugotovitve pravice do dodatka za stalnost in izplačilo razlike v plači navajajo, da so bili pripadniki JLA, nato pa so prestopili v teritorialno obrambo, vendar jim tožena stranka pri obračunavanju dodatka za stalnost nepravilno ni upoštevala delovne dobe, ki so jo opravili v JLA, in jih je tako prikrajšala pri izplačilu plače.

Dokončno se je izoblikovala sodna praksa, da se doba službovanja v JLA priznava pri določitvi višine dodatka za stalnost, poleg tega pa je bilo sprejeto stališče, da lahko sodišče v primeru vložitve zahteve za varstvo pravic in potem nadaljnje pravočasne vložitve tožbe ugodi zahtevku za priznanje dodatka za stalnost za čas od vložitve zahteve za varstvo pravic, pri čemer s tem po mnenju sodišča z ničemer ne poseže v dokončno in pravnomočno odločbo tožene stranke, s katero je bilo odločeno o dodatku na stalnost v določeni višini, ne pa tudi o morebitnem višjem dodatku. Upoštevajoč izoblikovano sodno prakso, so tako zaposleni v Ministrstvu za obrambo Republike Slovenije vložili zahteve za varstvo pravic, nato pa v predpisanem roku še tožbe.

Kot osnovo za odmero dodatka 98.f člen ZObr določa trajanje "dela na vojaški dolžnosti" s tem, da s takšnim delom izenačuje tudi delovno dobo za čas poklicnega opravljanja vojaške službe po formacijah Teritorialne obrambe oziroma v drugih sestavah, izenačenih s Teritorialno obrambo v skladu s predpisi. Kot je že bilo navedeno, sodišče predhodno delo tožnika v aktivni službi v JLA šteje kot delo na vojaški dolžnosti oziroma poklicno opravljanje vojaške službe v smislu določb 98.f člena ZObr. Pripadnikom stalne sestave vojske pripada za vsako začeto leto dela na vojaški dolžnosti nad pet let dodatek za stalnost v višini 0,5 odstotka osnovne plače. Po 1. 8. 2008, to je po uveljavitvi Zakona o sistemu plač v javnem sektorju, pa so glede višine dodatka na stalnost zakonske določbe spremenjene in dodatek za stalnost po novi ureditvi znaša 0,33 odstotka osnovne plače za vsako začeto leto dela na vojaški dolžnosti nad pet let in je po višini enak dodatku za delovno dobo. Ob pravilni uporabi materialnega prava mora sodišče zato prisoditi dodatek za stalnost za čas po 1. 8. 2008 v višini 0,33 odstotka osnovne plače za vsako začeto leto dela na vojaški dolžnosti nad pet let in ne v višini 0,5 odstotka.

Sodišče je sprejelo jasno stališče, da uveljavljanje pravice do dodatka za stalnost kot sestavnega dela plače ni čista denarna terjatev, ki bi jo bilo mogoče uveljavljati neposredno s tožbo pred sodiščem. V odločbah, ki jih je delavcem izdal delodajalec MORS, je bil priznan tudi dodatek za stalnost v določeni višini, vendar brez upoštevanja vojaške službe, dosežene v JLA. Če delavec tedaj ni vložil ugovora zoper navedeno odločbo in ni zahteval višjega dodatka za stalnost glede na delovno dobo v JLA, niti ni tedaj uveljavljal sodnega varstva, je dodatek za stalnost v okviru takšne odločbe dokončno in pravnomočno določen. Delavec lahko s tožbo uveljavlja pravico do dodatka za stalnost in izplačilo dodatka v okviru presoje zakonitosti odločbe oziroma sklepa delodajalca oziroma če se najprej z zahtevo za varstvo pravic obrne na delodajalca. Kadar delavec z direktno tožbo, ne da bi predhodno zahteval varstvo pravic pri delodajalcu, zahteva priznanje višjega dodatka za stalnost od priznanega z odločbo delodajalca in s tem uveljavlja zahtevke za spremembo odločbe delodajalca tako, da bo pri določitvi dodatka za stalnost po 98.f členu Zakona o obrambi upoštevano tudi delo na vojaški dolžnosti v JLA, sodno varstvo ni

dopustno, ker ni izpolnjena procesna predpostavka v smislu 100.a člena ZObr, zato se tožba zavrže. Kadar pa delavec s tožbo uveljavlja le denarni zahtevek in zahteva plačilo višjega dodatka za stalnost, ki presega dodatek za stalnost, določen z dokončno odločbo, pa se o takem denarnem zahtevku odloči meritorno. Sodišče mora upoštevati, da je delodajalec izplačeval dodatek na podlagi dokončne in pravnomočne odločbe, zato je zahtevek za drugačen obračun ter izplačilo višjega dodatka za stalnost (za nazaj) neutemeljen. Če je torej delavec prejel dodatek, obračunan v skladu z dokončno odločbo delodajalca, mu je bila plača pravilno izplačana, in zahtevek ni utemeljen. Kadar delavec vloži zahtevo za uveljavljanje pravic zaradi nepravilnega obračunavanja dodatka za stalnost, s katero zahteva priznanje obdobja vojaške službe v JLA pri določitvi dodatka za stalnost, je upravičen do višjega dodatka za stalnost ob upoštevanju delovne dobe na vojaški dolžnosti, dosežene v JLA, šele od vložitve zahteve in mu sodišče vtoževane razlike lahko dosodi od dneva vložitve njegove zahteve.

Pri vložitvi tožbe mora delavec upoštevati roke iz 100.a člena Zakona o obrambi. Če delavec ni zadovoljen z odločitvijo o zahtevi ali ugovoru ali če minister oziroma pooblaščen oseba ne odloči v 60 dneh od vložitve zahteve ali ugovora, delavec v nadaljnjih 30 dneh zahteva varstvo pravic pri pristojnem sodišču. Sodišče druge stopnje pa je sprejelo tudi stališče, kako obravnavati tožbo, ki jo delavec vloži pred potekom 60-dnevnega roka. Po stališču pritožbenega sodišča je želel zakonodajalec z določbo drugega odstavka 42. člena ZDSS-1, ki se nanaša na zavrženje tožbe, če je ta vložena prezgodaj, preprečiti meritorno sojenje v primeru, ko delodajalec o delavčevi zahtevi odloči in ji ugodi (v tem primeru delavec tudi ne bi imel pravnega interesa za izpodbijanje takšne odločitve delodajalca), ne pa v primeru tako imenovanega molka organa, torej ko delodajalec o zahtevi delavca odločitve sploh ne sprejme. Takšna razlaga citirane določbe je skladna tudi z načelom varstva delavca kot šibkejše stranke v pogodbenem delovnem razmerju in z načelom pravne varnosti oziroma z Ustavo RS zagotovljene pravice do sodnega varstva. Določbo drugega odstavka 42. člena ZDSS-1 o zavrženju tožbe zaradi prezgodnje vložitve je treba po prepričanju pritožbenega sodišča razlagati restriktivno, tudi ob upoštevanju prvega odstavka 42. člena ZDSS-1, torej le, če je tožba vložena zoper odločbo delodajalca (v zvezi s katero delavec vloži pravno sredstvo in rok za odločitev o pravnem sredstvu še ni iztekel, delodajalec pa to pravno sredstvo zavrne) ali pa če sodišče o pravočasnosti tožbe v primeru molka organa odloča še v času, ko ima delavec možnost vložiti (novo) tožbo v zakonsko določenem roku, ne pa v primeru, ko delodajalec o delavčevi zahtevi sploh ne odloči, sodišče pa odloča o prezgodaj vloženi tožbi po izteku roka, v katerem bi moral delavec takšno tožbo vložiti. Zgoraj opisana interpretacija določbe drugega odstavka 42. člena ZDSS-1 v primerih zavrženja tožbe zaradi prezgodnje vložitve ne posega v načelo pravne varnosti, ki se med drugim uresničuje tudi s prepovedjo vsebinskega presojanja odločitev delodajalca s strani sodišča, če za to ni zakonsko določenih pogojev. Ob tem je treba omeniti še različne posledice, ki nastanejo za delavca, če vloži tožbo prezgodaj in če delodajalec o njegovi zahtevi odloči s pisno odločbo oziroma v primeru molka organa. Če bo delodajalec o delavčevi zahtevi odločil s pisno odločbo, ga bo v tej odločbi poučil o njegovih pravicah glede uveljavljanja sodnega varstva, tako da bo delavec kljub prezgodaj vloženi tožbi imel možnost izpodbijati takšno odločitev delodajalca. Drugačna situacija pa nastane, če delodajalec o delavčevi zahtevi ne odloči, delavec pa vloži tožbo prezgodaj (torej v času, ko je pri delodajalcu še tekel rok za odločitev o zahtevi). V takšnem primeru bo delavec pri prezgodaj vloženi tožbi vztrajal, ker bo

prepričan, da si je s tem zavaroval uveljavljanje pravice pred pristojnim sodiščem, s tem pa bi (če bi sodišče njegovo tožbo zavrglo v času po izteku zakonskega roka za vložitev tožbe) zamudil rok za sodno varstvo, ki mu ga ZObr daje v primeru molka organa. Ob zavrženju takšne prezkodaj vložene tožbe bi delavec izgubil pravico do sodnega varstva, ta izguba pa bi bila dejansko posledica dolžnega ravnanja delodajalca, da o delavčevi zahtevi odloči. Glede na to je po stališču pritožbenega sodišča nesprejemljivo zavrženje prezkodaj vložene tožbe, če je v času odločanja sodišča o tem vprašanju rok za vložitev tožbe za primer molka organa v isti zadevi že potekel. Ob upoštevanju vsega navedenega pritožbeno sodišče zaključuje, da določba drugega odstavka 42. člena ZDSS-1 o zavrženju tožbe, če je ta vložena prezkodaj, ne pride v poštev v primeru, če delodajalec o pravici ali obveznosti delavca iz delovnega razmerja ne odloči, sodišče pa odloča o tej tožbi po izteku zakonskega roka za njeno vložitev.

Sklenitev pogodbe o zaposlitvi – izbira kandidata

Zakon o delovnih razmerjih v petem odstavku 204. člena določa, da ima neizbrani kandidat, ki meni, da je bila pri izbiri kršena zakonska prepoved diskriminacije, pravico v roku 30 dni od prejema obvestila delodajalca zahtevati sodno varstvo pred pristojnim delovnim sodiščem. Diskriminacija je urejena v 6. členu ZDR. Skladno s prvim odstavkom citiranega člena ZDR delodajalec ne sme iskalca zaposlitve (kandidata pri zaposlovanju ali delavca v času trajanja delovnega razmerja in v zvezi s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi) postavljati v neenakopraven položaj zaradi spola, rase, barve kože, starosti, zdravstvenega stanja oziroma invalidnosti, verskega, političnega in drugega prepričanja, članstva v sindikatu, nacionalnega in socialnega porekla, družinskega statusa, premoženjskega stanja, spolne usmerjenosti ali zaradi drugih osebnih okoliščin. Če kandidat oziroma delavec v primeru spora navaja dejstva, ki upravičujejo domnevo, da je bila kršena prepoved diskriminacije zaradi osebnih okoliščin, je po določbi četrtega odstavka 6. člena ZDR dokazno breme, da različno obravnavo opravičujejo vrsta in narava dela, na strani delodajalca, ki je v nasprotnem primeru, torej v primeru kršitve prepovedi diskriminacije, kandidatu oziroma delavcu odškodninsko odgovoren po splošnih pravilih civilnega prava, kot določa peti odstavek 6. člena ZDR.

Glede načina obravnavanja zadev v praksi drugostopenjskega sodišča obstajata dve različni pravni stališči, in sicer:

Če sodišče ugotovi, da tožnik ni podvržen diskriminaciji, ker ni bil z ničimer postavljen v neenak položaj glede na preostale kandidate, ampak se je tožena stranka odločila, da z njim ne bo sklenila pogodbe o zaposlitvi, ker je bilo morda ugotovljeno, da ne izpolnjuje kakšnih posebnih zahtev za zasedbo delovnega mesta, glede na določbo petega odstavka 6. člena ZDR sodno varstvo glede tožbenega zahtevka za sklenitev pogodbe o zaposlitvi ni zagotovljeno in mora sodišče tožbo zavreči ter o zadevi ne odločiti po vsebini.

Nasprotno prejšnjemu stališču pa je stališče sodišča druge stopnje iz druge zadeve, da peti odstavek 204. člena ZDR daje neizbranemu kandidatu, ki meni, da je bila pri izbiri kršena zakonska prepoved diskriminacije, možnost, da lahko v roku 30 dni po prejemu obvestila delodajalca zahteva sodno varstvo pred pristojnim delovnim sodiščem in da glede na to, da 181. člen ZPP v drugem odstavku določa, da se ugotovitvena tožba lahko vložijo, če je tako določeno s posebnimi predpisi, in ZDR je

tak posebni predpis, ki daje neizbranemu kandidatu možnost, da zahteva ugotovitev, da je bila pri izbiri kršena zakonska prepoved diskriminacije, je materialno pravo v primeru, ko je ugotovitvena tožba tožnika zavržena, napačno uporabljeno.

Ugotovitev obstoja delovnega razmerja za nedoločen čas

V sporu zaradi ugotovitve obstoja delovnega razmerja za nedoločen čas tožeče stranke, ki je bila zaposlena pri Ministrstvu za obrambo, je Vrhovno sodišče sprejelo stališče, da iz zakonske dikcije 2. alineje prvega odstavka 92. člena Zakona o obrambi jasno izhaja, da se pogodba o zaposlitvi za določen čas lahko podaljšuje, kar pomeni, da podaljšanje pogodbe po poteku roka za Ministrstvo za obrambo ni obligatorno.

Glede sklepanja pogodb o zaposlitvi javnih uslužbencev prvi odstavek 54. člena ZJU določa, da javni uslužbenec sklene delovno razmerje za nedoločen čas, razen v primerih, ki jih določa ta zakon ali drug zakon, ki ureja delovna razmerja javnih uslužbencev v organih na določenem področju. ZJU primere sklenitve delovnega razmerja za določen čas ureja v 68. do 73. členu. V skladu s prvim odstavkom 88. člena ZObr veljajo za delavce na obrambnem področju predpisi o javnih uslužbencih, če s tem zakonom ni določeno drugače. Prvi odstavek 92. člena ZObr določa, da kdor izpolnjuje pogoje za poklicno opravljanje vojaške službe, lahko z ministrstvom sklene pogodbo o zaposlitvi, pri čemer se zagotavljajo enake možnosti za moške in ženske, in sicer kot kandidat za podčastnika in častnika oziroma vojaškega uslužbenca za nedoločen čas ali določen čas do deset let, ki se lahko podaljšuje za enako časovno obdobje, za vojaka za določen čas do deset let, ki se lahko podaljšuje za enako časovno obdobje, vendar ne dalj kot do 45. leta starosti. Predvidena je torej le možnost podaljšanja, ki toženo stranko ne obvezuje k podaljševanju veljavnosti pogodb. Revizija tako zmotno zatrjuje, da je ob izpolnjevanju vseh pogojev tožena stranka zavezana k obveznemu podaljšanju pogodbe o zaposlitvi. Pogodba o zaposlitvi, sklenjena za določen čas, preneha veljati brez odpovednega roka s potekom časa, za katerega je bila sklenjena.

Sicer pa je Vrhovno sodišče prav tako v zadevi ugotovitve obstoja delovnega razmerja za nedoločen čas po poteku časa pogodbe o zaposlitvi za določen čas sprejelo stališče, da vložitev zahteve za varstvo pravic ni obvezna predpostavka za obravnavanje tožbenega zahtevka, in sta sodišči prve in druge stopnje napačno šteli, da bi moral pripadnik SV, ki mu je zaradi poteka časa prenehala pogodba o zaposlitvi, pred uveljavljanjem direktnega sodnega varstva vložiti zahtevo za varstvo pravic, saj v času vložitve tožbe ni bil več zaposlen pri toženi stranki in zanj določba 100.a člena ZObr ni veljala.

Razveljavitev sklepa o prenehanju delovnega razmerja zaradi storitve kaznivega dejanja

Vrhovno sodišče je v zadevi zaradi razveljavitve sklepa o prenehanju delovnega razmerja iz razloga, ker je bila tožena stranka (Ministrstvo za obrambo) seznanjena, da je bil tožnik pravnomočno obsojen zaradi storitve kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, sprejelo stališče, da je določbo 5. alineje tretjega odstavka 88. člena v zvezi s sedmim odstavkom tega člena ZObr treba razlagati v smislu pravnih posledic obsodbe iz 99. člena Kazenskega zakonika.

Ker so bile navedene določbe 88. člena ZObr uzakonjene šele z novelo zakona, ki je začela veljati 13. 6. 2002, v primeru, da je bilo kaznivo dejanje storjeno pred uveljavitvijo novele zakona, navedenih določb Zakona o obrambi za nazaj ni mogoče uporabiti. Do sprejetja omenjene novele ZObr ni določal nekaznovanosti kot izrecnega pogoja za opravljanje poklicnega dela na obrambnem področju. To je bilo storjeno šele s spremembo 88. člena ZObr-C, ko je bilo kot pogoj za poklicno opravljanje vojaške službe v 5. alineji tretjega odstavka določeno, da oseba ni bila pravnomočno obsojena zaradi kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, in da ni bila obsojena na nepogojno zaporno kazen za kakšno drugo kaznivo dejanje v trajanju več kot treh mesecev. V sedmem odstavku pa je bilo določeno prenehanje delovnega razmerja delavcev, ki poklicno opravljajo vojaško službo, na podlagi take pravnomočne sodbe z dnem vročitve sklepa o prenehanju delovnega razmerja. Tako opredeljeni pogoj nekaznovanosti oziroma posledice neizpolnjevanja tega pogoja za delavce na obrambnem področju pomenijo pravno posledico obsodbe iz prvega odstavka 99. člena KZ. Vrste pravnih posledic obsodbe določa KZ, tako da noben drug zakon ne more predpisati kakšne drugačne vrste pravnih posledic obsodbe. Zato je treba določbo 5. alineje tretjega odstavka in sedmega odstavka 88. člena ZObr razlagati ob hkratnem upoštevanju navedenih določb KZ o pravnih posledicah obsodbe. Pomembna omejitev pravnih posledic obsodbe pa je tudi, da ne veljajo retroaktivno. Zakon o obrambi se izrecno sicer ne opredeli glede časovnih pogojev – tako glede časa storitve kaznivega dejanja, časa pravnomočnosti sodbe kot tudi glede časa trajanja tako določene ovire za delo na obrambnem področju, zato je treba odgovore na ta vprašanja iskati v ureditvi tovrstnih pravnih posledic obsodbe. V četrtem odstavku 99. člena KZ pa je določeno, da se za storilca sme uporabiti samo tista pravna posledica obsodbe, ki je bila z zakonom določena ob času storitve kaznivega dejanja. Glede na to, da ZObr tega vprašanja ne ureja, je treba uporabiti navedeno splošno določbo KZ, na podlagi katere določb 5. alineje tretjega odstavka in sedmega odstavka 88. člena Zakona o obrambi ni mogoče uporabiti v primerih, ko je bilo kaznivo dejanje storjeno pred uveljavitvijo teh določb Zakona o obrambi (pred 13. 6. 2002). Če je sklep o prenehanju delovnega razmerja izdan zaradi pravnomočne sodbe za kaznivo dejanje, ki ga je delavec storil pred tem časom, je takšen sklep nezakonit.

Plačilo razlike v plači po dejansko opravljenem delu

V zadevi zaradi plačila razlike v plači je Višje delovno in socialno sodišče glede zahtevka tožnika, ki je zatrjeval, da je dejansko opravljal drugo delo kot tisto, na katero je bil razporejen, razliko v plači pa je uveljavljal kot denarno terjatev, sicer izraženo v razliki med količnikoma za obračun plače, štelo, da ne gre za spor o zakonitosti odločbe o določitvi količnika za obračun plače, tako da tožniku ni bilo treba vložiti ugovora zoper odločbo tožene stranke ter nato v roku zahtevati sodnega varstva, niti da ne gre za spor o določitvi količnika za obračun plače, tako da mu ni bilo treba sprožiti predhodnega postopka pri toženi stranki, torej vložiti zahteve za varstvo oziroma priznanje pravice ter ugovora, da bi bilo sodno varstvo dopustno. Za delavce na obrambnem področju sicer velja posebna ureditev glede postopkov uveljavljanja pravic iz delovnega razmerja, ki je urejen v 100.a členu ZObr, vendar ker navedena določba zakona ne ureja primera uveljavljanja denarne terjatve iz delovnega razmerja, lahko po mnenju pritožbenega sodišča delavec denarno terjatev uveljavlja neposredno pri pristojnem sodišču skladno z določilom četrtega odstavka 204. člena ZDR. Ne glede na specialno določbo ZObr torej lahko delavci, zaposleni na Ministrstvu za obrambo, denarne terjatve uveljavljajo neposredno na sodišču.

Višje sodišče je tudi dopustilo revizijo, saj gre za dve pomembni pravni vprašanji, o katerih Vrhovno sodišče še ni odločalo, in sicer, ali je terjatev za plačilo po dejanskem delu t. i. čista denarna terjatev, glede katere je dopustno neposredno sodno varstvo, ter ali je delavec v primeru, ko dejansko opravlja drugo delo in ne dela delovnega mesta oziroma dolžnosti, na katero je formalno razporejen, upravičen do razlike v plači oziroma do plače po dejanskem delu.

Kolektivni delovni spori

Zaključeni so bili štirje kolektivni delovni spori, in sicer:

Kolektivni delovni spor predlagatelja sindikata GLOSA SNG Ljubljana in nasprotnega udeleženca Slovenskega narodnega gledališča Ljubljana, SNG opera in balet Ljubljana, in stranskega intervenienta Republike Slovenije, Ministrstva za kulturo, zaradi kršitve pri izvrševanju kolektivne pogodbe.

Sodišče je zavrnilo predlog, da se ugotovi, da nasprotni udeleženec krši določilo kolektivne pogodbe za kulturne dejavnosti v Republiki Sloveniji, saj umetniškimi delavcem in tehnikom nasprotnega udeleženca ne izplačuje dodatka za delo v neenakomerno razporejenem delovnem času. Sodišče je ugotovilo, da ima predlagatelj v aktih določeno, da umetniški delavci opravljajo dela po posebnem razporedu, ki je planiran za osem ali več dni vnaprej, tehnični delavci pa se prilagajajo delu umetniških ansamblov. Delovni čas umetniških delavcev je sestavljen iz dejanskega delovnega časa in časa za osebno pripravo, ko je delavec doma. Delovni čas je sestavljen iz časa skupne priprave na vajah in časa prireditve. Delo se opravlja tudi s prekinitvijo in v popoldanskem času. Za takšno delo pa so delavci prejeli ustrezne dodatke, kadar so dejansko delali v manj ugodnem delovnem času, zato delavci niso upravičeni do stalnega dodatka, ki je opredeljen v 76.a členu kolektivne pogodbe, in zato nasprotni udeleženec ni kršil določb kolektivne pogodbe dejavnosti.

Kolektivni delovni spor predlagatelja ZZS – Sindikat delavcev prometa in zvez Slovenije proti nasprotnemu udeležencu Republiki Sloveniji, Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, zaradi razširjene veljave kolektivne pogodbe dejavnosti: Predlagatelj je uveljavljal razveljavitev sklepa nasprotnega udeleženca, s katerim je bila vloga predlagatelja za razširitev veljavnosti Kolektivne pogodbe za cestni potniški promet Slovenije zavržena z utemeljitvijo, da predlagatelj nima lastnosti stranke v tem postopku. Sodišče je ugotovilo, da je treba kot stranko sklenjene Kolektivne pogodbe za cestni potniški promet Slovenije šteti le predlagatelja, ki je naveden v uvodnem delu kolektivne pogodbe kot pogodbeni stranka na strani delojemalcev. Glede na to, da je predlagatelj aktivno legitimiran za vložitev predloga za razširitev dejavnosti kolektivne pogodbe, je bilo nasprotnemu udeležencu naloženo, da o predlogu za razširitev veljave kolektivne pogodbe ponovno odloča.

Kolektivni delovni spor predlagatelja KNSS – Neodvisnost, Sindikat rejniških družin proti nasprotnemu udeležencu Republiki Sloveniji, Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, zaradi določitve reprezentativnosti sindikata:

V tem kolektivnem sporu je bil zavrjen predlog predlagatelja za pridobitev lastnosti reprezentativnosti sindikata v dejavnosti »drugo socialno varstvo z nastanitvijo«. Sodišče je kot bistveno ugotavljalo, ali je Sindikat rejniških družin lahko reprezentativen glede na to, da ni mogoče preveriti števila delavcev, včlanjenih v sindikat, ki želi pridobiti status reprezentativnosti, ter ali so osebe, ki opravljajo delo v

rejniški družini oziroma rejniški dejavnosti, delavci v smislu določb 5. člena ZDR, 1. člena ZJU in 18. člena Zakona o izvajanju rejniške dejavnosti. Ugotovilo je, da pogodba o rejništvu nima narave pogodbe o zaposlitvi, kar pomeni, da ne gre za delovno razmerje in da rejniki niso delavci, kot jih opredeljuje ZDR, zaradi česar je zaključilo, da predlagatelj ni izpolnil pogojev za reprezentativnost sindikata, saj ni izkazal, da je v sindikat včlanjenih najmanj 10 odstotkov delavcev iz dejavnosti, zato je predlog zavrnilo.

Kolektivni delovni spor Franca Berčona proti nasprotnemu udeležencu Republiki Sloveniji, Upravni enoti Litija, zaradi ugotovitve skladnosti splošnega akta z zakonom: V tem kolektivnem delovnem sporu je bil zavrnil predlog za ugotovitev neskladnosti aktov notranje organizacije in sistemizacije delovnih mest v Upravni enoti Litija z Zakonom o javnih uslužbencih, saj je sodišče sprejelo stališče, da Akt o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest ni nezakonit že samo zato, če je sprejet po izteku zakonsko določenega roka, saj gre za instruksijski rok, ki ne vpliva na zakonitost akta.

V obravnavanem obdobju so tožniki s svojimi tožbenimi zahtevki zoper Republiko Slovenijo uspeli s 32,72 odstotka. Tožniki so uspeli z zahtevki v višini 190.111,61 EUR.

Republika Slovenija je kot tožeča stranka s tožbo uveljavljala vračilo preveč izplačanih plač, stroškov za prevoz na delo in z dela, stroškov plačane prehrane in regresa. Tožbe so bile potrebne zaradi tega, ker so tožencem prenehala delovna razmerja v času pred julijem tekočega leta oziroma v obdobju, ko so bili izračuni za tekoče obdobje že narejeni, toženci pa niso želeli vrniti preveč izplačanega dela plače oziroma drugih prejemkov. Takšna preplačila so se zgodila tudi v primeru nastopa porodniškega dopusta. Bili sta vloženi tožbi tudi zaradi plačila izposojenih in ne vrnjenih publikacij.

Državno pravobranilstvo je v letu poročanja vložilo tudi tožbe zaradi vračila stroškov izobraževanja. Zakon o pravniškem državnem izpitu (v nadaljevanju: ZPDI) je v prvem odstavku 11.a člena določal, da mora sodniški pripravnik, ki je opravil sodniško pripravništvo, kot oseba v delovnem razmerju na sodišču po uspešno opravljenem pravniškem državnem izpitu skleniti delovno razmerje za ustrezno delovno mesto na sodišču, pri državnem tožilstvu, državnem pravobranilstvu ali pri Ministrstvu za pravosodje najmanj za čas trajanja pripravništva s sklenjenim delovnim razmerjem na sodišču. Po določbi četrtega odstavka 11. člena ZPDI je sodniški pripravnik, če ne sklene delovnega razmerja na poziv iz drugega odstavka tega člena, po določbi katerega predsednik Višjega sodišča na predlog predstojnika organa, pri katerem obstaja ustrezno prosto delovno mesto, pisno pozove sodniškega pripravnika na delo v smislu sklenitve delovnega razmerja najkasneje v 15 dneh po opravljenem pravniškem državnem izpitu, dolžan povrniti stroške izobraževanja v višini seštevka neto plač, prejetih v času sodniškega pripravništva. Sodišče druge stopnje je poudarilo, da obveznost vrnitve stroškov izobraževanja izhaja neposredno iz zakonske določbe, to je iz četrtega odstavka 11. člena ZPDI, kar pomeni, da niti ni bistveno, ali je bila določena tudi kot pogodbeno obveznost v pogodbi o zaposlitvi, ki jo je toženec sklenil s tožečo stranko. Tudi če sta strani sklenili sporazum o razveljavitvi pogodbe o zaposlitvi za določen čas, to še ne

pomeni, da je toženec prost vseh obveznosti po pogodbi o zaposlitvi, torej tudi obveznosti povračila stroškov izobraževanja.

Prav tako je sodišče druge stopnje sprejelo stališče, da omenjena določba ZPDI ni v nasprotju z 49. členom Ustave Republike Slovenije, ki določa, da je zagotovljena svoboda dela, da vsakdo prosto izbira zaposlitev, da je vsakomur pod enakimi pogoji dostopno vsako delovno mesto in da je prepovedano prisilno delo. Ureditev v 11. členu ZPDI sicer predstavlja poseg v prosto izbiro zaposlitve, saj sodniške pripravnike, ki so v delovnem razmerju na sodišču, zavezuje k sklenitvi delovnega razmerja za ustrezno delovno mesto na sodišču, pri državnem tožilstvu, državnem pravobranilstvu ali ministrstvu, pristojnem za pravosodje, za toliko časa, kolikor je trajalo pripravništvo s sklenjenim delovnim razmerjem na sodišču, državnem tožilstvu oziroma državnem pravobranilstvu, ali za krajši čas, kakor v pozivu določi ministrstvo, pristojno za pravosodje, vendar s tem ne posega v svobodo dela, ki je pod enakimi pogoji dostopno vsakomur, kdor se odloči sodniško pripravništvo opravljati kot oseba v delovnem razmerju pri sodišču. Zato ni mogoče govoriti o uvajanju prisilnega dela. Ker ZPDI določa enaka izhodišča za vse pripravnike, ki sklenejo delovno razmerje pri sodišču, tudi ni mogoče šteti, da krši načelo enakosti pred zakonom oziroma da je s tem kršeno načelo pravne varnosti.

V zvezi s tožbenim zahtevkom Republike Slovenije zaradi vračila štipendije pa je zanimiva odločitev sodišča glede neutemeljenosti tožbenega zahtevka.

Sodišče je tožbeni zahtev kot neutemeljen zavrnilo iz naslednjih razlogov:

Za razsojo zadeve je bilo odločilno, ali je imela tožeča stranka zakonit razlog za odstop od pogodbe zaradi neizpolnitve pogodbene obveznosti s strani tožene stranke in kakšne obveznosti ima v primeru razdrtja pogodbe tožena stranka.

Po Pravilniku o dodeljevanju študijskih pomoči, veljavnem v času sklenitve pogodbe o štipendiranju, niso izpolnjeni pogoji za pretrganje štipendiranja, ker pravilnik določa mirovanje štipendiranja, ki časovno ni omejeno na takšen način, kot je to razlagala tožeča stranka, torej, da ima prvotoženka, štipendistka, pravico do mirovanja štipendiranja le enkrat v obdobju celotnega štipendiranja. Takšno določilo je bilo uzakonjeno šele s Pravilnikom o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o dodeljevanju študijskih pomoči v letu 2008 (Uradni list RS, št. 5/2008) in se uporablja šele od 19. 1. 2008.

Po pravilniku, veljavnem v času sklenitve pogodbe, štipendistu, ki ne opravi pravočasno vseh študijskih obveznosti in se ne vpiše v višji letnik, pravica do štipendije leto dni miruje. Če v naslednjem študijskem letu opravi vse pogoje za vpis v višji letnik, se štipendiranje nadaljuje. To pomeni, da bi prvotoženki – štipendistki – lahko v času do končanja vseh študijskih obveznosti pravica do štipendiranja pripadala.

Gre za pogodbe, ki nimajo elementov fiksnosti in kjer je rok za izpolnitev dogovorjen, vendar pomen izpolnitvenega časa ni še dodatno označen oziroma to ne izhaja iz narave posla. V takšnem primeru avtomatična razveza pogodbe ne pride v poštev, ker sam nastop neizpolnitve neposredno nima nobenega vpliva na obstoj pogodbe, zato ostanejo obveznosti v veljavi. Pogodbena stranka, ki ni izpolnila pogodbene obveznosti, jo lahko izpolni kasneje, in pogodbi zvesta stranka kasnejše izpolnitve ne

sme zavrniti. Ob kasnejši izpolnitvi se lahko zahteva samo odškodnina zaradi zamude ali pogodbeni kazen, če je dogovorjena. Tožeča stranka bi morala ravnati v skladu z drugim odstavkom 126. člena, ki določa, da v primeru, če hoče upnik razdreti pogodbo, mora pustiti dolžniku primeren dodatni rok za izpolnitev.

Republika Slovenija je kot tožeča stranka v delovnih sporih s svojimi zahtevki uspela v višini 32,87 odstotka.

b) Socialni spori

Tudi v obravnavanem obdobju je Republika Slovenija v socialnih sporih nastopala kot tožnik, ko je vtoževala vrnitev neupravičeno prejetih nadomestil in dodatkov. Tako smo v delo prejeli še enkrat več zadev kot v letu 2008 (v primerjavi s preteklim obdobjem 193 zadev več) v skupni vrednosti 114.282,30 EUR; 121 zadev se nanaša na vračilo preveč prejetih zneskov socialne pomoči po Zakonu o socialnem varstvu, 227 zadev pa na vračilo preveč prejetih otroških dodatkov po Zakonu o starševskem varstvu. Državno pravobranilstvo je pred vložitvijo tožb posamezne dolžnike pozvalo na vrnitev preveč plačanih zneskov. V 42 zadevah so dolžniki vrnili neupravičeno prejeta sredstva v skupni vrednosti 8.512 EUR, in tožb ni bilo treba vložiti.

Zoper Republiko Slovenijo se je največ zahtevkov nanašalo na kršitev pravic po Zakonu o socialnem varstvu (66 tožb) in pravic po Zakonu o starševskem varstvu (23 tožb).

Po Zakonu o socialnem varstvu tožniki izpodbijajo odločbe centrov za socialno delo, s katerimi so tožnikom zavrnili zahteve za priznanje pravice do enkratne izredne denarne socialne pomoči, zahteve glede uveljavljanja subvencionirane najemnine, oprostitev plačila stroškov institucionalnega varstva, izpodbijajo odločbo centra za socialno delo, s katero je tožniku prenehala pravica do prejemanja socialne pomoči, priznanje pravice do izredne denarne socialne pomoči v višjem znesku in pravice do plačila prispevkov za socialno varnost.

Po Zakonu o starševskem varstvu tožniki uveljavljajo priznanje pravice do dodatka oziroma višjega dodatka za nego otroka, izpodbijajo odločbe centra za socialno delo zaradi vrnitve neupravičeno prejetega zneska otroškega dodatka, zaradi dodatka za nego in pomoč, priznanje pravice do otroškega dodatka in priznanje višjega otroškega dodatka.

IV/1.6 LASTNINSKI SPORI

Lastninske spore tudi letos podrobno predstavljam v letnem poročilu zaradi števila pripada zadev. V obdobju poročanja je bilo prejetih približno enako število zadev kot v letu 2008. Republika Slovenija kot tožnica in lastnik uveljavlja lastninsko pravico in vsa iz lastnine izvirajoča upravičenja v 92 zadevah, kar je dve zadevi manj kakor v predhodnem letu.

Uveljavlja izpraznitev stanovanj zaradi tega, ker so uporabniki stanovanj zasedali stanovanja oziroma poslovni prostor brez pravnega naslova (12 zadev). Ker uporabniki stanovanj niso plačevali najemnine in so bili podani razlogi za vložitev

zahtevka za odpoved najemne pogodbe in izpraznitev stanovanja (45 zadev), Republika Slovenija zahteva plačilo mesečnih anuitet (10 zadev) ter uveljavlja lastninsko pravico na različnih nepremičninah (24 zadev). V sedmih zadevah je Republika Slovenija vložila tožbe na vpis lastninske pravice na dolžnika, da bi pridobila listino, ki je potrebna za vložitev izvršilnega predloga na rubež nepremičnine (168. člen Zakona o izvršbi in zavarovanju). V treh zadevah je vložila tožbo zaradi motenja posesti.

Republika Slovenija nastopa kot tožena stranka v 74 zadevah, kar pomeni prejetih pet tožb manj. Največ zadev se nanaša na lastninske tožbe, v katerih tožniki zatrjujejo priposestvanje nepremičnin, ki jih uporablja Republika Slovenija oziroma so v zemljiški knjigi vpisane na Republiko Slovenijo (59 zadev), med njimi tudi nepremičnine, ki so bile nacionalizirane na podlagi Zakona o nacionalizaciji. Zatrjujejo tudi napake pri vpisu lastninske pravice ob obnovi zemljiške knjige. V petih zadevah naj bi državni organi motili tožnike pri mirnem uživanju lastninske pravice.

V dobi poročanja je bilo statistično zaključenih 121 zadev, o katerih so odločala sodišča.

Republika Slovenija je uspela v 17 zahtevkih na izpraznitev stanovanja oziroma na odpoved najemne pogodbe in izpraznitev stanovanja ter na plačilo uporabnine za stanovanje, v katerem uporabniki stanovanj stanujejo brez najemne pogodbe. V petih zadevah so bile tožbe umaknjene, ker so toženci izpraznili stanovanja oziroma plačali zapadle obroke najemnin, v dveh zadevah pa je bila s sodno poravnavo dogovorjena višina neplačane najemnine. V eni zadevi je bil tožbeni zahtevek zavržen, ker Republika Slovenija ni izkazala pravnega interesa za izpraznitev stanovanja.

V zvezi z izpraznitvijo stanovanj izpostavljam tožbo, ko je Vrhovno sodišče ugodilo zahtevi za varstvo zakonitosti in drugostopenjsko sodbo spremenilo tako, da je pritožbo tožene stranke zavrnilo in potrdilo prvostopenjsko sodbo z obrazložitvijo, da je Republika Slovenija postala lastnica stanovanja na podlagi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o republiških blagovnih rezervah, ki je bil sprejet, ko je bila prvotožena stranka organizirana kot Zavod Republike Slovenije za blagovne rezerve, in ki je v 3. členu določal, da so družbena sredstva, s katerimi razpolaga Zavod Republike Slovenije za blagovne rezerve, lastnina Republike Slovenije. O načinu izpraznitve stanovanja se Ministrstvo za javno upravo s toženo stranko, ki mora izprazniti stanovanje, še dogovarja.

Glede odločitev sodišča v zvezi z zahtevki Republike Slovenije na plačilo odškodnine zaradi nezakonitega izkoriščanja rudnin ugotavljam, da je Republika Slovenija uspela v dveh zadevah z delnim zahtevkom in z dvema poravnava, tako da so bili toženci dolžni plačati skupaj 116.228,93 EUR od zahtevanih 239.405,54 EUR. Tožbeni zahtevek je bil zavržen v dveh zadevah. V eni zadevi je po mnenju sodišča tožena stranka dokazala, da je zemljišče že pred izvajanjem izkopa prodala drugi gospodarski družbi. Ta je izvajala na tem zemljišču gradbena dela na podlagi izdanih dovoljenj, zato v danem primeru ni podan element protipravnosti kot ena od kumulativnih zahtevanih predpostavk odškodninske odgovornosti. V drugi zadevi pa je sodišče zavrnilo zahtevek zaradi zastaranja. Inšpektorica, ki je bila zaslišana kot priča, ni potrdila, da bi toženec opravljal izkope v času inšpekcijskega pregleda.

Republika Slovenija je bila s tožbami uspešna v 46,48 odstotka primerov.

Tožniki so s tožbami uspeli v 14 zadevah. Dokazali so dobro vero in potrebno priposestvovalno dobo za pridobitev lastninske pravice s priposestvom oziroma napake ob vpisovanju lastninske pravice na Republiko Slovenijo, da je parcela, ki je bila predmet spora, predmet menjalne pogodbe. Iz enakih razlogov je bila s tožniki sklenjena sodna poravnava v 11 zadevah. Tožniki so zoper Republiko Slovenijo s tožbenimi zahtevki uspeli v 50,38 odstotka primerov.

Izpostavljam primer dveh zavrnitev tožbenih zahtevkov in sklenjene sodne poravnave:

Tožeča stranka je zoper toženo stranko vložila tožbo zaradi sklenitve prodajne pogodbe glede nakupa dvoipolsobnega stanovanja. V tožbi je navedla, da je na podlagi Stanovanjskega zakona (v nadaljevanju: SZ/91) podala zahtevo za odkup stanovanja. K vlogi ni predložila potrdila o slovenskem državljanstvu, ker je bil postopek za pridobitev državljanstva še v teku. Tožnica je slovensko državljanstvo pridobila z odločbo z dne 5. 6. 2000. Prvostopenjsko sodišče je v celoti ugodilo tožbenemu zahtevku tožeče stranke, tako da je toženi stranki naložilo, da mora s tožnico skleniti prodajno pogodbo za odkup spornega stanovanja. Obrazložilo je, da je tožnica zahtevo za odkup stanovanja vložila pravočasno in da ni bila dolžna ob vložitvi zahteve izpolnjevati pogoja državljanstva, da bi se ji priznala pravica do nakupa stanovanja.

Drugostopenjsko sodišče je prvostopenjsko sodbo spremenilo in tožbeni zahtevek tožnice zavrnilo ter ji naložilo plačilo pravnih stroškov. Obrazložilo je, da se je sodna praksa že izrekla, da ni mogoče skleniti veljavne prodajne pogodbe tudi pod ugodnimi pogoji SZ/91, v primeru, ko kupec ne more pridobiti lastninske pravice na prodani stvari. Prekluzivnega roka ni mogoče podaljševati, tako da naknadno pridobljeno državljanstvo ne more učinkovati. Vrhovno sodišče je potrdilo drugostopenjsko sodbo. Obrazložilo je, da je treba utemeljenost zahteve za odkup stanovanja presojati po stanju na dan vložitve zahteve oziroma najkasneje ob izteku roka. Ker tožnica pogojev za odkup takrat ni izpolnjevala, je odločitev drugostopenjskega sodišča pravilna.

Tožeča stranka je v tožbi zahtevala ugotovitev obstoja najemnega razmerja in sklenitev najemne pogodbe. Navajala je, da s sinom živi v stanovanju v Ljubljani, za katerega od leta 1991 redno plačuje najemnino, čeprav nima sklenjene najemne pogodbe. Po mnenju tožnika je Republika Slovenija molče priznala najemno razmerje. Sodišče prve stopnje je tožbeni zahtevek tožnika zavrnilo v celoti. V obrazložitvi je navedlo, da tožnik nikoli ni bil imetnik stanovanjske pravice, zato Republika Slovenija ni dolžna z njim skleniti najemne pogodbe. Prav tako najemno razmerje med strankama ne obstaja, saj najemne pogodbe, ki mora biti sklenjena v pisni obliki, tožnik ni sklenil s toženo stranko, niti je ta ne želi skleniti. Soglasje volj glede sklenitve najemne pogodbe ni nikoli obstajalo med tožnikom in toženo stranko, prav nasprotno – tožena stranka se ni strinjala s tem, da bi tožnik stanoval v njenem stanovanju, in je zato tudi vložila predlog za izvršbo – izpraznitev in izročitev sporne nepremičnine. Plačilo zneska, ki ga tožnik poimenuje najemnina, predstavlja plačilo uporabnine za stanovanje, saj ima tožena stranka pravico zaračunavati korist, ki jo je imel tožnik od uporabe stanovanja.

Gospodarska družba je kot tožeča stranka tožila Republiko Slovenijo zaradi priznanja lastninske pravice oziroma izstavitve zemljiškoknjižne listine. Tožbo vlaga na podlagi pravnega posla – kupo-prodajne pogodbe, podrejeno na podlagi priposestevanja. Nepremičnine v naravi predstavljajo poslovni zgradbi, v katerih tožeča stranka opravlja svojo proizvodnjo. Republika Slovenija je v odgovoru na tožbo predlagala zavrnitev tožbenega zahtevka, saj tožeča stranka ni dokazala, da je zadevne nepremičnine lastninila. V postopku mediacije pa je D.S.U. podala izjavo in dokazila (otvoritveno bilanco), da so bile predmetne nepremičnine olastninjene v postopku lastninskega preoblikovanja tožeče stranke, zato je Državno pravobranilstvo sklenilo sodno poravnavo, po kateri se na podlagi izrecnega zemljiškoknjižnega dovolila prenese lastninska pravica iz Republike Slovenije na tožečo stranko.

V okviru navedenega poglavja bi rad opozoril še na nerešeno vprašanje plačevanja pravnih stroškov v primerih, ko je bila Republika Slovenija obsojena na plačilo pravnih stroškov, v zvezi s kmetijskimi zemljišči, ki so last Republike Slovenije, v upravljanju pa jih ima Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (v nadaljevanju: Sklad). V pretežni meri gre za lastninske spore, ko je tožbo na ugotovitev lastnine Republike Slovenije naročil Sklad. V primeru neuspeha v pravdi je Republiki Sloveniji naloženo plačilo pravnih stroškov, na poziv za plačilo pa Sklad kot upravljavec ugovarja, da po sodbi ni zavezan k plačilu. Enak problem se pojavlja v primeru, ko je Republika Slovenija tožena na ugotovitev lastninske pravice na kmetijskih zemljiščih, ki so v upravljanju Sklada.

Z uveljavitvijo Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, ki je začel veljati februarja 2010, smo menili, da je vprašanje plačnika stroškov sodnih postopkov rešeno, ko je bilo določeno, da »gospodarjenje po tem zakonu obsega razpolaganje in upravljanje. Upravljanje pomeni skrb za pravno in dejansko urejenost ...«.

Skladu smo 2. 3. 2010 pisali, da skrb za pravno urejenost nepremičnin povzroča tudi stroške, ki v zvezi s pravnimi urejanji nepremičnin nastanejo, zato menimo, da ni dvoma, da je plačnik sodnih stroškov, ki nastanejo zaradi pravnega urejanja nepremičnin, last Republike Slovenije, v upravljanju Sklada.

Sklad je za mnenje o utemeljenosti plačevanja sodnih stroškov v zvezi z urejanjem lastnine kmetijskih zemljišč, last Republike Slovenije, zaprosil Računsko sodišče Republike Slovenije.

Računsko sodišče je opozorilo, da mnenje o tem lahko poda le, če bi pri uporabniku javnih sredstev opravilo revizijo. Ker se v postopku revizije še ni opredelilo, daje o vprašanju le osebno mnenje, ki pa Računskega sodišča ne zavezuje pri izvajanju revizij. To mnenje pa je, da je ob upoštevanju pravnomočne sodbe zavezanka za plačilo Republika Slovenija, plačilo v skladu z Zakonom o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2010 in 2011 oziroma vsakokratnim veljavnim ZIPRS pa izvede ministrstvo (kot neposredni proračunski uporabnik), v pristojnost katerega spada zadeva, ki je predmet odločbe ali poravnave.

Računsko sodišče torej ni določno odgovorilo, kdo je plačnik pravnih stroškov v obravnavanih zadevah, zato smo Službi Vlade za zakonodajo Republike Slovenije poslali pobudo za ureditev navedenega vprašanja.

IV/1.7 DRUGA PRAVNA PODROČJA

V letu 2009 smo prejeli v delo 627 zadev, nanašajočih se na pravna področja, ki jih nismo mogli zajeti v predhodnih poglavjih. Na vložene tožbe zoper Republiko Slovenijo se nanaša 110 zadev.

V letu poročanja nismo prejeli nobene zahteve za objavo popravkov v elektronskih oziroma časopisnih medijih. Smo pa prejeli zanimivo stališče sodišča, ki je zavrnilo tožbeni zahtevek Republike Slovenije.

Ministrstvo za notranje zadeve je vložilo tožbo za objavo odgovora v zvezi s prispevkom v oddaji Svet o dogodku, ki se je zgodil v diskoteki Lipa 23. 12. 2005. V prispevku je bilo objavljeno, da so se prijave vrstile druga za drugo, vendar nihče od pristojnih ni ukrepal, ne inšpekcija, ne Policija, ne občina. S takim poročanjem je prizadet javni interes in bila je vložena tožba v skladu z Zakonom o medijih, ki zahteva, naj Svet v prvi naslednji oddaji objavi, katere ukrepe je tožeča stranka izvedla v zvezi z diskoteko Lipa. Tožena stranka je ugovarjala pasivno legitimacijo, češ da je za to odgovoren in pasivno legitimiran odgovorni urednik informativnega programa. V prispevku naj bi šlo zgolj za izražanje mnenj in komentarja avtorjev prispevkov, pravica do objave odgovora pa je omejena le na objavljeno informacijo. Sodišče prve stopnje je zahtevku ugodilo, vendar je drugostopenjsko sodišče razveljavilo prvostopenjsko sodbo in zadevo vrnilo v novo sojenje. V ponovljenem postopku je sodišče ponovno ugodilo tožbenemu zahtevku, višje sodišče pa je prvostopenjsko sodbo spremenilo tako, da je tožbeni zahtevek tožeče stranke zavrnilo in ji naložilo plačilo pravnih stroškov. Obrazložilo je, da niso podani kriteriji po prvem odstavku 42. člena Zakona o medijih in da tožnica ni konkretno navedla, kaj je v sporni informaciji, še posebej po zahtevanem odgovoru za zagotovitev informiranosti javnosti o javnih zadevah, tako pomembno, da bi terjalo svobodo izražanja. Zoper to drugostopenjsko odločitev je Državno pravobranilstvo vložilo revizijo in obrazložilo, da je javni interes z objavo odgovora podan, saj se je z objavljeno informacijo posegalo na področje Policije. Delovanje Policije pa sega na področje vseh državljanov, ki si prek takih informacij oblikujejo javno mnenje, ki je pomembno, ko odločajo o javnih zadevah. Vrhovno sodišče je revizijo zavrnilo in potrdilo odločitev drugostopenjskega sodišča, obrazložilo pa je, da je pri iskanju ravnovesij med pravico do odgovora na objavljeno informacijo in svobodo izražanja pritožbeno sodišče ustrezno upoštevalo tudi okoliščino, da je tisti, ki je v predmetni zadevi zahteval objavo odgovora, predstavnik javne oblasti država. To je subjekt, pred čigar vplivi naj bi ustavne pravice primarno zagotavljale varstvo posameznikom in ne obratno. Svoboda izražanja pa je ustavna pravica posebnega ranga, ki ima posebno vlogo pri zagotavljanju delovanja najpomembnejših mehanizmov sodobnih demokratičnih sistemov. Njeno temeljno poslanstvo je namreč v oblikovanju in zagotavljanju od predstavnikov oblasti nevsiljenih informacij, kar pogojuje sposobnost javnosti za nadziranje vseh vej oblasti in zagotavlja učinkovito delovanje politične opozicije vsakokratni oblasti. Zaradi vloge, ki jo ima svoboda izražanja v družbi, so državni organi podvrženi strogi presoji svojega delovanja in so zato dolžni utrpeti višjo stopnjo kritike ter ostra, neprizanesljiva, včasih pretirana mnenja, izražena v neredko polemičnih razpravah v javnosti. Sicer imajo pravico do objave odgovora na v zasebnih medijih objavljene informacije, a je treba dopustnost uveljavitve te pravice zaradi občutljivosti ustavno varovane materije, s katero si prehaja v navzkriž, presojati posebno previdno. Objava odgovora bo mogoča, kadar bo šlo za

informacijo v kakšni javni zadevi, ki je za javnost tolikšnega pomena, da njen interes po objektivni in vsestranski predstavitvi vsebine pretehta nad svobodo izražanja oziroma upravičuje poseg države vanjo. Trditve tožnice o negativnem javnem mnenju in nezaupanju Policije, o upadlem ogledu in nič več dobrem imenu Policije, kar vse naj bi bila sporna informacija povzročila, ne služijo substanciranju javnega interesa, ampak partikularnega osebnega interesa tožeče stranke. Slednje pa bi lahko imelo pomen le pri morebitnem uveljavljanju pravice do popravka objavljenega besedila, na uspeh s sklicevanjem na pravico do odgovora na objavljeno informacijo pa takšno zatrjevanje tožnice nima nikakršnega vpliva – torej država ni zaščiten pred medijskimi napadi.

V letu poročanja smo prejeli tudi 34 zadev, v katerih naj bi Republika Slovenija kot oškodovanka prevzela kazenske pregone zoper storilce kaznivih dejanj, potem ko je državni tožilec odstopil od kazenskega pregona ter 40 zadev, ko naj bi v kazenskih postopkih uveljavljali premoženjsko pravne zahtevke. Kazenskega pregona nismo prevzeli oziroma nismo vložili premoženjsko pravnega zahtevka v 20 zadevah, saj je bilo ocenjeno, da z zahtevkom ne bi uspeli.

Med 28 zaključenimi zadevami nismo uspeli v petih primerih, ker je bilo ocenjeno, da v kazenskem postopku ne bomo uspeli pridobiti kazenske obsodbe, ker obravnavano dejanje nima znakov kaznivega dejanja ali pa nas je državni organ obvestil, da ne prevzema kazenskega pregona. V eni zadevi pa je preiskovalni sodnik zavrgel predlog za prevzem kazenskega pregona, ker subsidiarni tožilec ne more prevzeti kazenskega pregona. Funkcijo pregona v interesu države namreč opravlja samo državni tožilec, prav tako pa ne more kazenskega pregona v interesu države prevzeti Državno pravobranilstvo, ki sicer zastopa državo in njene organe pred sodišči glede premoženjskih vprašanj.

Med rešenimi zadevami omenjam še primer zavrnitve tožbenega zahtevka, ko smo s tožbo zahtevali povračilo helikopterskega reševanja alpinistov iz severne stene Špika iz razloga, ker sta toženca v steni zašla zaradi nepoznavanja stene in neizkušenosti.

Sodišče je kot pravno podlago za odločanje uporabilo določbo 118. člena Zakona o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami, ki določa, da je fizična oseba, ki je namenoma ali iz velike malomarnosti povzročila ogroženost, zaradi katere so nastali stroški nujnega ukrepanja, dolžna pokriti stroške reševanja. Iz izvedeniškega mnenja je izhajalo, da sta toženca ravnala v skladu s pravili varnega plezanja in da nista povzročila svoje ogroženosti namenoma ali iz velike malomarnosti, zaradi česar je sodišče zahtevke zavrnilo.

Republika Slovenija je bila kot tožeča stranka uspešna v 74,71 odstotka zadev.

Tožniki so bili zoper Republiko Slovenijo uspešni v 32,79 odstotka zadev.

Med prejetimi zadevami izpostavljam 12 zahtevkov zoper Republiko Slovenijo iz naslova kaducitete. V eni zadevi se je postopek nadaljeval po vložnem ugovoru zoper izvršilni predlog, v ostalih zadevah pa so bile vložene tožbe. Tožniki v pravnih zatrjujejo, da je Republika Slovenija na podlagi pravnomočnih sklepov okrajnih sodišč postala lastnica premoženja različnih zapustnikov, zato tožniki v pravnih zoper njo uveljavljajo različne denarne terjatve, ki so jih imeli zoper zapustnike. V določenih

primerih uveljavljajo tudi priposestvanje lastninske pravice, vendar v letu 2009 takšne tožbe nismo prejeli. Opozarjam pa na sodbo sodišča, ki jo je prejel Zunanji oddelek v Celju. Sodišče je sklenilo, da se postopek, začel zoper pokojnika, nadaljuje zoper Republiko Slovenijo tako, da se jo pozove v pravdo. Republika Slovenija ni privolila v prevzem pravde, kljub temu pa je sodišče izdalo zamudno sodbo iz razlogov, nastalih na strani zapustnika, in razsodilo, da je Republika Slovenija dolžna tožniku plačati zahtevani znesek. Zoper zamudno sodbo je bila vložena pritožba. V njej smo navajali, da razlogi za zamudno sodbo niso nastali po smrti pokojnika in da so bili uporabljeni dokazi, ki v času življenja pokojnika niso obstajali. Pritožbeno sodišče je pritožbo zavrnilo z obrazložitvijo, da lahko Republika Slovenija poda ugovor v izvršilnim postopku na podlagi 142. člena Zakona o dedovanju. Prav tako Vrhovno državno tožilstvo ni soglašalo z vložitvijo zahteve za varstvo zakonitosti.

Večina tožbenih zahtevkov zoper Republiko Slovenijo je bila zavrnjenih. Za delo Državnega pravobranilstva so pomembne naslednje zadeve:

Sodišče je v celoti zavrnilo tožbeni zahtevek tožeče stranke, ker po izvedenem dokaznem postopku v odločitvi Državne revizijske komisije ni našlo elementov kršitve procesnih ali materialnih predpisov.

Tožeča stranka s tožbo uveljavlja odškodninsko odgovornost Republike Slovenije, ki naj bi izhajala iz nezakonito izdane začasne odredbe po preiskovalnem sodniku v kazenskem postopku zoper tožečo stranko. Tožeča stranka je navedla, da je bila začasna odredba v kazenskem postopku nezakonita, da je trajala nezakonito dolgo in je bila, kot taka, nepotrebna. Sodišče je ugotovilo, da tožeča stranka ni upravičena do odškodnine po določbah 26. člena Ustave Republike Slovenije, ker ni podan element protipravnosti, glede na to, da sta bili obe začasni odredbi, tako preiskovalnega sodnika kot stečajnega senata, izdani ob pogojih, določenih v takrat veljavnem 265. členu ZIZ, ki so enaki, kot so določeni v zdaj veljavnem 270. členu ZIZ. Tožeča stranka tudi ni dokazovala, da so bili v konkretnem primeru podani vsi elementi civilnega delikta po 172. členu ZOR, to je protipravno ravnanje preiskovalnega sodnika in stečajnega senata, škoda, ki jo namenoma oziroma iz hude malomarnosti povzroči preiskovalni sodnik oziroma stečajni senat, in vzročna zveza med protipravnim ravnanjem in škodo. Sodišče je ugotovilo, da je bilo zakonito tudi trajanje začasnih odredb.

V skladišču naftnih derivatov Ortnek je prišlo do razlitja plinskega olja zaradi strojeloma v eni izmed črpalk v črpališču. Plinsko olje je odtekalo v okolje, grozila je ekološka katastrofa. Posredoval je Inšpektorat pri Ministrstvu za okolje in prostor in zahteval takojšnjo izvedbo zaščitnih del. Naročila za dela je dobila tožeča stranka, ki je tudi dela izvedla in zahtevala plačilo. Račun se je glasil na tretjetoženo stranko, ki je imela navedeno skladišče s pogodbo v najemu, tožeča stranka pa je bila lastnica objekta in zemljišča. Za izvedbo sanacijskih del je tožečo stranko izbrala tretjetožena stranka in nanjo se je glasil tudi račun.

Prvotožena stranka (Ministrstvo za okolje in prostor) je ugovarjala pasivno legitimacijo, vendar z ugovorom ni uspela. V dokaznem postopku je bilo ugotovljeno, da tožeča stranka ne razpolaga niti s pisnim naročilom spornih del. Naročilo je bilo ustno. Šlo pa je za nujno zadevo in dela je naročil takratni vodja intervencije –

predstavnik Inšpektorata Republike Slovenije za okolje in prostor, to je bilo nesporno ugotovljeno.

Tožbeni zahtevek zoper drugo in tretjetoženo stranko je bil zavržen, prvotožena stranka (Republika Slovenija) pa je bila obsojena na plačilo zahtevanega zneska, morala pa je tudi povrniti pravnne stroške tudi drugo- in tretjetoženi stranki. Sodišče je pri odločitvi o tožbenem zahtevku upoštevalo, da je prvotožena stranka lastnica navedenega objekta in zemljišča, in je zato odločilo, da je dolžna plačati sanacijska dela. Pri tem je še posebej poudarilo, da je šlo za nujna dela, in tudi če bi bila ta opravljena brez naročila prvotožene stranke, je tožeča stranka vsekakor upravičena zahtevati od nje povračilo stroškov, ker je šlo za nujno delo, od katerega je imela prvotožena stranka korist.

Tožnik je v tožbi zahteval odškodnino za nepremičnine, ki so bile uporabljene za gradnjo javne železniške infrastrukture. V dokaznem postopku tožena stranka ni uspela dokazati, da je bila odškodnina plačana. Po temelju tožena stranka tako ni uspela, uspela pa je delno glede višine tožbenega zahtevka, ki je bila ugotovljena s pomočjo izvedenca gradbene stroke.

Republika Slovenija je za potrebe gradnje avtoceste kupila od fizične osebe nepremičnino, na kateri je bila vknjižena zastavna pravica v korist prvotožeče stranke, in nato še nepremičnino, na kateri je bila vknjižena zastavna pravica v korist drugotožeče stranke. Obe tožeči stranki sta zaradi prostega prenosa lastninske pravice izdali toženi stranki (Republiki Sloveniji) izbrisno dovoljenje z zastavno pravico pod pogojem, da se kupnina oziroma odškodnina za prodani nepremičnini izplačata prvo- oziroma drugotožeči stranki. Na podlagi izbrisnih dovoljenj bi morala tožena stranka izplačati prvotožnici 2.612.105,00 SIT, drugotožnici pa 215.050,00 SIT. Ker tožena stranka teh obveznosti ni izpolnila, sta tožnici vložili tožbo za plačilo navedenih zneskov. Tožena stranka je v odgovoru na tožbo ugovarjala, da je imela prodajalka (fizična oseba) neporavnane davčne obveznosti, zaradi česar sta ji bili kupnini z odločbo Davčne uprave Republike Slovenije o prisilni izterjavi dolga zarubljeni.

Sodišče je razsodilo, da je tožbeni zahtevek utemeljen. Šlo je za pogodbo v korist tretjega, saj sta se sklenitelja pogodbe dogovorila, da bo izpolnitev pogodbe upravičena zahtevati tretja oseba, in je zato terjatev takoj ob nastanku prešla v sfero tožečih strank. Davčna uprava Republike Slovenije zato ni mogla veljavno poseči po terjatvi.

Tožeče stranke so v treh spodaj navedenih zadevah uveljavljale plačilo, ker Republika Slovenija plačila iz naslova pogodbene obveznosti ni izvedla v celoti.

V eni zadevi je tožena stranka v odgovoru na tožbo uveljavljala pogodbeno kazen iz razloga, ker vsi izvajalci v okviru tožeče stranke dela niso opravili pravočasno in so bili z deli v zamudi. Kasneje je bilo s pregledom dokumentacije ugotovljeno, da tožena stranka v prevzemnem zapisniku zamude ni uveljavljala, kot je bilo določeno v osnovni pogodbi. Ker ni bilo mogoče napovedati pozitivnega izida pravde pred sodiščem, je bila sklenjena sodna poravnava v višini 1.800.000,00 EUR.

V drugi zadevi je Ministrstvo za obrambo vložilo ugovor zoper sklep o izvršbi. V ugovoru smo navajali, da Ministrstvo za obrambo računa ni prejelo in da tožeča stranka nima nobene podlage za izstavitve računa. Račun se je nanašal na izvedena dela v vojašnici, vendar je ta račun tožena stranka zavrnila, ker navedenih del ni naročila. Med pravnim postopkom je bila sklenjena sodna poravnava, s katero se je Ministrstvo za obrambo zavezalo plačati večji del zahtevka.

V tretji zadevi je bila prav tako sklenjena sodna poravnava, saj je bilo ugotovljeno, da je bil zahtev tožeče stranke, glede na pogodbo za izvajanje gradbenih in instalacijskih del ter hortikulture ureditve Kliničnega centra, utemeljen.

Mestna občina Ljubljana je proti Republiki Sloveniji vložila izvršilni predlog zaradi izterjave dolga. Predlog je bil vložen na podlagi verodostojne listine – bremepisa, v katerem je tožeča stranka Republiki Sloveniji zaračunala uporabnino za poslovne prostore na Resljevi cesti 14 v Ljubljani za obdobje treh let, katere je uporabljalo Delovno in socialno sodišče v Ljubljani, zanje pa ni bila sklenjena najemna pogodba niti ni bila plačana uporabnina. Zoper sklep o izvršbi je bil vložen ugovor in zadeva je bila odstopljena v pravnem postopku. Med pravnim postopkom je bila sklenjena zunajsodna poravnava, na podlagi katere se je tožena stranka zavezala plačati vtoževani znesek, tožeča stranka pa je umaknila tožbo.

IV/2 POSTOPKI PRED EVROPSKIM SODIŠČEM ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

Državno pravobranilstvo je v letu 2009 prejelo v delo 254 novih zadev.

Državno pravobranilstvo je tudi v obdobju poročanja obravnavalo pretežno zadeve, ki so se nanašale na kršitev pravice do sojenja v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: Konvencija) in s tem povezane kršitve pravice do učinkovitega pravnega sredstva iz 13. člena Konvencije. Večina zadev je bila obravnavana na podlagi 25. člena Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (v nadaljevanju: ZVPSBNO), ki jih je Republiki Sloveniji vrnilo Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju: Sodišče).

IV/2.1 KRŠITEV PRAVICE DO SOJENJA V RAZUMNEM ROKU – PRVI ODSTAVEK 6. ČLENA KONVENCIJE

V zvezi s kršitvijo pravice do sojenja v razumnem roku oziroma do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, kot jo imenuje Ustava Republike Slovenije v 23. členu, je pripad zadev tudi v letu 2009 temeljil pretežno na določbi 25. člena ZVPSBNO, ki se uporablja od 1. 1. 2007. Določba navedenega člena je pravna podlaga za to, da Sodišče pritožbe, ki so bile vložene pred 1. 1. 2007 in se nanašajo na kršitev pravice do sojenja v razumnem roku, ki je pred 1. 1. 2007 že prenehala, odstopi Republiki Sloveniji v pristojno reševanje. V roku, ki ga ob vročitvi pritožb določi Sodišče, se mora Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: Vlada) opredeliti, ali bo odstopljene pritožbe obravnavala po 25. členu ZVPSBNO, in v primeru takšne obravnave predložiti Sodišču ponudbe poravnave, ki so bile oziroma ki bodo dane pritožnikom.

V primeru obstoja kršitev pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja je rešitev zadev na podlagi 25. člena ZVPSBNO smiselna iz dveh razlogov. Država se je s tem izognila sicer neizogibnim obsodbam pred Sodiščem, hkrati pa je, v skladu s sodno prakso Sodišča, pridobila možnost, da strankam ponudi odškodnino za kršitev njihove pravice do sojenja v razumnem roku, ki je za 55 odstotkov nižja od tiste, ki bi jim jo prisodilo Sodišče. Sodna praksa Sodišča¹ namreč državam pogodbenicam dovoljuje, da v postopku pred nacionalnimi organi stranki ponudijo oziroma dosodijo odškodnino za kršitev njene pravice do sojenja v razumnem roku v višini 45 odstotkov zneska, ki bi ji ga sicer prisodilo Sodišče, in tega principa se pri reševanju vseh zadev dosledno držimo.

Na podlagi 25. člena ZVPSBNO je Sodišče odstopalo Sloveniji pritožbe v obravnavo že tudi v letih 2007 in 2008 in smo imeli iz tega naslova na dan 1. 1. 2009 odprtih 159 zadev. V letu 2009 je Sodišče na podlagi 25. člena ZVPSBNO odstopilo Sloveniji v reševanje še 181 pritožb. Skupna vrednost v njih postavljenih zahtevkov je znašala 511.124.316,57 EUR. V osmih pritožbah pritožniki zahtevka niso opredelili zneskovno.

V zvezi s kršitvijo pravice do sojenja v razumnem roku je Sodišče v letu 2009 vročilo Republiki Sloveniji tudi 66 pritožb, ki so se nanašale na postopke, ki so se sicer pravnomočno končali pred začetkom uporabe ZVPSBNO, pri čemer pa se je postopek v letu 2007 še nadaljeval pred Vrhovnim oziroma Ustavnim sodiščem Republike Slovenije. Skupna vrednost zahtevkov pritožnikov po teh pritožbah je znašala 25.043.280,24 EUR. Tovrstne pritožbe nam je Sodišče vročalo že tudi v letih 2007 in 2008 in smo imeli na dan 1. 1. 2009 iz tega naslova odprtih 60 zadev.

Sodišče je pozvalo Vlado, naj se opredeli do sprejemljivosti in utemeljenosti pritožb iz prejšnjega odstavka ter naj hkrati odgovori na vprašanje, ali so imeli pritožniki glede postopkov, ki so se v letu 2007 nadaljevali pred Vrhovnim oziroma Ustavnim sodiščem Republike Slovenije, na razpolago učinkovito pravno sredstvo za odpravo kršitve pravice do sojenja v razumnem roku. Kot je pojasnjeno že v poročilu za leto 2008, smo v zvezi s temi pritožbami sprejeli stališče, da je uporaba 25. člena ZVPSBNO mogoča tudi zanje, pri čemer pa smo uporabo ZVPSBNO omejili na obdobje do začetka uporabe ZVPSBNO. Določba 25. člena ZVPSBNO namreč sodi v 4. poglavje, ki vsebuje prehodne in končne določbe, katerih namen je, da se določena pravna razmerja uredijo drugače, kot jih sicer ureja zakon. Kot izhaja iz naslova določbe 25. člena, ki se glasi »Pravično zadoščenje za škodo, nastalo pred začetkom uporabe tega zakona,« ter iz njenega besedila, je bil očiten namen te določbe omogočiti, da pravično zadoščenje dobijo tudi tisti, ki zaradi dejstva, da pred začetkom uporabe ZVPSBNO niso imeli na razpolago pravnih sredstev, ki jih slednji nudi (pospešitvena sredstva in pravično zadoščenje), so pa pred začetkom uporabe zakona zaradi kršitve pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja vložili zahtevo za pravično zadoščenje na mednarodno sodišče. Kot je navedeno v poročilu za leto 2008, smo glede trajanja postopka pred Vrhovnim sodiščem Republike Slovenije po 1. 1. 2007 sprejeli stališče, da so imeli pritožniki na razpolago pospešitvena sredstva po ZVPSBNO in bi z njihovo uporabo lahko preprečili morebitno v tem obdobju nastalo škodo. Stališče, da so bili pritožniki dolžni uporabiti ta pravna sredstva takoj

---

¹ Glej npr. zadeva *Dubjaková v. Slovakia*, pritožba št. 672990/01, sklep z dne 19. oktobra 2004; *Riccardi Pizzati v. Italy*, pritožba št. 62361/00, sodba [VS] z dne 29. marca 2006, 86.–97. odstavek, enako tudi *Scordino v. Italy*, pritožba št. 36813/97, sodba [VS] z dne 29. marca 2006.

po začetku uporabe ZVPSBNO, je sprejelo tudi Sodišče v sklepu, ki ga je dne 25. 11. 2008 izdalo v zadevi *Nežirovič proti Sloveniji* (glej 37.–39. odstavek), vendar pa se je to stališče nanašalo na uporabo pospešitvenih sredstev v postopkih pred sodišči prve in druge stopnje. Tudi v zadevi *Nežirovič* se je postopek v letu 2007 sicer začel in nato nadaljeval tudi pred Vrhovnim sodiščem, vendar pa Sodišče v zvezi s tem postopkom ni ocenjevalo učinkovitosti pospešitvenih sredstev po ZVPSBNO. Na podlagi ocene, da postopek, ki pred Vrhovnim sodiščem traja eno leto in pet mesecev, ni nerazumno dolg, je namreč Sodišče pritožbo v tem delu zavrnilo kot očitno neutemeljeno (42. odstavek sklepa), posledično pa se mu ni bilo treba opredeljevati o učinkovitosti pospešitvenih sredstev po ZVPSBNO glede postopkov pred Vrhovnim sodiščem. Te je Sodišče ocenilo v sodbi z dne 21. 7. 2009, ki jo je izdalo v zadevi *Robert Lesjak proti Sloveniji* (št. 33946/03; 43.–45. odstavek²); sodbo navajam v nadaljevanju.

Ne glede na navedeno oceno Sodišča smo v zadevah, v katerih so se postopki po 1. 1. 2007 nadaljevali še pred Vrhovnim sodiščem, pritožnikom še naprej ponujali poravnave za kršitve pravice do sojenja v razumnem roku v obdobju do 1. 1. 2007. V skorajda vseh primerih je bila poravnava s pritožniki sklenjena in so bile pritožbe pred Sodiščem umaknjene. Glede trajanja postopkov pred Vrhovnim sodiščem v obdobju po 1. 1. 2007 se nismo sklicevali na nujnost uporabe pospešitvenih sredstev, ampak na to, da je pritožba, kar se tiče tega trajanja postopka pred Vrhovnim sodiščem po 1. 1. 2007, očitno neutemeljena. Pravilnost takšnega sklicevanja je potrdilo tudi Sodišče na primer v zadevi *Adrijano Jeseničnik proti Sloveniji* (št. 30658/09), v kateri je Sodišče v sklepu z dne 12. 1. 2010 sprejelo stališče, da postopek pred Vrhovnim sodiščem, ki traja dve leti in en mesec, ni nerazumno dolg in ni podane kršitve pravice do sojenja v razumnem roku.

Omeniti je treba, da je bila ocena učinkovitosti pospešitvenih pravnih sredstev v postopkih po ZVPSBNO pred Vrhovnim sodiščem v sodbi *Robert Lesjak proti Sloveniji* podana še pred spremembo zakona. V letu 2009 je bil namreč sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (ZVPSBNO-A; Uradni list RS, št. 58-2867/2009 z dne 27. 7. 2009), ki je prinesel določene novosti tudi glede kvalitete pospešitvenih pravnih sredstev. ZVPSBNO-A je med drugim dopolnil določbe 6. člena ZVPSBNO v smislu, da pri odločanju o vloženi nadzorstveni pritožbi štejejo le tista postopkovna dejanja, ki lahko **učinkovito** pospešijo rešitev zadeve.

---

² 43. The Court finds that with some improvements brought in by the 2006 Act, in particular as regards the criteria for assessing the reasonableness of the length of proceedings and indication of certain deadlines, the two acceleratory remedies available in Supreme Court proceedings remain, in substance similar to the request for supervision, which was found not to be an effective remedy in the Lukenda judgment.

44. The Court moreover notes that, unlike the proceedings before the lower courts, Supreme Court proceedings do not normally involve various procedural steps; that they concern only the examination of questions of law, and that no hearing is held in them. In absence of any evidence submitted by the Government, the Court finds it difficult to foresee what the practical effect of the mentioned remedies would be on the speed with which Supreme Court proceedings are conducted.

45. In conclusion, having regard to the nature of the acceleratory remedies provided in the 2006 Act in relation to proceedings before the Supreme Court, and to the fact that they are not available in combination with any compensatory remedy, the Court is not convinced that they can provide effective redress in respect of the length of Supreme Court proceedings and cannot require the applicant to use them.

Nekatere od pritožb, ki so bile v letu 2009 vročene Sloveniji na podlagi 25. člena ZVPSBNO, se nanašajo na postopke, ki so bili končani pred 1. 1. 2007, pritožba na Sodišče pa je bila vložena sicer v šestmesečnem roku, kot ga določa prvi odstavek 35. člena Konvencije, vendar pa po začetku uporabe ZVPSBNO oziroma po 1. 1. 2007. Upoštevajoč dikcijo 25. člena ZVPSBNO, ki za obravnavo pritožbe po tej določbi zahteva kumulativno izpolnjena pogoja prenehanje kršitve ter vložitev pritožbe na Sodišče, in sicer oboje pred 1. 1. 2007,³ obravnava teh pritožb po navedeni določbi ZVPSBNO ni bila mogoča. Vse te zadeve so tako izpadle iz obravnave po ZVPSBNO, kar pomeni, da so imeli pritožniki v teh zadevah za odpravo kršitve pravice do sojenja v razumnem roku na razpolago le tista pravna sredstva, ki jih je Sodišče že v sodbi *Lukenda proti Sloveniji*⁴ ocenilo kot neučinkovita. V skladu s tem smo v zadevah, za katere smo ugotovili, da je podana kršitev pravice do sojenja v razumnem roku, iskali način, kako bi jih razrešili doma in se s tem izognili sicer neizogibnim obsodbam pred Sodiščem. Vladi smo predlagali, naj bi se pritožnikom v teh zadevah ponudila sklenitev zunajsodne poravnave, ki sicer ne bi temeljila na določbah ZVPSBNO. Vlada je navedeni predlog sprejela in v petih zadevah je bila poravnava sklenjena in pritožba na Sodišču umaknjena. Postopki pred Sodiščem formalno še niso zaključeni, je pa pričakovati, da bodo kmalu.

V tistih zadevah, v katerih so se postopki pred nacionalnimi sodišči končali pred 1. 1. 2007 in se nato po tem datumu nadaljevali pred Ustavnim sodiščem Republike Slovenije, smo nadaljevali s prakso, kot je bila predstavljena v poročilu za leto 2008. Če na kratko povzamem, ZVPSBNO se ne more uporabiti tudi za postopke, ki tečejo pred Ustavnim sodiščem, kar *implicite* izhaja iz njegovega 9. člena. V skladu s tem smo glede postopkov, ki so tekli pred Ustavnim sodiščem, na podlagi vloženi ustavnih pritožb sprejeli stališče, da je treba trajanje postopkov pred Ustavnim sodiščem obravnavati ločeno od trajanja postopkov pred rednimi sodišči. Pritožnikom smo tako ponudili sklenitev poravnave za pravično zadoščenje zaradi kršitve pravice do sojenja v razumnem roku le za trajanje postopkov pred rednimi sodišči, posebej pa smo se opredelili glede trajanja postopka pred Ustavnim sodiščem. Glede slednjega smo v vseh primerih ugotovili, da trajanje postopka pred Ustavnim sodiščem ni bilo predolgo in da posledično pravica pritožnikov do sojenja brez nepotrebne odlašanja ni bila kršena in je pritožba na Sodišče v tem delu očitno neutemeljena. Pri opredelitvi, ali trajanje postopka pred Ustavnim sodiščem predstavlja kršitev pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja, smo izhajali iz kriterijev po sodni praksi Sodišča, kot je bila predstavljena v poročilu za leto 2008.

V letu 2009 smo zaključili 206 zadev, prejetih na podlagi 25. člena ZVPSBNO, katerih skupna vsota zahtevkov pritožnikov je znašala 2.935.533,11 EUR. Vseh 206 zadev je Sodišče na podlagi določb točk a), b) in c) prvega odstavka 37. člena Konvencije⁵

---

³ 25. člen ZVPSBNO.

(1) Glede zadeve, v kateri je kršitev pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja že prenehala, pa je stranka pred začetkom uporabe tega zakona že vložila zahtevo za pravično zadoščenje na mednarodno sodišče (...).

⁴ Št. 23032/02, sodba z dne 6. 10. 2005.

⁵ 37. člen Konvencije se glasi:

»Sodišče lahko v katerikoli fazi postopka zahtevo za obravnavo izbriše s seznama zadev, če je na podlagi okoliščin možno sklepati:

a) da vlagatelj ne namerava vztrajati pri svoji zahtevi; ali

b) da je bila zadeva rešena; ali

c) da zaradi kakega drugega razloga, ki ga ugotovi Sodišče, nadaljnje obravnavanje zadeve ni več upravičeno.

izbrisalo s seznama zadev. Pri tem je ločilo tiste zadeve, v katerih so pritožniki na podlagi sklenjenih poravnjav v celoti umaknili pritožbo, ter tiste, v katerih so umaknili pritožbo le glede nepremoženjske škode, še vedno pa so vztrajali pri pritožbi glede premoženjske škode. Tako je Sodišče prvo navedene zadeve izbrisalo s seznama zadev na podlagi točk a) in b) prvega odstavka 37. člena Konvencije, medtem ko je druge v tistem delu, ki so se nanašale na nepremoženjsko škodo, izbrisalo s seznama zadev na podlagi točke b) prvega odstavka 37. člena Konvencije, v delu, ki so se nanašale na premoženjsko škodo, pa na podlagi tretjega in četrtega odstavka 35. člena Konvencije.⁶ Na podlagi točke c) prvega odstavka 37. člena Konvencije je Sodišče izbrisalo zadeve že zgolj na podlagi našega obvestila, da je bila pritožniku ponujena poravnava, torej ne glede na to, ali je bila ta potem tudi dejansko sklenjena. V obrazložitvi sklepov, izdanih na podlagi te točke, je Sodišče zapisalo, da lahko pritožniki, ki niso zadovoljni s poravnalno ponudbo, uveljavljajo odškodnino pred domačimi sodišči skladno z določbo drugega odstavka 25. člena ZVPSBNO. Iz navedene prakse Sodišča tako izhaja, da slednje kljub izbrisu zadeve po točki c) prvega odstavka 37. člena Konvencije več ne presoja primernosti ponujene odškodnine, kot je to storilo v zadevah *Zajc in drugi proti Sloveniji* (sklep z dne 6. maja 2008⁷).

Od navedenih 206 zaključenih zadev smo jih 190 zaključili s sklenitvijo poravnave, in sicer 189 zadev s poravnavo o plačilu pravičnega zadoščenja v obliki denarne odškodnine za nepremoženjsko škodo⁸ in eno zadevo (***Glas Metal proti Sloveniji***, pritožba št. 42121/04) s poravnavo o pravičnem zadoščenju v obliki pisne izjave Državnega pravobranilstva, da je bila pritožniku kršena pravica do sojenja brez nepotrebne odlašanja.⁹

Ostalih 16 zadev je bilo zaključenih na naslednji način:

- v 14 zadevah je bila poravnava ponujena, vendar pa je pritožniki ali niso sprejeli ali pa se do ponudbe sploh niso opredelili;
- v zadevi ***Selič proti Sloveniji*** smo uspešno ugovarjali, da je bila pritožba na Sodišče vložena prepozno;
- v zadevi ***Kikel proti Sloveniji*** smo uspešno ugovarjali, da je bila poravnava sklenjena že na podlagi določb 19. člena ZVPSBNO, in sicer za 540 EUR odškodnine in 64,80 EUR stroškov.

V letu 2009 smo zaključili tudi 49 zadev, ki so se nanašale na kršitev pravice do sojenja v razumnem roku po prvem odstavku 6. člena Konvencije v povezavi s kršitvijo pravice do učinkovitega pravnega sredstva po 13. členu Konvencije. Gre za

---

Kljub temu pa Sodišče nadaljuje z obravnavo zadeve, če to zahteva spoštovanje človekovih pravic, opredeljenih v Konvenciji in njenih protokolih.

Sodišče se lahko odloči, da zahtevo za obravnavo ponovno uvrsti na seznam zadev, če okoliščine to opravičujejo.«

⁶ Tretji odstavek 35. člena Konvencije določa, da bo Sodišče razglasilo za nesprejemljivo vsako zadevo, predloženo v skladu s 34. členom, za katero meni, da ni v skladu z določili Konvencije ali njenih protokolov, da je očitno neutemeljena ali pa da pomeni zlorabo pravice. Četrti odstavek 35. člena Konvencije določa, da Sodišče v skladu s tem členom v kateri koli fazi postopka zavrne vsako zahtevo za obravnavo za obravnavo, za katero meni, da je nesprejemljiva.

⁷ Pritožbe št. 13992/03, 33814/03, 37190/03, 3088/03, 38847/04.

⁸ Pravično zadoščenje po 1. točki drugega odstavka 15. člena ZVPSBNO.

⁹ Pravično zadoščenje po 2. točki drugega odstavka 15. člena ZVPSBNO.

zadeve, ki nam jih je Sodišče vročilo po redni poti in ne na podlagi 25. člena ZVPSBNO. Med navedenimi zadevami gre tudi za zadeve, v katerih se je po začetku uporabe ZVPSBNO postopek še nadaljeval pred Vrhovnim oziroma Ustavnim sodiščem Republike Slovenije in ki smo jih reševali na že prej opisani način.

V 32 izmed navedenih zaključenih zadev je bila s pritožniki sklenjena poravnava in so umaknili pritožbo, Sodišče pa je te zadeve na podlagi točk a) in b) prvega odstavka 37. člena izbrisalo s seznama zadev. Skupni znesek pravičnega zadoščenja po sklenjenih poravnava v teh 32 zadevah znaša 42.041,41 EUR.

Republika Slovenija je bila obsojena v naslednjih zadevah:

Korelc proti Sloveniji (pritožba št. 28456/03)

Pritožnik je v pritožbi zatrjeval, da naj bi mu bili kršeni prepoved diskriminacije iz 14. člena Konvencije, v povezavi s kršitvijo pravice do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja iz 8. člena Konvencije, ker skupnosti, v kateri je živel z drugim moškim in za katerega je skrbel do njegove smrti, nacionalno sodišče ni štelo za dalj časa trajajočo življenjsko skupnost. Po stališču nacionalnega sodišča je slednja namreč mogoča le med moškim in žensko. Posledično pritožnik po smrti moškega, s katerim je živel v skupnosti in ki je bil dotedanji najemnik stanovanja, ni bil upravičen do sklenitve najemne pogodbe za stanovanje.

Pritožniku naj bi bila nadalje kršena tudi pravica do sojenja v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena Konvencije, ker naj bi postopek pred nacionalnim sodiščem, v katerem je zahteval sklenitev najemne pogodbe, trajal predolgo. Pritožnik je v pritožbi zahteval, naj Sodišče odloči, da je upravičen do sklenitve najemne pogodbe, mu prisodi pravično zadoščenje iz naslova nepremoženjske škode v znesku 6.000 EUR ter povračilo sodnih stroškov pred domačimi sodišči v višini 1.591,05 EUR.

Sodišče je ugotovilo, da je pritožba v delu, ki se nanaša na zatrjevano kršitev prepovedi diskriminacije iz 14. člena Konvencije, v povezavi s pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja iz 8. člena Konvencije, nedopustna, in jo je v tem delu zavrnilo v skladu s tretjim in četrtem odstavkom 35. člena Konvencije, v delu, v katerem se je nanašala na kršitev pravice do sojenja v razumnem roku po prvem odstavku 6. člena Konvencije, v povezavi s kršitvijo pravice do učinkovitega pravnega sredstva po 13. členu Konvencije, pa je Sodišče ugotovilo, da je kršitev podana, in pritožniku prisodilo pravično zadoščenje za nepremoženjsko škodo v znesku 3.000 EUR, v preostalem pa je zahtevek zavrnilo.

Sodišče je ugotovilo, da pritožnik ni bil diskriminiran glede na spol, saj spol ni bil odločilen element pri presojanju nacionalnih sodišč. Slednja so namreč ugotovila, da je pritožnik živel z dotedanjim najemnikom le v ekonomski skupnosti, in sploh niso presojala, ali je mogoča življenjska skupnost med dvema moškima. Po stališču Sodišča pa razlikovanje med različnimi oblikami sobivanja še ne pomeni obstoja diskriminacije, ki jo prepoveduje 14. člen Konvencije. Sodišče je nadalje ugotovilo, da je bil postopek pravičen v smislu prvega odstavka 6. člena Konvencije in da drugačna obravnava pritožnika ni bila diskriminatorna z vidika 14. člena Konvencije.

V delu, v katerem je pritožnik zatrjeval predolgo trajanje postopka pred domačimi sodišči, pa je Sodišče odločilo, da je prišlo do kršitve 6. in 13. člena Konvencije, saj je postopek pred nacionalnim sodiščem trajal približno devet let na treh stopnjah sojenja.

Alojz Šrnelj proti Sloveniji (pritožba št. 39154/02)

Sodišče je ugotovilo, da je bila v pravnem postopku Okrožnega sodišča v Celju, ki je na treh stopnjah trajal približno osem let in pet mesecev, pritožniku kršena pravica do sojenja v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena Konvencije, in mu dosodilo pravično zadoščenje za nepremoženjsko škodo v znesku 3.200 EUR in povrnitev stroškov postopka pred Sodiščem v znesku 1.000 EUR.

Marjan Rogelj proti Sloveniji (pritožba št. 21415/02)

Sodišče je ugotovilo, da je bila v socialnem sporu opr. št. Ps 896/94 pritožniku kršena pravica do sojenja v razumnem roku po prvem odstavku 6. člena Konvencije, saj je postopek na štirih stopnjah sodne jurisdikcije (zadevo so reševala sodišče prve stopnje, višje, Vrhovno in Ustavno sodišče) trajal sedem let in štiri mesece. Sodišče je ugotovilo navedeno kršitev zaradi dejstva, ker je bilo sodišče prve stopnje popolnoma neaktivno kar dve leti in pet mesecev po tem, ko je pritožnik vložil predlog, s katerim se je začel postopek. Predlog je bil namreč vložen 30. 6. 1994, Sodišče pa je opravilo prvi narok za glavno obravnavo šele 28. 11. 1996. V odgovoru na pritožbo, glede trajanja predmetnega postopka nismo upoštevali trajanja postopka pred Ustavnim sodiščem. Zatrjevali smo, da trajanje postopka pet let in nekaj manj kot osem mesecev na treh stopnjah sodne jurisdikcije, ne predstavlja kršitve pravice do sojenja v razumnem roku. Pri tem smo izpostavili, da je postopek trajal dalj časa tudi zaradi okoliščin na strani pritožnika, ki mu ni bilo mogoče vročiti sodb višjega in Vrhovnega sodišča, ker na naslovu, ki ga je navedel, ni dvigoval sodnih pisanj. Glede na datum vročitve sodbe Vrhovnega sodišča pritožniku smo tudi ugovarjali, da je pritožnik vložil pritožbo na Sodišče po preteku šestmesečnega roka in da je zato pritožba v skladu z določbo prvega odstavka 35. člena Konvencije nesprejemljiva za obravnavo. Postopka pred Ustavnim sodiščem pri kriteriju trajanja postopka nismo upoštevali, ker smo zagovarjali stališče, da postopek pred Ustavnim sodiščem ne bi mogel vplivati na izid postopka. Ustavno sodišče namreč pritožnikove ustavne pritožbe glede socialnega spora delno ni sprejelo v obravnavo. Tako je odločilo iz razloga, ker pritožnik ni izkazal zatrjevanih kršitev z Ustavo varovanih pravic. V preostalem delu, torej v delu, ki se je nanašal na sojenje brez nepotrebnega odlašanja, pa je Ustavno sodišče pritožnikovo ustavno pritožbo zavrglo. Vendar pa je Sodišče v sodbi, ki jo je že po vložitvi stališč Vlade v predmetni zadevi izdalo v zadevi *Tomažič proti Sloveniji* (52. odstavek) odločilo, da je stališče, da ustavna pritožba ne bi mogla vplivati na izid postopka, mogoče zagovarjati le v primeru, ko je ustavna pritožba v celoti nesprejemljiva za obravnavo zgolj iz procesnih razlogov, ne pa tudi v primeru, ko ni sprejemljiva za obravnavo zaradi ugotovitve, da ni izkazana kršitev z Ustavo varovanih pravic. Navedenemu stališču je Sodišče sledilo tudi v konkretnem primeru, posledično pa je tudi štelo, da se v predmetni zadevi šestmesečni rok prvega odstavka 35. člena Konvencije šteje od dne vročitve ustavne odločbe pritožniku in da je torej bila pritožba vložena pravočasno.

Glede drugega socialnega spora opr. št. Ps 1525/99 je Sodišče ugotovilo, da v tem postopku pritožnikova pravica do sojenja v razumnem roku ni bila kršena. Postopek je namreč trajal približno pet let na dveh stopnjah sodne jurisdikcije, pri čemer je bila

zadeva zaradi večkratnega razveljavljanja prvostopnih sodb obravnavana na šestih instancah. V tem postopku se pritožnik brez opravičila ni udeležil dveh narokov, tako da je prišlo do mirovanja postopka in posledično tudi do zakonske domneve umika tožbe. Sodišče je ugotovilo, da pritožnik ni izkazal skrbnosti, ki se pričakuje od stranke postopka, zaradi česar tudi ni mogoče šteti, da je imel predmetni postopek zanj kakšen poseben pomen.

Sodišče je ugotovilo tudi kršitev pravice do učinkovitega pravnega sredstva iz 13. člena Konvencije in zaradi ugotovljenih kršitev pritožniku dosodilo pravično zadoščenje za nepremoženjsko škodo v znesku 3.400 EUR ter znesek 322 EUR za stroške postopka pred Sodiščem.

Dosojena odškodnina je zaradi narave postopka pred nacionalnim sodiščem (socialni spor) za približno trikrat višja od odškodnin, ki jih je Sodišče doslej prisodilo v navadnih pravnih zadevah enakega trajanja in z enakim številom vpletenih stopenj sodne jurisdikcije. To je v skladu s sodno prakso Sodišča, ki postopkom iz delovnih in socialnih razmerjih pripisuje večji pomen in jih v skladu s tem tudi veliko strožje obravnava (dosojene odškodnine so praviloma trikrat višje).

Umek proti Sloveniji (pritožba št. 35463/02)

Sodišče je ugotovilo, da sta bili v pravnem postopku pred Delovnim in socialnim sodiščem v Ljubljani zaradi plačila odškodnine in nadomestila osebnega dohodka, ki je na desetih stopnjah trajal približno deset let in tri mesece, pritožnici kršeni pravica do sojenja v razumnem roku po prvem odstavku 6. člena Konvencije ter pravica do učinkovitega pravnega sredstva po 13. členu Konvencije, in ji dosodilo pravično zadoščenje za nepremoženjsko škodo v znesku 6.400 EUR ter znesek 2.000 EUR za stroške postopka pred Sodiščem.

Sodišče je poudarilo, da je običajno število instanc, ki so o posamezni zadevi odločale na podlagi vloženih pravnih sredstev, upoštevano pri ocenjevanju razumnosti trajanja sodnega postopka. Ocenilo pa je, da v konkretnem primeru zgolj uporaba pravnih sredstev ni bila razlog za trajanje postopka. Zamude v postopku so bile v glavnem posledica razveljavljanja in vračanja zadeve v ponovno odločanje. Zadeva je bila namreč kar trikrat razveljavljena, zaradi česar je bila po več kot sedmih letih po obnovi postopka še vedno v obravnavi na prvi stopnji. Sodišče je poudarilo, da je vračilo zadeve v ponovno obravnavo običajno posledica napak, ki jih zagrešijo nižja sodišča. Večkratno ponavljanje takšnih odredb o vračilu zadeve v ponovno obravnavo v okviru enega postopka zato kaže na resne pomanjkljivosti v sodnem sistemu. Takšne pomanjkljivosti pa ni mogoče pripisati pritožniku, ampak državi.

Robert Lesjak proti Sloveniji (pritožba št. 33946/03)

Sodišče je ugotovilo, da sta bila pritožniku kršeni pravica do sojenja v razumnem roku po prvem odstavku 6. člena Konvencije in pravica do učinkovitega pravnega sredstva po 13. členu Konvencije, ter mu dosodilo pravično zadoščenje za nepremoženjsko škodo v znesku 4.800 EUR ter znesek 600 EUR za stroške postopka pred Sodiščem.

Sodišče je predmetno pritožbo vročilo Sloveniji že v letu 2007, in sicer na podlagi 25. člena ZVPSBNO. Takrat smo Sodišče obvestili, da zadeve ne moremo obravnavati

po določbi tega člena, ker postopek pred nacionalnim sodiščem ni bil končan pred začetkom uporabe ZVPSBNO. V času našega obvestila je bil namreč postopek pred nacionalnim sodiščem na pritožbeni stopnji. Do tedaj je bila v postopku izdana vmesna sodba,¹⁰ zoper katero je bila vložena pritožba, in ta se je reševala pred višjim sodiščem. Glede na takšno obvestilo je Sodišče Vlado pozvalo, naj predloži pisna stališča glede sprejemljivosti in utemeljenosti pritožbe. V času predložitve pisnih stališč Vlade je bil postopek, na katerega se je nanašala predmetna pritožba, v reševanju pred Vrhovnim sodiščem Republike Slovenije (še vedno le glede odločanja o temelju zahtevka). V pisnih stališčih Vlade smo ugovarjali, da ima pritožnik že vse od začetka uporabe ZVPSBNO na razpolago učinkovita notranja pravna sredstva po ZVPSBNO, tako pospešitvena kot tudi kompenzacijska (za postopek na prvi in drugi stopnji),¹¹ ki jih je bil dolžan izčrpati in s tem državi omogočiti, da sama odpravi posledice kršitve. V skladu s tem smo ugovarjali, da pritožba, zaradi neizčrpanja razpoložljivih domačih pravnih sredstev za odpravo kršitve pravice do sojenja v razumnem roku, ki jih je Sodišče že ocenilo kot učinkovita, ni sprejemljiva za obravnavo. Sodišče ni sledilo našemu ugovoru in je v svoji sodbi naredilo korak dlje od svoje dosedanje prakse (zadevi *Žunič proti Sloveniji*, pritožba št. 24342/04, 18. oktober 2007, in *Korenjak proti Sloveniji* (sklep), št. 463/03, 15. maj 2007), po kateri je štelo (glej 37. odstavek v sodbi *Lesjak*), da začetek veljavnosti ZVPSBNO ne odvezuje pritožnika, ki že ima vloženo pritožbo na Sodišču, od uporabe pravnih sredstev po ZVPSBNO, kot tudi, da je zbir pospešitvenih in kompenzacijskih pravnih sredstev po ZVPSBNO učinkovit glede postopkov na prvi in drugi stopnji in da se od pritožnika zahteva izčrpanje pospešitvenih pravnih sredstev pod pogojem, da ima do kompenzacijskega pravnega sredstva dovolj hiter dostop.

V zadevi *Lesjak* se je Sodišče osredinilo na presojo učinkovitosti pravnih sredstev v postopkih pred Vrhovnim sodiščem in dodatno na hitrost dostopa do pravičnega zadoščenja. Iz 42.–44. odstavka je razvidno, da je Sodišče nadzorstveno pritožbo v postopku pred Vrhovnim sodiščem (pred novelo ZVPSBNO) ocenilo kot neučinkovito, podobno nadzorstveni pritožbi po Zakonu o sodiščih, za katero je že v sodbi *Lukenda proti Sloveniji* ocenilo, da ni učinkovita. Zaradi njene narave in dejstva, da ni na razpolago v kombinaciji s kompenzacijskim pravnim sredstvom, je ocenilo, da nadzorstvena pritožba po ZVPSBNO ne predstavlja učinkovitega pravnega sredstva za postopke pred Vrhovnim sodiščem in da je pritožniku zato ni treba uporabiti (45. odstavek).

Sodišče je v sodbi nadalje navedlo, da šteje za nujno potrebno, da so postopki, ki trajajo že predlogo, pravnomočno zaključeni resnično hitro po tem, ko je pritožnik uporabil pospešitvena pravna sredstva. Pri tem ni izključilo možnosti, da bi prepočasen dostop do pravičnega zadoščenja lahko vplival na presojo, ali je to sredstvo (sámo ali v kombinaciji s pospešitvenimi) učinkovito glede že nastalih kršitev. Kot je torej razumeti Sodišče, je lahko tudi kombinacija pospešitvenih in kompenzacijskih pravnih sredstev za postopek pred Vrhovnim sodiščem nezadostna, če ni hkrati zagotovljena hitra dokončna rešitev zadeve, če seveda generalna ureditev zakona ostaja takšna, da možnost uporabe kompenzacijskega pravnega sredstva veže na dokončno rešitev zadeve.

---

¹⁰ Z vmesno sodbo se odloči le o temelju zahtevka.

¹¹ Stališča so bila poslana pred sprejetjem ZVPSBNO-A, ki je omogočil pridobitev odškodnine tudi za čas trajanja postopka pred Vrhovnim sodiščem.

Prav tako je Sodišče ocenilo, da je tudi že sam čas trajanja odločanja o temelju tožbenega zahtevka predolg. Glede na okoliščine primera, ko je bila zadeva v odločanju pred Vrhovnim sodiščem šele glede temelja tožbenega zahtevka, ter ob odsotnosti sodne prakse nacionalnih sodišč, ki bi dokazovala upravičenost do zahtevka za odškodnino po 19. členu ZVPSBNO zgolj na podlagi pravnomočnosti vmesne sodbe, je Sodišče ocenilo, da pravna sredstva po ZVPSBNO niso učinkovita, njihova uporaba pa je zapletena in nepredvidljiva. Po oceni Sodišča Vlada ni uspela dokazati, da je pritožnik mogel vložiti zahtevek za pravično zadoščenje takoj po pravnomočnosti vmesne sodbe, in na tej podlagi je prišlo do ugotovitve, da je bila pritožniku kršena pravica do sojenja v razumnem roku po prvem odstavku 6. člena Konvencije, v povezavi s kršitvijo pravice do učinkovitega pravnega sredstva po 13. členu Konvencije.

Sodišče je ugotovilo, da sta bili pritožbi nesprejemljivi v dveh zadevah:

Blekič proti Sloveniji (pritožba št. 14610/02) – pritožnica je umrla 3. 12. 2004, postopek pred Sodiščem sta nadaljevala njen mož Kemal Blekič in hči Vesna Blekič. Pritožba se je nanašala na dva upravna postopka zaradi denacionalizacije pred Upravno enoto v Kopru, ki sta se oba nadaljevala še kot upravni spor pred Upravnim sodiščem Republike Slovenije, ter na nepravdni postopek Okrajnega sodišča v Kopru opr. št. N 51/91.

Zadeva je bila zaključena s sklepom Sodišča z dne 7. 7. 2009, s katerim je slednje ugotovilo, da pritožba ni sprejemljiva za obravnavo, ker v postopkih pred upravno enoto pritožnica ni izčrpala razpoložljivih pravnih sredstev za odpravo kršitve (pritožba in tožba zaradi molka organa), postopka pred Upravnim sodiščem Republike Slovenije pa nista trajala predolgo, tako da pravica do sojenja v razumnem roku po prvem odstavku 6. člena Konvencije pritožnici ni bila kršena. Enako je Sodišče ugotovilo tudi glede drugega denacionalizacijskega postopka, ki je pred sodiščem trajal tri leta in šest mesecev na treh stopnjah. Glede nepravdnega postopka je Sodišče ugotovilo, da je bila pritožba nesprejemljiva za obravnavo, saj je bila vložena po preteku šestmesečnega roka iz prvega odstavka 35. člena Konvencije.

Avsenik & Holjevac proti Sloveniji (pritožba št.13752/03)

Od Sodišča smo prejeli le dopis pritožnikoma, ki nam je bil poslan v vednost, iz njega pa izhaja, da sta pritožnika med drugim zatrjevala tudi kršitev pravice do sojenja v razumnem roku po prvem odstavku 6. člena Konvencije, v povezavi s kršitvijo pravice do učinkovitega pravnega sredstva po 13. členu Konvencije, ter da je Sodišče odločilo, da pritožba ni sprejemljiva za obravnavo, ker ne ustreza zahtevam iz 34. in 35. člena Konvencije. Pritožbe nam Sodišče ni nikoli vročilo, prav tako ne sklepa, s katerim je o njej odločilo. Iz že omenjenega dopisa Sodišča pa je mogoče razbrati, da je šlo za postopek pred Okrajnim sodiščem v Ljubljani in da pritožnika nista izčrpala pravnih sredstev po ZVPSBNO. Prav tako je iz dopisa Sodišča razvidno, da je ta njegova odločitev dokončna.

IV/2.2 KRŠITEV PRAVICE DO SPOŠTOVANJA ZASEBNEGA IN DRUŽINSKEGA ŽIVLJENJA – 8. ČLEN KONVENCIJE

Sodišče nam je vročilo pritožbo v zvezi s kršitvijo pravice do družinskega življenja iz 8. člena Konvencije, ki se hkrati nanaša tudi na kršitev pravice do sojenja v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena Konvencije. Gre za pritožbo v zadevi **Trdan in Čirkovič proti Sloveniji** (pritožba št. 28708/06), v kateri pritožnika zatrjujeta kršitev pravice do sojenja v razumnem roku prvega odstavka 6. člena Konvencije, kršitev 7. člena Evropske konvencije o izvrševanju otrokovih pravic in s tem kršitev pravice do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja iz 8. člena Konvencije ter kršitev pravice do učinkovitega pravnega sredstva iz 13. člena Konvencije. Do zatrjevanih kršitev naj bi prišlo v pravnem postopku, ki se je pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani vodil zaradi ugotovitve očetovstva ter dodelitve mladoletnega otroka v varstvo, vzgojo in oskrbo pritožniku. Pritožba je bila vložena v imenu očeta in v imenu mladoletnega otroka, pritožnika pa zahtevata pravično zadoščenje zaradi zatrjevanih kršitev s Konvencijo varovanih pravic v skupnem znesku 375.000,00 EUR. Do zatrjevanih kršitev naj bi v postopku prišlo s tem, ko sodišče, vse do vložitve pritožbe na Sodišče, še ni izdalo začasne odredbe, ki bi bila izvršljiva in učinkovita. Okrožno sodišče v Ljubljani naj bi nadalje vse od vložitve tožbe in predloga za izdajo začasne odredbe ne uspelo zagotoviti pravice do medsebojnih stikov med pritožnikoma. Pritožnika sta v pritožbi tudi navedla, da sta 9. 5. 2006 vložila tudi nadzorstveno pritožbo in predlagala izredni nadzor sodnikovega dela, vendar neuspešno.

Sodišče je pozvalo Vlado, naj se opredeli glede sprejemljivosti in utemeljenosti pritožbe, hkrati pa tudi odgovori na vprašanja, ali so imeli pritožniki na razpolago učinkovita pravna sredstva v zvezi z zatrjevanimi kršitvami pravic iz prvega odstavka 6. člena ter 8. člena Konvencije, in če so takšna sredstva imeli, ali so jih izčrpali ter ali je mogoče, da bi pritožniki v postopku glede varstva, vzgoje in oskrbe otroka uveljavljali zahtevek za pravično zadoščenje na podlagi določb ZVPSBNO. Vlada je morala odgovoriti tudi na vprašanja, ali je država v zvezi s postopki izpolnila pozitivne obveznosti, kot so ji v zvezi z učinkovitim spoštovanjem družinskega življenja naložene z določbo 8. člena Konvencije, ter kakšna procesna jamstva za zagotovitev takojšnjega obravnavanja sporov v zvezi z otroki so bila v zadevnem obdobju na voljo v domačem pravu in kakšni procesni mehanizmi so bili v tem okviru na voljo domačim sodiščem.

Sodišče o zadevi še ni odločilo.

V zadevi **Johann in M. Eberhard proti Sloveniji** (pritožbi št. 9733/05 in št. 8673/05), ki smo jo prejeli v letu 2008, pa je Sodišče 1. 12. 2009 izdalo sodbo, s katero je bila Slovenija prvič obsojena zaradi kršitve pravice do družinskega življenja iz 8. člena Konvencije. Sodba je postala dokončna 1. 3. 2010.¹² Sodišče je v sodbi ugotovilo, da je bila pritožniku Johannu Ivanu Eberhardu kršena pravica do spoštovanja družinskega življenja iz 8. člena Konvencije, in mu dosodilo pravično zadoščenje za nepremoženjsko škodo v znesku 7.500 EUR in 3.000 EUR za stroške postopka. Pritožbe mladoletne M. Sodišče ni sprejelo v obravnavo.

---

¹² Glede na datum dokončnosti sodbe zadeva ni bila zaključena v letu 2009 in se je na dan 31. 12. 2009 vodila med odprtimi zadevami.

Pritožnika Johann Ivan Eberhard in mladoletna hči M. sta v pritožbi zatrjevala kršitev pravice do sojenja v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena Konvencije, kršitev Evropske konvencije o izvrševanju otrokovih pravic, kršitev Konvencije OZN o otrokovih pravicah ter s tem tudi kršitev pravice do spoštovanja družinskega življenja iz 8. člena Konvencije. Do zatrjevanih kršitev naj bi prišlo v postopkih pred slovenskimi sodišči in upravnimi organi. Kot sta navedla pritožnika, naj bi jima bila pravica do sojenja v razumnem roku kršena v upravnem postopku, ki se je vodil zaradi neizvršitve odločbe o stikih med pritožnikoma, ki jo je Center za socialno delo Šentjur pri Celju izdal 1. 8. 2001. Navedena upravna odločba je bila edini veljavni in izvršilni pravni naslov, ki je določal obseg izvrševanja medsebojnih stikov med pritožnikoma, pri čemer pa mati mladoletne M. te odločbe ni spoštovala in pritožniku ni omogočala stikov s hčerko. Upravni organ je zaradi neizvrševanja stikov sicer izdal sklep o dovolitvi izvršbe, vendar so vsi izdani sklepi o zagroženih denarnih kaznih, če mati ne bo izvrševala odločbe o stikih, ostali neizvršeni, saj so bili sklepi na podlagi vloženih pravnih sredstev iz procesnih razlogov razveljavljeni. Upravni organ je z vsemi sklepi o dovolitvi izvršbe kaznoval mater pritožnice mladoletne M. z denarno kaznijo v skupnem znesku 500 EUR, kar je po stališču pritožnikov v pritožbi prenizka kazen v primerjavi s tem, da je zavezanka tri leta in pol preprečevala stike med očetom in hčerko. Poleg tega pa upravni organ vseh navedenih sklepov o naloženih denarnih kaznih ni izvršil. Pritožnika sta tako zatrjevala neučinkovitost pravnih sredstev v upravnem postopku, ker naj se izvršene kazni ne bi izvrševale. Pritožnika sta nadalje zatrjevala, da jima je bila kršena pravica do spoštovanja družinskega življenja tudi s tem, ker mladoletna pritožnica ni sodelovala v upravnem postopku pri Centru za socialno delo, ki je odločal o izdaji odločbe o stikih med pritožnikoma.

V pritožbi sta pritožnika nadalje zatrjevala kršitev pravice do sojenja v razumnem roku pred sodiščem prve stopnje, s posebnim poudarkom na odločitvi o predlogu za izdajo začasne odredbe v postopku zaradi predodelitve mladoletne hčerke M. v varstvo, vzgojo in oskrbo pritožniku. Do kršitve naj bi prišlo, ker sodišče v dveh postopkih (pravdnem in nepravdnem) na prvi stopnji o predlogu za izdajo začasne odredbe o predodelitvi mladoletne hčerke M. v vzgojo, varstvo in oskrbo pritožniku ni odločilo najkasneje v roku treh dni od vložitve tega predloga. Pritožnik je zatrjeval, da bi moralo slovensko sodišče pri rokih za izdajo začasne odredbe upoštevati, da gre za nujno stvar, in nameniti v družinskih zadevah posebno skrbnost, kot to navaja tudi Evropska konvencija o uresničevanju otrokovih pravic, ki med drugim določa, da morajo organi ravnati hitro, ko odločajo o pravicah in obveznostih mladoletnih otrok. Pritožnik je zatrjeval, da mu je bila zaradi zamudne odločitve sodišča o zahtevku za izdajo začasne odredbe povzročena nepopravljiva škoda, saj je mati pritožnice mladoletne M. do tedaj že več kot tri leta in pol preprečevala izvrševanje stikov med pritožnikoma.

Sodišče je po predhodni obravnavi zadeve odločilo, da je pritožba v delu, ki se tiče nesodelovanja mladoletne pritožnice v upravnem postopku pred Centrom za socialno delo, nedopustna. Pritožnik za navedeno očitano kršitev namreč ni izrabil notranjih pravnih sredstev prvega odstavka 35. člena Konvencije, saj bi tako sprejeto odločbo lahko izpodbijal pred Upravnim sodiščem Republike Slovenije v skladu s takratnim 25. členom Zakona o upravnem sporu (Uradni list RS, št. 50/97; ZUS).

Sodišče je sprejelo predhodni ugovor Vlade, da pritožba mladoletne M. zaradi pomanjkanja aktivne legitimacije pritožnika kot zakonitega zastopnika svoje

mladoletne hčerke M. za vložitev pritožbe *ratione personae* ni sprejemljiva za obravnavo. Mladoletna M. je namreč bila v razveznem postopku dodeljena v varstvo, vzgojo in oskrbo materi, pritožniku pa je bila dodeljena le pravica do stikov. Sodišče je poudarilo, da je **v zadevah, ki izhajajo iz sporov med starši, varovanje otrokovih interesov zaupano tistemu od staršev, ki mu je otrok dodeljen (zaupan) v varstvo in vzgojo** (glej 88. odstavek sodbe). V takih primerih zgolj dejstvo naravnega starševstva ne zadostuje za vložitev pritožbe v imenu otroka.

Republika Slovenija je v postopku podala tudi **predhodni ugovor glede neizčrpanja notranjih pravnih sredstev v upravnem in pravnem postopku**. Glede upravnega postopka, v katerem je pristojni organ odločal o stikih med pritožnikoma, smo ugovarjali, da pritožnik zoper odločbo Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (kot drugostopenjski organ po pritožbi zavezanke zoper izdane sklepe o denarni kazni) z dne 15. 6. 2004 ni sprožil upravnega spora. Glede pravnega postopka pa smo ugovarjali neizčrpanje notranjih pravnih sredstev na podlagi ZVPSBNO. Pravdni postopek, v katerem je pritožnik očitil kršitev pravice do sojenja v razumnem roku, se je namreč zaključil s sklenjeno sodno poravnavo 10. 1. 2008. Pritožnik bi tako lahko na podlagi 19. člena ZVPSBNO v devetih mesecih od pravnomočne rešitve zadeve (upoštevajoč dejstvo, da je 2. 3. 2008 na podlagi ZVPSBNO vložil nadzorstveno pritožbo, ki je bila pozitivno rešena) na Državno pravobranilstvo vložil predlog za poravnavo glede vrste in višine pravičnega zadoščenja, česar pa ni storil. Prav zaradi neizčrpanja učinkovitega notranjega pravnega sredstva je Sodišče pritožbo v delu, ki se je nanašala na kršitve pravice do sojenja v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena Konvencije, izreklo za nedopustno (glej 145.–148. odstavek sodbe).

Sodišče je v sodbi izpostavilo načelo subsidiarnosti konvencijskega sistema, ki je povezano z domnevo, da v notranjem pravnem sistemu države obstaja učinkovito pravno sredstvo za odpravo očitanih kršitev (glej 103. odstavek sodbe). Preden so torej države podpisnice po Konvenciji dolžne odgovarjati za svoje ravnanje pred mednarodnim telesom, so pritožniki na podlagi 35. člena Konvencije dolžni izčrpati razpoložljiva pravna sredstva, ki so »zadostna« za odpravo očitane kršitve. **Nasprotno pa takšna obveznost ne obstaja glede nezadostnih in neučinkovitih pravnih sredstev** (glej 104. odstavek sodbe). Navedeno pravilo o izčrpanju je po mnenju Sodišča treba uporabiti ob ustreznem upoštevanju dejstva, da se uporablja v kontekstu mehanizma za zaščito človekovih pravic, zaradi česar je določba 35. člena Konvencije treba uporabiti fleksibilno in brez pretiranega formalizma. Glede notranjih pravnih sredstev, ki jih ureja ZVPSBNO, je Sodišče poudarilo, da so bila slednja namenjena izključno varovanju pravice do sojenja v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena Konvencije. **Nasprotno pa v obravnavanem primeru pritožbi nista temeljili izključno na očitku čezmernega trajanja postopka, ampak na vprašanju, ali je država pogodbenica glede na konkretne okoliščine primera izpolnila svojo pozitivno obveznost na podlagi 8. člena Konvencije** (glej 105. odstavek sodbe). **Posledično je Sodišče zavrnilo ugovor neizčrpanja notranjih pravnih sredstev na podlagi ZVPSBNO glede očitane kršitve pravice do družinskega življenja iz 8. člena Konvencije.**

Sodišče je sprejelo stališče, da se določene trditve strank v vsebinskem pomenu nanašajo tako na kršitev pravice iz prvega odstavka 6. člena Konvencije kot tudi na kršitev pravice iz 8. člena Konvencije, zaradi česar je vse konkretne navedbe pregledalo ob upoštevanju določbe 8. člena Konvencije in s tem v smislu varovanja

pravice do družinskega življenja (glej 111. odstavek sodbe). Sprejelo je stališče, da je vzajemno preživljanje skupnega časa otroka in roditelja eden izmed temeljnih elementov »družinskega življenja« v smislu 8. člena Konvencije. Navedeni člen poleg varstva posameznika pred arbitrarnim delovanjem državnih organov obsega tudi **pozitivne obveznosti države, ki so vsebovane v učinkovitem »spoštovanju« družinskega življenja. Skladno s sodno prakso Sodišča, da 8. člen Konvencije daje staršem pravico do mehanizmov, ki jim omogočajo ponovno združitev z otrokom, državnim oblastem pa nalaga obveznost, da omogočijo oziroma pospešijo takšne združitve (glej 127. odstavek sodbe). Sodišče se je v svoji sodni praksi tudi že opredelilo, da neučinkovito in predvsem zamudno izvrševanje postopkov glede varstva in vzgoje otrok lahko pomeni kršitev 8. člena Konvencije.** V primerih, ki se tičejo izvršbe odločb s področja družinskega prava, tako Sodišče vedno znova ugotavlja, da je odločilno dejstvo, ali so državni organi naredili vse potrebno, kolikor je glede na okoliščine posamezne zadeve mogoče razumno pričakovati, da bi olajšali izvršbo (izvrševanje) stikov med roditeljem in otrokom. **Primernost uporabljenih sredstev se po mnenju Sodišča presoja glede na hitrost njihove implementacije, saj ima lahko potek časa nepopravljive posledice za odnose med otrokom in tistim od staršev, ki z otrokom ne živi (glej 129. odstavek sodbe).**

Sodišče se je v sodbi tudi opredelilo, da za obstoj pritožnikove pravice do družinskega življenja oziroma za oceno narave vezi med pritožnikom in mladoletno hčerko ni odločilnega pomena niti dejstvo, da je bil proti njemu sprožen kazenski pregon za kaznivo dejanje neplačevanja preživnine, saj je bil ta zaključen z oprostilno sodbo. Sodišče je prav tako sprejelo stališče, da neizvrševanje stikov med pritožnikoma ne more biti upravičeno na podlagi dejstva, da je pritožnik s posameznimi dejanji grozil zavezanki. Bistvenega pomena je bilo tudi dejstvo, da pristojni organi pritožnika niso nikoli spoznali kot neprimerne za izvrševanje stikov z mladoletno hčerko in da je bilo ugotovljeno, da so stiki otroku v korist. Sodišče je tako zgolj tehtalo, ali so državne oblasti naredile vse potrebno, da bi omogočile izvršbo sklepa, s katerim so bili določeni stiki med pritožnikoma, upoštevajoč ponavljajoče se in vztrajno nespoštovanje izdane upravne odločbe o stikih s strani zavezanke, matere mladoletne M. Sodišče je ob tem poudarilo, da ni dolžno preučevati, ali so v nacionalni zakonodaji sploh na razpolago takšne učinkovite sankcije zaradi ravnanja enega izmed staršev, saj je vsaka država pogodbenica dolžna zagotoviti učinkovita sredstva za izpolnjevanje pozitivnih obveznosti, izhajajočih iz 8. člena Konvencije (glej 134. odstavek sodbe). Ocenilo je, da zavezanke denarne kazni niso prisilile v spoštovanje odločbe o stikih, saj te nikoli niso bile izvršene. Poleg tega pa je zavezanka odklonila sodelovanje tudi v primeru, ko je Center za socialno delo Šentjur pri Celju skušal organizirati izvrševanje stikov med pritožnikoma pod nadzorstvom, za kar pa niso bile uveljavljene nobene sankcije proti zavezanki. Slovenske oblasti niso sprejele tudi nobenih drugih ukrepov, ki bi zagotovili izvršbo sklepa o stikih. Upoštevajoč vse navedeno, je Sodišče zaključilo, da Slovenija v konkretnem primeru ni uporabila primernih in učinkovitih ukrepov za izvršitev upravne odločbe o stikih z dne 1. 8. 2001 in tako ni izpolnila svoje pozitivne dolžnosti na podlagi 8. člena Konvencije (glej 137. odstavek sodbe).

Glede poteka pravnega postopka za predodelitev mladoletne M. v varstvo, vzgojo in oskrbo pritožniku je Sodišče izpostavilo, da je postopek trajal več kot štiri leta in šest mesecev na eni stopnji odločanja, pri čemer je pritožnik v prvih treh letih imel z

mladoletno M. stike le trikrat. Šele po treh letih, šteto od začetka pravnega postopka, je bila izdana začasna odredba o stikih. Po ugotovitvah Sodišča **nacionalno sodišče pri tem ni uporabilo možnosti, ki mu jo daje nacionalno pravo, da bi po uradni dolžnosti izdalo začasno odredbo zaradi zaščite otrokovih interesov, ter ni upoštevalo, da je določitev stikov treba obravnavati urgentno**, zlasti glede na pomanjkanje stikov med pritožnikom in mladoletno M. zaradi neizvršitve upravne odločbe o stikih (glej 139. odstavek sodbe). Sodišče je v sodbi navedlo, da zapletenost zadeve ne upravičuje predolgega trajanja postopka, izpostavilo pa je tudi dejstvo, da je nemoteno izvajanje postopka ovirala zavezanka (mati mladoletne M.), ki se je izmikala pregledu izvedenca. Ta je posledično lahko izvedeniško mnenje izdelal šele dve leti po izdaji sklepa o imenovanju izvedenca. **Na tej točki je Sodišče ponovno izpostavilo, da zavezanka kljub nesodelovanju v postopku ni trpela nobenih sankcij** (glej 141. odstavek sodbe).

Sodišče je zaključilo, da Republika Slovenija z neizvršitvijo upravne odločbe o stikih med pritožnikoma in s tekom pravnega postopka o predodelitvi, varstvu in vzgoji mladoletne M. ni izpolnila svoje pozitivne obveznosti na podlagi 8. člena Konvencije. Posledično pritožnik s svojo hčerko več kot štiri leta ni imel skoraj nobenih stikov, kar pomeni kršitev pritožnikove pravice do spoštovanja družinskega življenja.

IV/2.3 KRŠITEV PRAVICE DO PREPOVEDI MUČENJA – 3. ČLEN KONVENCIJE

V letu 2009 nam je Sodišče vročilo pritožbo iz naslova kršitve pravice do prepovedi mučenja iz 3. člena Konvencije. Gre za pritožbo ***Butolen proti Sloveniji*** (pritožba št. 41356/08), v kateri pritožnik poleg navedene kršitve smiselno zatrjuje tudi kršitev pravice do učinkovitega pravnega sredstva iz 13. člena Konvencije. Do zatrjevanih kršitev naj bi prišlo ob policijskem pridržanju 18. 2. 2001, nadalje v postopku odločanja na podlagi vložene ovadbe zoper policista z dne 18. 3. 2001 ter v kazenskem postopku, ki se je na podlagi subsidiarnega pregona vodil zoper policista, ki sta pritožnika pridržala. Pritožnik v pritožbi zahteva povrnitev premoženjske škode, tj. stroškov postopka, ki so mu nastali v postopku subsidiarnega pregona policistov v višini 21.715,62 EUR, ter 5.853,93 EUR pravičnega zadoščenja iz naslova nepremoženjske škode.

V stališčih Vlade glede sprejemljivosti in utemeljenosti pritožbe smo med drugim ugovarjali, da pritožnik nima statusa žrtve, saj je prejel odškodnino v civilnem postopku pred nacionalnim sodiščem, in da je pritožba vložena na Sodišče po poteku šestmesečnega roka iz prvega odstavka 35. člena Konvencije. Prav tako smo ugovarjali obstoju kršitve pravice iz 3. člena Konvencije, in sicer tako v materialnem kot tudi v procesnem delu. Sodišče o pritožbi še ni odločilo.

IV/2.4 V LETU 2009 NAM JE SODIŠČE VROČILO ŠE NASLEDNJE PRITOŽBE

Artemi & Panos Gregori proti Cipru in 21 ostalim državam (pritožba št. 35524/06) Pritožbo sta vložila dva ciprska državljana zoper 21 držav članic Evropske unije, med njimi tudi zoper Republiko Slovenijo. Pritožnika v pritožbi zatrjujeta, da so jima bile kršene pravica do svobode gibanja iz 2. člena Protokola 4 h Konvenciji, pravica do prepovedi izгона državljanov iz 3. člena Protokola 4 h Konvenciji, pravica do učinkovitega pravnega sredstva iz 13. člena Konvencije, prepoved diskriminacije iz 14. člena Konvencije in prepoved zlorabe pravic iz 17. člena Konvencije.

Pritožnika v pritožbi navajata, da se je po turški zasedbi severnega dela Cipra prvi pritožnik moral zateči pred turško vojsko na jug Cipra, kasneje pa se ni mogel več vrniti v severni del. Drugi pritožnik prav tako ne more živeti na rodnem ozemlju severnega dela Cipra. Pritožnika toženim državam članicam Evropske unije očitata, da so z razveljavitvijo *acquis communautaire* (ki vključuje tudi človekove pravice) v Protokolu št. 10 o Cipru k Pogodbi o pristopu iz leta 2003 kršile več pravic iz Konvencije in Protokola št. 4 h Konvenciji. Očitata jim tudi opustitev pozitivnih obveznosti iz Konvencije, ker ob preverjanju *Köbenhavnskih kriterijev* in ob sklenitvi *Accession Partnership Agreement* države članice Evropske unije od Turčije niso zahtevale, naj izpolni določene pogoje glede preseljenih državljanov Cipra. Sodišče je toženim državam poslalo vprašanja, ki se nanašajo na sprejemljivost pritožbe.

Aprila 2009 smo se v Bruslju udeležili sestanka zastopnikov vseh toženih držav, na katerem smo uskladili skupna stališča pri pripravi odgovora Sodišču. Skupni odgovor vseh toženih držav, razen Cipra, ki je poslal ločeno vlogo, je obsegal ugovor o nesprejemljivosti pritožbe ter očitno neutemeljenost prvega in tretjega odstavka 35. člena Konvencije. Ugovori toženih držav članic Evropske unije so bili podani v treh sklopih, in sicer:

Tožene države smo zatrjevale, da zadeva ne sodi pod našo jurisdikcijo (ugovor *ratione persone*), ter vztrajale na stališču, da je za očitane kršitve pravic neposredno odgovorna Turčija, pod katere jurisdikcijo je severni del Cipra. Glede na to, da Turčija ni ratificirala Protokola 4 h Konvenciji in je torej ta ne veže, smo tožene države menile, da so želeli pritožniki obiti navedeno dejstvo in prenesti odgovornost na druge države. Ker kršitev Protokola 4 ni nastala na ozemlju toženih držav niti ne na ozemlju, nad katerim bi tožene države imele učinkovit nadzor, zadeva ne sodi pod jurisdikcijo toženih držav. Pritožnika sta nadalje tudi ciprska državljana, ki živita v Veliki Britaniji in nimata nobene osebne povezave z nobeno od toženih držav, kot to zahtevata 2. in 3. člen Protokola 4 h Konvenciji.

Podrejeno smo tožene države ugovarjale, da je pritožba vložena prepozno, tj. po poteku šestmesečnega roka iz prvega odstavka 35. člena Konvencije. Pritožnika sta namreč zatrjevala, da so očitane kršitve posledica sklenjene Pogodbe o pridružitvi Cipra k Evropski uniji in njenega Protokola 10, kjer je bil dogovorjen odlog uporabe *acquis communautaire* na severnem delu Cipra. Navedeni odlog je začel veljati 1. 5. 2004 (tj. na dan pridružitve Cipra k EU), kar pomeni, da je bila pritožba pritožnikov z dne 22. 8. 2006 vložena prepozno.

Vprašanja Sodišča so se nanašala med drugim tudi na način izvajanja pozitivne obveznosti iz 1. člena Konvencije.¹³ Tožene države smo s konkretnimi primeri navedle vse aktivnosti ter izvajanje vseh diplomatskih, gospodarskih, pravnih in drugih ukrepov, s katerimi smo si prizadevale zagotoviti pritožnikom vse s Konvencijo varovane pravice (na primer sprejetje več resolucij Varnostnega sveta Združenih narodov za reševanje ciprskega spora; zaključki Sveta Evrope na srečanju v Helsinkih decembra 1999, da si želi pridružitve enotnega Cipra; dolgotrajna prizadevanja Generalnega sveta ZN za podpis mirovnega sporazuma obeh strani v sporu; Evropska Komisija je sprejela t. i. »*Green Line Regulation*«, s katero so bili določeni pogoji gibanja oseb in blaga med obema deloma otoka, in »*Financial Aid*

¹³ 1. člen Konvencije se glasi: »Visoke pogodbenne stranke priznavajo vsakomur, ki sodi v njihovo pristojnost, pravice in svoboščine, ki so opredeljene v prvem delu te Konvencije.«

Regulation«, katere namen je pospeševati socialni, gospodarski in industrijski razvoj otoka in obeh njegovih delov; problematika severnega dela Cipra je neprestano tudi predmet pristopnih pogajanj s Turčijo; itd.). Tožene države smo tudi navajale, da je bila odložitev izvajanja *acquire communautaire* zgolj začasna (do razrešitve spornih odnosov na tem delu) in le posledica dejanskega stanja na severnem delu Cipra, saj bi v nasprotnem primeru Ciper odgovarjal za kršitve, storjene na ozemlju, ki ni pod njegovo dejansko jurisdikcijo.

V navedeni zadevi kot intervenient nastopa tudi Evropska komisija. Sodišče o zadevi še ni odločilo.

Vesna Balenović proti Hrvaški

Sodišče je Vlado obvestilo o pritožbi, ki jo je pritožnica vložila zoper Republiko Hrvaško in v kateri uveljavlja kršitev naslednjih pravic, varovanih s Konvencijo: pravice do svobode mišljenja po 9. členu, pravice do svobode izražanja po 10. členu ter pravice do poštenega sojenja po prvem odstavku 6. člena samostojno in v povezavi s prepovedjo diskriminacije po 14. členu. Ker ima pritožnica tudi slovensko državljanstvo, je Sodišče pozvalo Vlado, naj se opredeli, ali želi intervenirati na njeni strani. Po oceni Ministrstva za pravosodje intervencija ne bi bila umestna zgolj zaradi dejstva, da je pritožnica slovenska državljanka, dokončno odločitev pa je prepustilo Državnemu pravobranilstvu. Po preučitvi zadeve intervencije nismo priglasili.

Lesnina Veletrgovina, d. o. o., proti Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji

Sodišče je obvestilo Vlado o pritožbi, ki jo je pritožnik podjetje Lesnina Veletrgovina, d. o. o., vložil zoper Nekdanjo jugoslovansko Republiko Makedonijo in v kateri uveljavlja kršitev pravice do poštenega sojenja po prvem odstavku 6. člena Konvencije samostojno in v povezavi s prepovedjo diskriminacije po 14. členu Konvencije. Ker ima pritožnik sedež v Sloveniji, je Sodišče pozvalo Vlado, naj se opredeli, ali želi intervenirati na njegovi strani. Ministrstvo za pravosodje, ki smo ga zaprosili za stališče glede intervencije, zanjo ni izkazalo interesa. V skladu s tem in po preučitvi zadeve intervencije nismo priglasili.

V letu 2009 nam je Sodišče vročilo tudi **predlog za izdajo svetovalnega mnenja, ki ga je vložil Odbor ministrov Sveta Evrope, in sicer v zvezi s postopkom imenovanja sodnikov na Sodišče.**¹⁴ Odbor ministrov je zaprosil Sodišče, naj izda svetovalno mnenje glede vprašanja, ali država pogodbenica listo treh kandidatov, ki jih je imenovala za izvolitev na sodniško mesto, predloženo Parlamentarni skupščini Sveta Evrope, lahko umakne in nadomesti z novim seznamom treh kandidatov, ter v primeru pozitivnega odgovora, ali je država pogodbenica pri tem časovno omejena. Nadalje Odbor ministrov sprašuje, ali so kandidati za mesto sodnika obravnavani kot nominirani v smislu 22. člena Konvencije, če je država pogodbenica listo umaknila, in ali je Parlamentarna skupščina Sveta Evrope dolžna obravnavati novo listo kandidatov, ki jo je predložila država pogodbenica in ki nadomešča prejšnjo, pozneje umaknjeno listo. Po posvetovanju z Ministrstvom za pravosodje Republika Slovenija ni predložila svojih stališč glede vprašanj Odbora ministrov, vendar pa postopek spremljamo do njegovega zaključka.

---

¹⁴ Postopek na podlagi določbe 47. člena Konvencije.

IV/2.5 MED ZAKLJUČENIMI ZADEVAMI SO POMEMBNE ODLOČITVE ŠE V NASLEDNJIH ZADEVAH

- **Republika Slovenija je bila v zadevi Šilih proti Sloveniji** (pritožba št. 71463/01) **obsojena zaradi** kršitev pravice do življenja iz 2. člena Konvencije
Zadeva je bila zaključena s sodbo velikega senata Sodišča z dne 9. 4. 2009, v kateri je Sodišče ugotovilo, da je Slovenija kršila procesni vidik pravice do življenja iz 2. člena Konvencije, in naložilo Republiki Sloveniji, da pritožnikoma Franji in Ivanu Šilihu plača pravično zadoščenje za nepremoženjsko škodo v znesku 7.540 EUR ter 4.039 EUR iz naslova stroškov, ki so jima nastali v postopku pred Sodiščem.

Zadeva je bila predstavljena že v poročilu za leto 2008, tedaj le s stališča sodbe senata. Glede na dejstvo, da je Sodišče s sodbo velikega senata glede vprašanja *ratione temporis* pristojnosti Sodišča sprejelo drugačno stališče, kot ga je sicer zagovarjalo v svoji dotedanji sodni praksi, in s tem napravilo pomemben precedens, je zadevo treba prestaviti tudi s stališča te sodbe.

Tretji senat Sodišča je 28. 6. 2007 izdal sodbo, v kateri je sprejel stališče, da je časovno pristojen za obravnavo procesnega vidika kršitve pravice do življenja iz 2. člena Konvencije. V utemeljitev tega stališča je Sodišče v obrazložitvi sodbe sicer navedlo primere, ki imajo glede dogodka, s katerim naj bi bila kršena varovana pravica, ter glede začetka oziroma teka postopkov za raziskovanje odgovornosti za ta dogodek, v povezavi z začetkom veljavnosti Konvencije za zadevno državo pogodbenico, praktično enak dejanski stan, kot je bil v zadevi *Šilih*¹⁵ in v katerem se je izreklo, da nima časovne pristojnosti za obravnavo zatrjevanih kršitev pravic s procesnega vidika,¹⁶ v nadaljevanju pa je, ne glede na to, svojo časovno pristojnost izvedlo iz primera *Balasoiu proti Romuniji* ((odl.) št. 37424/97 z dne 2. septembra 2003), v katerem je sprejelo stališče, da je časovno pristojno za obravnavo procesnega vidika kršitve. V primeru *Balasoiu* je Sodišče utemeljilo svojo časovno pristojnost za obravnavo procesnega vidika kršitve varovane pravice zgolj z dejstvom, da se je zatrjevano mučenje zgodilo pred uveljavitvijo Konvencije v Romuniji, medtem ko se je postopek za ugotovitev in kaznovanje za to odgovornih oseb začel že pred uveljavitvijo Konvencije ter se nato nadaljeval in zaključil po njeni uveljavitvi.¹⁷ Časovno pristojnost za obravnavo procesnega vidika kršitve je Sodišče v 93. odstavku sodbe *Šilih* dodatno utemeljilo s stališčem, da je vprašanje ustreznosti odločanja o procesnem vidiku pritožbe, pri čemer Sodišče ni pristojno za odločanje o njenem vsebinskem vidiku, odvisno od dejstev v posamezni zadevi in pravice, na katero se pritožba nanaša. V zvezi s slednjim se je Sodišče sklicevalo na stališče, sprejeto v sodbi velikega senata v zadevi *Blečić proti Hrvaški* (št. 59532/00, 82. odstavek), in sicer, da je za ugotovitev časovne pristojnosti Sodišča bistveno, da se v vsakem posameznem primeru ugotovi točen čas zatrjevané kršitve in da

¹⁵ Dogodek, ki naj bi pomenil kršitev s Konvencijo varovane pravice z vsebinskega vidika, se je zgodil pred uveljavitvijo Konvencije v državi pogodbenici, postopki v zvezi s tem dogodkom pa so se začeli oziroma nadaljevali po njeni uveljavitvi.

¹⁶ Združene zadeve *Moldovan and Others in Rostas and Others proti Romuniji* z dne 13. marca 2001 (odl.), št. 41138/98 in 64320/01, ter *Voroshilov proti Rusiji* z dne 8. decembra 2005 (odl.), št. 21501/02).

¹⁷ V prid svoje časovne pristojnosti za obravnavo procesnega vidika kršitve Sodišče v primeru *Balasiou proti Romuniji* ni navedlo drugih argumentov in se tudi ni opredelilo do argumentacije, ki jo je v prid nasprotnemu stališču glede časovne pristojnosti v tovrstnih situacijah do tedaj sprejelo v mnogih drugih zadevah.

mora Sodišče pri tem upoštevati tako dejstva, glede katerih se pritožuje pritožnik, kot tudi obseg pravice, ki naj bi bila kršena. Kot je mogoče razbrati iz 97. odstavka sodbe *Šilih*, je Sodišče dokončno utemeljilo svojo časovno pristojnost z ugotovitvijo, da do domnevnih napak v postopku ni moglo priti pred začetkom postopka, ki se je začel po 28. 6. 1994, ko je Slovenija ratificirala Konvencijo, ter da Sodišče lahko presoja tudi dejstva, ki so se zgodila pred ratifikacijo, kolikor so relevantna za razumevanje dejstev, ki so se zgodila pred tem datumom (*Broniowski proti Poljski* (odl.) [VS], št. 31443/96, točka 74, ECHR 2002-X).

Z dopisom Ministrstva za pravosodje št. 060-184/2006 z dne 13. 7. 2007 smo bili pozvani, naj pripravimo analizo sodbe glede vprašanja *ratione temporis* oziroma časovne pristojnosti Sodišča za obravnavo procesnega vidika zatrjevanje kršitve pravice do življenja iz 2. člena Konvencije za konkreten primer ter naj podamo svoje stališče glede možnosti predložitve zadeve v ponovno obravnavo pred velikim senatom. Z dopisom smo Ministrstvu za pravosodje posredovali izčrpno analizo sodbe in dotedanje sodne prakse Sodišča glede njegove časovne pristojnosti v zvezi s procesnim vidikom pravice do življenja, prav tako pa tudi svoje stališče glede zahteve za predložitev zadeve za ponovno obravnavo pred velikim senatom. V dopisu smo tudi navedli, da je dotedanja sodna praksa Sodišča ponujala precej argumentov v prid vložitvi zahteve za predložitev zadeve v ponovno obravnavo pred velikim senatom, da pa uspešnost njihovega uveljavljanja težko predvidimo. Opozorili smo tudi na dejstvo, da sta tako kazenski kot tudi civilni postopek v zvezi s smrtjo Gregorja Šiliha objektivno gledano trajala predolgo ter da je Sodišče, kar se tiče postopkov v zvezi s kršitvami pravice do življenja, precej kritično. Po prejeti analizi nas je Ministrstvo za pravosodje z dopisom št. 060-184/2006 z dne 29. 8. 2007 seznanilo, da se strinja z vložitvijo zahteve za ponovno obravnavo zadeve pred velikim senatom, in nas potem, ko smo mu na njegovo prošnjo pripravljeno zahtevo pred njeno vložitvijo predložili na vpogled, obvestilo, da nanjo nima pripomb.

Z dopisom z dne 15. 11. 2007 nas je Sodišče obvestilo, da je senat petih sodnikov velikega senata odločil, da se zahteva za ponovno obravnavo zadeve pred velikim senatom sprejme, kar pomeni, da je bilo vprašanje, ki smo ga v zahtevi izpostavili, pomembno pravno vprašanje v zvezi z razlago ali uporabo Konvencije.¹⁸

Veliki senat Sodišča je v celoti zavrnil ugovore Republike Slovenije glede časovne pristojnosti in sprejel stališče, da je Sodišče časovno pristojno za obravnavo procesnega vidika pravice do življenja za konkreten primer.¹⁹

V sodbi velikega senata je Sodišče sprejelo popolnoma novo stališče glede izpostavljenega vprašanja časovne pristojnosti. Kot utemeljitev je navedlo koncept »ločljivosti« procesnih obveznosti (*»detachability« of procedural obligations*) od vsebinske kršitve s Konvencijo varovane pravice. Slednje je utemeljilo z ugotovitvijo, da že do tedaj kršitev procesnega vidika pravice ni bila pogojevana z ugotovitvijo obstoja vsebinske kršitve pravice ter da se je procesna obveznost

---

¹⁸ Drugi odstavek 43. člena Konvencije.

¹⁹ Navedenega stališča veliki senat ni sprejel soglasno. Sodnika Nicolas Bratza in Riza Türman sta k sodbi podala odklonilno ločeno mnenje, v katerem sta zagovarjala stališče, kot je bilo uveljavljeno v dotedanji sodni praksi Sodišča, torej da gre za vzpostavitev retroaktivne veljave Konvencije.

države pogodbenice, da izvede učinkovito preiskavo po 2. členu Konvencije, razvila v ločeno in avtonomno obveznost. Sodišče je reklo, da kljub dejstvu, da so povod za procesno obveznost ravnanja, povezana z vsebinsko kršitvijo pravice iz 2. člena Konvencije (povzročitev smrti), lahko procesno obveznost štejemo kot ločen in neodvisen »poseg« (*interference*) v smislu sodbe *Blečić* (88. odstavek). V tem smislu jo po stališču Sodišča lahko štejemo kot ločljivo obveznost po 2. členu Konvencije, ki lahko zavezuje državo pogodbenico, tudi če se je smrt zgodila v času, ko Konvencija zanjo še ni veljala.²⁰ To stališče je Sodišče podprlo s sodno prakso iz ZDA, in sicer s sodno prakso Komiteja Združenih narodov za človekove pravice (*United Nations Human Rights Committee*) in še posebej Medameriškega sodišča za človekove pravice (*Inter-American Court of Human Rights*). Vendar pa je Sodišče, upoštevajoč načelo pravne varnosti, nadalje reklo, da njegova časovna pristojnost glede izpolnitve procesne obveznosti po 2. členu Konvencije v primerih, ko se je smrt zgodila v času pred začetkom veljavnosti Konvencije za zadevno državo pogodbenico, ni brez omejitev (*open-ended*). Jasno je namreč, da kadar se je smrt zgodila pred začetkom veljavnosti Konvencije, je Sodišče pristojno presoјati le tista ravnanja in/ali opustitve, ki so se zgodili po začetku veljavnosti Konvencije. Mora pa tudi obstajati avtentična (*genuine*) vez med smrtjo in začetkom veljavnosti Konvencije za zadevno državo pogodbenico, da bi procesne obveznosti, kot so naložene državi z 2. členom Konvencije, lahko učinkovale.

Sodišče je v skladu s svojim stališčem, da je časovno pristojno za obravnavo procesnega vidika pravice do življenja, nadalje presoјalo, ali je Republika Slovenija to obveznost kršila. Ugotovilo je, da je bila kršitev podana s tem, ker je kazenski postopek, v katerem sta pritožnika nastopala kot subsidiarna tožilca, in sicer še zlasti preiskava, predolgo trajal, pri čemer trajanja ne moreta opravičiti ne ravnanje pritožnikov ne kompleksnost zadeve. Po stališču Sodišča je predolgo trajal tudi civilni postopek, v katerem sta pritožnika vtoževala odškodnino za duševne bolečine zaradi smrti njunega sina. Potem ko sta vložila tožbo, je bilo sodišče namreč neaktivno več kot dve leti. Ker je bil civilni postopek nato prekinjen do pravnomočnega zaključka kazenskega postopka, je predolgo trajanje kazenskega postopka posledično vplivalo tudi na predolgo trajanje civilnega postopka. Sodišče je sicer priznalo, da so bile številne zahteve pritožnikov v civilnem postopku za spremembo krajevne pristojnosti sodišča in za izločitve sodnikov neutemeljene in brez možnosti za izboljšanje njunega položaja, vendar pa je hkrati izpostavilo, da je bilo eni od njunih zahtev za spremembo krajevne pristojnosti sodišča ugodeno, prav tako pa tudi dvema od njunih zahtev za izločitev sodnika. Sodišče je tudi poudarilo, da se je v civilnem postopku na

---

²⁰ Sodišče je v sodbi velikega senata v zadevi *Šilih v. Slovenija* navedlo:

159. Against this background, the Court concludes that the procedural obligation to carry out an effective investigation under Article 2 has evolved into a separate and autonomous duty. Although it is triggered by the acts concerning the substantive aspects of Article 2 it can give rise to a finding of a separate and independent “interference” within the meaning of the *Blečić* judgment (cited above, § 88). In this sense it can be considered to be a detachable obligation arising out of Article 2 capable of binding the State even when the death took place before the critical date.

160. This approach finds support also in the jurisprudence of the United Nations Human Rights Committee and, in particular, of the Inter-American Court of Human Rights, which, though under different provisions, accepted jurisdiction *ratione temporis* over the procedural complaints relating to deaths which had taken place outside their temporal jurisdiction (see paragraphs 111-18 above).

prvi stopnji zamenjalo kar šest sodnikov. Glede tega je Sodišče navedlo, da so nacionalna sodišča sicer sama sposobna oceniti, ali je posamezni sodnik sposoben obravnavati zadevo, vendar pa zamenjava kar šestih sodnikov na eni zadevi nedvomno ne more prispevati k učinkoviti izvedbi postopka. Kot navaja Sodišče, je država pogodbenica dolžna organizirati svoj sodni sistem na način, ki sodiščem omogoča, da izpolnijo zahteve Konvencije, vključno s procesnimi obveznostmi po 2. členu (glej, *mutatis mutandis*, R.M.D. v. Switzerland, 26. september 1997, 54. odstavek, Reports 1997-IV).

Poudariti je treba, da je Sodišče v tej sodbi prvič izpostavilo problematiko zamenjave večjega števila sodnikov pri obravnavi ene zadeve, kar je po naših ugotovitvah, zlasti na večjih sodiščih, zelo pogost pojav.

Glede na ugotovljeno kršitev procesnega vidika pravice do življenja je Sodišče odločilo, da ni potrebna presoja tudi zatiranje kršitve pravice do sojenja v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena Konvencije (kršitev je konzumirana v ugotovljeni kršitvi) ter pravice do učinkovitega pravnega sredstva iz 13. člena Konvencije. Sodišče je nadalje odločilo, da je Slovenija dolžna plačati pritožnikoma pravično zadoščenje v znesku 7.540 EUR²¹ ter jima povrniti stroške postopka pred Sodiščem v znesku 4.039 EUR. Pri odločanju o višini stroškov je Sodišče sledilo našemu ugovoru, da glede na to, da sta bila pritožnika zastopana po odvetniku, njuna udeležba na ustni obravnavi pred velikim senatom ni bila potrebna in torej njunih s tem povezanih stroškov ni mogoče šteti kot potrebne stroške. Dosojeno pravično zadoščenje in stroški postopka pred Sodiščem so bili pritožnikoma izplačani v roku, kot je bil določen v sodbi.

- V zadevi **Gaspari, Alenka, prej Blaž, proti Sloveniji** (pritožba št. 21055/03) je bila Republika Slovenija obsojena zaradi kršitve **pravice do poštenega sojenja iz prvega odstavka 6. člena Konvencije**.

Zadeva je bila zaključena s sodbo z dne 21. 7. 2009, ki je postala dokončna 10. 12. 2009. Sodišče je ugotovilo, da je bila pritožnici kršena pravica do poštenega sojenja (natančneje pravica do kontradiktornega postopka) po prvem odstavku 6. člena Konvencije, in ji prisodilo pravično zadoščenje za nepremoženjsko škodo v znesku 4.000 EUR ter 2.000 EUR za stroške postopka pred Sodiščem.

Spis v predmetni zadevi je bil statistično zaključen v letu 2010; zadeva se je na dan 31. 12. 2009 vodila med nerešenimi zadevami.

Pritožnica je v pritožbi zatrjevala kršitev pravice do poštenega sojenja po prvem odstavku 6. člena Konvencije, do katere naj bi prišlo v civilnem postopku pred slovenskimi sodišči, in sicer pred sodiščem prve in druge stopnje ter pred Ustavnim sodiščem Republike Slovenije, s posebnim poudarkom zlasti na domnevni kršitvi načela kontradiktornosti postopka pred Ustavnim sodiščem Republike Slovenije. V pravico pritožnice do poštenega sojenja naj bi bilo v danem primeru poseženo z več vidikov, in sicer prvič, ker naj sodišči prve in druge stopnje ne bi odločali pravično; drugič, v škodo pritožnice naj bi bilo v postopku pred Ustavnim sodiščem kršeno načelo enakosti orožja (nemožnost izjaviti se o vloženi ustavni pritožbi nasprotne stranke); tretjič, o civilni pravici

---

²¹ Toliko je znašal njun zahtevek.

pritožnice v postopku pred Ustavnim sodiščem naj ne bi odločalo po zakonu pristojno sodišče (prekoračitev pristojnosti po 60. členu Zakona o Ustavnem sodišču Republike Slovenije; ZUstS²²), ter četrtič, odločitev Ustavnega sodišča naj bi bila v delu, v katerem je odločalo o sporni pravici, brez obrazložitve, zaradi česar naj bi bila odločba sodišča arbitrarna in samovoljna, postopek pa nepošten in nepravilen.

Pritožnica je zahtevala za vse navedene kršitve skupaj pravično zadoščenje, in sicer za nastalo premoženjsko škodo pravično zadoščenje v višini 3.000.000 EUR in za nastalo nepremoženjsko škodo pravično zadoščenje v višini 50.000 EUR. Pritožnica je zahtevala tudi povrnitev stroškov postopka pred Sodiščem v višini 3.000 EUR skupaj z 20-odstotnim DDV.

Postopek, na katerega se je nanašala pritožba, se je začel 3. 5. 1993 pred takratnim Temeljnim sodiščem v Ljubljani na podlagi tožbe pritožnice zaradi razveljavitve pogodbe, ugotovitve skupnega premoženja in izstavitve zemljiškoknjižne listine. Ustavno sodišče Republike Slovenije je s sklepom z dne 12. 12. 2002 razveljavilo sklep in sodbo Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, revizijo zoper sodbo in sklep Višjega sodišča v Ljubljani opr. št. I Cp 503/99 z dne 31. 3. 1999, v zvezi s sodbo Okrožnega sodišča v Ljubljani opr. št. II P 301/96 z dne 14. 9. 1998 pa zavrnilo in potrdilo sodbo in sklep Višjega sodišča v Ljubljani.

Sodišče je v sodbi ugotovilo, da je bila pritožnici kršena pravica do poštenega sojenja, in sicer s tem, ko ji ni bila vročena ustavna pritožba, ki jo je vložila nasprotna stranka. Sodišče je poudarilo, da bi bilo najprimernejše sredstvo za odpravo te kršitve pravno sredstvo, katerega uporaba bi pritožnici omogočila, da bi bila postavljena v takšen položaj, v katerem bi bila, če ji pravica ne bi bila kršena. Po mnenju Sodišča bi bilo to v konkretnem primeru najbolje doseženo, če bi nacionalna zakonodaja predvidevala obnovo postopka pred Ustavnim sodiščem, ki bi pritožnici omogočila spoštovanje njene pravice do poštenega sojenja (glej 80. odstavek sodbe).

Glede ostalih očitanih kršitev pravic, varovanih s 6. členom Konvencije (tj. pomanjkljive obrazložitve ustavne odločbe, arbitrarnosti in kršitve načela zakonitega sodišča v zvezi z uporabo 60. člena ZUstS), diskriminacije ter kršitve premoženjskih pravic iz Protokola I in kršitve Protokola 7 je Sodišče odločilo, da je pritožba očitno neutemeljena. Zavrnilo pa je tudi obstoj vzročne zveze med kršitvijo Konvencije ter domnevno nastalo premoženjsko škodo.

V zvezi s kršitvijo pravice do poštenega sojenja gre poudariti, da smo v stališčih Vlade glede pritožbe med drugim uveljavljali neizčrpanje notranjih pravnih sredstev, tj. obnove postopka v skladu s 6. členom ZUstS v zvezi s 394. členom ZPP. Predložili smo tudi odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije, v katerih je slednje odločalo o obnovi postopka, vendar **je Sodišče ocenilo, da Republika Slovenija ni dokazala, da bi bil predlog za obnovo postopka pred Ustavnim sodišče zadosti gotovo pravno sredstvo, tako v teoriji kot tudi v praksi** (glej 45. odstavek sodbe). Sodišče je poudarilo, da v nobenem izmed predloženih primerov Ustavno sodišče ni ugodilo predlogu za obnovo postopka,

---

²² Uradni list RS, št. 15/1994, 64/2001 in 51/2007.

izpostavilo pa je tudi navedbo Ustavnega sodišča v teh odločbah, da se Ustavno sodišče »**ni spuščalo v vprašanje, ali je obnova postopka pred Ustavnim sodiščem sploh dopustna**« (glej 30. in 44. odstavek sodbe). Ker torej pritožnica ni imela na razpolago učinkovitega notranjega pravnega sredstva za odpravo kršitve pravice do poštenega sojenja, je Sodišče odločilo še o obstoju kršitve. Poudarilo je, da je imela pritožnica legitimni interes, da bi prejela kopijo ustavne pritožbe, **pri čemer je obstoj kršitve neodvisen od tega, ali ji je bila zaradi opustitve vročitve dejansko prizadejana kakšna škoda ali ne**. Breme zagotovitve sodelovanja pritožnice v postopku je bilo torej na strani Ustavnega sodišča. Sodišče je nadalje ugotovilo, da razlog za nastalo kršitev v konkretnem primeru ni bil v odsotnosti zakonodajne ureditve v kritičnem času, saj je Ustavno sodišče vzpostavilo prakso vročanja ustavne pritožbe že na podlagi 6. člena ZUstS. Do kršitve je v konkretnem primeru prišlo zaradi napake pri vročanju. Sodišče je tudi izpostavilo, da Ustavno sodišče kljub pritožbi pritožnice, da ji ni bila vročena prva ustavna odločba, ni sprejelo primernih ukrepov, da bi zagotovilo, da bi bil pritožničin naslov pravilen, potem ko je bila vrnjena tudi pošiljka z drugo ustavno pritožbo (56. odstavek sodbe).

- V zadevi **Grušovnik proti Sloveniji** (pritožba št. 75201/01) je Sodišče s sklepom z dne 9. 6. 2009 ugotovilo, da je pritožba nesprijemljiva za obravnavo. V pritožbi se je pritožnica na podlagi pravice do poštenega sojenja iz prvega odstavka 6. člena Konvencije pritoževala nad pravno prakso domačih sodišč, zaradi katere so ji bile dodeljene zgolj zamudne obresti za odškodnino za nepremoženjsko škodo od datuma, ko je bila izdana sodba. Trdila je, da je takšna pravna praksa v nasprotju z zakonskimi določili, v skladu s katerimi je treba zamudne obresti plačati od datuma, ko je nastala škoda. Pritožnica se je ravno tako oprla na prvi odstavek 6. člena Konvencije v povezavi s 14. členom Konvencije (prepoved diskriminacije) ter je zatrjevala, da je pred spremembo pravne prakse leta 2002, ko osebam, ki so zahtevale odškodnino za nepremoženjsko škodo, ni bil priznan čas, ko so morale čakati na odločitev sodišča, prihajalo do diskriminacije med tistimi, ki so čakali na sodbo sodišča dalj časa, in tistimi, ki so na obravnavo svojega zahtevka čakali manj časa.

Vsebinsko se je pritožnica oprla tudi na varstvo lastnine iz 1. člena Protokola št. 1 h Konvenciji in se pritožila, da je utrpela izgubo, ker ji niso bile dodeljene zamudne obresti vsaj za obdobje med datumom, ko je vložila tožbo, in datumom, ko je bila sodba izdana.

Ker zahtevke pritožnice za zamudne obresti za nepremoženjsko škodo za obdobje od datuma, ko je sprožila odškodninski postopek, pa do 12. 5. 1997, ko je prejela sodbo sodišča prve stopnje, ne predstavlja ne »obstoječe lastnine« ne »legitimnega pričakovanja« znotraj pomena 1. člena Protokola št. 1, je Sodišče ugotovilo, da je pritožba pritožnice neskladna *ratione materiae* s Konvencijo, in jo je zavrnilo v skladu s tretjim in četrtem odstavkom 35. člena Konvencije.

IV/2.6 PREDLOG ZA IZDAJO SVETOVALNEGA MNENJA PO 47. ČLENU KONVENCIJE

Predlog je vložil Odbor ministrov Sveta Evrope, in sicer na predlog Vlade Republike Malte. Predlog se je nanašal na dve vprašanji glede možnosti zavrnitve seznama kandidatov za sodnike Sodišča, upoštevajoč določbe 21. in 22. člena Konvencije. Odbor ministrov je Sodišču predlagal, naj poda svetovalno mnenje glede vprašanj, ali je seznam kandidatov za mesto sodnika na Sodišču, ki zadovoljuje kriterije iz 21. člena Konvencije, mogoče zavrniti izključno na podlagi vprašanj, ki zadevajo spol, in ali Resolucija 1366/(2004) in Resolucija 1426 (2005) predstavljata kršitev pooblastil Parlamentarne skupščine iz 22. člena Konvencije, po katerih lahko ta zavrne seznam ali posamezno ime z njega zgolj ob upoštevanju kriterijev iz 21. člena Konvencije. Po posvetu z Ministrstvom za pravosodje smo vložili pisna stališča, v katerih smo podprli stališče, ki ga je zagovarjala Vlada Republike Malte, in sicer, da Parlamentarna skupščina lahko zavrne seznam kandidatov iz posamezne države pogodbenice za sodnika na Sodišču le, če ni sestavljen v skladu s kriteriji iz 21. člena Konvencije, nikakor pa ne iz razlogov, ki zadevajo spol in ki v Konvenciji niso navedeni.

Sodišče je v svetovalnem mnenju z dne 12. 2. 2008 glede postavljenih vprašanj sprejelo stališče, kot ga je zagovarjala tudi Republika Slovenija. O tem, da je bilo svetovalno mnenje izdano, nas Sodišče, v nasprotju s siceršnjo prakso poslovanja, ni nikoli formalno obvestilo in smo ga v letu 2009 našli na njegovi spletni strani.

IV/2.7 POMEMBNEJŠE ZADEVE, KI SO BILE V OBRAVNAVI V LETU 2009

Med pomembnejšimi zadevami, ki so bile prenesene v leto 2009 in v tem letu niso bile zaključene, je treba omeniti zadevo **Makuc in drugi proti Sloveniji** (pritožba št. 26828/06).²³

Zadeva je bila predstavljena že v poročilu za leto 2008. V letu 2009 se v postopku pred Sodiščem ni dogajalo nič. Ponovno bi želel poudariti le, da smo Ministrstvo za notranje zadeve v decembru 2008, v januarju 2009 in v avgustu 2009 zaprosili za posredovanje podatkov o kakršnih koli aktivnostih Republike Slovenije v zvezi z razreševanjem problema t. i. izbrisanih (zlasti priprava zakona). V avgustu smo od navedenega ministrstva prejeli zgolj obvestilo, da se pripravlja zakon, ki bo odpravil ugotovljena neskladja Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji z Ustavo.

IV/2.8 ODPRTE ZADEVE

Iz pristojnosti Sodišča je bilo na dan 31. 12. 2009 odprtih skupno 226 zadev, pri čemer je skupna vrednost zahtevkov iz teh zadev znašala 3.523.291,12 EUR.

Med navedenimi odprtimi zadevami se jih je 210 nanašalo na kršitev pravice do sojenja v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena Konvencije ter pravice do učinkovitega pravnega sredstva iz 13. člena Konvencije. Od teh je bilo 133 prejetih

---

²³ T. i. »izbrisani«.

na podlagi 25. člena ZVPSBNO (skupna vrednost zahtevkov je znašala 217.132.902,33 EUR). V večini od njih smo s pritožniki že sklenili poravnave o plačilu pravičnega zadoščenja zaradi kršitve pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, vendar postopek pred Sodiščem do 31. 12. 2009 še ni bil končan.

IV/3 POSTOPKI PRED SODIŠČEM EVROPSKE UNIJE (SEU)

V zvezi s temi postopki želim opozoriti na uveljavitev t. i. Lizbonske pogodbe oziroma Pogodbe o delovanju Evropske unije, ki je, med drugim, prinesla tudi preimenovanje sodišč. Tako se je prejšnje Sodišče Evropskih skupnosti (SES) preimenovalo v Sodišče Evropske unije (SEU), Sodišče prve stopnje (SPS) pa v Splošno sodišče Evropske unije (SSEU).

V letu 2009 se je Republika Slovenija udeležila petih novih postopkov pred Sodiščem Evropske unije. Gre za dva nova postopka za sprejetje predhodne odločbe na podlagi 234. člena Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (PES) oziroma zdaj 267. člena Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), pri čemer je v eni od njih kot predložitveno sodišče prvič nastopilo slovensko sodišče. V letu 2009 je Republika Slovenija vložila tudi svojo prvo tožbo na podlagi 230. člena PES oziroma zdaj 263. člena PDEU, in sicer zoper Evropsko komisijo. Nadalje je Republika Slovenija intervenirala na strani tožene države članice v enem od postopkov na podlagi 226. člena PES oziroma zdaj 258. člena PDEU ter se udeležila enega postopka za izdajo mnenja na podlagi šestega odstavka 300. člena PES oziroma zdaj enajstega odstavka 218. člena PDEU. V enem od postopkov Evropske komisije zoper državo članico na podlagi 226. člena PES oziroma zdaj 258. člena PDEU je Republika Slovenija sicer priglasila intervencijo na strani tožene države članice, vendar pa je bilo, že po odobritvi intervencije s strani Sodišča, stališče glede intervencije spremenjeno; postopka se ne udeležujemo, ga pa spremljamo do njegovega zaključka.

IV/3.1 TOŽBA NA PODLAGI 230. ČLENA PES OZIROMA ZDAJ 263. ČLENA PDEU

Republika Slovenija je 20. 5. 2009 na Splošno sodišče Evropske unije vložila svojo prvo tožbo, in sicer proti Evropski komisiji (T-164/09). Gre za ničnostno tožbo zoper odločbo Evropske komisije z dne 19. 3. 2009 o izključitvi nekaterih odhodkov držav članic iz naslova EKUJS ter EKJS iz financiranja Skupnosti, in sicer zaradi napačne uporabe pogodbe oziroma pravnega pravila, ki se nanaša na njeno uporabo. Z odločbo je Evropska komisija določila pavšalni popravek 5 odstotkov za neposredna plačila na površino (t. i. kmetijske subvencije), izplačana iz sredstev Skupnosti, za leti pridelka 2004 in 2005 (skupaj pribl. 1,48 mio. EUR).

Evropska komisija je po prepričanju Republike Slovenije zaradi napačno ugotovljenega dejanskega stanja zmotno uporabila pravno pravilo iz 15. člena Uredbe Komisije (ES) št. 2419/2001 oziroma 23. člena Uredbe Komisije (ES) št. 796/2004. Poleg tega je v tožbi Republika Slovenija uveljavljala kršitev pravnih načel sorazmernosti, dobre vere in poštenja ter prepovedi neenakopravnega obravnavanja glede na druge države članice.

Republika Slovenija je prepričana, da je zaključek Evropske komisije v izpodbijani odločbi napačen iz naslednjih razlogov:

- za revizijo je bila izbrana ena sama, z vidika poljedelske proizvodnje netipična regija (od celotne kmetijske površine kar 75 odstotkov trajnih travnikov, le 8 odstotkov njiv in vrtov; po izplačanih neposrednih plačilih na površino v letu 2004 le 1,08 odstotka; nasprotno tipični regiji Pomurje in Podravje pa kar 81 oziroma 55 odstotkov njiv in vrtov ter 36 oziroma 27,93 odstotka izplačanih sredstev v letu 2004);
- revizija je bila izvedena približno pol leta po spravi pridelka in hkrati po začetku obdelovanja v novi sezoni (Evropska komisija tako pozno opravljene nacionalne kontrole šteje kot popolnoma neučinkovite);
- preverjane poljine so bile izrazito majhne (največ 2,00 ha in najmanj 0,12 ha), izbrani vzorec ni bil razumno velik in reprezentativen, saj ni bila zagotovljena ne variabilnost populacije kot celote (celotne Slovenije) ne variabilnost populacije znotraj Goriškega (revidirano delo enega samega nacionalnega kontrolorja), zaradi česar sta površinska in časovna ekstrapolacija neupravičeni in nasprotujeta načelu sorazmernosti;
- revizorja nista upoštevala Mednarodnega standarda revidiranja 530, saj sta ob majhnem in nereprezentativnem vzorcu dopustila visoko raven tveganja: kljub ugotovitvi »resnih primerov preveč izmerjenih površin« vzorca nista povečala; ob resnih finančnih posledicah za Republiko Slovenijo je presenetljivo, da sme obstajati visoka raven tveganja, ko pa bi jo bilo mogoče s povečanjem vzorca zmanjšati;
- merilno kolo glede na tehnične tolerance, veljavne v času nacionalne kontrole, ni bilo prepovedano merilno orodje, le odsvetovano v določenih kumulativnih pogojih (nepravilna oblika poljin v gozdnatih ali hribovitih predelih); po prepričanju Republike Slovenije so bile napake posledice dela kontrolorja, za katerega je Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja kot nacionalni nadzorni organ zagotovila, da ni več opravljal nadaljnjih kontrol in ne uporabe merilnega kolesa; celó revizorja sta izmero največje poljine opravila z merilnim kolesom;
- zaradi nepravilno izbranega in premajhnega vzorca oziroma neuporabe MSR 530 je bila Republika Slovenija neenakopravno obravnavana glede na druge države članice, v katerih se je revizija po podatkih spravnega organa opravljala na bistveno večjem in reprezentativnem vzorcu;
- ukrep 5-odstotne finančne korekcije je očitno nesorazmeren s težo in obsegom ugotovljene kršitve zaradi omejenega tveganja za sklad, upošteva višino dodeljenih sredstev iz naslova neposrednih plačil (ki so se nanašala le na njivske površine) v revidirani regiji;
- ravnanje uradnikov Komisije, ki niso oporekali pravilnosti navodil za nacionalne kontrolorje, ki so predvidevala uporabo merilnega kolesa, prav tako pa tudi vse do jeseni 2005 niso opozorili na problematiko tega orodja, je v nasprotju z načelom dobre vere in poštenja ter MSR 260;
- spraven organ je izrazil resne pomisleke o pravilnosti zaključkov Komisije, ki pa jih slednja ni upoštevala.

Po prejemu odgovoru Evropske komisije na tožbo smo v novembru 2009 vložili repliko Republike Slovenije, duplika Evropske komisije pa je prispela v januarju 2010.

IV/3.2 INTERVENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE NA STRANI TOŽENE DRŽAVE ČLANICE V POSTOPKIH NA PODLAGI 226. ČLENA PES OZIROMA ZDAJ 258. ČLENA PDEU

Evropska Komisija je zoper Kraljevino Nizozemsko (C-157/09) vložila tožbo v zvezi s pogoji za opravljanje notarske službe, kot so določeni v njeni nacionalni zakonodaji. Za Evropsko komisijo je sporno, da nacionalna zakonodaja kot pogoj za opravljanje notarske službe zahteva tudi nizozemsko državljanstvo, s čimer naj bi bila kršena svoboda ustanavljanja. Republika Slovenija se je odločila za intervencijo na strani tožene države članice, ker ima tudi sama v svoji zakonodaji določen enak pogoj za opravljanje notarske službe, torej slovensko državljanstvo. Republika Slovenija intervenira še v štirih drugih tovrstnih postopkih, ki se vodijo zoper Zvezno republiko Nemčijo, Republiko Avstrijo, Portugalsko republiko in Helensko republiko. Evropska komisija je namreč vložila tovrstne tožbe tudi še proti Republiki Franciji, Velikemu vojvodstvu Luksemburg in Kraljevini Belgiji, predsodni postopek pa poteka proti vsem državam članicam s t. i. latinskimi tipom notariata.

Države članice želijo v postopku pred Sodiščem doseči, da bi se izjema iz 45. člena PES²⁴ oziroma zdaj 49. člena PDEU razlagala tako, da notarska dejavnost predstavlja »izvajanje javne oblasti« v smislu te izjeme ter da se posledično Direktiva št. 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij oziroma njena predhodnica Direktiva št. 89/48/EGS za poklic notarja ne uporabljata.

Poleg podpore državam članicam s komentarjem glede na posamezne zakonske določbe je pglavitni argument Republike Slovenije (in toženih držav članic), da opravljanje poklica notarja predstavlja izjemo, predvideno v prvem odstavku 45. člena PES oziroma zdaj prvem odstavku 51. člena PDEU – dejavnosti, ki so povezane, četudi občasno, z izvajanjem javne oblasti. Zato se za ta poklic ne morejo uporabiti določbe celotnega poglavja, ki sicer ureja pravico do ustanavljanja, z osnovo v 43. členu PES oziroma zdaj 49. členu PDEU. V vseh vlogah je bilo poudarjeno, da notariji opravljajo dejavnosti, ki same po sebi predstavljajo neposredno in posebno udeležbo v izvajanju javne oblasti, ki jih nikakor ni mogoče šteti za pripravljalni ali pomožni značaj. Posebej je bilo opozorjeno na dejstvo, da je SES v dosednji sodni praksi izjeme iz prvega odstavka 45. člena PES oziroma zdaj prvega odstavka 51. člena PDEU presojalo negativno, torej v vsakem primeru posebej ocenjevalo, katera od dejavnosti ne predstavlja izvajanja javne oblasti; iz teh primerov pa ni mogoče izluščiti splošnega pravila, kaj je tisto, kar dejavnost okvalificira kot javnooblastveno. Republika Slovenija je v svojih vlogah nadalje poudarila razvoj sprejemanja obeh navedenih direktiv, zlasti uvodnih določb, ter izpostavila dvoličnost med ravnanjem Komisije proti državam članicam ter v odnosu do mednarodnih organizacij: v pogajanjih glede GATS v okviru Svetovne trgovinske organizacije je notarje, enako kot sodnike, Evropska komisija štela za pravne strokovnjake, ki so jim poverjene javne funkcije. Izpostavljeno je bilo tudi, da je glede na določbe Dunajske konvencije o konzularnih odnosih iz leta 1963, po kateri med konzularne funkcije spada tudi funkcija notarja, mogoče zaključiti, da v okviru mednarodnega javnega prava notarska dejavnost predstavlja izvrševanje javne oblasti, saj se lahko takšna

---

²⁴ Člen 45(1) PES oziroma zdaj člen 51(1) PDEU določa, da se določbe poglavja z naslovom »Svoboda ustanavljanja« v posamezni državi članici ne uporabljajo za tiste dejavnosti, ki so v tej državi članici povezane, četudi občasno, z izvajanjem javne oblasti.

dejavnost opravlja na ozemlju tuje države le v okviru diplomatskih ali konzularnih predstavništev ter je predmet soglasja države gostiteljice.

Na pobudo Ministrstva za pravosodje je bila v zadevi (C-565/08) prijavljena intervencija Republike Slovenije na strani tožene države članice, in SEU je intervencijo odobrilo. Že po tem se je stališče Ministrstva za pravosodje glede intervencije spremenilo; postopka se nismo udeležili, ga pa spremljamo do njegovega zaključka.

V predmetni zadevi Evropska komisija v tožbi predlaga, naj se ugotovi, da Italijanska republika, s tem da je sprejela določbe, ki odvetnikom nalagajo spoštovanje najvišjih tarif, ni izpolnila obveznosti iz 43. in 49. člena ES.

IV/3.3 PREDLOG ZA SPREJETJE PREDHODNE ODLOČBE PO 234. ČLENU PES OZIROMA ZDAJ 267. ČLENU PDEU

Detiček (C-403/09 PPU)

Predlog za sprejetje predhodne odločbe je 20. 10. 2009 kot prvo vložilo slovensko sodišče, in sicer Višje sodišče Mariboru v zadevi Jasna Detiček in Maurizio Sgueglia. Vprašanja Višjega sodišča v Mariboru so se nanašala na razlago Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (v nadaljevanju: Uredba).

Vprašani predložitvenega sodišča sta bili naslednji:

- Ali je sodišče v Republiki Sloveniji v skladu z določbo 20. člena Uredbe pristojno izdati ukrepe zavarovanja v primeru, če je sodišče druge države članice, ki je po Uredbi pristojno za odločanje o glavni stvari, že izdalo ukrep zavarovanja, ki je razglašen za izvršljiv v Republiki Sloveniji?
- Če je odgovor pritrdilen, ali lahko slovensko sodišče z uporabo nacionalnega prava (uporabo tega uzakonja 20. člen Uredbe) z izdajo ukrepa zavarovanja po določbi 20. člena Uredbe spremeni oziroma razveljavi pravnomočen in izvršljiv ukrep zavarovanja, izdan po sodišču v drugi državi članici, ki je po Uredbi pristojno za odločanje o glavni stvari?

Iz dejanskega stanja zadeve izhaja, da je med glavnima strankama (zakoncema) v Republiki Italiji tekel razvezni postopek, ki v času postavitve vprašanja za sprejetje predhodne odločbe še ni bil pravnomočno končan. Predmet spora je bilo, med drugim, tudi skrbništvo nad skupnim otrokom, 12-letno deklico. Italijansko sodišče je 25. 7. 2007 izdalo začasno odredbo, s katero je otroka začasno dodelilo očetu z namestitvijo v zavodu Sprejemna hiša Kalasancijanskih sester v Rimu. Omenjena odločba je bila v postopku razglasitve izvršljivosti razglašena za izvršljivo v Republiki Sloveniji. Oče je na tej podlagi v Republiki Sloveniji vložil tudi predlog za izvršbo.

Medtem je mati otroka, ki je skupaj s hčerko sicer že 25. 7. 2007 odšla iz Italije v Slovenijo, predlagala v Republiki Sloveniji izdajo začasne odredbe na podlagi 20. člena Uredbe, ki omogoča, da tudi sodišče, ki ni pristojno za odločanje o glavni stvari,

izda ukrep zavarovanja za zaščito premoženja ali oseb, ki se nahajajo v državi. Oče (Italijan) je slovenskemu sodišču očital zlorabo prava Skupnosti in mu predlagal, naj glede razlage 20. člena Uredbe postavi vprašanje za sprejetje predhodne odločbe.

V postopku smo zagovarjali stališče, da je treba ves čas postopka zadevo gledati s stališča največje otrokove koristi, in Sodišču predlagali, naj na postavljeni vprašanji odgovori, kot sledi:

1. Sodišče v Republiki Sloveniji je v skladu z določbo 20. člena Uredbe pristojno izdati ukrepe zavarovanja v primeru, če je sodišče druge države članice, ki je po Uredbi pristojno za odločanje o glavni stvari, že izdalo ukrep zavarovanja, ki je razglašen za izvršljiv v Republiki Sloveniji.
2. Slovensko sodišče lahko v danih konkretnih okoliščinah z uporabo nacionalnega prava z izdajo ukrepa zavarovanja po določbi 20. člena Uredbe začasno drugače uredi sporno razmerje, kot je to urejeno s predhodnim pravnomočnim in izvršljivim ukrepom zavarovanja, izdanim po sodišču v drugi državi članici, ki je po Uredbi pristojno za odločanje o glavni stvari.

Evropska komisija je zagovarjala sicer podobno stališče, vendar je menila, da ukrep mariborskega sodišča ne ustreza kriterijem iz 20. člena Uredbe.²⁵

Predmetno zadevo je Sodišče obravnavalo po nujnem postopku, zaradi česar je bil poudarek na ustni obravnavi. Ta je bila 7. 12. 2009 in na njej smo podali repliko na stališča Evropske komisije. V repliki smo zlasti nasprotovali stališču Evropske komisije, da je oče s tem, ko je sprožil postopek za razglasitev sklepa z dne 25. 7. 2007 za izvršljivega, *de facto* zahteval vrnitev otroka. Zagovarjali smo stališče, da lahko enoletni rok, ki ga predvideva Uredba za vložitev zahteve za vrnitev v primeru ugrabitve, prekine le formalna zahteva za vračilo otroka v smislu 8. in 12. člena Haaške konvencije z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok (v nadaljevanju: Haaška konvencija). 12. člen Haaške konvencije določa takojšnjo vrnitev otroka, če je na dan začetka postopka vrnitve minilo manj kot leto dni od dneva, ko je bil otrok nezakonito odpeljan ali zadržan. Po poteku enega leta je mogoče v skladu z drugim odstavkom dokazovati, da se je otrok prilagodil novemu okolju. Prav tako 13. člen Haaške konvencije med drugim omogoča dokazovanje, da zaradi vrnitve obstaja resna nevarnost izpostavljenosti otroka telesnemu nasilju ali duševni travmi. Za konkreten primer pa je bil po našem stališču relevanten predvsem drugi odstavek 13. člena Haaške konvencije, ki omogoča, da sodni organ ugotavlja, ali otrok vrnitvi nasprotuje in ali je dopolnil tisto starost in je na taki stopnji zrelosti, ko je treba njegovo mnenje upoštevati. Iz 11. člena Uredbe ter iz 12. in 13. člena Haaške konvencije je razvidno, da so otroku v postopku obravnavanja zahteve za vrnitev omogočene določene procesne kavtele. Predvsem je pri tem treba poudariti možnost biti zaslišan zaradi izjave lastnega mnenja. Takih

---

²⁵ Člen 20 Uredbe se glasi:

»1. Določbe te uredbe v nujnih primerih sodiščem države članice ne preprečujejo sprejetja začasnih ukrepov ali ukrepov zavarovanja glede v tej državi nahajajočih se oseb ali premoženja, ki jih predvideva pravo te države članice, tudi v primeru, ko je po tej uredbi za odločanje o glavni stvari pristojno sodišče druge države članice.

2. Ukrepi iz odstavka 1 se prenehajo uporabljati, ko sodišče v državi članici, ki je po vsebini pristojno na podlagi te uredbe, sprejme ukrepe, za katere meni, da so primerni.«

procesnih kavtel postopek razglasitve izvršljivosti sklepa z dne 25. 7. 2007 ne more zagotoviti in jih tudi ni zagotovil. Oče je s tem, ko ni zahteval vrnitve otroka po Haaški konvenciji, otroku odvzel možnost uveljavljanja procesnih jamstev. To pa gotovo ni v skladu s cilji, za katere si prizadeva Uredba. Poudarili smo mnenje generalne pravobranilke Sharpston iz zadeve *Rinau*, da je najpomembnejše načelo, ki vodi Haaško konvencijo in Uredbo, načelo upoštevanja največje otrokove koristi. Iz sklepnih predlogov generalnega pravobranilca v tej zadevi sicer izhaja, da obstaja predpostavka, da je največja korist, v primeru neupravičene premestitve ali zadržanja, vrnitev otroka. Vendar pa iz teh istih sklepnih predlogov tudi izhaja, da obstaja izjema od te presumpcije, in to so pogoji, navedeni v 13. in 20. členu Haaške konvencije. Ravno ti so v konkretnem primeru podani in ravno teh v konkretnem primeru ni bilo mogoče uveljavljati.

Podali smo mnenje, da v zadevi obstaja situacija iz 10. člena Uredbe, točke b/i, in da bi moralo priti do prenosa pristojnosti.²⁶ Predvsem pa smo želeli opredeliti pojem nujnosti. Nujnost je po našem mnenju obstajala v tem, da se je otrok, potem ko oče ni zahteval njegove takojšnje vrnitve, ko je poteklo že več kot eno leto, integriral v novo okolje in bi njegova vrnitev pomenila zanj duševno travmo. Ukrep je bil torej nujen zaradi zaščite koristi otroka in preprečitve njegove izpostavljenosti duševni travmi. Podobno stališče je v zadevi zastopala tudi Nemčija.

Sodišče je 23. 12. 2009 v zadevi izdalo Sodbo, s katero je odločilo, da je 20. člen Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 treba razlagati tako, da v okoliščinah, kakršne so v zadevi v glavni stvari, sodišču države članice ne omogoča sprejetja začasnega ukrepa v zvezi s starševsko odgovornostjo, na podlagi katerega bi se otrok, ki je na območju te države članice, v varstvo in vzgojo dodelil enemu od staršev, če je sodišče druge države članice, ki je na podlagi te uredbe pristojno za odločanje o glavni stvari glede varstva in vzgoje otroka, že izdalo odločbo, s katero je otroka v začasno varstvo in vzgojo zaupalo drugemu od staršev, in je bila ta odločba razglašena za izvršljivo na območju prve države članice.

---

²⁶ Člen 10 Uredbe se glasi:

»Pri neupravičeni premestitvi ali zadržanju otroka sodišča države članice, v kateri je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem, obdržijo svojo pristojnost, dokler otrok ne pridobi običajnega prebivališča v drugi državi članici in:

(a) vse osebe, institucije ali drugi organi, ki imajo pravico do varstva in vzgoje otroka, privolijo v premestitev ali zadržanje;

ali

(b) otrok prebiva v drugi državi članici najmanj eno leto po tem, ko so bile ali bi morale biti osebe, institucije ali drugi organi, ki imajo pravico do varstva in vzgoje otroka, seznanjeni s krajem otrokovega bivanja in se je otrok vživel v novo okolje ter je bil izpolnjen najmanj eden od naslednjih pogojev:

(i) v enem letu, ko je ali bi lahko bil nosilec pravic do varstva in vzgoje otroka seznanjen s krajem bivanja otroka, ni bila vložena nobena zahteva za vrnitev pri pristojnih organih države članice, kamor je bil otrok premeščen ali kjer je zadržan;

(ii) zahteva za vrnitev, ki jo je vložil nosilec pravic do varstva in vzgoje otroka, je bila umaknjena in v roku iz odstavka (i) ni bila vložena nobena nova zahteva;

(iii) primer pred sodiščem v državi članici, kjer je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem, je bil zaključen na podlagi člena 11(7);

(iv) sodno odločbo o varstvu in vzgoji otroka, ki ne nalaga vrnitve otroka, so izdala sodišča države članice, kjer je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem.«

Kot izhaja iz obrazložitve sodbe je Sodišče sprejelo stališče, da morebitna dolgotrajnost izvršilnega postopka v državi članici, v kateri se zahteva priznanje, ne sme pripomoči k ustvarjanju okoliščin, ki bi prvemu sodišču dopuščale oviranje izvršitve odločbe, ki je bila razglašena za izvršljivo. Prav tako bi potrditev tega, da se na podlagi 20. člena Uredbe lahko sprejme ukrep, ki vsebinsko spreminja dotedanjo ureditev, pomenila, da se z utrditvijo dejanskega položaja, ki izhaja iz nezakonitega ravnanja, okrepi položaj tistega od staršev, ki je odgovoren za nezakonito premestitev.

Nadalje je Sodišče ugotovilo, da 20. člena Uredbe ni mogoče razlagati tako, da bi se kršila pravica otroka do rednih osebnih odnosov in stikov z obema staršema. Ukrep, s katerim se ovirajo redni osebni odnosi in stiki z obema staršema, lahko upraviči le druga velika otrokova korist. Ta pa se lahko presoja le v postopku pred sodiščem, ki je pristojno za odločanje o glavni stvari.

Edyta Jakubowska (C-225/09)

Predlog za sprejetje predhodne odločbe je 19. 6. 2009 vložilo italijansko sodišče Giudice di Pace di Cortona v zadevi Joanna Edyta Jakubowska proti Alessandro Maneggia.

Vprašanja za sprejetje predhodne odločbe so bila naslednja:

- Ali je treba točko g) 3. člena ter 4., 10., 81. in 98. člen Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni ureditvi, kakršna je ta iz 1. in 2. člena Zakona št. 339 z dne 25. novembra 2003, ki vnovič uvajata nezdržljivost opravljanja odvetniškega poklica z javno funkcijo za javne uslužbenke, zaposlene s krajšim delovnim časom, in ki tem, čeprav so usposobljeni za opravljanje odvetniškega poklica, onemogočata opravljanje njihovega poklica ter določata, da morajo biti izbrisani iz razvida odvetnikov z odločbo pristojnega sveta odvetniške zbornice, razen če se javni uslužbenec odloči, da bo prekinil delovno razmerje?
- Ali je treba točko g) 3. člena ter 4., 10. in 98. člen Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni ureditvi, kakršna je ta iz 1. in 2. člena Zakona št. 339 z dne 25. novembra 2003, ki vnovič uvajata nezdržljivost opravljanja odvetniškega poklica z javno funkcijo za javne uslužbenke, zaposlene s krajšim delovnim časom, in ki tem, čeprav so usposobljeni za opravljanje odvetniškega poklica, onemogočata opravljanje njihovega poklica ter določata, da morajo biti izbrisani iz razvida odvetnikov z odločbo pristojnega sveta odvetniške zbornice, razen če se javni uslužbenec odloči, da bo prekinil delovno razmerje?
- Ali je treba 6. člen Direktive Sveta z dne 22. marca 1977 o učinkovitem uresničevanju svobode opravljanja storitev odvetnikov (77/249/EGS)¹, v katerem je določeno, da lahko "[v]saka država članica [...] odvetnike, ki so redno zaposleni v javnem ali zasebnem podjetju, izključi iz opravljanja dejavnosti v zvezi z zastopanjem tega podjetja v sodnih postopkih, če odvetnikom s sedežem v tej državi ni dovoljeno opravljati teh dejavnosti", razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, kakršna je ta iz 1. in 2. člena Zakona št. 339 z dne 25. novembra 2003, ki vnovič uvajata nezdržljivost opravljanja odvetniškega poklica z javno funkcijo za javne uslužbenke, zaposlene s krajšim delovnim časom, in ki tem, čeprav so usposobljeni za opravljanje odvetniškega poklica, onemogočata

opravljanje njihovega poklica ter določata, da morajo biti izbrisani iz razvida odvetnikov z odločbo pristojnega sveta odvetniške zbornice, razen če se javni uslužbenec odloči, da bo prekinil delovno razmerje, kadar se taka nacionalna ureditev uporablja tudi za odvetnike, ki so zaposleni in opravljajo odvetniško dejavnost v skladu s svobodo opravljanja storitev?

- Ali je treba 8. člen Direktive 98/5/ES2 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. februarja 1998, v katerem je določeno, da "odvetnik, registriran v državi članici gostiteljici, pod poklicnim nazivom iz svoje matične države lahko opravlja poklic kot redno zaposleni odvetnik pri kakem drugem odvetniku, združenju ali odvetniški družbi ali pri javnem oziroma zasebnem podjetju v obsegu, ki ga država članica gostiteljica dovoljuje za odvetnike, registrirane pod poklicnim nazivom, ki se uporablja v tej državi", razlagati tako, da se ne uporablja za odvetnika, ki je zaposlen v javni upravi s krajšim delovnim časom?
- Ali splošni načeli prava Skupnosti o varstvu legitimnih pričakovanj in pridobljenih pravic nasprotujeta nacionalni ureditvi, kakršna je ta iz 1. in 2. člena Zakona št. 339 z dne 25. novembra 2003, ki vnovič uvajata nezdržljivost opravljanja odvetniškega poklica z javno funkcijo za javne uslužbence, zaposlene s krajšim delovnim časom, in se uporabljata tudi za odvetnike, ki so bili ob začetku veljavnosti navedenega Zakona št. 339 iz leta 2003 že vpisani v razvide odvetnikov, če je v 2. členu predvideno samo krajše obdobje moratorija na obvezno izbiro med zaposlitvijo in opravljanjem odvetniškega poklica?

Iz dejanskega stanja zadeve izhaja, da je Italijanska republika z nacionalno zakonodajo vnovič uvedla popolno nezdržljivost opravljanja odvetniškega poklica s statusom javnega uslužbenca s tem, da se ta uporablja tudi za osebe, ki so bili s polovičnim delovnim časom zaposleni v javni upravi, v preostalem času pa so opravljali odvetniški poklic in so bili ob začetku veljavnosti nacionalnega predpisa vpisani v imenik odvetnikov.

Republika Slovenija je vložila pisna stališča le glede prvih dveh vprašanj in Sodišču predlagala, naj sprejme razlago, da nacionalna ureditev, kakršna je v Italijanski republiki in ki vnovič uvaja nezdržljivost opravljanja odvetniškega poklica z javno funkcijo za javne uslužbence, zaposlene s krajšim delovnim časom, in ki tem, čeprav so usposobljeni za opravljanje odvetniškega poklica, onemogočata opravljanje njihovega poklica in določata, da morajo biti izbrisani iz razvida odvetnikov z odločbo pristojnega sveta odvetniške zbornice, razen če se javni uslužbenec odloči, da bo prekinil delovno razmerje, ni v nasprotju s točko g) 3. člena ter 4., 10., 81. in 98. členom Pogodbe.

IV/3.4 PREDLOG ZA IZDAJO SVETOVALNEGA MNENJA NA PODLAGI ŠESTEGA Odstavka 300. ČLENA PES OZIROMA ZDAJ ENAJSTEGA Odstavka 218. ČLENA PDEU

Svet Evropske unije je 9. julija 2009 pred Sodiščem Evropskih skupnosti (zdaj Sodišče Evropske unije) vložil predlog za izdajo mnenja na podlagi šestega odstavka 300. člena PES oziroma zdaj enajstega odstavka 218. člena PDEU:

- Ali je predvideni sporazum o vzpostavitvi enotnega sistema za reševanje patentnih sporov (ki se trenutno imenuje Sodišče za evropske patente in patente Skupnosti) združljiv z določbami Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti?

Republika Slovenija se je udeležila navedenega postopka ter zagovarjala stališče, da je navedeni »mešani sporazum« med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami in določenimi tretjimi državami o uvedbi nove enotne jurisdikcije, tj. Sodišča za evropske patente in patente Skupnosti, ki bi bila izključno pristojna za tožbe zaradi kršitve patenta, za tožbe in nasprotno tožbe za razveljavitev evropskih patentov in patentov Skupnosti, za tožbe zaradi škode, nastale v zvezi s temi patenti, ter še za nekatere druge sorodne tožbe, skladno s 15. členom predvidenega Sporazuma o Sodišču za evropske patente in patente Skupnosti, skladen s PES. Sodna pristojnost bi zajemala evropski patent po Evropski patentni konvenciji z dne 5. oktobra 1973 (Konvencija o podeljevanju evropskih patentov, EPK) ter prihodnji patent Skupnosti, ki ga bo Skupnost uredila z Uredbo Sveta o patentu Skupnosti.

Vprašanja o združljivosti predvidenega Sporazuma z določbami Pogodbe ES so se, kot je mogoče povzeti iz predloga Sveta za izdajo mnenja, nanašala na: (1) vprašanje pravne podlage za sklenitev predvidenega Sporazuma s strani Skupnosti, (2) na vprašanje združljivosti dodelitve pristojnosti za zadeve v zvezi z veljavnostjo in/ali uporabo patentov Skupnosti Sodišču za evropske patente in patente Skupnosti s Pogodbo ES, glede na to, da gre za sodni sistem zunaj sodnega sistema Skupnosti in držav članic, ter (3) na vprašanje zmožnosti predvidenega sistema, da zagotovi avtonomijo pravnega reda Skupnosti (vprašanje zagotavljanja primarnosti prava Skupnosti in dopustnosti predhodnega odločanja s strani Sodišča). Republika Slovenija je Sodišču predlagala pritrdilni odgovor na vsa tri vprašanja. Prav zaradi razdrobljenega sodnega varstva (nacionalnih) evropskih patentov ter odsotnosti patenta Skupnosti, ki bi učinkoval na ozemlju vseh držav članic EU na podlagi ene same registracije ter njegovega enotnega pravnega varstva, je namreč področje patentov dolga leta ostalo relativno nerazvito v pravu EU, kar negativno vpliva na gospodarski razvoj držav članic.

Ustna obravnava v predmetni zadevi, ki smo se je udeležili, je bila 18. 5. 2010.

IV/3.5 ZAKLJUČENE ZADEVE

a) Tožba Evropske komisije zoper državo članico na podlagi 226. člena PES oziroma zdaj 258. člena PDEU

Evropska komisija proti Republiki Sloveniji (C-402/08)

Evropska komisija je 18. 9. 2008 vložila zoper Republiko Slovenijo tožbo, s katero je zahtevala, naj se ugotovi, da Republika Slovenija s tem, ko ni sprejela zakonov in drugih predpisov, potrebnih za uskladitev z Direktivo 2004/35/ES1 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. aprila 2004 o okoljski odgovornosti v zvezi s preprečevanjem in sanacijo okoljske škode, ni izpolnila svojih obveznosti iz te direktive. Rok za prenos Direktive 2004/35/ES se je namreč iztekel 30. aprila 2007.

Na podlagi prejetih stališč Ministrstva za okolje in prostor smo 24. 10. 2008 odgovorili na tožbo, in sicer, da je bila z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 70/08, v nadaljevanju: ZVO-1B) v slovenski pravni red prenesena večina zahtev iz Direktive. Zahteve Direktive iz priloge I in II pa bodo prenesene z izvršilnimi predpisi, ki jih bosta izdala minister, pristojen za okolje, in Vlada Republike Slovenije najkasneje do 26. 1. 2009, tj. šest mesecev od uveljavitve ZVO-1B. Kot razlog za zamudo pri sprejetju navedenih predpisov so bili navedeni volitve v Državni zbor, ki so ravno v tistem obdobju potekale, in pogajanja o sestavi in oblikovanju Vlade Republike Slovenije.

Sodišče je 12. 3. 2009 izdalo sodbo, s katero je tožbi Evropske komisije ugodilo in ugotovilo, da Republika Slovenija ni izpolnila obveznosti iz navedene direktive. Republika Slovenija je bila tako prvič obsojena na podlagi določb 226. člena PES oziroma zdaj 258. člena PDEU.

b) Predlog za sprejetje predhodne odločbe po 234. členu PES oziroma zdaj 267. členu PDEU

Nationale Loterij (C-525/06)

Predlog za sprejetje predhodne odločbe je vložilo belgijsko sodišče Rechtbank van koophandel, Hasselt v zadevi NV de Nationale Loterij proti BVBA Customer Service Agency.

Vprašnji predložitvenega sodišča sta bili naslednji:

- Ali je treba 49. člen ES razlagati tako, da so restriktivne nacionalne določbe, kot je 37. člen belgijskega Zakona z dne 19. aprila 2002, ki omejujejo podjetje pri dostopu na trg, na katerem se z namenom ustvarjanja dobička prodajajo obrazci za skupinsko sodelovanje v igri Euro Millions, ob upoštevanju, da:
  - a) Nationale Loterij, ki ji je Belgija podelila monopol, za katerega ji ta plačuje monopolno dajatev, in katere cilj je usmerjanje človekove prirodne strasti do iger na srečo, redno oglašuje sodelovanje v igri Euro Millions, kar spodbuja strast do iger na srečo;
  - b) oglaševalske akcije Nationale Loterij ter načini prodaje širijo trg, kar v zadostni meri razkriva cilj Nationale Loterij, da povečuje dobiček (finančni razlogi) in ne da usmerja strast do iger na srečo, prirodno državljanom;
  - c) se lahko z manj omejevalnimi ukrepi, kot je omejitev vložkov in dobitkov, bolje doseže zastavljeni cilj, namreč usmerjanje strasti do iger na srečo?
- Ali je restriktivna določba nacionalnega prava, kot je 37. člen Zakona z dne 19. aprila 2002, ki omejuje podjetje pri dostopu na trg, na katerem se za pridobitni namen prodajajo obrazci za skupinsko sodelovanje v Euro Millions, v nasprotju z načelom svobodnega opravljanja storitev (49. člen ES), če tožena stranka loterije ne organizira sama, ampak skuša z namenom ustvarjanja dobička zgolj organizirati skupinsko sodelovanje v Euro Millions prek obrazcev Nationale Loterij?

24. 3. 2009 je Sodišče sprejelo sklep, da zaradi razvoja postopka pred nacionalnim sodiščem, v katerem je bilo postavljeno vprašanje za sprejetje predhodnega odločanja, na slednjega ni več treba odgovoriti.

Ilsinger Renate (C-180/06)

Predlog za sprejetje predhodne odločbe je vložilo avstrijsko sodišče Oberlandesgericht Wien v zadevi Renate Ilsinger proti Martinu Dreschersu (stečajnemu upravitelju družbe Schlank & Schick GmbH).

Predložitveno sodišče je postavilo dve vprašanji glede razlage sekundarne zakonodaje Skupnosti, in sicer Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (v nadaljevanju: Uredba). Prvo vprašanje se je nanašalo na razlago točke c) prvega odstavka 15. člena Uredbe v povezavi s 5.j členom avstrijskega Zakona o varstvu potrošnikov, in sicer glede pravne narave pravice, ki jo ima potrošnik na podlagi navedene določbe avstrijskega zakona. Predložitveno sodišče je spraševalo, ali gre pri tej pravici za pogodbeno ali pogodbeni enako pravico v smislu točke c) prvega odstavka 15. člena Uredbe. V primeru negativnega odgovora na prvo vprašanje je predložitveno sodišče še spraševalo, ali pravica v smislu določbe točke c) prvega odstavka 15. člena Uredbe obstaja, če pravica do izplačila nagrade ni bila odvisna od naročila blaga, a je naslovnik obvestila blago kljub temu naročil.

Slovenija je predlagala, naj Sodišče na vprašanji predložitvenega sodišča odgovori naslednje:

- Pravica potrošnikov, ki jo imajo na podlagi 5.j člena avstrijskega Zakona o varstvu potrošnikov (KSchG), BGBl 1979/140, v besedilu iz člena I Z 2 avstrijskega Zakona o prodaji na daljavo, BGBl I 1999/185, v skladu s katero lahko od podjetnikov sodno izterjajo domnevno dobljeno nagrado, če slednji določenim potrošnikom pošljejo (oziroma so poslali) obljubo nagrade in s tako oblikovano pošiljko vzbudijo (oziroma so vzbudili) vtis, da naj bi potrošnik dobil določeno nagrado, ne da bi bila pravica do nagrade odvisna od naročila blaga ali tudi samo enega naročila na poskušnjo, in do naročila blaga tudi ni prišlo, a je naslovnik obvestila nagrado kljub temu zahteval, ni pogodbeno ali pogodbeni enaka pravica v skladu s točko c) prvega odstavka 15. člena v smislu Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah.
- V primeru, da pravica do izplačila denarnega dobitka ni bila odvisna od naročila blaga, naslovnik obvestila o denarnem dobitku pa je blago kljub temu naročil in je bila na podlagi tega naročila sklenjena pogodba o prodaji blaga, je tudi za pravico potrošnika zahtevati izplačilo denarnega dobitka, kot jo določa 5.j člen avstrijskega Zakona o varstvu potrošnikov (KSchG), BGBl 1979/140, v besedilu iz člena I Z 2 avstrijskega Zakona o prodaji na daljavo, BGBl I 1999/185, pristojno sodišče, ki bi bilo sicer pristojno za morebitni spor iz pogodbe o prodaji blaga.

Sodišče je 14. 5. 2009 razsodilo, da je treba pravila o pristojnosti, ki jih določa Uredba Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, razlagati tako:

- tožba, kakršno je vložil potrošnik, spada na področje uporabe točke c) prvega odstavka 15. člena navedene uredbe, če se je trgovec pravno zavezal k izplačilu te nagrade potrošniku;
- kadar ta pogoj ni izpolnjen, spada taka tožba na področje uporabe iste določbe Uredbe št. 44/2001 samo takrat, ko je potrošnik temu trgovcu naročilo dejansko oddal.

Sodišče je torej sprejelo razlago, kot jo je v svojih stališčih zagovarjala Republika Slovenija.

Soysal (C-228/06)

Predlog za sprejetje predhodne odločbe je vložilo nemško sodišče Oberverwaltungsgerichts Berlin-Brandenburg (Nemčija) v zadevi Mehmet Soysal, Cengiz Salkim, Ibrahim Savatli proti Zvezni republiki Nemčiji, intervenient Bundesagentur für Arbeit.

Predložitveno sodišče je postavilo dve vprašanji glede razlage Dodatnega protokola k Pridružitvenemu sporazumu med Evropsko gospodarsko skupnostjo in Turčijo z dne 23. novembra 1970 (v nadaljevanju: Dodatni protokol). Prvo vprašanje se je nanašalo na razlago prvega odstavka 41. člena Dodatnega protokola v povezavi s prvim odstavkom 4. člena in 6. členom nemškega Zakona o bivanju (Aufenthaltsgesetz) z dne 30. julija 2004 (BGBl I, p. 1950) in prvega odstavka 1. člena Uredbe Sveta (ES) št. 539/2001 z dne 15. marca 2001 o seznamu tretjih držav, katerih državljani morajo pri prehodu zunanjih meja imeti vizume, in držav, katerih državljani so oproščeni te zahteve (v nadaljevanju: EU-vizum uredba), in sicer glede zahteve navedenega nemškega zakona in EU-vizum uredbe, da mora turški državljan, ki za turško podjetje v mednarodnem prevozu dela kot voznik tovornjaka, registriranega v Zvezni republiki (ZR) Nemčiji, za vstop v ZR Nemčijo imeti schengenski vizum. Glede na dejstvo, da je slednji v času uveljavitve Dodatnega protokola smel vstopiti v ZR Nemčijo brez vizuma, je nemško sodišče spraševalo, ali takšna zahteva pomeni omejevanje svobode opravljanja storitev v smislu klavzule o mirovanju (standstill clause) iz prvega odstavka 41. člena Dodatnega protokola. V primeru pozitivnega odgovora na prvo vprašanje je nemško sodišče še spraševalo, ali je treba prvi odstavek 41. člena Dodatnega protokola razlagati tako, da turški državljani vozniki tovornjaka v okoliščinah, kot so opisane v prvem vprašanju, za potovanje v ZR Nemčijo ne potrebujejo vizuma.

Slovenija je predlagala, naj Sodišče na vprašanja predložitvenega sodišča odgovori, da prvega odstavka 41. člena Dodatnega protokola k Pridružitvenemu sporazumu med Evropsko gospodarsko skupnostjo in Turčijo z dne 23. novembra 1970 (UL L 293, stran 4) ni mogoče razlagati tako, da dejstvo, da mora turški državljan, ki za turško podjetje v mednarodnem prevozu dela kot voznik tovornjaka, registriranega v Nemčiji, za vstop v Nemčijo na podlagi prvega odstavka 4. člena AufenthG z dne 30. julija 2004 in prvega odstavka 1. člena Uredbe (ES) 539/2001 (UL L 81, str. 1) imeti schengenski vizum, predstavlja omejitev svobode opravljanja storitev.

Sodišče je s sodbo z dne 19. 2. 2009 razsodilo naslednje:

Prvi odstavek 41. člena Dodatnega protokola, ki je bil podpisan 23. novembra 1970 v Bruslju ter sprejet, odobren in potrjen v imenu Skupnosti z Uredbo Sveta (EGS) št. 2760/72 z dne 19. decembra 1972, je treba razlagati tako, da od začetka veljavnosti tega protokola nasprotuje uvedbi obveznosti vizuma, da bi se turškim državljanom, kot sta tožeči stranki v postopku v glavni stvari, dovolil vstop na ozemlje države članice zaradi opravljanja storitev na tem ozemlju za podjetje s sedežem v Turčiji, ker se takšen vizum na ta dan ni zahteval.

Sodišče torej ni sprejelo razlage, kot jo je zagovarjala Republika Slovenija.

Liga Portuguesa de Futebol Profissional and Baw International (C-42/07)

Predlog za sprejetje predhodne odločbe je vložilo portugalsko sodišče Tribunal de Pequena Instância Criminal do Portoin v zadevi Liga Portuguesa de Futebol Profissional (C.A./L.P.F.P.) in Baw International Ltd proti Departamento de Jogos da Santa Casa da Misericórdia de Lisboa.

Bistvo prvega vprašanja, ki ga je postavilo predložitveno sodišče, je bila opredelitev, ali monopol za prirejanje iger na srečo in stav, vzpostavljen z Odlokom št. 282/2003 v korist Santa Casa, ki velja za celotni državni teritorij, in sicer tudi v razmerju do izvajalcev teh storitev, ki imajo sedež v drugi državi članici, v kateri zakonito izvajajo zadevne storitve, in na Portugalskem nimajo poslovalnic, predstavlja omejitev prostega pretoka storitev in krši temeljna načela svobodnega opravljanja storitev, svobode ustanavljanja in svobodnega pretoka kapitala, v skladu z 49., 43. in 56. členom PES.

Republika Slovenija je predlagala, naj bi Sodišče na prvo vprašanje odgovorilo, da ekskluzivna ureditev v korist Santa Casa da Misericórdia de Lisboa, kot je uvedena z Odlokom št. 282/2003 z dne 8. novembra 2003, sama po sebi še ne pomeni nedovoljene omejitve prostega pretoka storitev in posledično kršitve temeljnih načel svobodnega opravljanja storitev, svobode ustanavljanja in svobodnega pretoka kapitala iz 49., 43. in 56. člena Pogodbe ES. Glede na cilje te ureditve ter po preučitvi vseh njenih učinkov naj predložitveno sodišče preveri, ali ta ureditev ustreza kriterijem javnega interesa, objektivne primernosti, sorazmernosti in nediskriminatornosti, ter nato tudi odloči o skladnosti te ureditve s pravom Skupnosti.

Z drugim vprašanjem je po razumevanju Republike Slovenije predložitveno sodišče spraševalo, ali dejstvo, da z Odlokom št. 282/2003 vzpostavljeni monopol velja za celotni teritorij države in tudi za internet, nasprotuje načelom prostega opravljanja storitev, svobode ustanavljanja in svobodnega pretoka kapitala iz 49., 43. in 56. člena PES.

Republika Slovenija je predlagala, naj bi Sodišče na drugo vprašanje predložitvenega sodišča odgovorilo, da naj predložitveno sodišče na enak način, kot je predlagano v odgovoru na prvo vprašanje, presodi ureditev po Odloku št. 282/2003 tudi z vidika, da ta ureditev velja za celotno ozemlje države, vključno z elektronskimi sredstvi oziroma internetom.

Sodišče je v sodbi z dne 8. 9. 2009 razsodilo:

49. člen ES ne nasprotuje predpisom države članice, kakršni so tisti v postopku v glavni stvari, s katerimi je gospodarskim subjektom, kot je družba Bwin International Ltd, s sedežem v drugih državah članicah, kjer zakonito ponujajo podobne storitve, prepovedano ponujati igre na srečo prek interneta na ozemlju navedene države članice.

Stringer in ostali (C-520/06)

Predlog za sprejetje predhodne odločbe je dala britanska Lordska zbornica oziroma House of Lords v zadevi Stinger in drugi proti Her Majesty's Revenue and Customs. Vprašani za sprejetje predhodne odločbe sta se nanašali na razlago Direktive 2003/88/ES o določenih vidikih organizacije delovnega časa.

Vprašani za sprejetje predhodne odločbe sta izvirali iz različnih postopkov, pri čemer so bili tožniki, ki so bili zaposleni pri britanski davčni in carinski upravi, razdeljeni v dve kategoriji. V prvo je spadala delavka, ki je zaradi odsotnosti z dela več mesecev prejela boleznino. Med trajanjem bolniškega staleža pa je neuspešno zaprosila delodajalca za odobritev štiritedenskega dopusta. V drugo kategorijo so spadali tožniki, ki niso izkoristili letnega dopusta zaradi daljšega bolniškega staleža, ker jih je delodajalec po daljši odsotnosti odpustil. Tožniki so vložili zahtevek za plačilo nadomestila zaradi neizkoriščenega dopusta na delovno sodišče, ki je prav tako ugodilo njihovem zahtevku. V obeh primerih pa se je delodajalec nato pritožil na višje sodišče; to je pritožbam ugodilo ter odločilo, da tožniki niso bili upravičeni do nastopa letnega dopusta oziroma do nadomestila zaradi neizkoriščenega dopusta. Vsi zaposleni so se nato pritožili na Lordsko zbornico, ki se je odločila postaviti dve vprašanji v postopku za sprejetje predhodne odločbe.

Bistvo prvega vprašanja je bilo v opredelitvi, ali je delavec, ki je zaradi bolezni odsoten za dalj časa, upravičen, da se mu prihajajoče obdobje šteje za plačani letni dopust oziroma da vzame plačan letni dopust, ki bi se v nasprotnem primeru upošteval kot odsotnost zaradi bolezni. Drugo vprašanje pa se je nanašalo na način morebitnega izplačila denarnega nadomestila v primeru prenehanja delovnega razmerja, ko je bil delavec vse leto, v katerem je delovno razmerje prenehalo, ali le del tega leta odsoten zaradi bolezni.

Republika Slovenija je zagovarjala stališče, da delavec, ki ni izrabil minimalnega letnega dopusta, ni upravičen do nadomestila za neizrabljen letni dopust. Kadar pa država članica izvaja diskrecijsko pravico nadomestiti minimalni plačani letni dopust z denarnim nadomestilom, pa je način izračuna prepuščen nacionalnim predpisom.

Sodišče je s sodbo z dne 20. 1. 2009 odločilo v združeni zadevi Gerhard Schultz-Hoff (C-350/06) proti Deutsche Rentenversicherung Bund in Stringer in drugi (C-520/06) proti Her Majesty's Revenue and Customs in razsodilo, da je treba prvi odstavek 7. člena Direktive 2003/88/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. novembra 2003 o določenih vidikih organizacije delovnega časa razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalnim določbam ali praksi, ki določajo, da delavec, ki je na bolniškem dopustu, nima pravice izrabiti plačanega letnega dopusta med bolniškim dopustom. Prvi odstavek 7. člena Direktive 2003/88 je treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalnim določbam ali praksam, ki določajo, da pravica do plačanega letnega dopusta ugasne ob koncu referenčnega obdobja in/ali obdobja za prenos, ki je določen z nacionalno zakonodajo, tudi če je bil delavec na bolniškem dopustu

celotno referenčno obdobje ali le del tega obdobja in je njegova nezmožnost za delo trajala do prenehanja delovnega razmerja, zaradi česar ni mogel izvršiti svoje pravice do plačanega letnega dopusta. Drugi odstavek 7. člena Direktive 2003/88 je treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalnim določbam ali praksam, ki določajo, da se ob prenehanju delovnega razmerja ne plača nobeno denarno nadomestilo delavcu, ki je bil na bolniškem dopustu celotno referenčno obdobje in/ali obdobje za prenos ali le del tega obdobja, zaradi česar ni mogel izvršiti pravice do plačanega letnega dopusta. Tudi za izračun navedenega denarnega nadomestila je odločilno običajno plačilo delavca, ki ga je treba ohraniti med počitkom, ki ustreza letnemu plačanemu dopustu.

Če povzamem, je Sodišče odločilo, da pravo Skupnosti ne nasprotuje ureditvi, ki delavcu med bolniškim dopustom dopušča izrabo plačanega letnega dopusta, niti takšnega prekrivanja ne prepoveduje. Glede obdobja za prenos dopusta, po poteku katerega bi ugasnila pravica do letnega dopusta, je Sodišče menilo, da ni dopustno, da bi delavec pravico izgubil. Iz istega razloga ni dopustno, če bi delavec po prenehanju delovnega razmerja ne prejel nobenega denarnega nadomestila za neizrabljen letni dopust. Za izračun navedenega denarnega nadomestila pa je podlaga običajno plačilo delavca, ki ustreza letnemu plačanemu dopustu.

IV/3.6 ODPRTE ZADEVE

Na dan 31. 12. 2009 je bilo odprtih 11 zadev iz naslova udeležb Republike Slovenije v postopkih pred Sodišči Evropske unije. Poleg zadev, ki smo jih navedli spredaj, prejeli pa smo jih v letu poročanja in pred Sodiščem še niso bile zaključene, so nerešene še zadeve:

a) Predlog za sprejetje prehodne odločbe po 267. členu PDEU

Winner Wetten GmbH (C-409/06)

Zadeva je odprta že od leta 2006 in je bila že opisana v poročilih iz prejšnjih let.²⁷ Predložitveno sodišče je bilo nemško sodišče Verwaltungsgericht Köln, vprašani za sprejetje prehodne odločbe pa sta se glasili:

- Ali je treba 43. in 49. člen Pogodbe ES razlagati tako, da se smejo nacionalni predpisi glede državnega monopola športnih stav, ki vsebujejo nedopustne omejitve svobode ustanavljanja in opravljanja storitev, ki ju zagotavljata 43. in 49. člen Pogodbe ES, ker v skladu z ustrezno sodno prakso Sodišča (Odločba z dne 6. 11. 2003 – zadeva C-243/01) ne prispevajo dosledno in sistematično k omejitvi dejavnosti na področju stav, ne glede na načelno primarno uporabo neposredno veljavnega prava Skupnosti, še naprej izjemoma uporabljati za prehodno obdobje?
- Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen: Katere predpostavke morajo biti izpolnjene za domnevo odstopanja od primarnosti in kako se določi prehodno obdobje?

---

²⁷ V poročilu o delu za leto 2006.

Republika Slovenija se je udeležila pisnega dela postopka, ne pa tudi ustne obravnave, ki je bila 9. 12. 2009. Generalni pravobranilec je 26. 1. 2010 podal sklepne predloge in čakamo na sodbo.

Markus Stoss in drugi (C-316/07, C-358/07, C-360/07, C-409/07 in C-410/07)

Zadeva je odprta že od leta 2007 in je bila opisana v poročilih iz prejšnjih let.²⁸ Predložitveno sodišče je bilo nemško sodišče Verwaltungsgericht Gießen, vprašanji za sprejetje predhodne odločbe pa sta se glasili:

- Ali je treba 43. in 49. člen ES razlagati tako, da nasprotujeta nacionalnemu monopolu pri določenih igrah na srečo, na primer športnih stavah, kadar v vsej zadevni državi članici ni povezane in sistematične politike omejevanja iger na srečo, zlasti ker prireditelji, ki imajo državne koncesije, spodbujajo k sodelovanju pri drugih igrah na srečo – kot so državne loterije in igralniške igre – in ker druge igre, za katere velja, da predstavljajo enako ali večje tveganje odvisnosti – kot stave na določene športne dogodke (konjske dirke) in igre na igralnih avtomatih – lahko izvajajo zasebni ponudniki storitev?
- Ali je treba 43. in 49. člen ES razlagati tako, da dovoljenja za prirejanje športnih stav, ki jih izdajo pristojni organi držav članic, ki niso omejena na ozemlje določene države, imetniku in tretjim osebam, ki jih ta pooblasti, tudi na ozemlju drugih držav članic omogočajo ponujanje in izvrševanje ponudb za sklepanje pogodb brez dodatnih nacionalnih dovoljenj?

Slovenija se je udeležila pisnega dela postopka, ne pa tudi ustne obravnave, ki je bila 9. 12. 2009. Generalni pravobranilec je 4. 3. 2010 podal sklepne predloge in čakamo na sodbo.

b) Intervencija Republike Slovenije na strani tožene države članice v postopkih na podlagi 258. člena PDEU

Evropska komisija proti Portugalski republiki (C-52/08)

Evropska komisija je 12. 2. 2008 vložila tožbo proti Portugalski republiki (C-52/08), s katero zahteva, naj se ugotovi, da Portugalska republika, s tem ko za poklic notarja v svojo zakonodajo ni prenesla Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij, ki razveljavlja in zamenjuje Direktivo Sveta 89/48/EGS z dne 21. decembra 1988, ni izpolnila obveznosti, ki izhajajo iz Direktive 2005/36/ES. Zadeva je bila opisana v poročilu za leto 2008.

Evropska komisija proti Helenski republiki (C-61/08)

Evropska komisija je vložila tožbo proti Helenski republiki, s katero zahteva, naj se ugotovi, da je Helenska republika s sprejetjem in zadržanjem v veljavi prvega odstavka 19. člena Zakona o notarjih (Zakon št. 2830/2000) kršila določila Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (v nadaljevanju: PES) in še posebej 43. in 45. člen PES ter določila Direktive 89/48/EGS, ki se nanaša na splošni sistem priznavanja

---

²⁸ V poročilu o delu za leto 2007.

visokošolskih diplom, pridobljenih s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem, ki traja najmanj tri leta. Zadeva je bila opisana v poročilu za leto 2008.

Evropska komisija proti Zvezni republiki Nemčiji (C-54/08) in proti Republiki Avstriji (C-53/08)

Tako zoper Zvezno republiko Nemčijo kot tudi zoper Republiko Avstrijo je Evropska komisija vložila tožbo zaradi neprenosa Direktive Sveta z dne 21. decembra 1988 o splošnem sistemu priznavanja visokošolskih diplom, pridobljenih s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem, ki traja najmanj tri leta (v nadaljevanju: Direktiva 89/48/ES), oziroma Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij (v nadaljevanju: Direktiva 2005/36/ES). Poleg tega je bilo obema državam članicama očitano, da s tem, ko dostop do poklica notarja pogojujeta s svojim državljanstvom, kršita 43. in 45. člen PES. Obe zadevi sta bili opisani v poročilu za leto 2008.

c) Intervencija Republike Slovenije na strani tožene države članice v postopkih po 263. členu PDEU

Evropska komisija proti Nizozemski (C-279/08)

Republika Slovenija nastopa kot intervenient na strani Kraljevine Nizozemske. Postopek teče po pritožbi Evropske komisije zoper sodbo Sodišča prve stopnje oziroma zdaj Splošnega sodišča T-233/04, ob intervenciji Zvezne republike Nemčije, Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske ter Republike Slovenije. Republika Slovenija v predmetni zadevi zagovarja stališče, da je v primeru odločbe Evropske komisije o nenasprotovanju državni pomoči, zaradi pravnih učinkov take odločbe, ki jih ima slednja na podlagi določb Uredbe št. 659/1999, zlasti 17. do 19. in 21. člena, ter na podlagi določb o kumulaciji pomoči različnega izvora, dopustna tožba države članice zaradi ničnosti zoper takšno odločbo Komisije na podlagi 230. člena ES ter da je, na podlagi sodne prakse Sodišča ES v zadevi C-143/99 *Adria-Wien Pipeline*, glede kriterija selektivnosti iz 87. člena ES treba izhajati iz primerjave tistih podjetij, ki so v primerljivem dejanskem in pravnem položaju glede cilja zadevnega ukrepa.

Udeležba Republike Slovenije v zadevi je pomembna zaradi potencialne spremembe sodne prakse na področju državnih pomoči, natančneje koncepta »selektivnosti« državnih pomoči v smislu 87. člena PES. Sodišče prve stopnje je v izpodbijani sodbi nakazalo revolucionaren obrat sodne prakse na tem področju, in sicer v prid držav članic, kar pa zdaj Evropska komisija izpodbija pred Sodiščem.

d) Ostale odprte zadeve – postopek predhodnega odločanja po 234. členu PES oziroma zdaj 367. členu PDEU, postopek za izdajo svetovalnega mnenja na podlagi šestega odstavka 300. člena PES oziroma zdaj enajstega odstavka 218. člena PDEU ter možnost intervencije v pritožbenem postopku zoper sodbo Splošnega sodišča v postopkih med drugimi državami članicami in/ali institucijami

V skladu s postopkovnimi pravili SEU v zvezi s predlogi za sprejetje predhodne odločbe po 367. členu PDEU se vsak predlog za sprejetje predhodne odločbe vroči

vsem državam članicam, te pa se nato lahko aktivno vključijo v postopek. Aktivna vključitev v postopek je mogoča vse do ustne obravnave. Sodbe, ki jih izda SEU v zadevah predhodnega odločanja (gre za odločitve o razlagi prava Evropske unije), so zaradi njihovega *erga omnes* učinka pomembne za vse države članice. Razlaga, ki jo sprejme SEU, je namreč obvezna za vse države članice in po sodni praksi SEU je kot kršitev prava Evropske unije opredeljeno tudi neupoštevanje razlage prava Evropske unije, kot jo je sprejelo SEU. S tega stališča je nujno, da država spremlja te postopke in se seznanja z vsemi sodbami Sodišča. Izrecno zahtevo po spremljanju postopka vedno večkrat izrazijo tudi posamezna ministrstva, ki ob izjavi, da ni razloga za intervencijo Republike Slovenije v posameznem postopku, zahtevajo, naj jih seznanjamo s potekom postopka. Slednje se že zaradi narave stvari zagotavlja v vsaki posamezni zadevi. V letu 2009 smo iz tega naslova prejeli 253 novih zadev,²⁹ jih zaključili 274,³⁰ na dan 31. 12. 2009 pa je bilo odprtih še 348 zadev.³¹

Poleg že opisanega predloga za izdajo svetovalnega mnenja (*Mnenje 1/09*) nam v letu 2009 ni bilo vročen noben drug tovrsten predlog. En predlog za izdajo svetovalnega mnenja nam je bil vročen v letu 2008 (*Mnenje 1/08*), vendar se Slovenija tega postopka ni aktivno udeležila, postopek pa smo spremljali do zaključka, ko je SEU izdalo mnenje v letu 2009.³²

Državam članicam se vročajo tudi vse sodbe Sodišča prve stopnje oziroma zdaj Splošnega sodišča Evropske unije (SSEU), izdane v postopkih med drugimi državami članicami in/ali institucijami, v katerih je mogoča intervencija drugih držav članic v pritožbenem postopku pred SEU. Republika Slovenija se je doslej odločila le za eno takšno intervencijo (glej C-279/08 P, *Komisija Evropskih skupnosti proti Nizozemski E-125/2008*). Prijava intervencije je mogoča v roku dveh mesecev od notifikacije sodbe, tako da se spisi iz tega naslova, če ni interesa za intervencijo, zaključijo najkasneje po izteku dveh mesecev od notifikacije sodbe. V letu 2009 smo iz tega naslova prejeli 268 novih zadev, jih zaključili 323, na dan 31. 12. 2009 pa je bilo odprtih še 19 zadev.

IV/3.7 POSTOPKI PRED SODIŠČEM EFTE

V postopkih pred Sodiščem Efte (gre za postopke za izdajo svetovalnega mnenja ter postopke na podlagi tožbe) je prav tako mogoča intervencija držav članic in institucij Evropske unije, zaradi česar Sodišče Efte slednje seznanja s temi postopki. Republika Slovenija se je doslej odločila za eno intervencijo v postopku za izdajo svetovalnega mnenja (E-3/06 *Landbrokes Ltd. – sodba z dne 30. 5. 2007*). Intervencija je mogoča v roku dveh mesecev od dne notifikacije predloga za izdajo svetovalnega mnenja oziroma tožbe in odgovora na tožbo. V primeru, ko se

²⁹ V tej številki sta zajeti tudi dve zadevi, v katerih se je Slovenija aktivno udeležila postopka, in sicer *Detiček in Edyta Jakubowska*.

³⁰ V tej številki je zajetih tudi šest zaključenih zadev, v katerih se je Slovenija aktivno udeležila postopka, in sicer *Nationale Loterij, Ilsinger Renate, Soysal, Liga Portuguesa de Futebol Profissional and Baw International, Stringer in ostali, Cartesio Oktató v. Szolgálató bt.*

³¹ V tej številki so zajete tudi štiri še odrtne zadeve, v katerih se je Slovenija aktivno udeležila postopka, in sicer *Winner Wetten, Marcus Stoss in drugi, Detiček, Edyta Jakubowska*.

³² Ob prejemu mnenja 1/08 je bil v vpisniku pomotoma odprt nov spis E-761/2009, kamor se je vpisalo zgolj prejeto mnenje. Ob ugotovitvi te napake sta bila oba spisa E-201/2008 in E-761/2009 združena in zaključena v letu 2010.

Republika Slovenija ne odloči za intervencijo, je način poslovanja v teh zadevah enak načinu, ki velja za postopke za sprejetje predhodne odločbe po 234. členu PES oziroma zdaj 367. členu PDEU, v katerih se Republika Slovenija ne odloči za aktivno udeležbo, jih pa spremlja zaradi seznanitve s sodno prakso. V letu 2009 smo iz tega naslova prejeli 9 novih zadev, jih zaključili 7, na dan 31. 12. 2009 pa so bile odprte 4 zadeve.

V leto 2009 ni bila prenesena nobena zadeva iz pristojnosti Sodišča Efte, v kateri bi bila Republika Slovenija aktivno udeležena. Republika Slovenija se v tem letu tudi ni odločila za udeležbo v nobenem od postopkov pred Sodiščem Efte.

IV/3.8 PROBLEMATIKA PLINSKIH TERMINALOV V TRŽAŠKEM ZALIVU

Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije je v preteklih letih Republiki Italiji večkrat izrazilo proteste glede načrtovane gradnje plinskih terminalov na lokaciji Žavljje in Off-shore. Po mnenju Slovenije navedeni plinski terminali na predvidenih lokacijah niso primerni zaradi plitvosti morja na tem delu in zaradi obremenitve okolja; zaradi ogroženosti okoljskih ciljev in trajnostnega razvoja morja in obale; zaradi čezmejnih vplivov na okolje v Sloveniji in zaradi njihovega vpliva na okolje, biotsko raznovrstnost, promet, varnost, prebivalce, zdravje, krajino in socialnoekonomske razmere (turizem, marikulturo, ribištvo); s tem so tudi kršeni cilji in namen okoljskih direktiv ter določbe Espoojske, Arhuške in Barcelonske konvencije.

Oktobra 2009 je minister za okolje in prostor imenoval osemčlansko Strokovno komisijo za preučitev pravnih vidikov (s strani Italije) načrtovanih plinskih terminalov v Tržaškem zalivu in njegovem obalnem območju (Strokovna komisija), katere članica je tudi državna pravobranilka mag. Andreja Vran; ostali člani Strokovne komisije so še iz Ministrstva za okolje in prostor, Fakultete za pomorstvo in promet, Uprave za zaščito in reševanje, Ministrstva za zunanje zadeve in Ministrstva za promet. Predsednik Komisije je mag. Marko Starman. Komisija se je v letu 2009 večkrat sestala. Poleg obravnave Italiji očitanih kršitev prava Evropske unije je Strokovna komisija preučila tudi pravne možnosti, ki jih ima Slovenija za uveljavitev svojih interesov pred Sodiščem Evropske unije. O ugotovitvah sta bili seznanjeni Medresorska komisija, ki je bila tudi ustanovljena za obravnavo navedene problematike, ter Vlada. V skladu s postopkovnimi pravili, ki pred vložitvijo tožbe države članice zoper drugo državo članico pred SEU zahtevajo predhodni postopek pred Evropsko komisijo, je Vlada na svoji redni seji 18. 2. 2010 sprejela sklep, s katerim je Ministrstvu za okolje in prostor naložila pripravo dokumentacije za začetek predhodnega (*neformalnega*) postopka pred Evropsko komisijo oziroma za kasnejšo eventualno vložitev tožbe zoper Republiko Italijo pred SEU.

IV/4 POSTOPKI PO ZAKONU O IZVRŠBI IN ZAVAROVANJU

Državno pravobranilstvo je v začetku leta 2009 obravnavalo 5448 nerešenih izvršilnih zadev, od tega 5214 zadev, v katerih je zastopalo Republiko Slovenijo kot upnico, in 229 zadev, v katerih je zastopalo Republiko Slovenijo kot dolžnico, prejelo pa je tudi pet zadev za reševanje v predhodnem postopku. V letu poročanja je Državno pravobranilstvo prejelo skupno 2594 izvršilnih zadev, od tega 2287 zadev za

izterjavo denarnih terjatev ter 26 zadev za izterjavo nedenarnih terjatev Republike Slovenije kot upnice, 277 izvršilnih zadev, v katerih so bili vloženi izvršilni predlogi zoper Republiko Slovenijo kot dolžnico, ter štiri zadeve za reševanje v predhodnem postopku. V letu poročanja je bilo skupno zaključenih 2223 izvršilnih zadev, ob koncu leta pa je ostalo nerešenih 5819 izvršilnih zadev.

Ugotavljam, da so tudi v letu poročanja, tako med prejetimi zahtevki za izterjavo terjatev Republike Slovenije kot med prejetimi izvršilnimi predlogi zoper Republiko Slovenijo, prevladovali zahtevki in predlogi zaradi izterjave in plačila denarnih terjatev. Predlogov za izterjavo in izpolnitev nedenarnih zahtevkov je bilo manj kot en odstotek vseh prejetih zadev.

1. Izvršilni postopki zaradi izterjave denarnih terjatev

Izvršbe denarnih terjatev Republike Slovenije kot upnice vsebinsko predstavljajo terjatve iz naslova neplačanih najemnin in uporabnin za stanovanja v lasti Republike Slovenije, neplačanih računov za opravljene storitve (geodetskih storitev in overitve merila) ter terjatev po pravnomočnih sodnih odločbah in drugih izvršilnih naslovih. Slednje vsebinsko predstavljajo vračilo neupravičeno izplačane denarne socialne pomoči, otroškega dodatka, vračilo stroškov izobraževanja zaradi kršitve pogodbe, plačilo odškodnin zaradi neizpolnjevanja ali kršitve pogodb, plačilo odškodnin zaradi nelegalnega izkoriščanja mineralnih surovin, terjatve iz naslova neplačanih davkov in prispevkov, ki so prihodek proračuna (in je bila izterjava po Zakonu o davčnem postopku neuspešna), pa tudi izterjavo neplačanih sodnih taks, povprečnin in denarnih kazni, slednje le v primerih, kadar ima dolžnik prijavljeno stalno prebivališče v tujini, saj je v nasprotnem primeru za izterjavo pristojna Davčna uprava Republike Slovenije. V letu poročanja je Državno pravobranilstvo prejelo večje število predlogov Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Urada Republike Slovenije za meroslovje, da se izterjajo terjatve iz naslova opravljene storitve, to je overitve merila – taksimetrov, saj je ministrstvo samo prenehalo opravljati navedeno dejavnost (sicer že konec leta 2008), sodno izterjavo vseh neplačanih obveznosti pa je odstopilo v reševanje Državnemu pravobranilstvu.

Državno pravobranilstvo je v letu poročanja prejelo več zahtev, da v izvršilnem postopku izterjuje terjatve Republike Slovenije, ki so ji nastale kot delodajalcu do zaposlenih med delovnim razmerjem ali zaradi prenehanja delovnega razmerja, tako na primer iz naslova preveč izplačanih plač, stroškov izobraževanja, odškodninskih zahtevkov za povračilo povzročene škode, vračila preveč izplačanih prevoznih stroškov, povračila plačanih stroškov službenih telefonov nad dogovorjenim limitom, plačila vrednosti nevrnjenih oziroma izposojenih publikacij. Državno pravobranilstvo je z državnimi organi doseglo soglasje, da se tovrstne terjatve izterjujejo v delovnem sporu ali pravnem postopku pred pristojnim sodiščem, saj verodostojne listine, ki so bile poslane kot dokaz za obstoj terjatve in temelj za izterjavo, vsebinsko ne ustrezajo pojmu verodostojne listine, kot ga obravnava Zakon o izvršbi in zavarovanju in kot je določen s Slovenskimi računovodskimi standardi. Slednji namreč določajo, da se lahko faktura izda le v zvezi s poslovnim dogodkom, tj. za plačilo storitve ali blaga, česar ni mogoče trditi za zgoraj navedene primere. Državno pravobranilstvo je sicer ugotovilo, da je izterjava v izvršilnem postopku hitrejša kot v pravnem postopku ali delovnem sporu v primerih, kadar dolžnik ugovora ni vložil in je zaposlen oziroma ima

premoženje, na katero je mogoče predlagati izvršbo. Nasprotno pa so se postopki podaljšali, če je dolžnik vložil ugovor, saj je Državno pravobranilstvo v nadaljevanju postopka naknadno večkrat ugotovilo, da je bila zahteva državnega organa nepopolna ali nepravilna, da izvira iz drugega pravnega temelja, kot je izhajalo iz listine, ali pa je bilo ugotovljeno, da terjatev še ni v celoti zapadla ali niso izpolnjeni drugi pogoji, da se terjatev izterja. Ugovorom dolžnikov je bilo v izvršilnem postopku zato večinoma ugodeno, tako da se je uveljavljanje terjatve nadaljevalo v pravnem postopku in je potem postopek izterjave dejansko trajal dlje, kot bi, če bi bila terjatev pravilno, že od vsega začetka, uveljavljena v pravnem postopku. Pravilna je bila torej posledično sprejeta odločitev Državnega pravobranilstva, da se navedene terjatve izterjujejo v delovnem sporu oziroma v pravnem postopku pred pristojnimi sodišči.

Ugotavljam, da je izterjava denarnih terjatev uspešna in hitra v tistih izvršilnih postopkih, kjer sta bila kot izvršilni sredstvi predlagana rubež denarnih sredstev na transakcijskih računih dolžnikov in njihov prenos na račun upnika oziroma rubež plače in drugih stalnih prejemkov dolžnika, medtem ko izvršilni postopki z drugimi izvršilnimi sredstvi, tj. z rubežem, cenitvijo in prodajo nematerializiranih vrednostnih papirjev, z rubežem, cenitvijo in prodajo premičnin (na primer osebnih vozil) in kapitalskih deležev, niso bili uspešni in jih zato Državno pravobranilstvo vloga le še na izrecno zahtevo državnega organa. Praksa je namreč pokazala, da so navedeni postopki povezani z visokimi stroški izvršiteljev in cenilcev, ki jih je v skladu z zakonom dolžan plačati predvsem upnik oziroma Republika Slovenija, ker pa so navedeni postopki večinoma neuspešni, tudi povračila teh stroškov ni mogoče izterjati od dolžnika.

Prav tako ugotavljam, da se število nerešenih izvršilnih zadev iz leta v leto povečuje. To je največkrat posledica insolventnosti dolžnikov, dolgotrajnosti izvršilnih postopkov zaradi številnih pravnih sredstev, ki jih vlagajo dolžniki, ter (pre)obremenjenosti nekaterih sodišč oziroma izvršilnih oddelkov, ki odločitve sprejemajo z daljšim časovnim zamikom. Navedenega nikakor ni mogoče pripisati premajhni aktivnosti Državnega pravobranilstva, ki si namreč izjemno prizadeva za čim učinkovitejšo izterjavo, pri tem pa mu vso potrebno podporo nudijo Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju: ZZZS), Banka Slovenije, Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju: ZPIS), Klirinško depotna družba, Centralni register prebivalstva in upravne enote ter vsi drugi zavodi in državni organi, ki v skladu z 12. členom Zakona o državnem pravobranilstvu pravočasno in popolno posredujejo zaprosene podatke o dolžnikih oziroma njihovih dohodkih, zaposlitvi, premoženju, enotni matični številki, davčni številki, naslovu stalnega in začasnega prebivališča in lastništva osebnih vozil. Državno pravobranilstvo ocenjuje sodelovanje z vsemi navedenimi upravljavci podatkov kot odlično.

Vzrok za vedno večje število nerešenih zadev so tudi tisti dolžniki, ki so uporabniki in najemniki stanovanj v lasti Republike Slovenije, vendar najemnine oziroma uporabnine ne plačujejo. Ministrstva tako vsako leto predlagajo izterjavo novozapadlih terjatev, čeprav so že prej začeti izvršilni postopki neuspešni zaradi insolventnosti dolžnikov. Tako se število izvršilnih zadev, ki se glasijo na istega dolžnika, stalno povečuje, in to brez sleherne možnosti, da bodo terjatve kdaj poplačane. Državno pravobranilstvo je z navedeno ugotovitvijo seznanilo pristojna

ministrstva. Na poziv se je odzvalo Ministrstvo za obrambo, ki dejansko upravlja z večjim številom stanovanj v lasti Republike Slovenije. Navedeno ministrstvo je zato v skladu z zakonodajo na obrazložen predlog Državnega pravobranilstva v okviru sredstev proračuna Republike Slovenije, rezerviranih za ta namen, do dovoljenega limita prvič v letu 2009 odpisalo nekaj tistih terjatev, katerih izterjava je bila že več let neuspešna. Šlo je za primere, ko dolžniki stanovanja v upravljanju ministrstva niso več uporabljali, saj v nasprotnem primeru Državno pravobranilstvo predlaga, naj se dolžniku zaradi neplačevanja odpove najemna pogodba oziroma s tožbo doseže dolžnost izpraznitve stanovanja, nadalje v izvršilnem postopku pa stanovanje izprazni, ker se le na navedeni način lahko prepreči nastanek novih terjatev.

Državno pravobranilstvo samo lahko le posredno vpliva na dolžino trajanja izvršilnih postopkov, tako da vlaga popolne izvršilne predloge, da skrbno evidentira vsa prispela plačila, da sodišča sproti in hitro obvešča o prejetih nakazilih, pravočasno utesnjuje izvršilne predloge ter sporoča sodišču morebitne spremembe, ki vplivajo na postopek izvršbe, vendar so prizadevanja zaman v primerih, ko na primer banke ne morejo realizirati pravnomočnih sklepov o izvršbi, ker na računu ni sredstev, oziroma delodajalci ne morejo realizirati sklepa, ker imajo dolžniki že zarubljen ves razpoložljivi del plače oziroma ker je dolžniku delovno razmerje že pred vročitvijo sklepa prenehalo. V prvem primeru sodišče postopek izvršbe ustavi po samem zakonu in brez predhodnega obvestila upniku, če na računu v treh mesecih ni bilo nobenega priliva, kot je to določeno v tretjem odstavku 141. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju. Državno pravobranilstvo mora skrbno spremljati realizacijo sklepa in pravočasno predlagati drugo izvršilno sredstvo, da navedeno ustavitev prepreči. Zaradi poslabšanja ekonomskega stanja dolžnikov in zato, ker ni bilo mogoče predlagati drugega izvršilnega sredstva, so bile v letu 2009 izvršbe največkrat ustavljene prav iz navedenega razloga. V drugem primeru je delodajalec sicer dolžan o nemožnosti realizacije obvestiti sodišče, to pa upnika, vendar ugotavljamo, da delodajalci največkrat svojo dolžnost opustijo. Tako Državno pravobranilstvo za razlog za nerealizacijo sklepa izve šele tedaj, ko delodajalca neposredno pozove k realizaciji sklepa skupaj z obvestilom, da bo v nasprotnem primeru ukrepalo v skladu s 134. členom Zakona o izvršbi in zavarovanju ter realizacijo sklepa predlagalo sodišču neposredno iz sredstev delodajalca.

Že vrsto let ugotavljamo, da pri izterjavi denarnih terjatev ministrstva glede delnih plačil različno izvajajo poračun terjatev. Tako je ministrstvo poračunalo terjatve, ki sploh niso bile predmet izvršbe, najstarejše ali zadnje zapadle terjatve, najprej glavnice in potem obresti itd., kar je vse v nasprotju z določbo 288. člena Obligacijskega zakonika, ki natančno določa način poračuna. Državno pravobranilstvo je zato sprejelo odločitev, da bo s prejetimi delnimi plačili samo poračunavalo terjatve, saj gre dejansko za pravilno uporabo materialnega prava, in o obsegu poplačila ministrstva le obveščalo, ta pa bi svoje evidence terjatev uskladila z evidenco, kot jo vodi Državno pravobranilstvo. Ministrstvo za obrambo se je z našim predlogom v celoti strinjalo in tako opisani način poslovanja že poteka tudi v praksi, Državno pravobranilstvo pa si bo v prihodnje prizadevalo, da bo navedeni način sprejet tudi pri vseh ostalih ministrstvih. Razlog, da je bilo treba navedeno področje enotno urediti, je bil v tem, da je prihajalo do neskladij med obvestili Državnega pravobranilstva in ministrstva dolžniku o stanju njegove obveznosti, kar je povzročalo številna negotovanja s strani dolžnikov pa tudi veliko slabe volje v komunikaciji med Državnim pravobranilstvom in ministrstvi.

Ugotavljam tudi, da so izvršilni postopki dolgotrajnejši tudi zato, ker delodajalci (praviloma manjše gospodarske družbe in samostojni podjetniki) oziroma dolžnikovi dolžniki ne realizirajo sodnih sklepov v skladu z zakonom. Zaradi poenostavitve ali pa tudi v dogovoru z dolžnikom zarubijo manjši del plače, kot to določa zakon, ali preprosto sklepa sploh ne realizirajo. Včasih je vzrok za nerealizacijo tudi v tem, ker delodajalci ne znajo poračunati terjatve in z rubežem prenehajo, preden je terjatev v celoti poplačana. Državno pravobranilstvo v navedenih primerih pozove delodajalca, da sporoči svoje zadržke glede realizacije oziroma da pravilno izvrši sodni sklep, ga obvešča o višini preostale obveznosti dolžnika, izda vsa zaprosena pojasnila, in če kljub navedenemu ostane sklep brez zakonitega razloga nerealiziran, predlaga sodišču, naj dovoli izvršbo v skladu s 134. členom Zakona o izvršbi in zavarovanju neposredno na denarna sredstva delodajalca. Ugotavljam, da sodne sklepe pravilno, pravočasno in zanesljivo realizirajo vse banke, ZPIS ter vsi večji delodajalci, ki imajo za ta namen organizirane posebne strokovne službe.

2. Avtomatiziran izvršilni postopek – izterjava denarne terjatve na podlagi verodostojne listine

Državno pravobranilstvo je že v letu 2008 izvedlo vse potrebne prilagoditve svojega poslovanja, tako da je lahko nemoteno začelo vlagati izvršilne predloge na podlagi verodostojnih listin v elektronski obliki, po predpisanem avtomatiziranem izvršilnem postopku. Državno pravobranilstvo je moralo pred tem premostiti številne ovire, saj obrazec, določen s Pravilnikom o obrazcih, vrstah izvršb in poteku avtomatiziranega izvršilnega postopka, ni bil prilagojen specifičnosti, pristojnosti in organizaciji Državnega pravobranilstva, kar je bilo podrobno navedeno že v letnem poročilu za leto 2008.

O ugotovljenih pomanjkljivostih in ovirah smo sproti in podrobno obveščali Centralni oddelek za verodostojno listino (v nadaljevanju: CoVL), vse z željo, da bi avtomatiziran izvršilni postopek potekal zakonito, hkrati pa bi bil tudi prijazen uporabnikom. Vse nepravilnosti še niso bile odpravljene (tako mora na primer Državno pravobranilstvo kljub dejstvu, da je zakoniti zastopnik Republike Slovenije, podatke o zastopanju še vedno vnašati v rubriko »odvetnik« in ne »zakoniti zastopnik«, saj mu sicer stroški po odvetniški tarifi s sklepom niso priznani), v letu 2009 pa so bile ugotovljene tudi nove nepravilnosti.

Avtomatiziran izvršilni postopek dopušča, da upniki vlagajo izvršilne predloge zoper Republiko Slovenijo tako, da jo kot dolžnico nepravilno navedejo z nazivom posameznega državnega organa in ne izključno z »Republika Slovenija«. Tako prihaja do kršitve določb Zakona o pravnem postopku, ki izrecno določa, da je lahko stranka v postopku le fizična in pravna oseba – državni organi namreč nimajo pravne subjektivitete. Navedene pomanjkljivosti, ki niso zgolj lepotne narave, kot se je izkazalo v praksi, imajo za posledico grobo oškodovanje državnega proračuna. Okrajno sodišče v Ljubljani, ki je izključno pristojno, v avtomatiziranem izvršilnem postopku vroča sodne sklepe tistemu, ki je kot dolžnik naveden v predlogu, in sicer na naslov, ki je naveden v predlogu. Posledično je sodišče izdane sodne sklepe zoper Republiko Slovenijo pošiljalo neposredno državnemu organu na naslov, kot ga je navedel upnik, Državnemu pravobranilstvu kot zakonitemu zastopniku pa le v

primerih, ko je upnik v izvršilnem predlogu, v točno določeni rubriki, to izrecno navedel. Posledično je v preteklem letu prihajalo do številnih nepravilnih vročitev, po pravnomočnosti teh sklepov pa tudi do njihove realizacije. Državni organi v nekaterih primerih namreč sodnega pisanja niso ažurno obravnavali oziroma niso pravočasno reagirali na nepravilno vročitev, tako da bi sklep vrnili sodišču z zahtevo, naj ga pravilno vroči zakonitemu zastopniku, ampak so, odvisno od primera, sklep pošiljali naprej Državnemu pravobranilstvu, sami vlagali ugovore ali pa sklep kot nepomembno listino zgolj arhivirali. Pravnomočne sklepe je sodišče takoj poslalo v realizacijo Upravi za javna plačila, ki je denarna sredstva proračunskemu uporabniku zarubila in jih prenesla na račun upnika. Nekateri državni organi so se šele tedaj, žal prepozno, soočili s škodljivimi posledicami nepravilne obravnave tovrstnih sodnih pisanj. Državno pravobranilstvo je takoj potem, ko je bilo o tovrstni nepravilnosti prvič obveščeno, o nepravilnosti vročanja opozorilo projektno skupino, pristojno za avtomatiziran izvršilni postopek pri Vrhovnem sodišču, in ji na njeno izrecno zahtevo tudi predložilo seznam vseh državnih organov, ki jih Državno pravobranilstvo zastopa. Kljub navedenemu opisana nepravilnost ni bila odpravljena in tako še vedno prihaja do nepravilnih vročitev in neupravičenih zasegov denarnih sredstev. Državno pravobranilstvo v nadaljevanju postopka sicer doseže razveljavitev klavzule o pravnomočnosti sodnega sklepa, pravilno vročitev sklepa in obravnavo njegovega ugovora, ne pa tudi vračila neupravičeno zaseženih sredstev. Upniki potem, ko denarna sredstva prejmejo, teh namreč niso pripravljene prostovoljno vrniti, izterjave denarnih sredstev pa tudi po pravnomočni sodbi ni mogoče izvesti, če je prejemnik prezadolžen, če je zoper njega uveden stečajni postopek, če je izbrisan iz sodnega registra ali če preprosto nima več premoženja in denarnih sredstev, na katere bi bilo mogoče predlagati izvršbo.

Opozarjam tudi, da je v vseh primerih, ko je zoper Republiko Slovenijo kot dolžnico vložen izvršilni predlog, le težko ugotoviti, zoper kateri državni organ je izvršilni predlog dejansko vložen. V avtomatiziranem izvršilnem postopku se namreč verodostojne listine, na podlagi katerih se izvršilni predlog vlaga, sicer določno navedejo, vendar pa se listine predlogu ne prilagajo oziroma iz izvršilnega predloga ni mogoče ugotoviti, ali tovrstna verodostojna listina dejansko sploh obstaja. Upniki se namreč zavedajo dolgotrajnosti uveljavljanja svojih terjatev v pravnem postopku, zaradi česar ni tako redko, da poskušajo zatrjevane odškodninske terjatve, terjatve iz naslova neizpolnjene ali kršene pogodbe in druge terjatve izterjati v avtomatiziranem izvršilnem postopku, čeprav verodostojna listina, na katero se sklicujejo, dejansko sploh ni bila izdana. Državno pravobranilstvo vsakokrat pozove upnika, naj mu konkretno navede državni organ, zoper katerega ima terjatve; na navedeni način mu to praviloma tudi uspe ugotoviti. V preostalih primerih Državno pravobranilstvo nima druge izbire, kot da zoper sklep vloži ugovor, kar povzroči, da mora o terjatvi vselej odločiti sodišče v pravnem postopku.

Kadar upnik, potem ko vloži izvršilni predlog, tega delno ali v celoti umakne, preden sodišče izda sklep, sodišče v avtomatiziranem izvršilnem postopku izda sklep, s katerim dovoli izvršbo po predlogu upnika, pri tem pa ne upošteva delnega ali celotnega umika. Posledično dolžnik zoper sklep vloži ugovor, ki ga sodišče v nadaljnjem postopku zavrne zaradi pomanjkanja interesa (zaradi kasnejšega umika), prav tako ne prizna povračila stroškov. Menimo, da je navedeno ravnanje sodišča nepravilno, zaradi česar so bile v zvezi s tem vložene pritožbe, o katerih bo odločalo višje sodišče.

3. Izvršilni postopki zaradi izterjave nedenarnih terjatev

Državno pravobranilstvo je v preteklem letu prejelo 26 izvršilnih zadev, da izterja nedenarno terjatev. Večinoma v te postopke Republika Slovenija vstopa kot upnica in gre vsebinsko za izpraznitev stanovanja ali poslovnih prostorov, za vložitev predloga za izdajo začasne odredbe zaradi zavarovanja denarne ali nedenarne terjatve. Republika Slovenija je v izvršilnih zadevah le redko vstopala kot dolžnica. Državno pravobranilstvo je v teh primerih vsebinsko obravnavalo vrnitev delavca na delo oziroma sklenitev pogodbe o zaposlitvi, sklenitev pogodbe s sindikatom, v letu poročanja pa je bil vložen tudi predlog za plačilo prispevkov za pokojninsko zavarovanje dolžnice (ne pa tudi za izplačilo plače, zaradi česar obveznosti praktično ni bilo mogoče izpolniti).

Izvršilni postopki zaradi izpraznitve stanovanja so praviloma dolgotrajni, saj dolžniki, ki stanovanje nezakonito zasedajo skupaj s svojo družino, praviloma niso pripravljeni stanovanja prostovoljno izročiti. V tovrstnih izvršilnih postopkih zato izkoristijo vsa pravna sredstva, ki jim jih omogoča zakon, na svojo težko ekonomsko in socialno stanje opozarjajo številne državne institucije ter jih prosijo za posredovanje, obenem pa zagotavljajo skorajšnjo rešitev svojega stanovanjskega problema (na primer pridobitev neprofitnega stanovanja), čeprav se njihove obljube največkrat izkažejo kot neresnične. Kljub temu ministrstva največkrat sledijo tovrstnim predlogom in soglašajo s predlaganim odlogom izvršbe ali celo predlagajo Državnemu pravobranilstvu, naj samo predlaga odlog izvršbe in/ali prekliče razpisano deložacijo, tudi večkrat zapored.

Državno pravobranilstvo je beležilo porast nerešenih tovrstnih zadev predvsem pri Ministrstvu za obrambo, ki je upravljavec teh stanovanj, zato smo navedeno ministrstvo pozvali, naj se loti reševanja te problematike. Ministrstvo je sledilo prošnji ter v letu poročanja sprejelo odločitev, da bodo s tistimi dolžniki, ki nezakonito uporabljajo stanovanja Republike Slovenije, poskušali rešiti problem sporazumno z legalizacijo uporabe stanovanja (sklenitvijo najemne pogodbe, s prodajo stanovanja dolžniku), pod pogojem, da poravnajo vse svoje zapadle obveznosti. Dogovorjeno je tudi bilo, da bo v primeru, ko bo dolžnik kršil sklenjeni dogovor, ministrstvo o tem obvestilo Državno pravobranilstvo, ki bo brez nadaljnjih odlogov v izvršilnem postopku zahtevalo, naj se deložacija opravi. Ministrstvo je nato dolžnike pozvalo k podpisu dogovora o poravnavi vseh zapadlih in neplačanih obveznosti iz naslova uporabnin z zagotovilom, da bo uporaba stanovanja legalizirana na primer s sklenjeno najemno pogodbo. Navedeno je bilo opravljeno konec leta 2009, tako da v prihodnjem letu pričakujemo ustavitve vsaj nekaj izvršilnih postopkov zaradi izpraznitve stanovanja.

4. Postopek zavarovanja denarnih terjatev z vknjižbo zastavne pravice na nepremičnini

Predlog za zavarovanje terjatev z vknjižbo zastavne pravice na nepremičnini v zemljiško knjigo je instrument, ki ga država uporablja predvsem pri zavarovanju denarnih terjatev iz naslova neplačanih davkov in prispevkov, ki so prihodek republiškega proračuna, pa tudi prispevkov ZPIZ in ZZZS, za katere je po Zakonu o davčnem postopku za izterjavo pristojna Davčna uprava Republike Slovenije.

Državno pravobranilstvo (prejeli smo 382 predlogov) vlaga navedene predloge tedaj, ko je Ministrstvo za finance predhodno že opravilo postopek davčne izvršbe in denarne terjatve ni bilo mogoče izterjati z rubežem in prenosom denarnih sredstev s transakcijskega računa dolžnika, denarnih prejemkov dolžnika ali njegovega premoženja. Sodišče praviloma predlogu ugodi, postopki postanejo dolgotrajni zaradi vložitve ugovora zoper sklep o zavarovanju, zaradi odpisov terjatev iz naslova prispevkov, ki jih pristojni zavodi opravijo med postopkom, in dolžnik to dejstvo med postopki tudi uveljavlja, zaradi delnih poplačil davčnega dolga in uveljavljanjem tega dejstva v postopku zavarovanja, zgodi pa se tudi, da mora Državno pravobranilstvo utesniti predloge zaradi absolutnega zastaranja posameznih terjatev. Sodišče, ki dovoli predlagano zavarovanje, pravnomočni sklep pošlje zemljiškoknjižnemu sodišču, ki s posebnim sklepom, po uradni dolžnosti, dovoli vknjižbo hipoteke v zemljiško knjigo. Državno pravobranilstvo je v lanskem letu beležilo veliko število nepravilnih sklepov o vknjižbi hipoteke v zemljiško knjigo. Pristojna sodišča so v izrek sklepa o dovolitvi vknjižbe največkrat navedla le, da se vknjiži hipoteka za glavnico terjatve s pripadajočimi pripadki. Pri tem sodišča niso eksaktno navedla, da gre za zakonite zamudne obresti od navedene glavnice in datuma, od katerega obresti tečejo, v velikem številu primerov pa tudi niso navedla, da se s hipoteko zavarujejo tudi stroški zavarovanja. Zaradi slednjega je Državno pravobranilstvo vložilo številne pritožbe. Opozoriti je namreč treba na dejstvo, da je s hipoteko zavarovana le tista terjatev, ki je kot taka natančno opredeljena v zemljiški knjigi.

Državno pravobranilstvo je v lanskem letu prejelo nekaj predlogov Davčne uprave Republike Slovenije, da se zaradi absolutnega zastaranja terjatev predlaga izbris hipoteke iz zemljiške knjige. Ugotovljeno je bilo, da Davčna uprava Republike Slovenije v navedenih primerih ni predlagala prodaje dolžnikove nepremičnine, zaradi česar je Državno pravobranilstvo zaprosilo Davčno upravo Republike Slovenije za pojasnilo glede smiselnosti zavarovanja terjatev s hipoteko. Pojasnjeno je bilo, da davčni uradi sami presojujejo, kdaj bodo predlagali prodajo dolžnikove nepremičnine v sodnem postopku. Odločitev je odvisna od vrednosti nepremičnine, velikosti solastniškega deleža dolžnika na nepremičnini, tržne vrednosti in zanimivosti nepremičnine, višine terjatve ter višine predvidenih stroškov, ki so povezani s prodajo nepremičnine v izvršilnem postopku. Državnemu pravobranilstvu je bilo tudi sporočeno, da imajo davčni uradi diskrecijsko pravico, da se tudi zunaj navedenih kriterijev odločijo, da ne predlagajo prodaje dolžnikove nepremičnine.

5. Izvršilni postopek zaradi izterjave denarne terjatve s cenitvijo, rubežem in prodajo dolžnikovih nepremičnin

Navedeno izvršilno sredstvo Državno pravobranilstvo predlaga najpogosteje tedaj, kadar gre za izterjavo neplačanih davkov in prispevkov, ki so prihodek republiškega proračuna, in praviloma potem, ko je bila na navedenih nepremičninah že vknjižena zastavna pravica v korist Republike Slovenije. Ti postopki so izjemno dolgotrajni, dolžniki praviloma zoper vsak sklep vlagajo pravna sredstva, o katerih sodišča odločajo le počasi. V navedenih postopkih so vloženi tudi ugovori tretjih, ki dokazujejo pravico na nepremičnini, ki preprečuje izvršbo. Gre za ugovore, ki jih vlagajo zakonci ali zunajzakonski partnerji dolžnikov in uveljavljajo na nepremičnini solastniški delež oziroma skupno lastništvo oziroma kupci nepremičnin, ki niso

pravočasno predlagali vknjižbe svoje lastninske pravice v zemljiško knjigo. Ugotavljam, da kljub vsestranskemu prizadevanju države, da bi bile vse nepremičnine in tudi posamezne enote (etažna lastnina) vpisane v zemljiško knjigo ter da bi se sproti in v celoti beležile tudi vse spremembe lastninske pravice, še vedno kupci nepremičnin ne poskrbijo pravočasno za vknjižbo prenosa lastninske pravice oziroma pred nakupom ne preverijo zemljiškoknjižnega stanja. Posledično prihaja do tega, da kupci kupijo nepremičnino, ki je obremenjena s hipoteko, in se s tem seznanijo šele tedaj, ko se predlaga prodaja stanovanja v izvršilnem postopku. Poleg primera, da kupec nepremičnine ne predlaga pravočasno vknjižbe lastninske pravice v svojo korist takoj po sklenitvi pogodbe, prihaja tudi do primerov, da upnik zemljiškoknjižnega dolžnika predlaga vknjižbo hipoteke in kasneje prodajo nepremičnine zaradi neporavnanih obveznosti zemljiškoknjižnega lastnika, vse pa v škodo kupca nepremičnine, ki ni pravočasno poskrbel za prenos lastninske pravice. V navedenih primerih prihaja do številnih pritiskov kupcev na davčne urade, na varuha človekovih pravic, na druge državne organe in tudi neposredno na Državno pravobranilstvo, pri tem pa kupci povsem prezrejo, da je razlog za njihovo stisko njihova lastna neaktivnost.

Izvršbe s prodajo nepremičnin so v primerih, ko je na nepremičninah dolžnik lastnik le v sorazmerno majhnem solastniškem deležu, ko gre za nepremičnino, ki je v naravi travnik, njiva ali gozd na tržno nezanimivi lokaciji, ali ko je vrednost nepremičnine v očitnem nesorazmerju z velikostjo terjatve, ki naj bi bila z njeno prodajo poplačana, neuspešne. Izvršilni postopek se ustavi, če je tudi druga javna prodaja neuspešna, sodišče le na izrecni predlog upnika razpiše tudi tretjo javno dražbo.

V skladu z 2. točko prvega odstavka 197. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju Državno pravobranilstvo v postopkih izvršbe z rubežem in prodajo nepremičnin, ki tečejo na predlog drugih upnikov, priglaša prednostne terjatve iz naslova davka na dodano vrednost, davka na promet nepremičnin, ki se po predpisih obračunajo od prodaje nepremičnine in za zadnje leto zapadlih davščin, ki obremenjujejo prodano nepremičnino – v slednjem primeru gre za izterjavo nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča. Državno pravobranilstvo priglaša tudi terjatve iz naslova prispevkov za socialno zavarovanje, zapadlih za zadnje leto, za katere zakon prav tako predvideva prednostno poplačilo. V navedenih postopkih Državno pravobranilstvo dokazuje obstoj terjatev z dokončnimi davčnimi odločbami oziroma drugim izvršilnim naslovom – če pride do prodaje nepremičnine, Republika Slovenija vselej doseže prednostno poplačilo navedenih terjatev.

Državno pravobranilstvo je že v preteklih letih, nazadnje v skupnem letnem poročilu za leto 2008, opozorilo na večje število izvršilnih postopkov, ki so bili ustavljeni zaradi tega, ker je izterjava terjatve v skladu s 126. členom Zakona o davčnem postopku, absolutno zastarala. To je bila posledica dejstva, da so dolžniki vlagali vsa razpoložljiva pravna sredstva zoper izdane sodne odločbe. Zakonodajalec se je odločil preprečiti nadaljevanje tovrstne prakse. Tako je bil ustrezno spremenjen Zakon o davčnem postopku, ki v novem 126.a členu določa, da davčni dolg, ki je zavarovan s hipoteko in če je pred potekom zastaranja pravice do izterjave vložen predlog za izvršbo na nepremičnino, ne preneha, razen v obrestnem delu.

6. Izvršilni postopki zoper Republiko Slovenijo kot pravno naslednico zapustnika brez dedičev

Republika Slovenija vstopa v številne izvršilne postopke kot pravni naslednik pokojnega prezadolženega zapustnika, glede katerega sodišče ugotovi, da so se vsi dediči odrekli dedovanju ali da ni dedičev po pokojnem oziroma se ne ve, ali je kaj dedičev, pa se v roku, ki je predpisan z zakonom, sodišču ni zglasil nihče, ki bi uveljavljal pravico do dediščine. V letu 2009 smo bili vključeni v 43 novih izvršilnih postopkov. V skladu z določbo 219. člena Zakona o dedovanju sodišče s sklepom izroči zapuščino organu, ki je pristojen za gospodarjenje s posamezno vrsto premoženja, dejansko pa se vsa zapuščina izroči Republik Sloveniji. Ker Državno pravobranilstvo pred izdajo sklepa ni udeleženo v zapuščinskem postopku, ampak se s pravnim nasledstvom seznanj šele, ko mu je vročen navedeni sklep, večkrat naknadno ugotovimo, da je v zapuščinskem postopku več upnikov zapustnika priglasilo svoje terjatve, da je torej bil zapustnik ob smrti prezadolžen, včasih pa tudi, da premoženja, ki je navedeno v sodnem sklepu, dejansko ni mogoče prevzeti, ker ga zapustnik ob smrti ni (več) imel. V skladu z določbo 142. člena Zakona o dedovanju je dedič odgovoren za zapustnikove dolgove do višine vrednosti podedovanega premoženja, Republika Slovenija pa analogno odgovarja za dolgove zapustnika do višine vrednosti premoženja, ki ji je bilo izročeno. Državno pravobranilstvo v trenutku vročitve sklepa še ni seznanjeno z višino vseh zapustnikovih dolgov. Največkrat se z njimi seznanj šele potem, ko mu sodišča po prekinitvi izvršilnega postopka zaradi smrti dolžnika oziroma zapustnika vročijo sklep o nadaljevanju izvršilnega postopka zoper pravnega naslednika zapustnika, tj. Republiko Slovenijo. Državno pravobranilstvo se v teh postopkih večkrat znajde v nezavidljivem položaju, saj največkrat ugotovi, da realna vrednost izročene premoženja ni znana oziroma je sodišče ni ugotovilo, da premoženje, ki je navedeno v sklepu o izročitvi, dejansko ne obstaja, ali pa je njegova vrednost zanemarljiva (na primer stara osebna vozila, prazni bančni računi, poslovni deleži na izbranih družbah) in da nepremičnina, ki je bila izročena, ni tržno zanimiva, da je bil zapustnik solastnik nepremičnine le v minimalnem deležu, da glede lastninske pravice obstaja spor in podobno. Državno pravobranilstvo je v nezavidljivem položaju tudi zato, ker ne razpolaga z nobenimi podatki o sami obveznosti dolžnika, ki je predmet izvršilnega postopka. Tako ni seznanjeno s pravnim temeljem obveznosti, z njeno višino, morebitnim delnim poplačilom, kar otežuje uspešno zastopanje v izvršilnem postopku. Državno pravobranilstvo zato v navedenih izvršilnih postopkih lahko vlaga le ugovor glede pravnega nasledstva, tj. odgovarja za zapustnikove dolgove do višine vrednosti prevzetega premoženja, v nadaljevanju postopka pa se zastopanje omeji le na to, da bo izvršba opravljena v skladu z zakonom. Državno pravobranilstvo zato poskuša z upnikom doseči dogovor, da prevzame premoženje, ki je bilo izročeno Republik Sloveniji, oziroma da se postopek izvršbe nadaljuje z rubežem, cenitvijo in prodajo premoženja, ki je bilo predmet izročitve, da bi se na navedeni način izognili tveganju, da bi Republika Slovenija poplačevala dolgove zapustnika v večjem obsegu, kot znaša višina vrednosti izročene premoženja. Vendar se tudi v tem primeru tveganju ne da v celoti izogniti. Srečali smo se s primerom, ko je bila v izvršilnem postopku s prodajo nepremičnine ugotovljena njena vrednost, nepremičnina pa se je dejansko prodala šele na drugi javni dražbi za polovično ceno. Upnik je kljub navedenemu vztrajal pri nadaljnjem poplačilu svoje terjatve, ker je bila vrednost nepremičnine višja od kupnine, ki jo je prejel. Kljub nasprotovanju Državnega pravobranilstva in vloženi pritožbi je sodišče odločilo, da je vrednost

nepremičnine tista, s katero je določen obseg odgovornosti Republike Slovenije za dolgove, ne pa cena, po kateri se je nepremičnina dejansko prodala. V navedenem primeru je bila Republika Slovenija nedvomno oškodovana.

Izvršilni postopki zoper prezadolženega zapustnika so lahko številni in lahko potekajo tudi na različnih sodiščih. Tako prihaja do primerov, da zadeve obravnavajo različni oddelki Državnega pravobranilstva. Le s tesnim in pravočasnim sodelovanjem vseh oddelkov je mogoče preprečiti oškodovanje Republike Slovenije, saj so v izvršilnem postopku določeni kratki roki, kasneje vloženi ugovori Državnega pravobranilstva pa niso več uspešni. Dogaja se tudi, da Državno pravobranilstvo v tistem izvršilnem postopku, v katerega je Republika Slovenija prva vstopila kot pravna naslednica zapustnika, poplača upnika do višine vrednosti prevzetega premoženja. Sodišče pa Državnemu pravobranilstvu vroči še vse ostale sklepe o nadaljevanju postopka v vseh drugih izvršilnih zadevah zoper istega dolžnika. V navedenem primeru ostanejo vsi ostali upniki nepoplačani. Državno pravobranilstvo je v teh primerih namreč dolžno obvestiti sodišče, da je Republika Slovenija izvršila svojo zakonsko obveznost in poplačala upnike do višine vrednosti premoženja in da za ostale obveznosti zapustnika ne odgovarja več. Tako so nepravilni vsi nadaljnji sodni sklepi, s katerimi sodišča dovolijo nadaljevanje izvršilnega postopka zoper Republiko Slovenijo. V teh primerih je Državno pravobranilstvo uspešno vlagalo ugovore in so sodišča, ko so ugotovila, da je obveznost Republike Slovenije v celoti izpolnjena, postopke ustavila.

7. Republika Slovenija v izvršilnem postopku kot dolžnikov dolžnik

Državno pravobranilstvo opozarja na nepravilno prakso, ko mu sodišča vročajo sklepe o izvršbi na podlagi drugega odstavka 107. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju, to je kot dolžnikovemu dolžniku. Državnemu pravobranilstvu so bili v preteklem letu vročeni številni sklepi o izvršbi, kjer je bila kot dolžnikov dolžnik navedena Republika Slovenija, dejansko pa bi morala biti navedena na primer Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja pa tudi Davčna uprava Republike Slovenije, sodišča itd. Državno pravobranilstvo je o nepravilnem ravnanju obvestilo Vrhovno sodišče, ki je sprejelo stališče, da sodišča sodnih sklepov ne smejo vročati Državnemu pravobranilstvu, ker Republika Slovenija v teh postopkih ni stranka, in da je treba tovrstne sklepe vročati neposredno državnemu organu, ki je zadolžen za izpolnitev obveznosti. Tako se sklepi o rubežu terjatve iz naslova preplačanega DDV vročajo Davčni upravi Republike Slovenije, sklepi o rubežu plače državnemu organu, pri katerem je dolžnik zaposlen in ki mu izplačuje plačo, Ministrstvu za finance pa sklepi o rubežu terjatev po sodbah o odškodninah zaradi neupravičenega odvzema prostosti. Državno pravobranilstvo je v zvezi z navedenimi zadevami pristojno za zastopanje le v primeru, če državni organ, ki je v sodnem sklepu naveden kot dolžnikov dolžnik, meni, da nima nobene neizpolnjene obveznosti do dolžnika, zaradi česar rubež terjatve ni mogoč in bi bilo v teh primerih treba vložiti pritožbo.

8. Izvršilni postopki zoper Republiko Slovenijo kot dolžnico

Zoper Republiko Slovenijo je bilo v letu 2009 vloženi 228 izvršilnih predlogov v skupni vrednosti 1.147.974,96 EUR. Številni predlogi so bili vloženi v avtomatiziranem izvršilnem postopku. Ugotavljam, da nekateri upniki uveljavljajo

so svoje terjatve v avtomatiziranem izvršilnem postopku, čeprav ne razpolagajo z verodostojno listino, ki bi izkazovala njihovo terjatev, saj v skladu z zakonom listine ni treba priložiti predlogu. Tako se tovrstni predlogi vlagajo tudi zaradi zatrjevanje neizpolnitve ali kršitve pogodbenih obveznosti in izterjave odškodnin, kar bi sicer upniki morali uveljavljati s tožbo v pravnem postopku. Sicer se v izvršilnih postopkih zoper Republiko Slovenijo izterjujejo predvsem terjatve iz naslova lastništva stanovanj in drugih nepremičnin (dejanski uporabniki stanovanj ne plačujejo stroškov), neplačanih storitev, pretežni del predlogov pa je bil vložen zaradi neizpolnjenih obveznosti po pravnomočnih sodnih odločbah.

V letu poročanja je pravobranilstvo prejelo 113 izvršilnih predlogov zaradi izterjave denarnih in nedenarnih **terjatev na podlagi izvršilnega naslova, tj. pravnomočne sodne odločbe**, s katerimi so upniki zahtevali izpolnitev denarne terjatve v skupnem znesku 1.088.269,22 EUR, od tega se je vršila izvršba denarnih terjatev iz naslova neplačanih glavnih terjatev po različnih pravnih temeljih v znesku 1.063.691,03 EUR ter pravnih stroškov v znesku 24.578,19 EUR. Državno pravobranilstvo je zoper 99 sklepov o izvršbi vložilo ugovore, o katerih razen v dvajsetih primerih še ni bilo odločeno. V določenih zadevah je upnik izvršilni predlog utesnil zaradi kasnejše izpolnitve obveznosti. Sodišča so priznala upnikom skupno 16.599,75 EUR izvršilnih stroškov. Izvršilni predlogi so bili največkrat, tj. devetinosemdesetkrat, vloženi zoper Ministrstvo za promet, Direkcijo Republike Slovenije za ceste, ki je pripoznala številne tožbene zahteve tožnikov, ki so uveljavljali odškodnino za nematerialno škodo, ki jim je nastala zaradi čezmernih imisij s ceste v Murski Soboti (povečan promet), ki vodi mimo njihove nepremičnine. Posledično so bile izdane sodbe na podlagi pripoznave, Ministrstvo za promet pa teh ni takoj realiziralo. Pooblaščenec tožnikov je zato predlagal realizacijo pravnomočnih sodb v izvršilnem postopku. Ker v sodbah ni bil določen paricijski rok, izvršilno sodišče pa Republiki Sloveniji ni določilo roka za prostovoljno izpolnitev sodbe, so bili vloženi ugovori iz navedenega razloga, dodatno tudi iz razloga, ker je bila obveznost po vložitvi predloga največkrat že izpolnjena. Nadalje je bilo vloženih devet izvršilnih predlogov zoper Ministrstvo za obrambo, in sicer se je trikrat zahtevala izpolnitev nedenarne terjatve (vrnitev delavca na delo), trikrat zaradi izpolnitve denarne terjatve, tj. izplačila plače, enkrat zaradi plačila stroškov postopka in enkrat zaradi izterjave odškodnine in rente oškodovancu. Trikrat je bil izvršilni predlog vložen zoper Ministrstvo za notranje zadeve (enkrat vrnitev delavca na delo, enkrat plačilo odškodnine in enkrat izplačilo plače) in zoper Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (dvakrat izterjava pravnih stroškov, enkrat realizacija geodetskih izmer), dvakrat zoper Državno pravobranilstvo (enkrat plačilo plače, enkrat plačilo DDV po sodbi) in enkrat zoper Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (izterjava stroškov postopka), zoper Ministrstvo za pravosodje (izterjava pravnih stroškov), zoper Ministrstvo za javno upravo (odškodnina zaradi neupravičene potrditve lokacijskega dovoljenja), zoper Ministrstvo za okolje in prostor (vrnitev delavca na delo), zoper Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (izterjava pravnih stroškov), Ministrstvo za finance, Davčna uprava Republike Slovenije (izterjava plačila), in Okrajno sodišče v Grosupljem (plačilo odškodnine). Izvršilni predlog zaradi izterjave največje denarne terjatve v znesku 279.594,00 EUR je bil vložen zoper Ministrstvo za promet iz naslova odškodnine za razlastitev nepremičnine. Zoper sklep o dovolitvi izvršbe je Državno pravobranilstvo vložilo ugovor, saj naj bi bila obveznost izpolnjena že pred vložitvijo predloga, o ugovoru pa sodišče še ni odločilo.

Državno pravobranilstvo si sicer prizadeva, da v primeru, ko je izvršba upravičena, doseže pri svoji stranki, da svojo obveznost izpolni.

IV/5 STEČAJNI POSTOPKI IN POSTOPKI PRISILNE PORAVNAVE

V letu 2009 je Državno pravobranilstvo prejelo 709 zadev (leta 2008: 595). V stečajnih postopkih in postopkih prisilne poravnave je Republika Slovenija v letu poročanja uveljavljala nove terjatve v 525 zadevah v skupni višini 42.079.845,35 EUR, in sicer kot prijave terjatev v stečajnem postopku ter kot izločitvene in ločitvene pravice v teh postopkih, prijave v postopkih prisilne poravnave kakor tudi prijave v postopkih stečaja zapuščine in osebnega stečaja. Tudi za letošnje poročilo velja, da je največ terjatev iz naslova neplačanih davkov in prispevkov ter vračanja nenamensko porabljenih sredstev. V istem obdobju je Republika Slovenija v 71 zadevah predlagala tudi uvedbo stečajnega postopka zoper gospodarske družbe in samostojne podjetnike, uvedbo stečaja zapuščine in osebnega stečaja. Vrednost tega dolga je znašala 5.916.940,46 EUR. V primerjavi z letom prej smo vložili eno prijavo manj, predlogov za uvedbo stečajnega postopka pa je bilo vloženih 81 manj.

Med prejetimi zadevami prikazujemo tudi 113 predlogov za izbris iz sodnega registra. Tovrstne zadeve smo do leta 2009 prikazovali med pravnimi zadevami.

V 49 zadevah je bilo predlogu za uvedbo stečajnega postopka ugodeno. V treh zadevah je sodišče predlog zavrglo, ker je bil dolžnik že predhodno izbrisan iz sodnega registra, ker je dolžnik že sam predlagal uvedbo stečaja oziroma ker predlagatelj ni plačal predujma za stroške uvedbe stečajnega postopka. V 12 zadevah je bil predlog za uvedbo postopka umaknjen, saj je dolžnik poravnal neplačane obveznosti, v eni zadevi pa predlog ni bil vložen, ker je zoper dolžnika že tekel pravní postopek.

Zunanja oddelka Državnega pravobranilstva v Celju in Mariboru poročata o težavah pri prejemanju dokumentacije. Po preteku roka za prijavo terjatve smo prejeli podatke glede prijave terjatve, zato prijav nismo vlagali.

Ob izteku leta 2009 je ostalo nerešenih 1387 zadev.

Stroški stečajnega upravitelja

V letu 2009 je bilo Državno pravobranilstvo vključeno v vlaganje pritožb zoper sklepe sodišč o nagradah stečajnih upraviteljev v primerih, ko sodišča nagrad niso odmerjala v skladu s predpisi. Državno pravobranilstvo se je 13. 7. 2009 na podlagi usmeritvenega navodila ministra za pravosodje lotilo vlaganja pritožb. Že v mesecu juniju so namreč sodišča začela v večjem številu izdajati sklepe o nagradah stečajnemu upravitelju. Razlog povečanega števila sklepov je bil v dejstvu, da je minister za pravosodje napovedal omejitev višine nagrad stečajnim upraviteljem. Ministrstvo za pravosodje je Državnemu pravobranilstvu poslalo usmeritveno navodilo, naj v pritožbah uveljavlja pritožbeni razlog »exceptio illegalis«, ker so bile odmerjene nagrade v nasprotju z drugim odstavkom 74. člena Ustave Republike Slovenije, ki navaja, da se gospodarske dejavnosti ne smejo izvajati v nasprotju z javno koristjo, ter 47. členom ZFPPIPP, ki določa, da je treba postopek voditi tako, da

se zagotovijo najugodnejši pogoji glede višine plačila in rokov za poplačilo terjatev starejših upnikov.

Dne 11. 7. 2009 je začel veljati spremenjeni Pravilnik o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije ter stroških, do povrnitve katerih je upravitelj v teh postopkih upravičen. Pravilnik v prehodnih določbah ne ureja razmerja za postopke, ki so v teku. Z novim pravilnikom so se znižale in omejile nagrade stečajnim upraviteljem. Tudi po 11. 7. 2009 je Državno pravobranilstvo vlagalo pritožbe, ker so sodišča odmerjala nagrado po starem pravilniku glede na čas opravljenih dejanj ali pa je bila nagrada odmerjena po starem pravilniku, čeprav je novi pravilnik že veljal.

Pregled vloženih pritožb prikaže, da je Državno pravobranilstvo zaradi uveljavljanja vseh pritožbenih razlogov po prvem odstavku 338. člena sodiščem predlagalo, naj pritožbi ugodijo in izpodbijani sklep sodišča prve stopnje spremenijo tako, da upravitelju odmerijo nagrado v takšni višini, ki bo skladna z Ustavo Republike Slovenije in zakonom, oziroma ga razveljavijo in vrnejo zadevo sodišču prve stopnje v novo odločanje.

V obrazložitvi pritožb je Državno pravobranilstvo v večini primerov zapisalo, da je sodišče v izpodbijanem sklepu **napačno uporabilo materialno pravo**, saj bi moral sodnik odkloniti oziroma drugače uporabiti podzakonski akt Pravilnik o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije ter stroških, do povrnitve katerih je upravitelj v teh postopkih upravičen (Uradni list RS, št. 91/08 in 119/08, v nadaljevanju Pravilnik), kajti nesorazmerne nagrade, predpisane s Pravilnikom, so v nasprotju z drugim odstavkom 74. člena Ustave RS, ki pravi, da se gospodarska dejavnost ne sme izvajati v nasprotju z javno koristjo. Prav tako je po prvem odstavku 74. člena Ustave RS gospodarska pobuda svobodna in je nedopusten tako intenziven poseg v sredstva gospodarske družbe v stečaju oziroma postopku prisilne poravnave z oblastnim ravnanjem – določitvijo nagrade upravitelja –, opozorjeno pa je bilo tudi na določilo 2. člena Ustave RS, to je na načelo socialne države. Tudi ZFPPIPP v 47. členu določa, da je treba postopke zaradi insolventnosti voditi tako, da se zagotovijo najugodnejši pogoji glede višine plačila in rokov za plačilo terjatev upnikov.

Zatrjevane **bistvene kršitve postopka** se nanašajo na bistveno kršitev postopka po 14. točki drugega odstavka 339. člena Zakona o pravnem postopku, da sklep ne vsebuje razlogov o odločilnih dejstvih in se zaradi tega ne da preizkusiti.

Razlog, da se Državno pravobranilstvo ni odločilo za vložitev pritožbe zoper izdani sklep o odmeri nagrade stečajnemu upravitelju, je praktično v vseh primerih v tem, da je sodišče pravilno odmerilo nagrado, torej skladno z določili Pravilnika o spremembah pravilnika o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije ter stroških, do katerih je upravitelj v teh postopkih upravičen, oziroma je bila nagrada odmerjena celo nižje. Prav tako niso bile vložene pritožbe v nekaj primerih, ko se je izdani sklep nanašal na odmero 10 odstotkov nagrade stečajnemu upravitelju, kot posledica že predhodno pravnomočnega sklepa o odmeri 90 odstotkov nagrade.

Državno pravobranilstvo je o problematiki pritožbenih postopkov Ministrstvu za pravosodje vseskozi podajalo obširna poročila.

Odločitve drugostopenjskih sodišč, izdanih na podlagi naših pritožb, prikazujejo temeljno sporočilo, da so tako določila zakona, ki ureja insolvenčne postopke, kot podzakonski predpisi neustrezni, in to ne samo z vidika sedanjih družbenoekonomskih razmer, temveč so tudi nomotehnično neusklajeni (tako v razmerju zakon – podzakonski predpisi kot samo podzakonski predpisi), kar povzroča številne težave pri razlagi v praksi. Višja sodišča so opozorila na vprašanje prepovedane retroaktivne uporabe predpisov, na to pa v številnih odločbah opozarja tudi Ustavno sodišče. Tudi v danem primeru bi se namreč lahko zastavilo vprašanje skladnosti takšne ureditve povračila nagrad z načelom zaupanja v pravo kot enim od načel pravne države (2. člen Ustave), ki zahteva od zakonodajalca (predpisodajalca), da v primerih, ko (na hitro!) spreminja določeno pravno ureditev, skrbno uredi vmesna in prehodna razmerja.

Sodišča so tudi v obrazložitvah svojih odločitev predstavila nekaj sklopov utemeljitev.

- V primeru odločitve Višjega sodišča v Mariboru (gre za primer, ko je bil stečajni postopek začel 17. 10. 2003) je to opozorilo na sporno določbo 34. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah ZFPPIPP-A, ki vnaša nedopustno retroaktivnost pri odmeri nagrad, zato naj bi bila celo zoper temeljno ustavnopravno načelo prepovedi retroaktivne veljave predpisov iz prvega odstavka 155. člena Ustave RS. Pri tem je sodišče opozorilo tudi na 493. člen ZFPPIPP, ki kot prehodna določba že sama po sebi določa (upoštevajoč prepoved povratne veljave predpisov!), da se v postopkih prisilne poravnave, stečajnih postopkih in postopkih prisilne likvidacije ter postopkih izbrisa gospodarske družbe iz sodnega registra, ki so se začeli pred uveljavitvijo tega zakona, tudi po njegovi uveljavitvi uporabljajo predpisi, ki so se zanje uporabljali do njegove uveljavitve. V konkretnem primeru to pomeni, da bo prvostopenjsko sodišče pri novem odločanju o višini nagrade moralo uporabiti Odredbo o merilih za določanje nagrad stečajnim upraviteljem in upraviteljem prisilne poravnave, sprejeto na podlagi prejšnjega Zakona o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji.
- Tudi v podobnem sklepu, s katerim je Višje sodišče v Mariboru sicer razveljavilo prvostopenjski sklep o odmeri nagrade stečajnemu upravitelju, je sodišče v obrazložitvi napisalo, da je novela ZFPPIPP sicer res črtala tretji odstavek 499. člena istega zakona, še naprej pa je v nespremenjenem obsegu ostalo v veljavi splošno pravilo o postopkih, ki že tečejo. V prvem odstavku 493. člena ZFPPIPP je določeno, da se za postopke, začete pred 1. 10. 2008, uporabljajo predpisi, ki so se zanje uporabljali do njegove uveljavitve. Sodišče dodaja, da je bilo določilo dosedanjega tretjega odstavka 499. člena ZFPPIPP povsem odveč, saj je bila v prehodnih določilih povsem jasna uporaba »starih« in »novih« predpisov. V konkretnem primeru je bil stečaj začel s sklepom z dne 4. 6. 2008, prvi narok za preizkus upniških terjatev pa je bil 29. 9. 2008, torej pred 1. 10. 2008. Glede na to sodišče navaja, da je v konkretnem primeru za odmero nagrade upraviteljem treba uporabiti določbe ZPPSL in Odredbe o merilih za določanje nagrad stečajnim upraviteljem.

- Višje sodišče v Kopru je glede odmerjanja nagrad upraviteljem navedlo, da je odločanje v sodnih postopkih praviloma res takšno, da uporabi sodišče predpis, ki je veljal v času nastanka materialnopravnega razmerja med strankami, vendar pa v primeru odmere nagrade stečajnim upraviteljem ne gre za takšno situacijo, ker razmerje med sodiščem in upraviteljem ni običajno civilnopravno razmerje, za katero bi veljalo prej omenjeno pravilo, ampak gre za razmerje med dvema organoma stečajnega postopka, pri katerem upravitelj opravlja procesna in druga dejanja v postopku zaradi uresničitve interesov upnikov, tako kot določa prvi odstavek 97. člena ZFPPIPP. Zaradi takšnega razmerja pridobi upravitelj pravico do nagrade šele, ko jo določi sodišče po kriterijih, veljavnih na dan odločanja, kar je v konkretnem primeru pomenilo po pravilniku, veljavnem na dan izdaje izpodbijanega sklepa. Sodišče je zato zaradi opisanega razmerja med subjektoma stečajnega postopka odločilo, da ne prihaja v poštev uporaba prepovedi povratne veljave pravnih aktov iz 155. člena Ustave RS, na katero se sklicuje pritožnica (tako Višje sodišče v Kopru, sklep Cpg 186/2009 v stečaju nad European Collections, d. o. o., Ajdovščina).
- V primeru odločitve Višjega sodišča v Celju pritožbeno sodišče ni soglašalo s pritožbenimi razlogi, da bi moralo sodišče odločiti neposredno na podlagi Ustave zaradi zagotovitve načela javne koristi, ker naj bi veljavni pravilnik omogočal nesorazmerno višino nagrade stečajnim upraviteljem. Pojasnilo je, da je Slovenija pravna in socialna država, kar pomeni, da je treba vsakomur predvsem zagotoviti pravno varstvo v okviru veljavnih materialnopravnih predpisov, vse ostalo naj bi bila izjema. Po mnenju pritožbenega sodišča v konkretnem primeru odmere nagrade upravitelju, kot je bilo odločeno z izpodbijanim sklepom, prvostopenjsko sodišče ni z ničimer kršilo načela varovanja javne koristi, ko je uporabilo veljavne predpise, saj že ti dajejo možnost sodišču (!), da višino nagrade ustrezno zniža, s čimer se izpolnjuje ne le načelo zagotavljanja najboljših pogojev za plačilo upnikov, temveč tudi načelo javne koristi. Drugostopenjsko sodišče je v konkretnem primeru ugotovilo, da je prvostopenjsko pravilno odločalo glede na tedaj veljavni Pravilnik o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije ter stroških, do katerih je upravitelj v teh postopkih upravičen, vendar pa sklep ni ustrezno obrazložen, zato je zadevo vrnilo v novo odločanje prvostopenjskemu sodišču. Sodišče v konkretnem primeru ni poseglo po institutu t. i. exceptio illegalis.
- Odločitve Višjega sodišča v Ljubljani (primer III Cpg 631/2009) v zvezi z vloženimi pritožbami so bile poenotene. Sodišče je oblikovalo enotno sodno prakso, v kateri je posredovalo navodila sodiščem prve stopnje, kako naj odločajo v spornih primerih. Navedlo je, da je treba v času do 12. 6. 2009 kot podlago za odmerjene nagrade stečajnim upraviteljem v stečajnih postopkih, ki so se začeli pred 1. 10. 2008, uporabiti Odredbo o merilih za določanje nagrad stečajnim upraviteljem, upraviteljem prisilne poravnave in likvidacijskim upraviteljem. Če pa se stečajni postopek, ki se je začel pred 1. 10. 2008, do 12. 6. 2009 ni zaključil, je podlaga za odmerjanje nagrade stečajnim upraviteljem Pravilnik za odmero nagrade stečajnemu upravitelju za tista opravila, ki so bila opravljena po 13. 6. 2009. Izrecno je Višje sodišče zapisalo, da se glede na pravila o časovni veljavnosti splošnih aktov določilo 34. člena ZFPPIPP razlaga tako, da se določbe Pravilnika ne morejo uporabljati retroaktivno za opravila, ki so bila opravljena pred 13. 6. 2009. Pri odmerjanju nagrad stečajnim upraviteljem v skladu z Odredbo pa je

treba upoštevati višino razdelitvene mase in določilo ZPPSL, da se stečajnemu upravitelju nagrada odmeri ob zaključku postopka (drugi odstavek 83. člena ZPPSL). Po določbah Pravilnika in ZFPPIPP pa se nagrada odmerja za posamezna dejanja stečajnega upravitelja v posameznih fazah postopka (drugi odstavek 104. člena ZFPPIPP). Tako je pritožbeno sodišče naročilo sodiščem prve stopnje, naj nagrado stečajnim upraviteljem odmerjajo glede na to, ali so bila opravila stečajnemu upravitelju opravljena do 13. 6. 2009 ali po tem datumu. Menilo je, da je treba glede na opisano spremembo sistema odmere nagrade upoštevati obseg opravljenega dela v posameznem obdobju v primerjavi z obsegom celotnega dela v stečajnem postopku, določenega z načrtom poteka stečajnega postopka, in glede na to odmeriti sorazmerno nagrado v skladu z Odredbo in Pravilnikom, odvisno od tega, kdaj je bila storitev opravljena. Šlo naj bi za podobno situacijo kot v primerih, ko je sodišče odločalo o nagradi upravitelja, ki mu je funkcija pred zaključkom stečajnega postopka prenehala (smiselna uporaba 4. in 13. člena Odredbe). Hkrati je Višje sodišče sodišča prve stopnje opomnilo, da je treba upoštevati, da je višina nagrade limitirana na največ 80.000 EUR. Pri odmeri pa je treba upoštevati dejansko vrednost opravljenega dela in tudi višino, ki je skladna z razmerami te družbe. Sodišča prve stopnje bi tako morala odmeriti nagrado, upoštevaje obseg poslov, delo upravitelja in omejitve maksimalne nagrade. Kriterij dolgotrajnosti postopka ne bi smel biti ključen za izplačano nagrado upraviteljem, saj je treba stečajne postopke voditi hitro. Pri odmeri nagrade pa naj bi sodišča prve stopnje upoštevala tudi, da je temeljno načelo stečajnega postopka načelo najvišjega poplačila upnikov. To pa pomeni, da se z visoko nagrado, ki se izplača iz stečajne mase kot strošek postopka, poplačilo upnikov manjša.

Ker pa je v določenih primerih ostalo dejansko stanje zaradi zmotne uporabe materialnega prava nepopolno ugotovljeno, je pritožbeno sodišče pritožbam ugodilo tudi zaradi navedenega razloga ter izpodbijane sklepe razveljavilo in zadeve vrnilo sodiščem prve stopnje v nov postopek.

V drugi fazi vlaganja pritožb na sklepe o ponovni odmeri nagrad stečajnim upraviteljem po razveljavitvenem postopku so bile vložene pritožbe zgolj zaradi zmotne uporabe materialnega prava. Državno pravobranilstvo je določbe Pravilnika in Odredbe razlagalo drugače kot sodišča prve stopnje. Odločitev oziroma enotne sodne prakse v navedenih zadevah še ni, zato o razlogih pritožbenega sodišča ni mogoče poročati. Pričakovati pa je, da se bo oblikovala sodna praksa, kako uporabljati oziroma pravilno razlagati določbe materialnega prava.

- V primeru pritožbe zoper sklep v stečajnem postopku nad dolžnikom IUV Industrija usnja Vrhnika, d. d., ki ga izpostavljamo zaradi medijske odmevnosti, je Višje sodišče v Ljubljani prvostopenjski sklep o nagradi razveljavilo in zadevo vrnilo v novo odločanje. Sodišče je v obrazložitvi navedlo, da je Pravilnik, ki je bil podlaga za odmero nagrade, ki ne omejuje nagrade navzgor, v nasprotju z določili 103. člena ZFPPIPP, ker naj izdajatelj Pravilnika, to je Ministrstvo za pravosodje, ne bi imel v zakonu podlage oziroma pooblastila za določanje višine nagrade brez omejitev. Tudi v tem primeru naslavlja sodišče kritiko na Ministrstvo za pravosodje kot izdajatelja Pravilnika, ker v njem ni upoštevalo, da bi nagrada upravitelja morala ustrezati dejanski vrednosti opravljenega dela. Do očitkov v zvezi z

exceptio illegalis se sodišče ni opredelilo, pušča pa odprto najbolj sporno vprašanje, po katerem materialnopravnem predpisu naj v novem postopku odloča prvostopenjsko sodišče; prav tako zanemari temeljno pravno načelo prepovedi retroaktivne veljave predpisov, kar pomeni, da spremembe Pravilnika sodišče tudi v novem odločanju ne bo smelo uporabiti, saj bi s tem poseglo v pravico upraviteljice, da se odloča po materialnopravni zakonodaji v skladu z njeno časovno veljavnostjo ter da se s tem ne kršijo prepovedi povratne veljave predpisov in načela varstva zaupanja v pravo kot enega temeljnih elementov načela pravne države. Prvostopenjsko sodišče je v navedeni zadevi s sklepom opr. št. St 2149/2008 z dne 1. 2. 2010 upravitelju ponovno odmerilo nagrado za otvoritveno poročilo v višini 88.860,36 EUR. Zoper ta sklep je Državno pravobranilstvo ponovno vložilo pritožbo, in sicer zaradi kršitve materialnega in procesnega prava ter zmotne in nepopolne ugotovitve dejanskega stanja. V pritožbi Republika Slovenija kot upnica med drugim navaja, da sodišče ponovno ni odločalo v skladu z Ustavo (ki jo je sodišče pri svojem odločanju dolžno spoštovati), sodišče ni uporabilo pravilne materialnopravne podlage, ni odločalo v skladu z načelom sorazmernosti nagrade stečajnega upravitelja z opravljenim delom in temeljnim načelom stečajnega postopka po kar najvišjem možnem poplačilu upnikov. Sodišču tudi očita, da je sklep o odmeri nagrade obrazložilo z arbitrarnimi navedbami zneskov in primerjavami tarif drugih poklicev. Tudi dokazni oceni sodišča je po mnenju pritožnice mogoče očitati, da je površna, pomanjkljiva, nevestna in neskrbna, predvsem pa tudi vsebinsko neprepričljiva, ob tem, da se pojavlja tudi dvom o nepristranskosti sodišča.

Omeniti se nam zdi še potrebno, da je Državno pravobranilstvo, Zunanji oddelek v Kopru, na Vrhovno državno tožilstvo podalo pobudo za vložitev zahteve za varstvo zakonitosti glede odločitve Višjega sodišča v Kopru glede odmere nagrade stečajnemu upravitelju v stečajnem postopku, uvedenim nad podjetjem Slavnik, ki jo je Vrhovno državno tožilstvo sprejelo in 26. 1. 2010 vložilo zahtevo za varstvo zakonitosti na Vrhovno sodišče Republike Slovenije. Tožilstvo je v skladu s pobudo Državnega pravobranilstva v zahtevi uveljavljalo zmotno uporabo materialnega prava – 103. člen in drugi odstavek 104. člena ZFPPIPP –, kot tudi Pravilnika o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije ter stroških, do povrnitve katerih je upravitelj v teh postopkih upravičen (Uradni list RS, št. 91/08).

Zaključiti je treba, da sta vlaganje pritožb zoper odmere nagrade stečajnim upraviteljem ter medijska izpostavljenost te problematike nedvomno pripomogla k skrbnejši presoji upravičenosti do nagrade stečajnih upraviteljev.

IV/5.1 ZAKLJUČENE ZADEVE

Med zaključenimi zadevami navajam samo tiste stečajne postopke in postopke prisilne poravnave, v katerih je Republika Slovenija prijavila terjatve v zneskih, ki presegajo 110.000,00 EUR. Ne izpostavljam stečajnih zadev dolžnikov, katerih zadeve so bile zaključene na podlagi prvega odstavka 378. člena ZFPPIPP, saj je sodišče ugotovilo, da je stečajna masa neznatne vrednosti oziroma ne zadošča niti za stroške postopka. Zato je sodišče s sklepom na predlog upravitelja odločilo, da se stečajni postopek konča, ne da bi bila opravljena razdelitev upnikom. Gre za 17

zadev, v katerih je Republika Slovenija uveljavljala terjatev, ki je bila višja od zneska 110.000,00 EUR. Skupna vrednost terjatev je znašala 4.950.258,37 EUR, terjatve pa so se nanašale na upnika Republiko Slovenijo, Ministrstvo za finance, Davčno upravo Republike Slovenije, različne davčne urade.

a) Stečajni postopki

- Dolžnik Ljubljanska zastavljalnica – Lombardna hiša, Ljubljana: terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije, Davčnega urada Ljubljana, znaša 281.438,65 EUR. Terjatev je bila v celoti priznana. Iz stečajne mase so bili poplačani le ločitveni upnik, prednostne terjatve in stroški stečajnega postopka. Republika Slovenija ni bila poplačana, ker ni bila ločitveni upnik in ni imela prednostne terjatve.
- Dolžnik IGO, p. o., Industrija gostinske opreme, Ljubljana: terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Carinske uprave Republike Slovenije, Carinarnice Ljubljana, znaša 187.665,07 EUR. Stečajni upravitelj je prerokal terjatev v višini 147.565,46 EUR. Priznani del terjatve je bil poplačan v celoti.
- Dolžnik Mehanika Trbovlje: terjatev Republike Slovenije znaša 174.615,24 EUR. Terjatev je bila v celoti priznana. Stečajni senat je, upoštevajoč načelo uresničitve interesa upnikov, ocenil, da bi nadaljevanje stečajnega postopka povzročilo nesorazmerne stroške, zato je v skladu s prvim odstavkom 170. člena ZPPSL ustavil nadaljnje unovčevanje razdelitvene mase ter postopek zaključil v skladu z drugim odstavkom 170. člena ZPPSL. Obenem je odločil, da se posamezne terjatve iz razdelitvene mase prenesejo na posamezne upnike, pri čemer je upošteval višino njihovih ugotovljenih terjatev.
- Dolžnik Celi svet, d. o. o., Ljubljana: terjatev Republike Slovenije znaša 722.250,77 EUR. Na podlagi otvoritvenega poročila, ki ga je predložil upravitelj, je sodišče ugotovilo, da je stečajna masa nezatne vrednosti oziroma ne zadošča niti za stroške postopka. Zato je s sklepom z dne 2. 9. 2009 odločilo, da se stečajni postopek konča, ne da bi bila opravljena razdelitev upnikom. Premoženje, ki ni bilo porabljeno za kritje stroškov postopka, je sodišče preneslo na Republiko Slovenijo v skladu z drugim odstavkom 378. člena ZFPPIPP.
- Dolžnik Mondi, d. o. o., Ljubljana: terjatev Republike Slovenije znaša 164.767,68 EUR. Terjatev je bila v celoti priznana. Upniki so bili poplačani v višini 3 odstotkov.
- Dolžnik Energetika Solčava, d. o. o., Solčava: terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije, Davčnega urada Velenje, znaša 229.006,61 EUR. Terjatev je bila priznana v celoti, poplačana pa je bila v znesku 38.473,11 EUR (16,80 odstotka).
- Dolžnik Gostinstvo Aškerc, Hotel Hum, Laško: terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije, Davčnega urada Celje, znaša 517.259,95 EUR, od tega navadna terjatev 149.850,20 EUR ter

ločitvena pravica 367.409,66 EUR. Obe terjatvi sta bili priznani. Ločitvena pravica je bila poplačana v celoti, navadna terjatev pa ni bila poplačana,

- Dolžnik Groupinvest Ankaran, d. o. o., Ankaran: terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije, Davčnega urada Koper, znaša 618.644,68 EUR. Razdelitev upnikom ni bila opravljena. Na Republiko Slovenijo je bilo prenesenih 80 odstotkov idealnega deleža stečajnega dolžnika v družbi Fikabon.
- Dolžnik Keramika Senekovič, podjetje za gradbeništvo, trgovino in storitve, d. o. o., Maribor: terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije, znaša 2.304,59 EUR kot navadna terjatev in ločitvena pravica na nepremičninah v k. o. Melje v znesku 196.600,60 EUR. Terjatev Republike Slovenije in ločitvena pravica sta bili v celoti priznani. Iz nepremičnin, glede katerih smo uveljavljali ločitveno pravico, so bili glede na vrstni red poplačani drugi upniki, ostalega premoženja pa dolžnik ni imel.
- Dolžnik Karel Balek, s. p., Petrovci: terjatev Republike Slovenije znaša 167.713,90 EUR. Terjatev je bila v celoti priznana. Stečajni postopek je bil zaključen po 169. členu ZPPSL. Poravnani so bili stroški stečajnega postopka, z delom oblikovane posebne (ločene) stečajne mase je bil poplačan ločitveni upnik Ministrstvo za finance, Davčna uprava Republike Slovenije, Davčni urad Murska Sobota, v višini 8,97 odstotka oziroma 6.075,11 EUR.
- Dolžnik Avtopromet Gorica, Tovorni promet, d. o. o., Nova Gorica: terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije, znaša 459.610,13 EUR. Terjatev je bila priznana v celoti, po sklepu sodišča pa je bila poplačana v višini 0,71 odstotka priznane terjatve.
- Dolžnik GIP Pionir, p. o., Novo mesto: terjatve Republike Slovenije znašajo 1.524.043,02 EUR in 34.216,80 DEM. Terjatev Ministrstva za gospodarstvo v znesku 34.216,80 DEM je bila v celoti prerekana, ostale prijavljene terjatve so bile v celoti priznane. Do poplačila ni prišlo, ker so bile poplačane le privilegirane terjatve in ločitvene pravice.
- Dolžnik TVI Majšperk, Majšperk: terjatve Republike Slovenije znašajo 1.400.151,07 EUR (terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za gospodarstvo, v znesku 479.205,09 EUR s pp je bila v celoti priznana in poplačana; terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, v znesku 815.591,02 EUR s pp je bila v celoti priznana. Terjatev je bila poplačana v znesku 170.104,59 EUR; terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Carinske uprave Republike Slovenije, Carinarnice Maribor, v znesku 105.354,96 EUR s pp je bila v celoti priznana, vendar poplačila ni bilo).
- Dolžnik Žlahtič, Miran, s. p., Ptuj: terjatev Republike Slovenije, Ministrstvo za finance, Davčne uprave Republike Slovenije, Davčnega urada Ptuj, znaša 272.346,63 EUR s pp. Terjatev je bila priznana v celoti, končno poplačilo pa je bilo v znesku 2.685,70 EUR.

b) Postopki prisilne poravnave

- Dolžnik Ovtar, Boštjan, s. p., Celje: terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije, Davčnega urada Celje, znaša 198.072,31 EUR. Prijavljena terjatev je bila ugotovljena v celoti. Poplačilo je bilo 100-odstotno za znesek 2.286,23 EUR kot strošek postopka in 20 odstotkov od zneska 195.786,08 EUR, torej 39.157,22 EUR. Rok plačila je eno leto.
- Dolžnik Tamo, d. o. o., Šempeter pri Novi Gorici: terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije, znaša 122.781,18 EUR. Terjatev je bila priznana v celoti s plačilom v roku 5 let brez obresti.
- Dolžnik DEKOP, d. o. o., Novo mesto: terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije, Davčnega urada Brežice, znaša 128.070,12 EUR. Terjatev je upravitelj prisilne poravnave v celoti priznal, upnica Republika Slovenija pa je bila razvrščena v razred B, z izplačilom 20 odstotkov v roku enega leta od pravnomočnosti sklepa o potrditvi prisilne poravnave. Dolžnik terjatve v navedenem roku ni plačal, zaradi česar je bil za poplačilo upnikove terjatve vložen izvršilni predlog in izdan sklep o izvršbi, na podlagi katerega je bila nato terjatev v celoti plačana.
- Dolžnik Mizarstvo Božičnik, Ferdinand, s. p., Senovo: terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije, Davčnega urada Brežice, predstavljata terjatev v višini 313.806,05 EUR in ločitveno pravico v znesku 382.995,38 EUR na nepremičninah dolžnika. Sodišče je dolžnika večkrat pozivalo na dopolnitev načrta finančne reorganizacije. Ker načrta ni dopolnil, je sodišče predlog za začetek postopka prisilne poravnave zavrglo in izdalo sklep o začetku stečajnega postopka.
- Dolžnik Varnost rival sistemi, d. d., Ptuj: terjatev Republike Slovenije, Ministrstva za finance, Davčne uprave Republike Slovenije, Davčnega urada Ptuj, znaša 540.944,87 EUR. Terjatev bo delno poplačana v višini 7,5 odstotka v roku 2 let.

IV/6 POSTOPKI PO ZAKONU O DENACIONALIZACIJI

Državno pravobranilstvo je v letu 2009 obravnavalo 554 zadev v skupni vrednosti več kot 23 milijonov EUR. V delo je prejelo 34 novih zadev, katerih vrednost je znašala 243.318,68 EUR. Iz poročil posameznih oddelkov izhaja, da se 33 novo pripadlih zadev nanaša na postopke pred upravnimi organi, ena pa na postopek pred sodiščem.

V letu poročanja je bilo statistično zaključenih 142 zadev, od tega 13 zadev pred sodišči. V primerjavi s preteklim letom je bilo zaključenih 184 zadev manj. Tudi ob tem poročilu velja poudariti, da med nerešenimi zadevami vodimo tudi zadeve, v katerih je bilo že dokončno odločeno, pa je bila dovoljena obnova postopka, ali pa se zadeva rešuje v upravnem sporu.

Na koncu poročevalskega obdobja je ostalo nerešenih 412 zadev. Pred upravnimi enotami je nerešenih 361 zadev, na Ministrstvu za kulturo 17 zadev, na Ministrstvu za okolje in prostor štiri zadeve in pred sodišči 30 zadev.

V letu 2009 so bili rešeni posamezni zahtevki, kot sledi:

Zahtevkom za vrnitev v naravi je bilo ugodeno v 122 zadevah v vrednosti 1.142.846,57 EUR; zavrnenih zahtevkov za vrnitev v naravi je bilo 24. V šestih zadevah je bilo zahtevku predlagateljev delno ugodeno, v petih zadevah je bil zahtevek umaknjen.

Na drug način je bilo rešenih šest denacionalizacijskih zadev, ker je upravni organ ugotovil, da zavezanca nista Republika Slovenija ali Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, ampak Slovenska odškodninska družba ali lokalna samoupravna skupnost oziroma katera druga pravna oseba. V vseh teh primerih namreč upravni organi niso s posebno odločbo formalno zavrnilo zahtevka zoper Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije ali zoper Republiko Slovenijo.

Zahtevkom za izdajo priznanc je bilo ugodeno v štirih primerih v vrednosti 113.478,96 EUR. Noben zahtevek ni bil niti zavrnen niti rešen na drug način.

Zahtevkom za izdajo obveznic je bilo ugodeno v enem primeru v vrednosti 1.410,94 EUR. En zahtevek je bil zavrnen, 11 zahtevkov je bilo rešenih na drug način (zavezanec SOD).

Zahtevkom za nadomestna zemljišča je bilo ugodeno v 28 primerih. Upravičenci so prejeli v last in posest nadomestna zemljišča v skupni površini 452.307 m². En zahtevek za nadomestna zemljišča je bil zavrnen, v enem primeru pa je predlagatelj poravnavo za nadomestna zemljišča zavrnil. Sedem zahtevkov je bilo rešenih na drug način, kar pomeni, da se je tudi v teh postopkih ugotovilo, da Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije ni bil zavezanec.

V zvezi s problematiko še nerešenih denacionalizacijskih zadev poročam naslednje:

a) Uveljavljanje ovir pri zahtevkih za vrnitev v naravi na podlagi 19. člena ZDen (nepremičnina služi za opravljanje dejavnosti državnih organov ali za dejavnosti s področja zdravstva, vzgoje in izobraževanja, kulture oziroma drugih javnih služb)

V teh postopkih ima zatrjevanje zakonitih ovir izrecno podlago v izjavi volje Vlade RS in posamičnih resornih ministrstev. V zadevah, ki trajajo že vrsto let, je Državno pravobranilstvo v večini primerov ponovno zaprosilo Vlado RS ali posamična resorna ministrstva, naj ponovno preverijo, ali obstaja dovolj dokazov in razlogov za utemeljeno uveljavljanje ovir. Tudi v letu 2009 je ravnalo v skladu z navodilom Ministrstva za pravosodje št. 462-09-148/2005 z dne 4. 7. 2005, v katerem ministrstvo opozarja upravljavce državnega premoženja, da lahko Republika Slovenija nasprotuje vračilu v naravi z izjavo volje le ob resnično utemeljenih in argumentiranih razlogih. Dokazno breme za dokazovanje obstoja ovire je v celoti na strani zavezanca. To velja za vse pogoje, naštetih v 1. točki 19. člena ZDEN, ravno tako pa tudi pri ocenitvi tako imenovanih nesorazmernih stroškov, ki bi nastali

zavezancu v primeru vrnitve nepremičnine v naravi. Tudi v primerih, ko so izvedenci podali mnenje o nesorazmernosti stroškov, so se postopki v glavnem zelo podaljšali iz razloga, ker so upravičenci praviloma podajali ugovore takim mnenjem in zahtevali določitev drugih izvedencev ali jih celo sami angažirali.

Državno pravobranilstvo še ugotavlja, da še vedno niso rešene zadeve denacionalizacije pomembnejših in večjih nepremičnin, s katerimi upravljajo državne institucije, in sicer Križanke, kompleks Tabor v Ljubljani (Dijaški dom Tabor, Fakulteta za varnostne vede, prostori MNZ), kompleks Poljanska v Ljubljani (DIC, Srednja upravno administrativna šola), Veterinarska fakulteta in klinika v Ljubljani, stavba Ginekološke klinike v Ljubljani (Leonišče). Republika Slovenija je kot zavezanka v navedenih primerih ugovarjala vrnitvi nepremičnin v naravi in v letu 2009 so bile izdane prvostopne odločbe, s katerimi so bile zavrnjene zahteve upravičene stranke za vrnitev v naravi. Odločitve niso pravnomočne, ker je upravičena stranka uveljavila pravico do pravnega sredstva. Vse zadeve so zahtevne za odločitev tako glede dejanske (izvedenci) kot glede pravne podlage (uveljavljanje ovir za vrnitev v naravi).

b) Uveljavljanje ovir za vrnitev v naravi po tretjem odstavku 18. člena ZDEN, tj. naravnih znamenitosti in kulturnih spomenikov državnega pomena v državni lasti, in drugega odstavka 17. člena ZDEN, tj. vračanje premičnin umetniške vrednosti. V prvem primeru velja opozoriti, da so v postopku odprti še zahtevki, ki predstavljajo kulturni spomenik, to so Križanke, kompleks Kostanjevica, Cekinov grad, grad Bistra, ki so bili v letu 2009 obravnavani, vendar niso zaključeni.

V drugem primeru pa gre največkrat za umetniške slike znanih avtorjev, ki so po predpisih naravne in kulturne dediščine predmeti kulturne in naravne dediščine in se vrnejo v last in posest le, če niso sestavni del zbirk javnih muzejev, galerij in drugih podobnih ustanov. Na tistih, ki so sestavni del zbirk, pa se po izbiri upravičenca vrne lastninska pravica ali zanje plača odškodnina v obveznicah Slovenske odškodninske družbe.

c) Državno pravobranilstvo tudi opaza, da se postopki ne zavlačujejo več zaradi izredno počasnega dela **izvedencev** in dopuščanja strankam, da vztrajajo pri nepopolnih zahtevkih brez ustreznih listin. Sodišče in upravni organi so postali doslednejši pri pozivih, da stranke čim prej dopolnijo svoje zahteve z ustreznimi listinami, izvedenci pa svoje delo tudi hitreje opravijo, morda celo v določenih rokih. Vse to prispeva k hitrejšemu reševanju tovrstnih zahtevkov.

č) V letu 2009 so postopki, v katerih je prišlo do zahtevkov za **nadomestna zemljišča** upravičencev, potekali mnogo hitreje in lažje. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (v nadaljevanju: Sklad) je še nadalje izvajal prakso, ko je upošteval predloge upravičencev za sklenitev sporazuma za nadomestna zemljišča in jim ta tudi ponudil ter nato sklenil sporazum, če so se upravičenci strinjali s ponujenimi zemljišči. Zahtevki za nadomestna zemljišča, ko vrnitev podržavljenih zemljišč v naravi ni mogoča, praktično ne predstavljajo več večjega zastoja in ovir v izvajanju denacionalizacijskega postopka. Tudi v primerih 5. člena ZDEN, ki jih obravnava sodišče v nepravdnih postopkih, Sklad ne zahteva več, naj sodišče najprej odloči o utemeljenosti zahtevka po temelju, kar je postopek dodatno zavleklo, ampak se takoj loti priprave sporazuma za nadomestna zemljišča.

d) Kot zanimiv primer navajam denacionalizacijski postopek Vile Tacen, kje je Državno pravobranilstvo Ministrstvu za obrambo RS kot zavezani stranki ponovno predlagalo sporazumno rešitev postopka, ki bi bila v interesu vseh strank. Temelj zahtevka ni sporen, je pa zadeva zapletena, ker je lastnik za podržavljeno premoženje Vilo Tacen kot odškodnino v menjalni pogodbi leta 1951 dobil tristanovanjsko hišo v Rožni dolini v Ljubljani. V 72. členu ZDen je določeno, da se pri odločanju o denacionalizaciji odškodnine, dane po takratnih predpisih, ne upoštevajo, razen če so presegle 30 odstotkov vrednosti podržavljenega premoženja. Med udeleženci je spor o tem, ali vrednost nepremičnine v Rožni dolini, ki je bila po menjalni pogodbi iz leta 1951 dana v zameno za podržavljeno nepremičnino, dosega oziroma presega 30 odstotkov vrednosti podržavljenega premoženja. Vendar je treba tudi v primeru preseganja 30-odstotne vrednosti podržavljenega premoženja najti ustrežno rešitev glede načina vračanja prejete odškodnine oziroma vračanja nepremičnine, prejete po menjalni pogodbi. V primeru vračanja v naravi bodo upravičenci na podlagi ZDen uveljavljali še dva zahtevka, in sicer zahtevek zaradi zmanjšanja vrednosti podržavljene nepremičnine na podlagi določb 26. člena ZDen ter zahtevek iz naslova nemožnosti uporabe na podlagi drugega odstavka 72. člena ZDen, za katerega bo zavezanka prav tako Republika Slovenija. Menimo, da je v okviru obeh zgoraj navedenih zahtevkov dovolj "odprtega pogajalskega" okvira za sklenitev poravnave. Glede na dolžino trajanja samega postopka (16 let) in ob dejstvu, da temelj denacionalizacijskega postopka ni sporen, menimo, da je utemeljeno sklepanje poravnave v denacionalizacijskem postopku takoj, ko bo ugotovljena vrednost hiše v Rožni dolini ob istočasnem upoštevanju drugega odstavka 72. člena ZDen, saj bi se na ta način izognili pravnemu postopku, rešitev bi bila ustrezna in v skladu z ZDen, upoštevani pa bi bili tudi interesi Republike Slovenije. Po prejemu dodatno naročenih cenitev pričakujemo, da bo zavezana stranka Ministrstvo za obrambo RS konstruktivno začela reševati 16 let trajajoč postopek.

e) Problematika javnih cest – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je z dopisom št. 464-425/00 z dne 20. 4. 2001 spremenilo prvotna navodila za vračanje zemljišč, na katerih so zgrajene javne ceste, ki so kot take opredeljene z občinskim odlokom.

Zakon o denacionalizaciji v 3. točki prvega odstavka 19. člena ZDen določa, da nepremičnine ni mogoče vrniti, če je izvzeta iz pravnega prometa oziroma na njej ni mogoče pridobiti lastninske pravice. Iz pravnega prometa so izvzete nepremičnine v splošni rabi oziroma nepremičnine, ki so javno dobro, zato na njih ni mogoče pridobiti lastninske pravice. Med javno dobro spadajo tudi javne ceste. Njihov status je urejen z Zakonom o javnih cestah, ki v drugem odstavku 2. člena določa, da so javne ceste javno dobro in so zunaj pravnega prometa, pri čemer zakon deli javne ceste na državne in občinske ceste. To pomeni, da javne ceste niso predmet denacionalizacije v smislu določbe 3. točke prvega odstavka 19. člena ZDen.

Poseben problem pri izvajanju te zakonske določbe predstavljajo neodmerjene javne ceste, zlasti tam, kjer gre za večje površine takšnih cest, občine pa za te namene nimajo predvidenih finančnih sredstev. Zaradi takšnega stanja upravne enote praviloma ne vračajo zemljišč, na delu katerih potekajo neodmerjene javne ceste. Da bi s čim manjšimi stroški omogočili vračanje teh zemljišč in pri tem izvzeli javno cesto, ki je ni dopustno vrniti, je treba oceniti delež, ki ga predstavlja javna cesta v

celotni površini zemljišča. Za izdelavo ocene površine javne ceste je treba v postopek denacionalizacije vključiti izvedenca geodetske stroke. Glede na to, da predmet vračanja ni javna cesta, bo denacionalizacijskemu upravičencu vrnjen tisti del zemljišča, ki mu ga je po zakonu mogoče vrniti, in sicer v obliki solastninskega deleža. Solastninski delež se določi glede na površino cele parcele in površino parcele, ki se vrača. Za nevrnjeni solastninski del zemljišča, ki predstavlja ocenjeno površino javne ceste in ostane v lasti prejšnjega lastnika (občine), pripada denacionalizacijskemu upravičencu odškodnina.

Ugotavljamo namreč, da gre za veliko število neodmerjenih cest, zlasti občinskih, občine pa zaradi finančnih težav niso pripravljene izvajati odmer. Takšno stanje pa vpliva na postopke denacionalizacije, saj upravne enote teh zemljišč praviloma ne vračajo.

f) Opozoriti je treba, da upravne enote zadeve pri upravičencih, ki uveljavljajo vrnitev velikega obsega podržavljenega premoženja zaradi različnih problemov, ki se pojavljajo pri denacionalizaciji zadeve, rešujejo po sklopih in izdajajo v isti zadevi celo vrsto delnih odločb, kar ima za posledico, da se isti spis rešuje že več let.

Na podlagi povedanega se lahko zaključi, da se je v letu 2009 število nerešenih denacionalizacijskih zadev, ki jih je obravnavalo Državno pravobranilstvo, še nadalje zmanjševalo. Kljub težavam, ki še obstajajo in prispevajo k dolgotrajnosti postopkov, je vendarle opaziti tudi v letu 2009 napredek pa tudi pripravljenost vseh strank v postopkih za čimprejšnjo zaključitev zadev ter, kolikor je mogoče, v korist vseh strank. Seveda pa nekateri težki in zapleteni denacionalizacijski primeri še vedno ostajajo nerešeni oziroma so v reševanju.

IV/7 POSTOPKI PO ZAKONU O IZVRŠEVANJU KAZENSKIH SANKCIJ

Po 145. členu Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij se upravičencem oziroma njihovim dedičem vrne zaplenjeno premoženje, če je bila kazen zaplembe razveljavljena. Premoženje se vrne v naravi ali pa v obliki odškodnine, če premoženja ali njegovih posameznih delov ni mogoče vrniti v naravi. Odškodnina za premoženje, ki ga ni mogoče vrniti v naravi, se določi po stanju tega premoženja v času zaplembe in po njegovi dejanski vrednosti na dan izdaje sklepa.

V letu 2009 je imelo Državno pravobranilstvo v delu 94 zadev, od teh je bilo novo pripadlih pet zadev. Vrednost obravnavanih zadev presega 26,8 milijona EUR, novo prejete zadeve pa niso bile ovrednotene. Tudi v letošnjem poročilu poudarjam, da večina denarnih zahtevkov ni ovrednotena.

Sedežno pravobranilstvo poroča, da so se zadeve na predmetnem področju reševale zelo počasi, za kar je gotovo krivo dejstvo, da so se na nepravdnem sodišču v Ljubljani že četrtrič zamenjali vsi sodniki, ki so te spise reševali. Trenutno gre za zelo mlade sodnice, ki so na tem področju precej neizkušene, nerešeni spisi pa so sorazmerno zapleteni. Postopki se pri sodišču vodijo nerazumno dolgo, kar bo imelo za državo finančne posledice zaradi zahtevkov po plačilu odškodnine zaradi sojenja v nerazumnem roku in odškodnine za nemožnost uporabe nepremičnin, če bodo vrnjene v naravi.

V letu 2008 je Višje sodišče v Ljubljani na pritožbo dr. Ljuba Sirca zoper višino odškodnine za zaplenjeno premoženje, izračunano po Odloku o načinu določanja vrednosti kmetijskih zemljišč, gozdov in zemljišč, uporabljenih za gradnjo v postopku denacionalizacije (Uradni list RS, št. 16/92, 21/92, 6/08-Skl. US), s sklepom, opr. št. Cp 974/2008, pritožbi ugodilo in zadevo glede določanja višine odškodnine vrnilo sodišču prve stopnje v nov postopek. Na podlagi 5. člena Odloka je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije dolžno tekoče spremljati tržne cene kmetijskih zemljišč in gozdov, in če ugotovi, da je razlika med tržno ceno in vrednostjo zemljišča, ugotovljeno po tem odloku, večja od 10 odstotkov, mora določiti novo izhodiščno vrednost zemljišča, tako da za ugotovljeni odstotek razlike spremeni izhodiščno vrednost. Sodišče je odločitev utemeljilo s tem, da korekcija izhodiščne vrednosti vse od uveljavitve Odloka v letu 1992 ni bila opravljena in da je po splošnem vedenju skoraj nemogoče, da bi v tem času tržna vrednost zemljišč ne narastla čez mejo iz drugega odstavka 5. člena Odloka, saj bi v tem primeru večkratno zaostala za inflacijo. Višje sodišče je naložilo sodišču prve stopnje, naj zadevo razišče, in če bi se izkazalo, da je tako, bo moralo sodišče sedanjo vrednost ugotavljati na drugačen način. Navedlo je, da se ponuja možnost, da izvedenec svoj izračun korigira glede na porast tržnih cen, to pa ne bo potrebno, če bi ministrstvo po opravljenih poizvedbah o porastu tržnih cen nato samo ravnalo v skladu s svojo dolžnostjo, ki mu jo nalaga drugi odstavek tega člena. Na ta sodni sklep smo takoj opozorili Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in jih zaprosili za njihove ugotovitve. Opozorili smo jih, da bo sodišče glede na napotilo organa druge stopnje v primeru pasivnosti Republike Slovenije postavilo izvedenca, da izračun popravi glede na porast tržnih cen. Še težje posledice smo videli v možnosti neenakega obravnavanja denacionalizacijskih upravičencev – upravni organi, ki so vezani na uporabo Odloka, bi še naprej uporabljali Odlok, sodišče bi postavljalo sodne izvedence in za določitev odškodnine uporabljalo njihove ocene. Ministrstvo nam je 3. 11. 2009 poslalo obsežno pojasnilo s tabelo o nihanju tržne cene glede na izhodiščno ceno od leta 1996 do leta 2008. Leta 2007 se je povprečna cena znižala glede na izhodiščno za 6,2 odstotka, v letu 2008 se je zvišala za 6 odstotkov; iz tega izhaja, da korektura izhodiščne cene po Odloku ni potrebna. Sodišču smo poročilo ministrstva predložili kot dokaz o neutemeljenosti zahtevka po zvišanju odškodnine. Sodišče o stvari še ni odločilo in je zahtevalo ugotovitve ministrstva še za leto 2009.

Pregled v letu 2009 pravnomočno rešenih zahtevkov pokaže, da je bilo:

- delno ugodeno dvema zahtevkoma za vrnitev v naravi (vrnjeno zemljišče in stavba, v preostalem delu pa v obveznicah Republike Slovenije), dva zahtevka sta bila umaknjena;
- v celoti ugodeno petim zahtevkom za izdajo obveznic v skupni vrednosti 854.804,41 EUR. Noben zahtevek ni bil zavrnjen;
- delno ugodeno dvema zahtevkoma za izdajo obveznic v skupni vrednosti 728.049,98 EUR.

Na koncu poročevalskega obdobja je nerešenih 81 zadev.

IV/8 NEPRAVDNI IN RAZLASTITVENI POSTOPKI

Državno pravobranilstvo je v obdobju poročanja Republiko Slovenijo zastopalo v 15.085 nepravnih postopkih, od katerih je bilo novih 10.190 (leta 2008: 10.393, leta 2009: 10.190). Zaključeno je bilo 9860 zadev, na koncu poročevalskega obdobja je tako ostalo nerešenih še 5225 zadev.

IV/8.1 POSTOPKI GLEDE VRAČANJA VLAGANJ V JAVNO TELEKOMUNIKACIJSKO OMREŽJE

Tudi v letošnjem poročilu glede na obseg obravnavanih zadev najprej izpostavljam postopke glede vračanja vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje.

Na podlagi Zakona o vračanju vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje (v nadaljevanju: ZVVJTO, Uradni list RS, št. 58/02, čistopis ZVVJTO – UPB4, Uradni list RS, št. 54/2007) so fizične osebe, lokalne skupnosti in njihovi pravni nasledniki, ki so z namenom pridobitve telefonskega priključka zase ali za druge sklepali pogodbe s pravnimi predniki Telekoma Slovenije, d. d., in samoupravnimi interesnimi skupnostmi za poštni, telegrafski in telefonski promet (v nadaljevanju: SIS), pridobili pravico do vračila vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje Telekoma Slovenije, d. d. Predpisano je bilo, da upravičenci zahtevek vložijo na Državno pravobranilstvo, državni pravobranilec pa na podlagi predloženih dokazov in za izvajanje zakona sprejetih podzakonskih aktov sestavi predlog za sklenitev poravnave o vračilu; v primeru nesoglasja lahko vlagatelj zahtevka v dveh mesecih po zavrtni vloži predlog za rešitev zahtevka na pristojno okrajno sodišče, ki odloča o zahtevku po določbah nepravnega postopka.

Na podlagi navedenega zakona je Državno pravobranilstvo v času od 1. 7. 2006 do 31. 12. 2009 po statističnih podatkih na 31. 12. 2009 obravnavalo **40.024** zahtevkov za vračilo vlaganj. V tem obdobju smo rešili 39.928 zahtevkov, nerešenih je še 96 zahtevkov (fizične osebe 56, lokalne skupnosti 40). S poravnavo je bilo zaključenih 13.785 zahtevkov, sklenjenih je bilo tudi 10 aneksov k že sklenjenim poravnavam. Skupna vrednost sklenjenih poravnav in aneksov znaša 186.500.268,13 EUR.

Državno pravobranilstvo je v letu poročanja sklenilo 288 poravnav v skupni vrednosti 20.536.756,87 EUR, od tega 174 poravnav s fizičnimi osebami v skupnem znesku 80.514,52 EUR (povprečje na eno osebo je 462,73 EUR) in 114 poravnav z lokalnimi skupnostmi v skupnem znesku 20.456.242,35 EUR, poleg tega še tri anekse k poravnavam z lokalnimi skupnostmi v skupnem znesku 234.128,76 EUR. Ostali zahtevki so bili zavrtni kot neutemeljeni ali zavrženi kot prepozni. V letu 2009 smo na novo evidentirali še 466 zahtevkov za vračilo, vendar je bila glavnina teh zahtevkov vložena pravočasno in smo šele pri pregledovanju dokumentacije ugotovili, da gre za samostojne zahtevke, in smo jih na novo vpisali. Tudi nekatere lokalne skupnosti so šele pri razdeljevanju vračila, dobljenega s poravnavo, ugotovile, da so zahtevke vložili pri lokalni skupnosti posamezniki, ki pa niso bili vključeni v skupno akcijo. Zahtevke, ki so bili vloženi pri lokalni skupnosti pravočasno, smo obravnavali kot pravočasne.

Najpogostejši razlogi za zavrtnitev zahtevkov so bili, da predlagatelji niso imeli dokazov o vlaganjih, dokazov pa tudi nismo uspeli pridobiti s poizvedbami na

Telekomu. Zavračali smo tudi zahtevke za vlaganja, izvedene zunaj obdobja, predvidenega v Zakonu o vračilu vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje, in zahtevke, ki so sicer izkazovali vlaganja, vendar se je po preračunu pokazalo, da niso presegli niti višine obveznih prispevkov, tj. 1.388 DEM po telefonskem priključku. Pri poravnava z lokalnimi skupnostmi je bilo v primeru 92 poravnava upoštevanih 14.725 telefonskih priključkov, 22 poravnava z lokalnimi skupnostmi se je nanašalo na vlaganja v primarno omrežje, in število priključkov ni bilo znano, enako v primerih dveh aneksov k poravnavam, sklenjenih z lokalnimi skupnostmi, v enem aneksu je bilo upoštevano 759 priključkov.

Nepravdne postopke zaradi vračila vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje je v času od 1. 7. 2006 do 31. 12. 2009 pri okrajnih sodiščih sprožilo 73 predlagateljev, ker z odločitvijo državnega pravobranilca niso bili zadovoljni. Od tega je bilo v letu 2009 vloženi 14 zahtevkov (fizične osebe 2, lokalne skupnosti 12). Sedežni oddelek je zastopal Republiko Slovenijo v 59 postopkih, končanih je 28 postopkov (27 umikov, 1 poravnava), zunanji oddelek v Kopru je obravnaval en zahtevek, ki je bil zavrnjen, zunanji oddelek v Mariboru tri, rešena sta dva (1 zavrnitev, 1 umik), zunanji oddelek v Murski Soboti en zahtevek, ki je bil zavrnjen, zunanji oddelek v Novi Gorici dva zahtevka, ki nista rešena, zunanji oddelek v Novem mestu šest zahtevkov, rešena sta dva z umikom, in zunanji oddelek na Ptujju en zahtevek, ki mu je bilo ugodeno. Pri sodišču je bilo do 31. 12. 2009 rešenih 35 zahtevkov, od tega je bilo ugodeno le dvema zahtevkoma, sklenjena je bila ena poravnava, ostali zahtevki niso bili uspešni.

Iz statističnih podatkov o reševanju zahtevkov za vračilo vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje izhaja, da je Državno pravobranilstvo opravilo izjemno obsežno delo, da pa se hitrost reševanja zadev s časom zmanjšuje; to je posledica dejstva, da so se najprej reševali zahtevki fizičnih oseb, ki so bili bistveno manj zahtevni kot zahtevki lokalnih skupnosti, pri slednjih pa so se tudi odlagali zahtevki, ki nimajo vseh potrebnih podatkov. Ker so zahtevki čedalje bolj zapleteni, se tudi rešujejo počasneje. Za izračun vračila je iz predloženih listin treba ugotoviti, koliko in kdaj je lokalna skupnost vložila za izgradnjo telekomunikacijskega omrežja, kakšno je bilo število priključkov, kdaj so bili vključeni oziroma koliko bi morali prispevati kot obvezno dajatev. Vprašanja se sicer zdijo enostavna, vendar pa pri odločanju nastanejo številne dileme – v nekaterih zahtevkih so podatki pomanjkljivi; v nekaterih je dokumentacije preveč in si podatki nasprotujejo, tako da ni mogoče ugotoviti, ali gre za več dogovorov in se vlaganja seštevajo ali pa gre le za en dogovor, ki se je s časom spreminjal; v nekaterih primerih je sklenjen le dogovor o vlaganjih, ki pa finančno ni ovrednoten, in se potem iščejo dodatni dokumenti. Težko je ugotoviti, koliko naročnikov je bilo vključenih v omrežje, ker so se sezname pogosto dopolnjevali. Težava je tudi v tem, da Telekom nima več dokumentov ali pa ima le del dokumentacije in so naše poizvedbe neuspešne. Lokalne skupnosti zahtevke za vračilo ne pripravijo tako, da bi bili navedeni podatki, potrebni za izračun, in dokazi za trditve, ampak enostavno pošljejo vso dokumentacijo, ki jo imajo, pravobranilec pa se potem prebija skozi številne dokumente in odloča, kateri so pravno relevantni in kateri niso. Lokalne skupnosti v veliko primerih ne odgovorijo na dodatna vprašanja, ampak pošljejo še nove dokumente ali pa še enkrat iste. Telekom smo v nekaj primerih zaprosili za pojasnilo nekaterih dogovorov v pogodbah, ki jih nismo razumeli, vendar so nam odgovorili, da zaradi časovne oddaljenosti dogovorov ne morejo komentirati. Reševanje takih zahtevkov je izjemno težavno in zahteva veliko

časovno kontinuiranega dela. Državnim pravobranilcem je bilo reševanje zahtevkov za vračilo vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje dodeljeno kot dodatna delovna obremenitev, to pa zahteva izjemen napor, ki ga veliko pravobranilcev poleg rednega dela sploh ni pripravljeno sprejeti.

IV/8.2 DRUGA PRAVNA PODROČJA

Državno pravobranilstvo je v okviru nepravdnih postopkov obravnavalo tudi naslednje zadeve:

1. Zemljiškoknjižni postopki

Državno pravobranilstvo je v letu poročanja prejelo 5697 predlogov za vknjižbo lastninske pravice v korist Republike Slovenije. Predlogi so bili vloženi na pobudo Vlade Republike Slovenije, Družbe za avtoceste Republike Slovenije, Ministrstva za promet, Direkcije Republike Slovenije za ceste, Direkcije za vodenje investicij v javno železniško infrastrukturo Maribor in Direktorata za civilno letalstvo, Javne agencije za železniški promet, Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, Ministrstva za notranje zadeve, Ministrstva za obrambo, Ministrstva za šolstvo in šport, Ministrstva za javno upravo, Agencije Republike Slovenije za okolje, Geodetske uprave Republike Slovenije, Območne geodetske uprave Kranj, Ustavnega sodišča Republike Slovenije, različnih upravnih enot in drugih.

Državno pravobranilstvo največkrat vlaga zemljiškoknjižne predloge za vknjižbo lastninske pravice na zemljiščih, uporabljenih za gradnjo javnih cest in mejnih prehodov, veliko predlogov pa se nanaša tudi na vknjižbo lastninske pravice na stanovanjih in poslovnih objektih. V več postopkih ugotavljamo, da so prejete listine pomanjkljive ali pa da jih stranka nima, tako da je treba izvesti postopek za vzpostavitev listine.

Ker je iz leta 2008 ostalo nerešenih še 2312 predlogov za vknjižbo lastninske pravice, je bilo v letu 2009 skupno v delu 8009 tovrstnih zadev.

V letu 2009 je bilo rešenih 5191 zadev, in sicer je bilo v 4859 primerih predlogu ugodeno, 234 predlogov je bilo zavrženih, dva predloga sta bila zavržena, 95 pa je bilo rešenih na drug način (umik, odstop ...).

Najpogostejši razlog zavrnitve je, da predlagatelj v danem roku ne more dopolniti predloga tako, kot to zahteva sodišče.

V letu 2009 je bilo vloženo večje število ugovorov zoper sklepe o zavrnitvi vknjižbe lastninske pravice v korist Republike Slovenije in poučitve, da gre za javno dobro v primerih, ko so bili predlogi vloženi na podlagi določil Zakona o javnih cestah in potrdila Ministrstva za promet, da je na podlagi Uredbe o kategorizaciji državnih cest konkretna parcela sestavni del natančno določene javne ceste. Nekatera sodišča so namreč za tako vknjižbo zahtevala ugotovitveno odločbo, da gre za grajeno javno dobro. Državno pravobranilstvo ugotavlja, da praksa sodišč ni enotna.

V okviru zemljiškoknjižnih postopkov je treba omeniti tudi predloge za vpisovanje lastninske pravice v korist Republike Slovenije na nepremičninah, ki ležijo na območju Republike Hrvaške. Ti postopki potekajo pred sodišči v Republiki Hrvaški in s sodelovanjem hrvaških odvetnikov. Problematika, kot je bila opisana v poročilu za leto 2008, ostaja. V letu 2009 je Državno pravobranilstvo prejelo tri nove predloge, tako da je bilo skupno s 47 nerešenimi zadevami iz leta 2008 v letu 2009 v delu 50 zadev. V letu 2009 je bilo rešenih pet tovrstnih zadev. Trem predlogom je bilo ugodeno, en predlog je bil zavržen, v enem primeru pa je šlo za združitev postopkov.

2. Zapuščinski postopki

Državno pravobranilstvo se kot zakoniti zastopnik Republike Slovenije pojavlja v zapuščinskih postopkih v več vlogah:

1. na podlagi drugega odstavka 130. člena ZD se zapuščina, če se po preteku enega leta od objave oklica dedičem ne zglosi noben dedič, razglasi za lastnino Republike Slovenije in izroči pristojnemu organu Republike Slovenije (kaduciteta). Zapuščina postane last Republike Slovenije tudi, če se vsi dediči odpovedo dedovanju;
2. na podlagi 128. člena ZD se dedovanje premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, omeji do višine vrednosti prejete pomoči. Ta omejitev se izvede tako, da postane del zapustnikovega premoženja, ki ustreza vrednosti prejete pomoči, lastnina Republike Slovenije, če se je pomoč financirala iz proračuna Republike Slovenije, oziroma lastnina občine, če se je pomoč financirala iz proračuna občine. Premoženje, ki postane lastnina Republike Slovenije ali občine, se s sklepom izroči pristojnemu organu Republike Slovenije oziroma pristojnemu organu občine;
3. če je zapustnik premoženja z oporoko zapustil Republiki Sloveniji, je ta dedič v zapuščinskem postopku;
4. Republika Slovenija prijavlja različne terjatve, ki jih ima do pokojnika v zapuščinskih postopkih, in terja plačilo od dedičev. Državno pravobranilstvo prijavlja terjatve najpogosteje za Ministrstvo za finance (neplačani davki), za Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, kadar uveljavlja vračilo preveč izplačane dosmrtno mesečne rente ali pa invalidnine, ki ju ministrstvo izplačuje po Zakonu o žrtvah vojnega nasilja, Zakonu o vojnih invalidih in Zakonu o vojnih veteranih, in za Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano zaradi preveč izplačane subvencije za odpravo škode v kmetijstvu zaradi naravnih nesreč.

Državno pravobranilstvo je prejelo v delo 517 zadev za prijavo terjatev v zapuščinskem postopku v skupni vrednosti 1.000.218,37 EUR. Ob upoštevanju nerešenih zadev iz preteklega obdobja smo imeli v delu 1357 zadev.

Državno pravobranilstvo je prejelo 164 zadev iz naslova kaducitete.

Predmet zapuščine so nepremičnine, premičnine in pravice, zapuščina je lahko obremenjena s terjatvami. Po pridobitvi zapuščine so nastajali različni dejanski in pravni problemi. Določiti je bilo treba, kdo podedovano premoženje dobi v upravljanje in kako ravnati v primeru prezadolžene zapuščine. Problematične so zlasti tiste

zapuščine, v katerih se vsi dediči odpovedo dedovanju, ker vedo, da je zapuščina prezadolžena. V takih primerih država kot pravna naslednica vstopa v pravdne, izvršilne postopke, ki so bili v teku zoper zapustnika, z zahtevki za plačilo se pojavljajo tudi drugi upniki, ki še niso začeli sodnih postopkov zoper zapustnika. Zaradi ureditve problemov, ki so se pojavljali v zvezi z zapuščino brez dedičev, je Vlada 30. 7. 2009 sprejela podroben sklep št. 47800-10/2009-3 o ravnanju z zapuščino, ki ni obremenjena s terjatvami, in o ravnanju z zapuščino, ki je obremenjena s terjatvami. Če je zapuščina obremenjena s terjatvami, lahko Ministrstvo za javno upravo predlaga uvedbo postopka stečaja zapuščine, ki je predviden po Zakonu o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju.

Ugotovljeno je bilo tudi, da se zahtevki za omejitev dedovanja po osebah, ki so prejemale socialno pomoč, v večjem številu pojavljajo na območju Zunanjega oddelka na Ptuju, na drugih območjih pa le izjemoma. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je zato januarja 2010 sklicalo sestanek, na katerem smo opozorili, da mora biti Državno pravobranilstvo takoj, ko zaradi smrti ustavijo izplačevanje socialne pomoči, obveščeno o višini prejete pomoči zaradi prijave v zapuščinski postopek.

V zapuščinskih postopkih, ki so predmet kaducitete, pa se srečujemo tudi z vprašanjem pravilnega ravnanja skrbnika zapuščine. Po 131. členu Zakona o dedovanju namreč sodišče postavi začasnega skrbnika zapuščine, če so dediči neznani, če je neznan njihovo prebivališče in tudi v drugih primerih, kadar je to potrebno. Skrbnik zapuščine v imenu dedičev izplačuje dolgove in sploh zastopa dediče.

Sedežno Državno pravobranilstvo se je tako srečalo s tožbo tožeče stranke, ki je od Republike Slovenije zahtevala plačilo 16.896,55 EUR iz naslova oskrbe pokojne. V zapuščinskem postopku je namreč bila postavljena začasna skrbnica, ki je med postopkom tožnici priznala terjatev, ki jo je ta prijavila v zapuščinskem postopku. Ta terjatev je vsebovana v pravnomočnem sklepu o dedovanju. Republika Slovenija v zapuščinskem postopku ni nastopala kot dedič in je zato pravnomočni sklep o dedovanju ne veže. Republika Slovenija s sklepom o dedovanju ni bila razglašena za dediča, v postopku ni bila obravnavana kot stranka in tudi sama ni uveljavljala nobenih pravic zapuščine, kar bi jo vse lahko klasificiralo za stranko v postopku. Terjatev v višini 16.896,55 EUR predstavlja stroške, ki jih je tožnica plačala za pokojno. Republika Slovenija je zato v celoti nasprotovala tožbi. Razmerje med upnikom in dedičem se lahko pravnomočno reši le v pravdnem postopku. Začasna skrbnica zapuščine je s tem, ko je v zapuščinskem postopku v celoti priznala terjatev tožnice, prekoračila svoja pooblastila, saj takšno dejanje ni bilo v interesu dedičev. Na drugi strani je tožeča stranka terjatev plačala, čeprav je vedela, da tega ni dolžna storiti, zato tudi ni upravičena do vračila plačila. Sodišče je tožbeni zahtevek zavrnilo, saj je ugotovilo, da Republika Slovenija v zapuščinskem postopku ni nastopala kot dedič in je zato pravnomočni sklep o dedovanju ne veže.

3. Mejni postopki in postopki za določitev nujne poti

V letu poročanja je bilo uvedenih 64 novih postopkov ugotavljanja meje in določitve nujne poti, v katerih sodeluje Republika Slovenija kot lastnica nepremičnine, ki meji z nepremičnino lastnikov fizičnih oseb, pri čemer meja še ni določena oziroma je ta sporna. V delu je bilo še 83 zadev iz preteklega obdobja. Postopki so potekali pred upravnimi organi in pred sodišči.

Predlagatelji postopkov so običajno fizične osebe, na strani Republike Slovenije pa so udeleženi Ministrstvo za promet (ceste), Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov (kmetijska zemljišča) ali pa Ministrstvo za okolje in prostor (vodotoki, vodna zemljišča).

Sodišča tovrstne postopke praviloma rešujejo dalj časa, saj je za rešitev zadeve treba vsaj en narok opraviti na terenu ob sodelovanju ustreznega izvedenca.

V letu 2009 je bilo rešenih 63 zadev od obravnavanih 147.

4. Postopki za razdružitev solastnine

V letu 2009 je Državno pravobranilstvo obravnavalo 69 tovrstnih zadev, pri čemer je bilo 30 zadev prejetih na novo, 39 pa jih je ostalo v delu iz preteklega obdobja. Nerešeno je ostalo še 56 zadev.

V polovici zadev je predlagatelj fizična oseba, v preostalih pa je pobuda za razdružitev na strani Republike Slovenije. Običajno so predmet postopkov za razdružitev solastnine kmetijska zemljišča.

Zunanji oddelek v Murski Soboti pa poroča, da je bila pozvana v postopek razdružitve nepremičnin Davčna uprava Republike Slovenije, ker ima vknjiženo zastavno pravico na nepremičninah, ki se razdružujejo med drugimi strankami.

5. Razlastitev in omejitev lastninske pravice

V obdobju poročanja smo prejeli v delo 380 novih zadev. V imenu Republike Slovenije smo predlagali 376 razlastitev, dve ustanovitvi služnosti, eno začasno omejitev lastninske pravice in eno zahtevo za vrnitev nepremičnine.

Razlastitve so bile predlagane v imenu Republike Slovenije na upravne enote:

1. za gradnjo avtocest na odsekih Višnja Gora–Bič, Tomačevo–Zadobrova, Šentvid–Koseze, Arja vas–Ločica pri Vranskem, Dane–Fernetiči, priključek Naklo, Lendava–Pince, Slivnica–Draženci, Vrba–Črnivec (viadukt Peračica);
2. za gradnjo oziroma rekonstrukcijo cest na odsekih Žlebič–Kočevje, Zagradec–Ambrus, Videm–Struge, Zbilje–Vodice, Šentjakob–Ribče, Ivančna Gorica–Krka skozi Muljavo, Cikava–Grosuplje, Moste–Dupljica, Vodice–Moste, priključek Šentvid, razširitev Celovške ceste, Golobinjek–Bistrica, Celje–Šmarjeta, Most čez Dreto, Ložnica–Tepanje, Loke–Ledinsčica, Opatje selo–Komen, Ljubelj–Bistrica pri Trziču, Vipava–Selo, Žirovnica–Begunje;
3. za gradnjo daljinske kolesarske povezave meddržavni mejni prehod Rateče–meddržavni mejni prehod Obrežje;
4. za gradnjo drugega tira železniške proge na odseku Divača–Koper;

5. za izgradnjo Bloka 6 Termoelektrarne Šoštanj.

V obdobju poročanja je bilo 295 zahtevkom za razlastitev ugodeno. V 116 zadevah je bila sklenjena pogodba, zaradi česar je prišlo do umika zahteve oziroma zahtevka za razlastitev ni bilo treba vložiti. Trije zahtevki so bili zavrjeni, 13 zadev pa je bilo rešenih na drug način (zahtevki so bili umaknjeni, ker zemljišča ni bilo treba več razlastiti, postopek je bil ustavljen, ker je zavezanka umrla, postopki so bili pred upravnim organom združeni).

Posebne pravne problematike v letu poročanja nismo zasledili.

Po končanem razlastitvenem postopku se postopek za določitev odškodnine, če ne pride do sporazuma, nadaljuje pred sodiščem v nepravdnem postopku.

6. Nepravdni postopki za določitev odškodnine

Državno pravobranilstvo zastopa Republiko Slovenijo v postopkih določitve odškodnine za razlaščenca zemljišča. Predlagatelji postopkov za določitev odškodnine, ker po razlastitvi ni bil dosežen sporazum, so bili v 34 primerih Družba za avtoceste Republike Slovenije, v desetih primerih Direkcija Republike Slovenije za ceste, v šestih primerih Ministrstvo za javno upravo, v štirih primerih Direkcija za železnice, v 14 primerih so postopek sprožile fizične osebe in v petih primerih pravne osebe. Ocenjujem, da postopki za določitev odškodnine pri sodiščih potekajo tekoče, vendar pa zahtevajo čas, ker sodišče postavi izvedenca za ocenitev vrednosti nepremičnine, po izdelani cenitvi pa je treba udeležencem postopka dati primeren čas za pripombe.

Problematična in zapletena postane zadeva takrat, če nasprotni udeleženec zahteva nadomestno nepremičnino na podlagi 107. člena ZURep 1, ki v prvem odstavku določa, da v primeru, ko se odvzame lastninska pravica na stavbi oziroma delu stavbe, ki ga razlaščenec uporablja kot stanovanje, mora razlastitveni upravičenec zagotoviti razlaščencu lastninsko pravico na enakovredni stavbi oziroma delu stavbe (razen če razlaščenec zahteva odškodnino v denarju). O takem primeru poroča Zunanji oddelek Državnega pravobranilstva v Novem mestu, ko razlaščenec ni sprejel nobene od ponujenih nadomestnih nepremičnin niti se ni želel predhodno izseliti v začasno nepremičnino in je bil zaradi vztrajanja v stanovanjski stavbi, ki je bila predvidena za rušenje na podlagi Uredbe o državnem lokacijskem načrtu za avtocesto na odseku Ponikve–Hrastje (Uradni list RS, št. 85/2006), resno ogrožen rok gradnje avtoceste na odseku Ponikve–Hrastje. Pozneje je vendarle prišlo do sporazumne rešitve zadeve.

IV/9 UPRAVNI POSTOPKI IN UPRAVNI SPORI

Na Državnem pravobranilstvu vodimo upravne zadeve, v katerih ima Državno pravobranilstvo pristojnosti po posebnih zakonih, in upravne spore, v katerih zastopamo stranke ali javne koristi. Tako smo v letu 2009 prejeli v delo 13.786 zadev.

Kot zastopnik javnega interesa, zastopnik stranke ali na podlagi Zakona o brezplačni pravni pomoči smo vložili 82 tožb, na podlagi pooblastila pa prevzeli zastopanje tožene stranke v dveh upravnih sporih. Preostale zadeve so bile obravnavane v skladu s pristojnostmi po posebnih zakonih.

Državno pravobranilstvo je kot zastopnik javnega interesa v letu 2009 vložilo tožbo v upravnem sporu v štirih zadevah.

V treh zadevah je bila tožba vložena zoper odločbo informacijskega pooblaščenca, in sicer:

- informacijski pooblaščenec je odobril dostop do informacij javnega značaja, ker je Okrajno sodišče v Ljubljani zahtevo prosilca (fizične osebe) za dostop do informacij javnega značaja zavrnilo. Prosilca je namreč od sodišča zahteval fotokopijo pravnomočne odločbe v konkretni kazenski zadevi. Informacijski pooblaščenec je pritožbi fizične osebe ugodil in odločil, da mora sodišče prosilcu posredovati vse podatke v spisu tako, da bodo v vsakem dokumentu prekriti naštetih osebni podatki. Državni pravobranilec je predlagal tudi izdajo začasne odredbe, da sodišče odloži izvršitev izpodbijane odločbe informacijskega pooblaščenca, saj bi z izvršitvijo odločbe nastala tožniku (Okrajnemu sodišču) težko popravljiva škoda oziroma bi ta gotovo nastala strankam v konkretni kazenski zadevi, v kateri je bil kazenski postopek zoper obdolženega pravnomočno ustavljen. Zahtevo za izdajo začasne odredbe je Upravno sodišče zavrnilo 24. 4. 2009, o tožbi pa Upravno sodišče še ni odločilo;
- informacijski pooblaščenec je ugodil pritožbi fizične osebe in sam odločil v zadevi, tako da je Delovno sodišče v Celju dolžno prosilcu posredovati zapisnike obravnav v konkretno določenem delovnopravnem postopku, hkrati pa so prekriti osebni podatki strank. Takšna odločitev je po mnenju Državnega pravobranilstva v nasprotju z Zakonom o sodiščih, ki dostop dovoljuje samo osebam, ki izkažejo pravni interes za to. O tožbi Upravno sodišče še ni odločilo;
- Urad za varstvo konkurence je delno ugodil zahtevi zasebne družbe Info TV za dostop do informacij javnega značaja v zadevi koncentracije družb Euro paket in Metropolis media, d. o. o., pri tem pa izločil določene poslovne skrivnosti in podatke. Informacijski pooblaščenec je pritožbi zasebnih družb ugodil in naložil navedenemu organu, da je dolžan prosilcu v določenem roku posredovati informacije o koncentraciji s tem, da so ti podatki točno navedeni. Tožba je po mnenju Državnega pravobranilstva utemeljena na ustavni določbi, ki prepoveduje dejanja nelegalne konkurence in dejanja, ki v nasprotju z zakonom omejujejo konkurenco. V javnem interesu je, da se zaradi specifičnosti postopkov pred Uradom za konkurenco zavarujejo določeni instituti varstva zaupnih podatkov, zaradi česar morajo biti ti ustrezno varovani tudi nasproti tretjim osebam, to je prosilcem za dostop do informacij javnega značaja. Vsakršno posredovanje informacij, nanašajočih se na podatke, ki so poslovna skrivnost, bi bilo v nasprotju z varstvom pravic strank, in razkritje poslovnih skrivnosti bi povzročilo resne motnje pri delovanju urada pri opravljanju in zagotavljanju njegovih zakonskih pooblastil in s tem pri varstvu javnega interesa na področju varstva konkurence. Sodišče v zadevi še ni odločilo, pravna oseba, ki je zahtevala dostop, je zahtevo umaknila.

Državni pravobranilec je vložil tožbo zoper odločbo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki je ugodilo pritožbi lastnika dveh psov zoper odločbo Veterinarske uprave Republike Slovenije in samo odločilo, da se psa vrneta lastniku, ter določilo lastniku obveznosti glede ravnanja s psoma (gibanje za ograjo, sprehodi z nagobčniki, namestitev kovinske ovratnice na zateg itn.). Zoper takšno odločitev je državno pravobranilstvo na podlagi generalnega pooblastila Vlade, da samo v konkretnem primeru oceni kršitev zakona v škodo javnega interesa, vložilo tožbo v upravnem sporu in obenem predlagalo izdajo začasne odredbe. Zakon je bil kršen, ker ni bila upoštevana, v primeru napada na človeka, z zakonom retroaktivno predpisana humana usmrtitev živali. Nepredvidljivost obnašanja psov namreč po oceni državnega pravobranilca pomeni neposredno in veliko nevarnost za ljudi in živali, ki bi prišli v stik s psoma, in s tem je bil tudi kršen zakon v škodo javnega interesa. Upravno sodišče je predlogu za izdajo začasne odredbe ugodilo in odložilo izvršitev odločbe ministrstva tako, da se psa ob zagotovitvi varnostnih ukrepov vrneta v Zavetišče Gmajnice. Vrhovno sodišče je pritožbi lastnika psov zoper začasno odredbo ugodilo, izpodbijani sklep razveljavilo in zadevo vrnilo v novo sojenje. Ob obravnavi procesnih predpostavk je Vrhovno sodišče ugotovilo, da lahko zastopnik javnega interesa vložiti tožbo na podlagi pooblastila Vlade, v katerem je ugotovitev, da je bil z upravnim aktom kršen zakon v škodo javnega interesa, ne more pa vložiti tožbe po lastni presoji, kot jo je v tem primeru s sklicevanjem na generalno pooblastilo Vlade. V ponovnem postopku je Upravno sodišče predlog za izdajo začasne odredbe in tožbo zavrglo.

V zvezi s problematiko pooblastila zastopnika javnega interesa v upravnem sporu izpostavljam, da je Zakon o upravnem sporu (ZUS, Uradni list RS, št. 50/97, 65/97 popr. in 70/00) izrecno določil, da je državni pravobranilec lahko tožnik, kadar meni, da je z upravnim aktom kršen zakon v škodo javne koristi (drugi odstavek 18. člena). Državni pravobranilec je tožbo lahko vložil v dveh mesecih od vročitve upravnega akta stranki, v katere korist je bil ta akt izdan. S 1. 1. 2007 je začel veljati Zakon o upravnem sporu (ZUS-1, Uradni list RS, št. 105/2006), ki je v 18. členu določil: 1. zastopnik javnega interesa v upravnem sporu je državni organ ali druga oseba, ki jo za posamezen primer ali za vrsto primerov določi Vlada; 2. zastopnik javnega interesa lahko vložiti tožbo na podlagi pooblastila vlade, kadar ta ugotovi, da je bil z upravnim aktom kršen zakon v škodo javnega interesa; 3. za zastopnika javnega interesa po prvem odstavku tega člena se lahko določi državni pravobranilec, odvetnik oziroma oseba, ki izpolnjuje pogoje za okrožnega sodnika. Po novem zakonu odločitev o kršitvi javnega interesa sprejme Vlada in ne državni pravobranilec, rok dveh mesecev je skrajšan na trideset dni od vročitve upravnega akta, s katerim je bil postopek končan, stranki.

Vlada je že kmalu po uveljavitvi zakona v konkretni zadevi določila za zastopnika javnega interesa Državno pravobranilstvo in sprejela sklep, da se Državno pravobranilstvo določi za zastopnika javnega interesa v vseh drugih zadevah v upravnih sporih, ko ta ugotovi, da je bil z upravnim aktom kršen zakon v škodo javnega interesa. S tem je Vlada Državno pravobranilstvo generalno pooblastila za zastopanje javnega interesa in za sprejetje odločitve o ugotovitvi, da je bil z upravnim sporom kršen javni interes.

V avgustu 2009 je Upravno sodišče v upravnem sporu, ki ga je Državno pravobranilstvo sprožilo zoper odločbo informacijskega pooblaščenca, odločalo o ugovoru pomanjkanja aktivne legitimacije državnega pravobranilca, ker o kršitvi javnega interesa v konkretni zadevi ni odločala Vlada. Sodišče je odločilo, da iz določbe drugega odstavka 18. člena ZUS ni mogoče izpeljati sklepa, da mora Vlada v vsakem posamičnem primeru ugotoviti, da je s posamičnim aktom kršen zakon v škodo javne koristi. Nasprotno s tem pa je Vrhovno sodišče RS nekaj dni kasneje, ko je odločalo o pritožbi zoper začasno odredbo, ki jo je na predlog državnega pravobranilca izdalo Upravno sodišče prve stopnje, da psa bulfmastifa zaradi splošne varnosti ljudi in živali ne smeta biti vrnjena lastniku, ampak morata biti začasno v zavetišču, pritožbi lastnika psov ugodilo in začasno odredbo razveljavilo. Svojo odločitev je sodišče utemeljilo s tem, da določbe 18. člena ZUS ni mogoče razlagati drugače kot tako, da sprožitev upravnega spora s strani Državnega pravobranilstva v funkciji zastopnika javnega interesa poteka tako, da mora Vlada najprej s posebnim sklepom ugotoviti, da je bil z upravnim aktom kršen zakon v škodo javnega interesa. Šele na podlagi takega sklepa lahko Vlada v posamičnem primeru pooblasti državni organ ali drugo osebo za sprožitev upravnega spora.

Po sedanji pravni ureditvi mora torej ugotovitev, da je s posamičnim upravnim aktom kršen javni interes, sprejeti Vlada. Za tako ugotovitev je potrebno dvoje: 1. presoja, da je upravni akt nezakonit, in 2. presoja, ali je oziroma iz katerih razlogov je kršen javni interes. Za takšno strokovno oceno, ki je praviloma zelo zahtevna, je potreben primeren čas. Na Državno pravobranilstvo pobude praviloma pridejo zadnje dni pred iztekom roka. Praktično nemogoče je v nekaj dneh pripraviti obrazložen predlog Vladi, dobiti sklep Vlade in v primeru prejetega pooblastila napisati tožbo.

Sporna se nam zdi tudi zakonska ureditev, da mora Vlada ugotoviti, da je upravni akt nezakonit in v nasprotju z javnim interesom. Primernejša bi bila zakonska ureditev, da odločitev sprejme nižji državni organ, pravilnost trditve, da je dokončna upravna odločba nezakonita in v nasprotju z javnim interesom, pa je v vsakem primeru dana v presojo sodišču. Neuspešna tožba bo pomenila, da so ugotovitve Vlade napačne, Vlada pa je tudi v nenavadnem položaju, če je odločitev ministrstva sporna in mora ugotavljati, ali je minister izdal nezakonito odločbo, ki je v škodo javnega interesa. Zaradi tega menimo, da bi bilo nujno, če zakonodajalec ocenjuje, da je treba posebej varovati javni interes, da zato da zakonsko pooblastilo po rangi nižjemu strokovnemu organu, kot je Vlada.

Na to je Državno pravobranilstvo opozorilo v pobudi za spremembo 18. člena ZUS-1, ki jo je posredovalo Ministrstvu za pravosodje v marcu 2010 (dopis DP- A01-100/2010 z dne 4. marca 2010).

V obdobju poročanja je bilo v upravnem sporu odločeno še o štirih tožbah državnega pravobranilstva kot zastopnika javnega interesa, pri čemer je bilo eni tožbi ugodeno.

Tožbi je bilo ugodeno v zadevi, ko je državni pravobranilec kot zastopnik javnega interesa na podlagi pooblastila Vlade Republike Slovenije, izdanega za konkretni spor, vložil tožbo zoper odločbo Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, ker je bilo z izpodbijanim aktom zaradi kršitev materialnega zakona poseženo v škodo javnega interesa. Ministrstvo je izpodbijani upravni akt izdalo v korist stranke Nova univerza, ki na podlagi te odločbe samostojno izvaja študijski program prek

vanjo združenih članic in se vpiše v razvid visokošolskih zavodov. V postopku ugotavljanja pogojev za začetek vpisa in postopek vpisa visokošolskega zavoda v razvid visokošolskih zavodov je bil po mnenju državnega pravobranilca kršen zakon v škodo javnega interesa, saj se niso dosledno upoštevale določbe zakona in na zakon oprtih podzakonskih predpisov, da bi se zagotovila potrebna stopnja izkazanosti vseh nujnih in potrebnih zakonskih zahtev tudi v odnosu do tretjih oseb, zlasti posameznikov, ki bodo v izobraževalnih procesih sodelovali. Zakonske določbe so namreč obvezno jamstvo države posameznikom, s katerimi je zakonodajalec zagotovil, da vedno obstaja tak standard delovanja visokošolskih zavodov, ko je še mogoče z gotovostjo trditi, da bo posameznik v izobraževalnem procesu sodeloval, pridobil vsebinsko primerno in tudi ustrezno javno listino o pridobljeni izobrazbi. V javnem interesu je, da država zakonito in brez toleriranja kakršnih koli odstopanj, kaj šele očitnih nezakonitosti zagotavlja zakonito in kakovostno delovanje visokošolskih zavodov tudi že ob samem vpisu zavoda. Državni pravobranilec je obenem predlagal, naj sodišče do pravnomočne odločitve v zadevi izda tudi začasno odredbo. Sodišče je tožbi ugodilo in ugotovilo, da ima obrazložitev izpodbijane odločbe takšne bistvene pomanjkljivosti, da zaradi njih ni mogoče presoditi, ali je bila izpodbijana odločba o vpisu v razvid visokošolskih zavodov zakonita ali ne. Sodišče je še ocenilo, da so že zaradi omenjene kršitve določb postopka, ki je vplivala na zakonitost in pravilnost odločitve, ter zaradi pomanjkljivo ugotovljenega dejanskega stanja kršena določila 214. člena ZUP in da je že to razlog za odpravo odločbe. V samo obrazložitev javnega interesa za vložitev tožbe se sodišče ni spuščalo, kar pomeni, da je bila aktivna legitimacija zastopnika javnega interesa upravičena. Vrhovno sodišče je revizijo Nove univerze zavrglo.

Upravno sodišče je zavrnilo tožbo državnega pravobranilca v zadevi obnove upravnega postopka prijave stalnega prebivališča in izbrisa iz registra stalnega prebivalstva. Sodišče je ocenilo, da v zadevi niso obstajali razlogi za obnovo postopka, saj je bila okoliščina, da sta otroka, ki sta bila izbrisana iz registra, obiskovala osnovno šolo, že znana v upravnem postopku, in če upravni organ te okoliščine ni upošteval, je bila to njegova odločitev.

V dveh zadevah se je upravno sodišče izreklo za nepristojno in zadevi odstopilo Delovnemu sodišču v Mariboru.

Poleg navedenih primerov pa je Državno pravobranilstvo izvajalo pristojnost po posebnih zakonih.

Zakon o brezplačni pravni pomoči (ZBPP, Uradni list RS, št. 48/01, zadnja sprememba št. 23/2008) določa, da so organi, ki odločajo o vlogah upravičencev za dodelitev brezplačne pravne pomoči, dolžni odločbe vročiti tudi državnemu pravobranilstvu. V letu poročanja je bilo Državnemu pravobranilstvu vročeno 12.722 sodnih odločb o zahtevkih za dodelitev brezplačne pravne pomoči, kar je v primerjavi s preteklim letom za 4462 zadev več.

V zadevah, v katerih so upravičenci do brezplačne pravne pomoči lastniki oziroma solastniki nepremičnin, sodišče po uradni dolžnosti odobritev takšne pomoči zaznamuje v zemljiški knjigi. Zemljiškknjizne sklepe nam sodišče pošilja v vednost.

Tožbo zoper odločbe smo vložili v 73 primerih.

Zunanji oddelek v Mariboru poroča o ugotovitvah iz dveh zadev, ko so opravili dodatne poizvedbe o premoženjskem stanju prosilca. Tako so v eni zadevi ugotovili, da je prosilec lastnik več kmetijskih zemljišč, za katere pridobiva katastrski dohodek, prav tako pa je lastnik delov stavb v k. o. Vrhole pri Laporju. Je tudi samostojni podjetnik in glede na navedeno se nam je zastavilo vprašanje pravilnosti izdane odločbe. Te ugotovitve so bile posredovane delovnemu sodišču kot organu, ki je izdal odločbo o dodelitvi brezplačne pravne pomoči, s pozivom na ponovno preučitev upravičenosti izdane odločbe. Sodišče je naši pobudi sledilo in izdalo sklep, s katerim je ugotovilo, da je bila brezplačna pravna pomoč dodeljena neupravičeno. Enako je sodišče sledilo predlogu v drugi zadevi, ko je ugotovilo, da je upravičenec podal sodišču napačne podatke, saj je lastnik stanovanjske stavbe do celote in ne le do polovice. Glede na navedeno je sodišče izdalo odločbo, da je bila brezplačna pravna pomoč izdana neupravičeno.

Pri pregledovanju ostalih odločb o dodelitvi brezplačne pravne pomoči ni bilo ugotovljeno, da bi bile odločbe izdane v nasprotju z zakonom.

Upravno sodišče je odločilo o 71 tožbah. Ugodilo je 61 tožbam, osem tožb je bilo zavrnjenih, dve tožbi pa sta bili umaknjeni po prejemu odločbe, s katero je sodišče, v zvezi z upravnim sporom, samo nadomestilo izpodbijano odločbo z novo.

Tožbam je sodišče ugodilo, ker sodišča največkrat, ko so odločala o dodelitvi brezplačne pravne pomoči, niso ugotavljala, ali so izpolnjeni subjektivni in objektivni pogoji za dodelitev pomoči. Pri subjektivnih pogojih sodišča niso upoštevala dejanskega premoženja prosilca, saj sodišče ni preverjalo, ali je prosilec tudi lastnik stanovanja, za katero prejema najemnino, ter solastnik druge nepremičnine, za katero dejansko stanje in vrednost nista bila ugotovljena. Glede objektivnega pogoja pa sodišča niso presojala izpolnitve pogoja razumnosti, saj ni bila izkazana verjetna možnost za uspeh v postopku. Tako je bilo ugotovljeno, da je bila odobrena pomoč za pravnici postopek na prvi stopnji, čeprav je bil postopek že zaključen. Tudi prosilci v kazenskem postopku morajo enako kot vsi prosilci izpolnjevati pogoj 24. člena zakona, to je razumnost ter dobre možnosti za uspeh, kar se presoja v konkretnem primeru ter z upoštevanjem položaja obdolženca v kazenskem postopku, glede na kaznivo dejanje, zagroženo kazen ter druge okoliščine in osebnost prosilca samega, nato pa se presoja, ali obstajajo pogoji dodelitve brezplačne pravne pomoči, če to zahtevajo interesi pravičnosti. Enako je treba presojati zadevo tudi v prekrškovnem postopku. V treh zadevah je Upravno sodišče Republike Slovenije odločbo o dodelitvi brezplačne pravne pomoči odpravilo, ker sodišče Upravnemu sodišču ni posredovalo spisa in ni odgovorilo na navedbe v tožbi; organ za brezplačno pravno pomoč je prekoračil zakonska pooblastila, saj brezplačna pravna pomoč ne more biti širša od obsega, za katerega je prosilec podal predlog. V nekaj primerih odločitev ni bila obrazložena in ni imela razlogov o odločilnih dejstvih.

Sodišče je zavrnilo tožbe v naslednjih primerih:

Glede dodelitve pomoči v stečajnih postopkih: brezplačna pravna pomoč je bila res odobrena v nasprotju z dikcijo 145. člena ZFPPIPP, vendar to na samo pravilnost odločitve ne vpliva, saj pooblastilo zastopniku preneha na podlagi zakonske določbe. V smislu določb šestega odstavka

233. člena ZFPPIPP so do brezplačne pravne pomoči v obliki oprostitev plačila predujma upravičene tudi pravne osebe, ki nimajo sredstev za založitev predujma.

Glede dodelitve pomoči v kazenskih postopkih:

v kazenskih postopkih gre za kazniva dejanja nasilništva, zaradi katerega so bile prošilke poškodovane in bodo lahko zahtevek uveljavile le z ustrezno strokovno pomočjo. Dejanske okoliščine so razvidne iz navedb oškodovank dovolj jasno, da se lahko presodi izpolnitev pogoja po 24. člena zakona. Prošilkam je odobrena brezplačna pravna pomoč za pravno svetovanje in zastopanje v kazenskem postopku, to pa pomeni tudi preučitev pravnega položaja prošilk in s tem tudi vložitev ustreznega zahtevka.

Glede dodelitve pomoči v izvršilnih postopkih:

okoliščine za dodelitev brezplačne pravne pomoči se presojuje s stopnjo verjetnosti, zato v tej fazi postopka ni mogoče ugotavljati dejstev, ki bi bila podlaga za zaključek, da bo v konkretni zadevi do poplačila upnika dejansko prišlo.

Državno pravobranilstvo ima v skladu z določbo 46. člena Zakona o brezplačni pravni pomoči (zadnje spremembe, upoštevane v čistopisu ZBPP-B, Uradni list RS, št. 23/2008) tudi pristojnost vložiti predlog za izterjavo terjatev pri pristojnem davčnem uradu. Terjatev stranke – upravičenca do brezplačne pravne pomoči – proti nasprotni stranki iz naslova stroškov postopka, ki jih sodišče prisodi v korist upravičenca z odločbo, s katero se je postopek pred njim končal, preide do višine stroškov, izplačanih iz naslova brezplačne pravne pomoči, na Republiko Slovenijo z dnem pravnomočnosti odločbe oziroma sklepa o stroških postopka. Po drugem odstavku istega člena predlog za izterjavo terjatev izvrši na predlog Državnega pravobranilstva pristojni davčni organ po določbah zakona, ki ureja prisilno izterjavo davkov. Državno pravobranilstvo je v letu poročanja prejelo 43 predlogov za izvršbo. Žal z uspešnostjo izterjave nismo seznanjeni, ker davčna uprava izterjane zneske nakazuje neposredno na račune sodišč, ki so odobrila brezplačno pravno pomoč, kar tudi predlagamo v predlogih za izvršbo.

Državno pravobranilstvo predhodno z opomini opozori dolžnika, da se bo v primeru neplačila dolg prisilno izterjal. Opomini so bili uspešni v 38 zadevah, dolžniki pa so vrnili 16.133,98 EUR.

Zakon o reviziji postopkov javnega naročanja (Uradni list RS, št. 78/99, zadnja sprememba, objavljena v čistopisu, Uradni list RS, št. 32/2009) v 9. členu določa, da v primeru, če je bil ali bi lahko bil z ravnanjem naročnika ogrožen javni interes, lahko vložijo zahtevek za revizijo tudi Državno pravobranilstvo, ministrstvo, pristojno za finance, ali urad, pristojen za varstvo konkurence, in sicer kadar koli med postopkom, najkasneje pa do dokončnosti odločitve o dodelitvi javnega naročila. Rok za vložitev zahtevka je deset dni po odločitvi o dodelitvi naročila oziroma priznanju sposobnosti. Rok, v katerem mora Državno pravobranilstvo izvedeti za nepravilnosti postopka javnega naročanja, je kratek, poleg tega mora pravobranilstvo v postopku tudi dokazati, da je bil ali bi lahko bil z ravnanjem naročnika ogrožen javni interes. V letu poročanja je Državno pravobranilstvo prejelo le eno pobudo za vložitev zahteve za revizijo javnega naročanja, vendar je pobuda prišla po poteku roka, zato je nismo sprejeli. Državna revizijska komisija je na podlagi tretjega odstavka 20. člena citiranega zakona vročila Državnemu pravobranilstvu v letu poročanja 353 sklepov, s

katerimi je odločila o vloženih zahtevah za revizijo. Ker nismo ugotovili nepravilnosti, zoper nobeno odločbo nismo uveljavljali sodnega varstva.

Ministrstvo za pravosodje na podlagi Zakona o ugotavljanju vzajemnosti (ZUVza, Uradni list Republike Slovenije, št. 9/99) in Zakona o pogojih za pridobitev lastninske pravice fizičnih in pravnih oseb držav kandidatk za članstvo v Evropski uniji na nepremičninah (Uradni list Republike Slovenije, št. 61/2006) ugotavlja obstoj materialne vzajemnosti za pridobitev lastninske pravice na določenih nepremičninah tujih državljanov v Republiki Sloveniji. Državnemu pravobranilstvu so odločbe vročene kot zastopniku javnega interesa na podlagi sklepa Vlade Republike Slovenije, št. 7000-2/2007/5 z dne 5. 4. 2007. V letu poročanja nam je bilo vročeno 46 odločb, izdanih v postopkih ugotavljanja vzajemnosti. Ker nismo ugotovili nepravilnosti, zoper nobeno odločbo nismo sprožili upravnega spora.

Državno pravobranilstvo je v upravnem sporu zastopalo državo in njene organe, kadar so ti nastopali v funkciji tožnika.

Državno pravobranilstvo je kot zastopnik stranke v letu 2009 vložilo pet tožb, in sicer vse v zadevah denacionalizacije:

- Državno pravobranilstvo je kot zakoniti zastopnik Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije vložilo tožbo zoper odločbo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Tožena stranka je na drugi stopnji odpravila prvostopno odločbo in sama odločila, da se Meščanski korporaciji Kamnik kot agrarni skupnosti vrnejo v naravi nepremičnine v k. o. Županje njive (blizu 200 ha gozdov na območju Velike planine). Sklad v tožbi navaja, da je bila navedena agrarna skupnost vzpostavljena po preteku roka za uveljavljanje zahtevka in bi zato zahtevke lahko uveljavili le posamični člani. O tožbi še ni odločeno;
- vložena je bila tožba na odpravo sklepa o odmeri stroškov postopka. Upravni organ je s sklepom postavil izvedenca geodetske stroke in odločil, da stroške izvedenskega mnenja nosijo predlagatelj denacionalizacije, Zavod za gozdove in Sklad. Iz sklepa v pravnem pouku izhaja, da ni dovoljena posebna pritožba. Zoper izdani sklep smo vložili tožbo, saj stranki nista imeli možnosti vložiti pritožbo zoper odločitev upravnega organa na prvi stopnji;
- vložena je bila tožba, ki upravni odločbi očita zmotno ugotovitev zavezanca;
- vložena je bila tožba na odpravo odločbe upravnega organa, ki je v postopku vračila podržavljenega premoženja članom Agrarne skupnosti vrnila v last in posest nepremičnine, ki ležijo na območju Triglavskega narodnega parka. V tožbi je uveljavljen razlog nepravilne uporabe materialnega prava, ker so bile nepremičnine na območju Triglavskega narodnega parka z Zakonom o Triglavskem narodnem parku v letu 1981 razglašene za naravno znamenitost, ki ima po Zakonu o ohranjanju narave pravni režim naravne vrednote. Naravne vrednote, ki so v lasti države, po prvem odstavku 85. člena Zakona o ohranjanju narave niso v pravnem prometu, to pa pomeni, da so podane ovire za vračilo v naravi po tretji točki prvega odstavka 19. člena Zakona o denacionalizaciji;

- vložena je bila tožba zaradi nepravilne ugotovitve odločilnih dejstev, ki se nanašajo na namensko rabo obravnavanih zemljišč po stanju ob uveljavitvi Zakona o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije dne 11. 3. 1993 in uveljavitvi Zakona o javnih skladih dne 25. 3. 2000 in posledično nepravilne uporabe materialnega prava v delu, ki se nanaša na zavezanca za vračilo zemljišč.

V istem obdobju je sodišče odločilo o šestih tožbah.

Ugodeno je bilo tožbi državnega pravobranilca kot zastopnika Republike Slovenije v denacionalizacijski zadevi, v kateri uveljavlja, da je bilo nepopolno ugotovljeno dejansko stanje, nepravilno uporabljeno materialno pravo in bistveno kršena pravila postopka, ker stranki, ki bi v postopku morala biti udeležena kot zavezanec, ni bila dana možnost udeležbe v postopku.

Tožba je bila zavržena v dveh zadevah:

Državno pravobranilstvo je kot zastopnik kmetijskega inšpektorja v okviru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano najprej vložilo zahtevo za razveljavitev odločbe po nadzorstveni pravici, s katero je bilo investitorju izdano gradbeno dovoljenje za gradnjo stanovanjskih hiš s prometno in komunalno ureditvijo na zemljišču, ki je imelo urejen dostop na zemljišču, opredeljenem kot prvem območju kmetijskih zemljišč. Ministrstvo za okolje in prostor je kot organ druge stopnje in kot nadzorstveni organ zahtevo predlagatelja zavrglo, ker je že potekel enoletni absolutni rok, ki po ZUP-u daje pristojnemu organu možnost za razveljavitev odločbe po nadzorstveni pravici. V tožbi smo zatrjevali, da bi moral upravni organ, če prejme zahtevo za razveljavitev, tudi odločiti v enoletnem roku, kot določata 274. in 275. člen Zakona o splošnem upravnem postopku. Upravno sodišče je ocenilo, da je tožena stranka ravnala pravilno, in enako je po pritožbi inšpektorja odločilo tudi Vrhovno sodišče. Za razveljavitev odločbe po drugem odstavku 274. člena ZUP je določen rok, in sicer eno leto od dneva, ko je bila odločba izdana in vročena stranki. Uporaba izrednega pravnega sredstva je torej vezana na absolutni rok enega leta in po preteku absolutnega roka ni podlage za izdajo odločbe o razveljavitvi odločbe po nadzorstveni pravici.

V razlastitveni zadevi je upravno sodišče zavrnilo tožbo na odpravo odločbe o nedovolitvi uvedbe razlastitvenega postopka in zavrnitvi zahteve za razlastitev, ker tožeča stranka pred vložitvijo zahteve za razlastitev ni ponudila cene (odškodnine) za zemljišča, ki jih je nameravala predlagati v razlastitev, kar je po zakonu obvezna priloga k zahtevi za razlastitev.

Tožba je bila zavržena v treh zadevah:

V eni zadevi je Državno pravobranilstvo kot zakoniti zastopnik tožeče stranke Ministrstva za gospodarstvo, Urada za varstvo konkurence, vložilo tožbo v upravnem sporu zoper odločbo inšpektorja za varstvo osebnih podatkov informacijskega pooblaščenca, s katero so bile uradu prepovedane različne vrste obdelave računalniških datotek, iz katerih so razvidna sporočila in stiki, ki so jih poimensko navedeni zaposleni v gospodarskih družbah (direktorji) vzpostavljali prek elektronske pošte, in dveh map z uporabniškimi profili naštetih posameznikov. Uradu je bilo

nadalje naloženo, naj v petih dneh v prisotnosti državnega nadzornika podatke prenese na drug medij, pri čemer se po prenosu medijev ponovno zapečatijo, v treh dneh po pravnomočno končanih postopkih pa je treba določene zapečatenе podatke trajno uničiti. Republika Slovenija je delno uspela s tožbo zoper odločbo informacijskega pooblaščenca, in sicer glede predlagane začasne odredbe. Upravno sodišče Republike Slovenije je namreč delno razveljavilo sklep tožene stranke tako, da se s kopijo trdega diska direktorja ravna tako kot s kopijami drugih diskov, v preostalem delu pa je odločba informacijskega pooblaščenca ostala v veljavi. Po pritožbi Republike Slovenije zoper ukrep inšpektorja za varstvo osebnih podatkov je Vrhovno sodišče Republike Slovenije razveljavilo sklep sodišča in zadevo vrnilo sodišču prve stopnje v nov postopek. Upravno sodišče je tožbo zavrglo v skladu s stališčem Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, ker so predmet varstva v upravnem sporu pravice, obveznosti in pravne koristi posameznikov in organizacij. S pojmom pravice oziroma pravne koristi posameznikov in organizacij ni mogoče razumeti pristojnosti oziroma pooblastil, ki jih ima upravni organ v izvrševanju svoje upravne funkcije. Tožeči stranki tako v upravnem sporu ni zagotovljeno sodno varstvo izvajanja njenih pristojnosti in pooblastil v izvrševanju njene upravne funkcije.

V drugi zadevi je Državno pravobranilstvo kot zastopnik Ministrstva za zunanje zadeve vložilo tožbo zoper inšpekcijsko odločbo informacijskega pooblaščenca, s katero je ta ministrstvu odredil, naj uniči zgoščenko (CD), na kateri so izpisi klicanih in kličočih telefonskih števil z njenega stacionarnega telefonskega omrežja v odrejenem obdobju. Tožba je bila zavržena, ker je bila izpodbijana odločba tožene stranke že realizirana in zato tožeča stranka tudi z odpravo izpodbijane odločbe ne bi mogla več izboljšati svojega pravnega položaja in zato ne izkazuje več pravnega interesa za vodenje postopka. Tožeča stranka je sicer vložila pritožbo na Vrhovno sodišče, vendar jo je kasneje umaknila zaradi spremenjene sodne prakse, da organ Republike Slovenije sam ne more izpodbijati takšne odločbe informacijskega pooblaščenca, ker ne gre za pravice in obveznosti, ampak naloge iz pristojnosti organa.

V tretji zadevi je bila zavržena tožba na odpravo sklepa o dovolitvi izvršbe. Zavezanec je v denacionalizacijskem postopku vložil tožbo zaradi nepopolne ugotovitve dejanskega stanja, ker že v postopku denacionalizacije ni bil pravilno ugotovljen zavezanec za vračilo nepremičnine, ker je zemljišče delno stavbno. Sodišče je tožbo zavrglo, ker je predmet upravnega spora presoja zakonitosti in pravilnosti sklepa o dovolitvi izvršbe, ki po 2. členu Zakona o upravnem sporu ni dokončen upravni akt, s katerim se posega v pravni položaj tožeče stranke, niti sklep, s katerim je bil postopek odločanja o izdaji upravnega akta obnovljen, ustavljen ali končan po 5. členu tega zakona.

Državno pravobranilstvo je v upravnem sporu po posebnem pooblastilu zastopalo državo, kadar je ta nastopala v funkciji tožene stranke:

- Vlada Republike Slovenije je pooblastila Državno pravobranilstvo za zastopanje tožene stranke Republike Slovenije, Ministrstva za pravosodje, v upravnem sporu, ki ga je sprožil kandidat za notarja zoper sklep Ministrstva za pravosodje v zadevi imenovanja za notarja. Ministrstvo za pravosodje je na razpis za prosto notarsko mesto v letu 2008 imenovalo tožečo stranko. Tožbi Notarske zbornice Slovenije zoper odločbo Ministrstva za pravosodje o imenovanju tožeče stranke je Upravno

sodišče ugodilo in zadevo vrnilo v ponovno odločanje Ministrstvu za pravosodje. Ker se je med sojenjem spremenila Uredba, ki določa število notarskih mest, in notarsko mesto, na katero je bila imenovana tožeča stranka, po spremenjeni Uredbi ni bilo več določeno, je tožena stranka v ponovnem postopku s sklepom ustavila postopek. Tožeča stranka je v tožbi zoper sklep o ustavitvi postopka uveljavljala prepoved retroaktivne veljavnosti predpisa, vendar je Upravno sodišče tožbo v letošnjem letu zavrnilo, ker se o načelu zakonitosti uporablja predpis, ki je veljal v času ponovnega odločanja.

Državno pravobranilstvo je kot zastopnik javnih koristi v upravnem postopku prejelo tudi 11 različnih pobud za vlaganje rednih in izrednih pravnih sredstev v upravnem postopku ali pobude za vložitev upravnih sporov. Državno pravobranilstvo po skrbnem pregledu zadeve pobudo sprejme in vloži ustrezno pravno sredstvo ali pa pobudo z obrazložitvijo zavrne. Med pomembnejšimi je bila pobuda za izpodbijanje odloka Ministrstva za kulturo o prenehanju veljavnosti odloka o začasni razglasitvi Plečnikovih tržnic v Ljubljani za kulturni spomenik državnega pomena. Po preučitvi se državni pravobranilec ni odločil za sprožitev upravnega spora. Med zahtevnejšimi je bila tudi pobuda za obnovo postopka za razrešitev sodnega izvedenca. Po pregledu obsežne dokumentacije smo menili, da razloga za obnovo postopka ni. Na pobudo Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območne enote Maribor, je Državno pravobranilstvo vložilo predlog za obnovo postopka izdaje gradbenega dovoljenja in odločbo o spremembi gradbenega dovoljenja na območju registriranega arheološkega najdišča Maribor – Arheološko najdbišče Zgornje Radvanje. Upravna enota Maribor je predlog za obnovo postopka izdaje gradbenega dovoljenja za gradnjo dveh večstanovanjskih objektov z rekreacijskim centrom zavrgla, dovolila pa je obnovo postopka izdaje odločbe o spremembi gradbenega dovoljenja. Državno pravobranilstvo je zoper zavrženje predloga vložilo pritožbo, o kateri še ni odločeno.

IV/10 PRAVNA MNENJA (M1 IN M2 – VPISNIK)

Državno pravobranilstvo po Zakonu o Državnem pravobranilstvu subjektom, ki jih zastopa, na njihovo zahtevo pravno svetuje pri sklepanju pogodb, s katerimi se ustanavljajo, spreminjajo ali ukinjajo stvarne pravice na nepremičninah ter pri reševanju drugih premoženjskopравnih vprašanj. Pristojnost izhaja iz 8. člena zakona, na podlagi 18. člena istega zakona pa je za izvajanje izključno pristojno sedežno pravobranilstvo.

Državno pravobranilstvo je pristojno podajati pravno mnenje o pravni veljavnosti pogodb o razpolaganju z nepremičninami, v katerih je dogovorjeno, da pogodba dobi pravno veljavnost, če pravobranilec ne bo imel pomislekov glede njene pravne veljavnosti. Takih zahtev pravobranilstvo že več let ni prejelo.

Smo pa v letu poročanja prejeli 95 zahtev za pravno mnenje pred sklenitvijo pogodb, s katerimi se ustanavljajo, spreminjajo ali ukinjajo stvarne pravice na nepremičninah, in vse druge zahteve za pravno mnenje pri reševanju premoženjskopравnih vprašanj.

Za pravna menja so zaprosili različna ministrstva, Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije pa tudi občine ali posamezni občani o normativni urejenosti

določenega področja, ki se nanaša na pravno varnost, na primer kdo je odgovoren za sanacijo plazov, kdo ugotovi potrebnost sanacije in podobno.

Največ vprašanj se je nanašalo na področje stvarnega prava, ugotavljanja lastnine nepremičnin in postopkov za ureditev pravnega zemljiškopravnega stanja. Za odgovore je potrebno temeljito poznavanje zgodovinskih predpisov in predpisov, ki so urejali lastninsko preoblikovanje družbene lastnine. Ena skupina vprašanj se nanaša na lastninjenje kmetijskih zemljišč in gozdov v lasti države, ko posamezniki zahtevajo od Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS vpis lastnine na državnih nepremičninah v svojo korist na podlagi pogodb, sklenjenih pred mnogimi leti s pravnimi predniki državnih zemljišč, ali pa zatrjujejo, da so ta zemljišča v dobri veri priposestvovali. Kot sporna so se pojavljala tudi vprašanja, ali je določeno zemljišče last Republike Slovenije ali občine in ali je gospodarska družba v državni lasti dolžna za zemljišča, opredeljena kot kmetijska, izdati odpisno dovoljenje za prenos v državno last in upravljanje Skladu – čeprav so na primer predvidena za naftno črpališče. Druga skupina vprašanj se je nanašala na vpise etažne lastnine nepremičnin v korist Republike Slovenije ali izvedbe pogodbe, s katero je država prodajala stanovanja fizičnim osebam. Problemi so se pojavljali zlasti zaradi vpisa funkcionalnega zemljišča stavb, ker obseg zemljišča ni bil določen, kot lastniki pa so vpisani gradbeni izvajalci ali osebe, ki so jim zemljišče odtujili. Zastavljala so se vprašanja obstoja lastninske pravice na zemljišču in postopka za pridobitev lastninske pravice etažnih lastnikov. Pri prodanih stanovanjih se je postavilo tudi vprašanje, ali so kupci pridobili lastninsko pravico tudi na prostorih, ki stanovanju služijo (klet, shrambe), čeprav ti prostori v pogodbi niso izrecno navedeni.

Pravna menja smo dali tudi glede lastnine zemljišč na letališču Maribor, hangarja na letališču Jožeta Pučnika, glede pridobivanja zemljišč v Nordijskem centru v Planici.

Vprašani smo bili za mnenje, ali je na javni infrastrukturi dopustno pridobiti stavbno pravico in ali občina lahko ukine javno dobro na melioracijskem sistemu in kdo postane lastnik. Mnenje smo izdelali tudi na vprašanje, ali naj Republika Slovenija kot lastnik počitniškega apartmaja na Hrvaškem vstopi v pravdo lastnikov apartmajev za pridobitev lastnine na zemljišču, ki ga uporabljajo kot funkcionalno zemljišče, odtujeno pa je bilo drugemu. V kar nekaj primerih je bilo vprašanje naslovljeno na možnosti vpisa lastninske pravice na nepremičninah, ki so bile v uporabi raznih državnih organov na območju Republike Hrvaške, v enem primeru tudi z vidika pravnega nasledstva in torej aktivne legitimacije za vložitev tožbe. V povezavi s tem je bilo podano tudi pravno mnenje o zastopanju Republike Slovenije pred sodiščem na Hrvaškem.

Izdelali smo pravno mnenje o Sporazumu o zaključku postopka pred Evropskim sodiščem za varstvo človekovih pravic in s tem končanju odprtih vprašanj denacionalizacijskega postopka vračanja nepremičnin Blejskega otoka ter upravljanju in gospodarjenju, ki sta ga 15. 10. 2008 sklenili Vlada RS, Ministrstvo za kulturo, in Župnija Bled v soglasju z Nadškofijo Ljubljana in nakazali možnosti za odpravo nezakonitega stanja.

Pravno mnenje smo dali glede vprašanja, ali mora gospodarski subjekt v lasti države poslovati po Zakonu o tajnih podatkih in ali je delniška družba v večinski lasti države javni subjekt.

Sporno je bilo, ali ima upravna enota pravico uporabljati poslovne prostore na podlagi 103. člena Zakona o državni upravi, ker so jih na dan 31. 12. 1993 uporabljali občinski upravni organi kot družbeno premoženje v upravljanju občine, in ali so ti prostori postali last občine šele kasneje.

Na pravnem področju izrazito prednjačijo vprašanja s področja pogodbenega prava. Ta se pojavljajo tako v fazi sklepanja pogodb ter ob razlagi posameznih elementov pogodbe kakor tudi glede uveljavljanja ničnosti že sklenjene pogodbe oziroma posameznega pogodbenega določila, morebitne izpodbojnosti pravnega posla in o posledicah posameznih pravnih dejanj. Iz pregleda podanih pravnih mnenj izhaja, da je Državno pravobranilstvo največkrat preučevalo posamezne gradbene pogodbe, sklenjene med državnimi organi in gospodarskimi družbami ali fizičnimi osebami.

Tako se je Državno pravobranilstvo opredelilo do ocene uspeha v pravdi v primeru, ko so se v zvezi z opravljenimi deli po gradbeni pogodbi ugotovile pomanjkljivosti. Ob tem se je bilo treba dotakniti tako vprašanja odgovornosti projektanta kakor vprašanja uveljavljanja morebitnega odškodninskega zahtevka za nastalo škodo. Z vlogo projektanta pri gradnji se je Državno pravobranilstvo srečalo tudi glede vprašanja, ali je projektant skladno z osnovno pogodbo in sklenjenimi dodatki zavezan izvajati projektantski nadzor in s ponudbeno – pogodbeno ceno do konca gradnje s tem, da indeksira to ceno na način, določen z dodatkom k pogodbi, ali pa je projektant upravičen do sklenitve dodatka oziroma pogodbe za projektantski nadzor, kot ga je predvidel po svojem terminskem planu, glede na besedilo sklenjene gradbene pogodbe. Konkretna pogodbeno določila gradbene pogodbe so bile predmet preučitve tudi ob vprašanju upravičenosti delnega izplačila pogodbene vrednosti v primeru, ko je bila v pogodbi predvidena možnost, da sprejete obveznosti izvajalca, zaradi objektivnih razlogov na strani naročnika, ne bodo v celoti realizirane.

Nadalje gre izpostaviti zaprosila za pravna mnenja, ki se nanašajo na vsebino posameznih najemnih pogodb. V enem primeru se je vprašanje skoncentriralo na veljavnost najemne pogodbe, glede na uveljavitev Odloka občine o spremembah in dopolnitvah Odloka o prostorsko ureditvenih pogojih za določeno območje, ter nadalje morebitnega odškodninskega zahtevka zaradi zatrtjevanja škode iz tega naslova. V drugem primeru se je bilo treba opredeliti do vprašanja veljavne sklenitve predpogodbe za sklenitev najemne pogodbe za najem avdio in video snemalne opreme, glede na dejstvo, da je niso podpisale vse pogodbene stranke. Tudi v tem primeru je bilo izpostavljeno vprašanje morebitnih odškodninskih zahtevkov. Zaposilo za pravno mnenje se še v enem primeru nanaša na določila predpogodbe za sklenitev najemne pogodbe, tokrat za najem objekta, vendar se je bilo tu treba opredeliti do možnosti razveze najemne predpogodbe ter vseh posledic, ki iz tega izvirajo. Za preučitev najemne pogodbe je šlo tudi v primeru vprašanja smotrnosti odpovedi najemne pogodbe, po kateri ima Republika Slovenija v najemu stanovanje od fizične osebe, pri čemer ima ta fizična oseba v najemu drugo stanovanje v lasti Republike Slovenije in zanj plačuje najemnino v višini, določeni v višini razlike med najemninama obeh stanovanj. Povezano s stanovanji v lasti Republike Slovenije je bilo tudi vprašanje glede možnosti uveljavljanja ničnosti pogodbe v primeru prodaje stanovanja na obroke. Ravno tako pa se je pri prodaji določenega stanovanja v lasti Republike Slovenije fizični osebi pojavilo vprašanje o možnosti prodaje stanovanja v

obsegu, ki ga fizična oseba dejansko zaseda in je večje od površine, vpisane v zemljiški knjigi, za približno 5 m².

V primeru, ko je po pogodbi prodajalec dobavil stvar, ki ima stvarno napako, je bilo Državno pravobranilstvo zaproseno za opredelitev do možnosti uveljavljanja stvarne napake v luči obligacijskopravne ureditve, ker pa je bila pogodba sklenjena v postopku javnega naročanja, je bilo treba upoštevati tudi ta vidik. Z vprašanji, ali je rok v konkretni pogodbi bistvena sestavina pogodbe, o razlogih za razvezo pogodbe po samem zakonu ter posledicah takšne razveze je bilo Državno pravobranilstvo zaproseno glede pogodbe, ki je bila v trenutku izdaje pravnega mnenja še predstavljena kot delovni osnutek. V drugem primeru pa je šlo za vprašanje glede upravičenosti odškodninskega zahtevka, zaradi odpovedi aneksa k pogodbi o prodaji in nakupu električne energije. Zaprošilo za pravno mnenje je bilo podano tudi o pravnih možnostih, da se nagrada, izplačana nekdanjemu predsedniku uprave banke po individualni menedžerski pogodbi, vrne oziroma da se uveljavi odgovornost članov nadzornega sveta v zvezi z izplačilom nagrade.

Drug večji sklop zaprosil za pravna mnenja se nanaša na vprašanja uveljavljanja lastninske pravice Republike Slovenije na zemljiščih. V enem primeru gre za vprašanje možnosti vknjižbe lastninske pravice v korist Republike Slovenije na nepremičninah, ki so bile predmet lastninske preoblikovanja podjetja v povezavi s 76. členom Zakona o gospodarskih javnih službah.

Vprašanje zemljiškoknjižne ureditve določenih nepremičnin se je izpostavilo v nekaj primerih, ko gre za uveljavljanje terjatev Republike Slovenije, kot na primer v primeru vpisa lastninske pravice na nepremičnini na pravno osebo, ki je dolžnik Republike Slovenije in iz katere bi se Republika Slovenija lahko poplačala, ali pa glede raztezanja vpisane hipoteke na novo nastale parcele.

Za pravno mnenje je bilo zaproseno Državno pravobranilstvo glede možnosti vrnitve v prejšnje stanje skladno z določili Zakona o pravnem postopku v primeru, če je tožba umaknjena, ob tem pa se je bilo treba tudi dotakniti vprašanja, kdo lahko da usmeritveno navodilo v skladu s 7. členom Zakona o državnem pravobranilstvu. Od sodišča smo prejeli zaprosilo o podaji pravnega mnenja o upravičenosti vrnitve oziroma zadržanja varščine v izvršilnem postopku.

V sklop vprašanj s področja delovnega in socialnega prava nekako uvrščamo vprašanje o smotnosti vložitve tožbe na povračilo stroškov izobraževanja po Zakonu o pravniškem državnem izpitu ter o izplačevanju rente po pravnomočni sodbi, ki predstavlja razliko med osebnim dohodkom, ki bi ga oseba prejela, če bi bila zaposlena, in invalidsko pokojnino, ki jo prejema v povezavi s plačilom akontacije dohodnine. V zvezi z delom je tudi vprašanje o vrnitvi opreme, ki so jo javni uslužbenci prejeli v času opravljanja službe. Omenimo naj še zaprosilo za pravno mnenje o analizi uspeha odškodninskega zahtevka Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije za povrnitev škode, ki naj bi mu nastala z izvajanjem zdravstvenih storitev za poškodovanega delavca, in o uspehu izterjave neupravičeno pridobljenih sredstev po Zakonu o starševskem varstvu glede na potek zastaralnega roka. Zaprošeni smo bili za stališče o utemeljenosti zahtevka nekdanjih delavk ČSPDO Trbovlje, ki uveljavljajo poplačilo terjatev iz naslova zadolžnic oziroma premalo izplačanih plač, kar naj bi jim bilo onemogočeno zaradi dejanj in opustitev na

strani Republike Slovenije, ter za stališče o možnosti uveljavljanja odškodninskega zahtevka v primeru, ko je delodajalec odpovedal pogodbo o zaposlitvi delavcu zaradi neupravičenega izostanka, kasneje pa je Delovno in socialno sodišče ugotovilo, da v času zatrjevanega neupravičene odsotnosti delavec ni bil sposoben za delo ter posledično odpoved pogodbe ni bila zakonita. Nekako pa se v ta sklop lahko vnese tudi zaprosilo za pravno mnenje o vprašanju uspeha izterjave stroškov za nastanitveni center od posameznih dolžnikov, za katere je znano, da so slabega premoženjskega stanja in verjetno prejemajo tudi socialno pomoč, zaradi česar bi se v sodnem postopku posluževali brezplačne pravne pomoči, ki v končni fazi predstavlja strošek Republiki Sloveniji.

V dveh primerih pa je bilo Državno pravobranilstvo zaproseno za odgovor na vprašanje o možnosti zastopanja delavca državnega organa v sodnem postopku po Državnem pravobranilstvu, v katerem tožeče stranke navajajo protipravno ravnanje te osebe v zvezi z njegovim delom.

Iz zgoraj povedanega je razvidno, da gre v 90 podanih mnenjih za izredno pestro pravno problematiko ter za veliko število zaprosil za podajo pravnega mnenja.

V ZAKLJUČEK

Zadeve v sodnih postopkih se v povprečju obravnavajo hitreje. To je posledica spremembe zakonodaje, ki od strank v postopku in njihovih zastopnikov zahteva, da že na samem začetku postopka predlagajo sodišču izvedbo vseh dokazov glede zatrjevanih navedb oziroma razloge za izvedbo predlaganih dokazov. Po preteku prekluzivnih rokov določenih dokazov ni mogoče več izvesti oziroma jih sodišče ne sme dopustiti. Vse to vpliva tudi na delo državnih pravobranilcev, še posebno v pravnih zadevah, ki se pred sodišči vodijo v več kot 7800 primerih (kar predstavlja dobro tretjino vseh zadev). Državni pravobranilci so glede na kadrovsko zasedbo zelo obremenjeni, saj je državni pravobranilec dolžan spoštovati poslovne in druge obveznosti svoje stranke in tako kreativno prispevati k uresničitvi prava.

Ocenjujem, da je bilo delo Državnega pravobranilstva v letu 2009 uspešno. S svojim aktivnim pristopom v različnih postopkih in zadevah je prispevalo h kvalitetnemu izvajanju nalog. Tako je v predhodnih postopkih, v katerih je bila ugotovljena utemeljenost zahtevkov, začelo sklepati zunajsodne poravnave, zaradi česar se je zmanjšal pritisk na vložitev tožb. Če se je v samem pravnem postopku ugotovilo, da je tožbeni zahtevek v celoti ali delno utemeljen, pa se je Državno pravobranilstvo skupaj s predstavniki pristojnih ministrstev lotilo sklenitve sporazuma. Kljub temu za nekatere primere, ko je Republika Slovenija v pravnih postopkih nastopala kot tožeča stranka, v drugih primerih pa kot predlagateljica, ugotavljam, da lahko Državno pravobranilstvo kvalitetneje izvaja naloge ob navajanju utemeljenih pravnih argumentov in s primernim sodelovanjem s pristojnim državnim organom. Ob analizi sodnih odločb se je pokazalo, da so državni organi vztrajali pri stališčih, ki jih sodišča niso sprejela.

Pri obravnavanju predvsem pravnih zahtevkov se je ponovno pokazala pomanjkljivost Zakona o državnem pravobranilstvu. Nujno bi bilo treba spremeniti in dopolniti določbe 14. člena Zakona o državnem pravobranilstvu, tako da bi morali vsi tisti, ki nameravajo zoper Republiko Slovenijo sprožiti postopke, predhodno vložiti zahtevek na Državno pravobranilstvo. Predhodni postopek bi moral biti obvezna procesna predpostavka. Številni primeri, ki sem jih navedel v poročilu, posebno tisti, ko so bile v pravnem postopku sklenjene sodne ali zunajsodne poravnave, so se

namreč nadaljevali po ugovoru zoper sklep o dovolitvi izvršbe, pred vložitvijo izvršilnega predloga pa upnik na Državno pravobranilstvo ni vložil zahtevka. V okviru sprememb bi bilo treba tudi podaljšati 30-dnevi rok, ki je določen za pripravo odgovora. Tridesetdnevni rok je izrecno prekratek. Stranki, ki nestrpno čaka na odgovor Državnega pravobranilstva, je težko pojasniti, zakaj državni organ in Državno pravobranilstvo v navedenem roku ne moreta vedno odgovoriti. Zamuda roka prispeva tudi k nepotrebnemu vlaganju tožb. Sklenjene sodne in zunajsodne poravnave po vložitvi tožbe (v 205 zadevah) nedvomno kažejo na to, da bi bilo tovrstnih pravnih postopkov veliko manj, če bi se zahtevki predhodno obvezno obravnavali v predhodnem postopku na podlagi 14. člena Zakona o državnem pravobranilstvu. Takšne spremembe in dopolnitve zakona bi bile potrebne tudi zaradi tega, ker se začinja obvezno alternativno reševanje sporov, saj je Republika Slovenija v letu 2009 v vseh pravnih zadevah sklenila skupaj 647 sodnih oziroma zunajsodnih poravnav. Ministrstvo za pravosodje obljublja spremembe zakona, ki pa nam do zdaj še niso bile predstavljene.

Tudi za leto 2009 velja, da je Državno pravobranilstvo v postopkih pred Evropskim sodiščem za človekove pravice s pravilno uporabo kriterijev ZVPSVBO in sodne prakse sodišča prispevalo k sklenitvi večjega števila poravnav (223 poravnav) oziroma v primerih, ko je sodna praksa Sodišča drugačna od notranje zakonodaje države članice, z enostransko izjavo prispevalo k hitrejšemu zaključku zadev. Obsodbe Republike Slovenije v novih zadevah pa vsekakor zahtevajo razmislek, kako preprečiti podobne kršitve. Ne nazadnje mora vsaka država, ki je obsojena pred sodiščem in za katero se v sodbi ugotovi, da v njej obstajajo sistemske kršitve, pripraviti načrt, kako bo nadaljnje kršitve preprečila.

V poročilu opozarjam na primere nerešenega vprašanja plačevanja pravnih stroškov v primerih, ko so se postopki nanašali na vprašanje lastninske pravice na nepremičninah, ki so v lasti Republike Slovenije in v upravljanju Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, primere nepravočasnega izvrševanja sodnih odločb, kakor tudi na druga vprašanja, ki po nepotrebnem sprožajo nove sodne postopke. Kvalitetne spremembe in dopolnitve zakonov, hitrejše in popolnejše odzivanje na aktualna vprašanja lahko bistveno prispevajo h kvalitetnejšemu

zastopanju, enako velja tudi za kvalitetnejšo izvedbo nalog, ki jih ima Državno pravobranilstvo po posameznih zakonih.

Pričakujem, da bo Državno pravobranilstvo v letu 2010 dogradilo informacijski sistem tako, da bo dosegel potrebno kakovost. Ta kakovost se bo pokazala tudi v primerih elektronskega prenašanja dokumentov. Na ta način bo manj napak pri vpisovanju vrednosti, s tem pa bodo podatki tudi zanesljivejši. Sicer pa smo morali tudi še v letu 2009 ročno iskati podatke in jih ročno primerjati, kar nam je pri sestavi različnih poročil kakor tudi letnega poročila vzelo preveč časa.

Lucijan Bembič,
generalni državni pravobranilec

VI PRILOGE

- statistično poročilo za leto 2009 skupaj v delu (priloga 1)
- statistično poročilo vseh zadev za leto 2009 (priloga 2)
- vrednostni pregled obravnavanih zadev na DP v letu 2009 (1. del) (priloga 3)
- vrednostni pregled obravnavanih zadev na DP v letu 2009 (2. del) (priloga 4)
- pregled obravnavanih zadev v letu 2009 v odstotkih po oddelkih - graf (priloga 5)
- številčni pregled obravnavanih zadev v letu 2009 – graf (priloga 6)
- statistično poročilo o obravnavanih zadevah v letu 2009 po vpisnikih – graf (priloga 7)